

Schriftverklaringen

24 delen

In hedendaagse grammatica herzien

En in volgorde van de Bijbelboeken geplaatst,

In 14 aparte documenten.

EERSTE DOCUMENT

GENESIS

door

Dr. H. F. KOHLBRUGGE

In leven predikant bij de Nederlands-Gereformeerde Gemeente te Elberfeld

Eerdere uitgave: De Protestantse Periodieke Pers

Berkel, Z. H.

1965

INHOUD

I.

Geschiedenis van de schepping en van Adam en Eva

1. **De Schepping.** Genesis 1:1
2. **Rokken van vellen.** Genesis 3: 21
3. **Kaïn en Abel.** Genesis 4:1

II.

Geschiedenis van de aartsvader Abraham

4. **Abrams roeping.** Genesis 12 en 13
5. **Abrams geloof.** Genesis 15: 6
6. **Abrams ongeloof.** Genesis 16:2.
7. **Gods verbond.** Genesis 17: 1
8. **Gods belofte.** Genesis 18: 1.
9. **Geboorte van Izak, Ismaël uitgedreven, Izak beproefd.** Genesis 21: 1-7
10. **De Voorzienigheid Gods.** Genesis 22:14

III.

Enige bijzonderheden uit het leven van de aartsvader Izak

11. **Huwelijk en onvruchtbaarheid.** *En Izak bad den Heere zeer in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw, want zij was onvruchtbaar.* Genesis 25:21
12. **Geboorte Ezau en Jakob.** *En de Heere zeide tot haar: twee volken zijn in uw buik, en twee natiën zullen zich uit uw ingewand vanéén scheiden; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk, en de meerdere zal de mindere dienen.* Genesis 25: 23

IV.

Enige bijzonderheden uit het leven van de aartsvader Jakob

13. Jakob te Bethel

Jacob dan toog uit van Berseba en ging naar Haran. En hij geraakte op een plaats, waar hij vernachtte. Want de zon was ondergegaan; en hij nam van de stenen dier plaats, en maakte zijn hoofdpeluw, en leide zich te slapen te dierzelver plaats. Genesis 28: 10

14. Jakob naar en door Pniël

O God mijns vaders Abrahams, en God mijns vaders Izaks, o Heere! Die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap, en ik zal wel bij u doen! Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan uw knecht gedaan hebt. Genesis 32: 9, 10, enz.

V.

15. **De geschiedenis van Jozefs jeugd als voorbeeld der geschiedenis van Christus.** Genesis 37 - 41

Voorwoord bij de eerste druk

"Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot; maar welgelukzalig is hij, die de wet bewaart" (Spr. 29:18). "Tot de wet en tot de getuigenis; zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben!" (Jesaja 8: 20)

Deze twee woorden uit Gods heilige getuigenis zullen eeuwig waar blijven; voor ons tegenwoordig mensengeslacht gelden zij nog evenzeer in al hun kracht als eens voor 't volk Israël. Hoe verpletterend is hun waarheid geopenbaard bij de straffen die het uitverkoren volk Gods getroffen hebben voor zijn afwijken van Gods Wet en Woord! Verschrikkelijke oordelen zijn er over heengegaan, als volk is het vernietigd geworden. En hoe staat het nu met het volk van Nederland, dat evenals Israël een volk mag heten waaraan God zijn wonderen en weldaden op een overvloedige wijze geschonken heeft? Houdt het vast aan Gods geboden?

Op deze vraag behoeven wij geen antwoord te geven, een ieder steke de hand in de boezem; aan alle zijden is er de lichtzinnigste overtreding, 't zij in de vorm van eigengerechtigheid, 't zij in de vorm van ruwe overtreding. Dus ook ons allen zal de straf treffen, ook wij zullen ontbloot worden, zo des Heeren genade ons niet wederom tot Zijn Woord doet terugkeren. Dat kunnen wij niet uit onszelf. Hij zorgt er met zijn trouw voor dat Zijn waarheid verkondigd wordt door woord en schrift van leraars, die Hij, hen door Zijn Geest verlichtende, uitzendt in Zijn naam.

Eén van die getrouwe verkondigers is de zalig ontslapen Dr. H. F. Kohlbrügge geweest, die met alle kracht hem door God geschonken, Nederlands volk wederom tot Gods Woord wilde terugbrengen door hen de gerechtigheid te prediken, die alleen voor God geldt, de gerechtigheid van Jezus Christus. Onder zijn nagelaten geschriften is zoveel heerlijks en troostrijks te vinden, dat enige van zijn vrienden meenden die rijke schat niet te mogen terughouden, maar hem aan wijder kring bekend te moeten maken, opdat zó de ontslapen Kohlbrügge in Gods hand nog een middel moge worden om Nederlands volk tot de oude waarheid terug te brengen.

Zij willen hiertoe gaarne, zoveel het hun mogelijk is, iedereen in de gelegenheid stellen, en hopen daarom bij genoegzame deelneming, ongeveer om de 14 dagen plm. 8 bladzijden druks het licht te doen zien, waarin uit de nagelaten geschriften van Kohlbrügge verklaringen van Gods Woord meegedeeld worden. Zij stellen zich dan voor jaarlijks 25 à 30 blaadjes uit te geven à 3 cent, zodat dus de kosten niet hoger dan een gulden 's jaars zullen belopen. Zoveel mogelijk zullen zij trachten aan ieder blaadje een zodanige inhoud te geven, dat het een op zich zelf staand geheel vormt, en toch weer zo aan het voorgaande zich aansluit, dat zij in deeltjes samen gebonden een doorlopend geheel vormen. Van deze wens een wet te maken is hun onmogelijk, daar zij zich beperken moeten bij wat zij hebben.

Dat er velen gevonden mochten worden, die tot verspreiding van deze blaadjes willen meewerken, is hun hartewens en hun verzoek aan allen die zich vrienden noemen van onze schrijver.

En zo treedt dan in de wereld, "gij woord vol troost, vol vermaning en lering, moogt gij niet het licht zien om strijd te wekken en tweedracht, maar moogt gij worden een band der liefde, een troetelkind van velen, die in de verdrukking zitten".

Daartoe geve de Heere Zijn zegen.

1 februari 1886.

I. Geschiedenis van de schepping en van Adam en Eva

1. De schepping

In den beginne schiep God de hemel en de aarde. Genesis 1: 1.

God leeft, God zorgt, God is. Hij is een Beloner dergenen, die Hem zoeken, die Hem van ganser harte zoeken in hun ellende en hun nood! Hij zelf zoekt de Zijnen op, als zij in smart en lijden hopeloos neerzitten, ja, juist dan komt Hij tot hen, als zij denken, dat Hij nooit meer naar hen om zal zien. En zij zijn het allerminst van Hem verlaten, als zij menen voor eeuwig van Hem verlaten te zijn.

Ach, spreekt dan de ziel, had ik toch één dropje troost in mijn leed, in mijn angst, in mijn nood, het is mij zó bang om 't hart, ik honger en dorst naar troost en kan nergens troost vinden!

Zie, lezer, onze radeloosheid en troosteloosheid in tijden van kruis en druk komt daar vandaan, dat wij geestelijk blind zijn, en dat daarom onze ogen Hem niet zien, die om en bij ons is, en die veel sterker is, dan alle zichtbare en onzichtbare vijanden. De jongen van de profeet Eliza had eerst ook nergens ogen voor dan voor de uiterlijke, zichtbare en dreigende machten, die tegen hem opkwamen, maar de profeet Eliza zag de vurige paarden en wagens, die de berg vervulden, en hij bad tot de Heere: *Heere! open zijn ogen!* Toen de Heere de ogen van de jongen geopend had, zag die ook de geweldige heirlegers van de Almachtige, en hij vreesde niet meer. *Zó legt zich des Heeren engel rondom hen die Hem vrezen* (Psalm 34: 8) en redt ze uit al hun noden en angsten. Zó weet Hij ze uit te rukken uit elk gevaar, zó helpt Hij ze te midden der benauwdheid. En wie helpt zó als Hij? Ja, nabij, zeer nabij is de levende God Israëls Zijn volk, te midden van hun troosteloosheid, hun nood en dood.

Het is opmerkelijk, ja, voor het vleselijk vernuft bevreemdend, hoe wij, die toch de Heere kennen, en van Hem gekend zijn, soms tegen de dingen opzien, tegen de geringste dingen van dit aardse leven. Want hoe groot die ons ook mogen schijnen en hoe ze ons ook kunnen bezwaren, voor God zijn ze toch maar zeer klein en gering, ja, beuzelingen en niets meer. Te midden der ellende en duisternis van dit leven hebben wij echter het profetische woord, dat zeer vast is, en wij doen wel, als wij dáárop acht geven.

Wie het om troost te doen is, moet het Woord des Heeren opslaan, en daarin zal hij gewis, zo God hem de ogen opent, iets vinden voor zijn arme ziel, iets vinden dat de onrustige storm, die in zijn hart woedt, kan doen bedaren, want voor God is niets te wonderbaar. En hij zal niet eens ver hoeven te zoeken. Want zie, in de allereerste woorden van het eerste Bijbelblad waait ons al de liefelijkste vertroosting toe.

Zó lezen wij: Genesis 1: 1. *In den beginne schiep God de hemel en de aarde.*

Maar, zult u vragen, lezer, wat doe ik met deze woorden? Moeten die mij troosten? Wat helpt het mij te vernemen, wat God in den beginne, dat is voor zes duizend jaar, gedaan heeft?

Allereerst kunt u door deze woorden ertoe gebracht worden, als u niets ziet dan nood en benauwdheid des harten, treurigheid der ziel en angst vanwege het tijdelijk bestaan, uzelf eens de vraag voor te leggen: wie ben ik? En dan zal het antwoord wel moeten zijn: 'Een mens en niets meer dan een mens, een mens om en om! En, al heb ik dan in vroeger jaren veel van de Heere genoten, al heeft Hij mij tot Zich getrokken uit louter goedertierenheid, al ben ik zó Zijn vriend geworden, ja, al heb ik het vroeger van Hem

zelf vernomen: “Vrees niet. Want Ik heb u verlost! Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijne! Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken” (Jesaja, 43: 2); al heeft het, van de hoge hemel af, in mijn ziel weerklonken: *Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere uw Ontfermer* (Jesaja, 54: 10), toch voel ik mij niets meer dan een arm, ellendig, door nood en dood terneergedrukt mensenkind. In mijn ogenblikkelijke angst kan ik er mij niet mee troosten, dat ik bekeerd ben, dat ik Gods kind ben, maar integendeel drukt deze gedachte mij nog dieper ter neer! Ik ben een mens, een arm Adamskind en niets meer!

Ik werp een blik op de heerlijke schepping van mijn God, en zie hoe alles een vriendelijk Beschermmer heeft, hoe Hij zorgt voor de musjes, hoe Hij zich ontfermt over de vogelen des hemels en over het vee des velds. Ik zie de bloemen en het gras, hoe Hij ze laat groeien en met heerlijkheid bekleedt! Maar ik, arm mens, sta te midden van die heerlijke schepping, ik wandel tussen bloemen, vogels en dieren, en ik dreig ter aarde te zinken in mijn smart! Ja, hoe vaak heb ik het gezongen: *als ik U maar heb, vraag ik naar hemel noch naar aarde; of:*

Welzalig Heer! die op U bouwt

En zich geheel aan U vertrouwt! Psalm 84

Maar ach, hoe kan het daar binnen uitzien! Het is goed dat de Apostel Jakobus zegt: *Is iemand onder u in lijden, dat hij bidde, is hij goedsmoeds, dat hij Psalmzingt*, (Jak. 5: 13), want ach, als de benauwdheid het hart drukt, willen de Psalmen node van de lippen komen! Ach, ik ben een mens en niets meer, maar nochtans heeft God mij zó geschapen, dat het op de borst gezonken hoofd altijd weer omhoog moet zien naar Hem, van Wie hulp moet komen.

Slaan wij het oog naar Boven! Dáár leeft er Eén, wiens Naam is: *Heere der Heeren, God der legermachten*. En zeg ik dat, dan spreek ik alles uit, wat men zich kan voorstellen van macht, troost, goedertierenheid en waarheid. Denk ik aan God, dan denk ik aan ‘s mensen hoogste heil en zaligheid, aan het goed, waaraan hij zich veilig kan vastklemmen, als al het andere hem heeft begeven.

Maar ach, niet alleen, dat ik niets meer ben dan een mensenkind, dan stof, aarde en as, maar ik ben bovendien een zondaar, en dat is de oorzaak van al mijn angsten en noden, die ik, als het mij zó bang is, als straffen mijner zonden en overtredingen aanzie. Ach, ik moet het van harte toestemmen, dat ik het verdiend, over en over verdiend heb, als God mij verwerpt. Want, als die grote God daarboven in de hemel met mij in ‘t gericht wil treden, kan ik op duizend niet één antwoorden!

Maar lezer, wees nu eens niet te moedeloos, en antwoord mij eens op een eenvoudige vraag.

Heeft diezelfde God, Wiens liefde u eens hebt gesmaakt, maar nu moet missen, niet eens in de doop, Zijn driemaal heilige Naam op u laten leggen? Heeft Hij door dit plechtig bondzegel u niet laten beloven, dat Hij als een drie-enig God u alles schenken wil wat u voor tijd en eeuwigheid behoeft? Liet Hij u niet reeds dáár toeroepen: *Ik wil uw God, uw Vader, uw Verlosser zijn?* Ach, die eeuwige trouwe God, hoe is Hij reeds in uw kindsheid voor u bezorgd geweest! Hoe heeft Hij u behoed voor velerlei gevaren! Bij zoveel verkeerdheden, die u aankleefden, het nochtans goed met u gemaakt naar Zijn grote barmhartigheid!

Als kind reeds ontving u van Hem Zijn heilig Woord en de getrouwe, ernstige tucht van uw liefhebbende ouders. En ach, wat had u nog met dat heilige Woord aangevangen, als vader en moeder er u niet gedurig op hadden gewezen en er u bij gehouden hadden? God deed u onderwijzen in Zijn allerheiligste waarheid, gaf u uw heerlijke Catechismus, maar ach, hoe was uw hart onder dat alles gesteld? Leren de vogelen des hemels niet vlugger een loflied ter eer van de Heere des hemels aanheffen, dan u leerde, wat uw enige troost is in leven en sterven? Maar niettegenstaande uw traagheid en onleerzaamheid, God is u op de voet gevolgd met weldaad op weldaad! Bij het plechtige afleggen van uw belijdenis hebt u misschien enige aandoeningen en gemoedsbezwaren ondervonden, maar hoe was uw weg verder?

Doch de Heere werd niet moe en wilde u niet alleen uitwendig, maar ook in het diepe hart leren, wat Zijn waarheid is. Toen kwamen de dagen uwer jeugd, en met die dagen ontwaakten bij u lusten, en begeerlijkheden van allerlei aard.

Toen bepaalde Hij u bij Zijn Goddelijke wet en ontdekte u, wat u tot nu geweest waart, ja, hoe, van uw vroegste kindsheid af, uw ware naam was: *zondaar of zondares* en niets meer. Met koorden van eeuwige liefde trok Hij u tot Zich en op een weg, die u niet gekend had. Wegen, die u wilde inslaan, belette Hij u te betreden, en daar, waar u niet heen wilde, juist daar heeft Hij u gebracht! Ja, getrokken met de almacht van Zijn trouwe liefde. Wat u wilde, mocht niet geschieden, maar wat Hij wilde, dat zou tot stand komen.

En in het uur der minne, toen het de Heere behaagde u Zijn volle liefde te ontvouwen, gaf Hij u Zijn Christus en openbaarde Die in uw ziel! En de Heilige Geest daalde neer en leerde u: *Abba! lieve Vader!* roepen.

Maar ach, als u oprecht bent, zult u niet moeten erkennen, dat u uw woord niet gehouden, maar de God gezworen eed snood verbroken hebt, dat u die trouwe, liefhebbende Vader niet getrouw bent gebleven? Hoe kwam het anders, dat die liefelijke bloemengarde, die Hij in u plantte, en waarin Zijn rozen en leliën en allerlei andere schone bloemen bloeiden, weldra weer vol distelen en doornen was? En al weende u ook nog zo zeer, u wilde uw hart niet rein maken, u wilde al dat onkruid en die doornen niet uitrukken; al wilde u het anderszins toch wel! En de doornen, die u omhoog hebt laten schieten, de brandnetels, die welig opgeschoten zijn, toen u uw wijnberg niet gehoed hebt, heeft Hij ze niet met Zijn eigen Goddelijke handen uitgerukt, en heeft Hij zich daarbij niet verwond tot bloedens toe?

Ziet u nu lezers, nu wij zo eens samen ons leven van onze vroege jeugd af hebben nagegaan, moeten wij niet samen herhalen: *ik ben een mens en niets meer?* Maar daartegenover staat, dat Hij getrouw blijft, dat onze ontrouw Zijn trouw niet teniet doet. En dat, *gelijk Hij de Zijnen, die in de wereld zijn, heeft lief gehad, Hij ze ook heeft lief gehad tot het einde*, Joh. 13: 1b. Ja, de Heere is een volkomen Zaligmaker en Uithelper voor degenen, die zich aan Hem overgeven, zoals zij zijn, Hij is onze toevlucht tot in alle eeuwigheid!

Hemel en aarde heeft de Heere geschapen, zon, maan en sterren heeft Hij uit niets tevoorschijn geroepen. Maar, als zonde en nood de arme mens neerdrukken, als angst en benauwdheid hem overvallen, dan gaan zon, maan en sterren weer voor hem onder, want hem is ontnomen, wat hij gaarne wilde behouden, en hij heeft het niet, wat hij volgens Gods beloften moest bezitten. *Voorwaar! Gij zijt een God die zich verborgen houdt*; maar nochtans *zó: de God Israëls, de Heiland*.

In den beginne schiep God de hemel en de aarde, dat staat ook aan de aanvang geschreven van 's Heeren weg met de Zijnen. Maar ach, hoe vaak is het hun te moede, als wilde de Heere hemel en aarde weer voor hen laten instorten; als wilde Hij alles teniet maken wat Hij voor hen gedaan had. Ach, wat is het leven van de mens anders, dan een gestadige dood! Hoe ging het alle heiligen Gods, die ooit geleefd hebben? Vinden wij niet van hen geschreven, *dat zij genade vonden in de ogen des Heeren*? Het waren dus arme schepselen, die tot God geroepen hebben om genade en de Heere gaf hun de kostelijkste schat: *Zijn genade*. Zo werd God, en was Hij hun God. Hen golden de beloften; beloften voor dit, beloften voor het eeuwige leven.

En wat was nu 's Heeren weg met hen? Hij bond al die beloften, om zo te spreken, in een bundeltje, verzegelde dat met Zijn ring en verborg het in Zijn kabinet goed en veilig weg, zodat wij er naar ons welbehagen niet over konden beschikken. Toen Hij zo onze schat goed bij Zich had geborgen, ging Hij met ons in onze ogen een verkeerde weg op.

Ja, lezer, sla maar vrij het levensboek op van Gods lieve kinderen en het is dezelfde weg des Heeren. Zij vonden genade bij God zij ontvingen een belofte, soms belofte op belofte, zonder het vaak zelfs te weten dat zij erfgenamen der belofte waren. Maar dan verder? Ons allen lezers, moet het gaan, in meer of mindere mate, zoals het de Overste Leidsman en Voleinder van ons geloof ook gegaan is, wij moeten met Hem de overblichamselen van Zijn dood vervullen, wij moeten Zijn dood gelijkvormig worden gemaakt! Wij moeten met Hem sterven aan de dingen van dit leven, opdat in ons aanvang het ware, het eeuwige leven. Waar dit in ons aanbreekt, ervaren wij ook: wat God beloofd heeft, wat Zijn mond heeft gesproken, het komt! Eindelijk komt het toch, maar altijd anders dan wij het ons voorstelden; maar heerlijker, zaliger dan wij ooit gedacht hadden. Opdat het waar blijve: *toen de Heere de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen die dromen*.

Lieve lezer, laat ons daar maar bij blijven: ik ben een mens, een zondaar en niets meer, maar nochtans, een schepsel Gods. Zie ik de bloemen aan, hoe heerlijk bekleedt de Heere die niet! Of valt mijn blik op het gras des velds, dan vraag ik, wie kan dat laten groeien, wie kan dat laten ontspruiten? Hoe wonderbaarlijk bekleedt de Heere dat alles, dat toch morgen verdord en verwelkt is! Aanschouw de leeuwerik en de zwaluw! God zorgt voor hen, zodat ze een nest bekomen bij 's Heeren altaren.

David zag eens op die kleine musjes en zwaluwen en toen begon hij de Heere zijn nood voor te houden: 'Heere God! zie! die vogeltjes bergen zich in de kloven en retten van Uw huis, en ik, arme vogel, ben ook zo gejaagd, weet ook niet waar mij te bergen! Geef mij arm mens ook zulk een nest, zulk een toevlucht, opdat ik U moge loven en prijzen. Want, o mijn God, U loven, terwijl ik in zulk een deerniswaardige toestand ben, terwijl alles op mij losstormt, dat kan ik niet.'

Ja, mensen zij wij om en om, maar de Heere Jezus heeft gesproken: *gij gaat veel musjes te boven!* Die vogeltjes zijn niet gekocht met het bloed van Jezus Christus, maar u wel, arme bezwaarde ziel! Geloofd u dat niet van uzelf, kunt u dat niet geloven, kunt u het niet voor waar houden, dat ook u gekocht zijt met het dierbare bloed van de Heere Jezus Christus? O, denk dan eens terug aan hetgeen God u beloofd heeft in uw kindsheid! Vraag daar meer naar, dan naar hetgeen aan uw ziel geschied is en wat toen uw hart en nieren bewoog. Heden kan men zich daarmee troosten en zeggen: *ik weet dat mijn Verlosser leeft*. Maar morgen is weer alles verdwenen.

Maar wat God beloofd heeft, ook u beloofd heeft, toen u nog een klein kindje was, dat herroept Hij niet. Het Woord, het eeuwig Woord des Heeren, daarop kunt ge u

verlaten voor tijd en eeuwigheid. Grijp naar dat Woord in uw nood, in uw duizenderlei vrezen en droefheden. En zie eens, of die God, die Zich over de stomme dieren van het veld ontfermt, zich niet over u zal ontfermen, als u maar als mens en als *om en om zondaar* tot Hem komt.

En daarom, o met zonden en zorgen bezwaarde mens; omhoog zal het met u gaan van onder die zware grafzerk! Omhoog zie uw betraand oog, al drukt de zwaarste last u neer. Roep tot Hem, zucht tot Hem, klem u aan Hem vast, hoe ge u ook gevoelt!

‘Maar ach, ik zie niets dan gemis en ontbering voor mij! Dit of dat heeft de Heere mij ontnomen, dat Hij zelf mij toch eerst had gegeven. Op dit of dat heb ik gehoopt, jaar in, jaar uit, en het komt niet. Ik heb een flikkering van de heilzon, van mijn heilzon gezien, maar God heeft alles weer uitgedoofd. Vroeger meende ik, dit of dat te bezitten, maar nu zink ik dieper en dieper in de nood en ik heb niets meer!’

O, een wonderlijk leven is het leven van Gods kinderen! Altijd geheel anders dan zij het zich voorstelden! Wij mensen doen niets liever, dan ons met goud en zilver oppronken. Hoe graag hadden wij alles in de hand, wat wij behoeven voor dit leven, en konden wij dat klaar spelen. Ja, dan zou de Heere in onze ogen goed en hoog te loven zijn. Ja, wij zouden jubelen tot Zijn eer, zo alles naar onze wil en wens ging. Wij zouden graag de grote God van hemel en aarde in ons speelkamertje binnenhalen, en Hem dwingen onze zin te doen en onze zelfgemaakte speelpoppetjes voor hemelse gestalten te begroeten; en verder? Als wij daarin maar onze zin verkrijgen, zullen wij misschien nog wel in het voorbijgaan, zo nu en dan eens, naar de hemel vragen, maar in de grond naar de Heere niet. Daartoe is de mens veel te zelfzuchtig en aardsgezind. Ja, de Heere is ons, met eerbied gezegd, niet meer waard dan de een of andere liefhebberij, waarmee wij de tijd doden, of onrustige gedachten ons uit het hoofd zetten. Ik bouw mij een schoon en fraai huis, en nu is de Heere mij goed genoeg, om er de leien boven op te leggen! Ik heb mij een vrouw getrouwd, en nu is de Heere er om haar gezonde kinderen en een lang leven te schenken! Ik bezit een lief kind en nu moet God de Heere het hier rijk maken en dan eindelijk ook in de hemel nemen, maar het eerste is toch het voornaamste. Dit of dat is mij ten deel gevallen, nu bid ik dat God het zegene en vermeerdere, dat alles goed en voorspoedig toega in mijn huis en werkkring, en bovenal dat ik meer en meer geld verdiene.

Of, indien de Heere God de nood van land en kerk mij op het hart heeft gebonden, dan moet de Heere God op mijn bevel ook maar klaar staan, om alles naar mijn zin, naar mijn denkbeelden te reformeren.

En zo zijn wij in de grond de mensen gelijk, die de toren van Babel opbouwen wilden. En dan moet de Heere God eindelijk nog komen, en op ons met veel moeite opgetrokken gebouw, een gouden torenspitsje zetten! Maar wat doet de Heere nu? Ja, Hij heeft het gezegd - en Hij houdt woord- : *Ziet, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver, Ik heb u gekeurd in de smeltkroes der ellende* (Jesaja 48: 10)! (Hebreeuws: en er was geen zilver) *Ik zal uw vermogen en uw schatten tot een roof geven, zonder prijs* (Jeremia 15: 13). Dat is de wijze, waarop de trouwe God Zijn schaapjes wast, maar daar willen zij niet graag aan geloven. Nochtans heeft de Heere op al hun tegenstribbelen geen ander antwoord dan: *zo Ik u niet was, zo hebt gij geen deel aan Mij*. En dan antwoorden Zijn rechte Petrussen zeker ten allen tijde: *Heere! niet de voeten alleen, maar ook de handen en het hoofd!*

In den beginne schiep God de hemel en de aarde!

Nu heeft de Heere echter nog een veel zwaarder taak op Zich willen nemen dan hemel en aarde te scheppen, namelijk de verdorven en dode harten van Zijn kinderen voor en na te herscheppen en levend te maken. Daarmee is Hij niet ineens klaar, want dan

zouden die zwakke vaten bezwijken. Maar zo voor en na, zo van schrede tot schrede, brengt Hij er Zijn waarachtig volk toe te zeggen: *Wie heb ik nevens U omhoog? nevens U lust mij ook niets op aarde!*

De mens, de gevallen mens, geldt in 's Heeren ogen meer, ja, veel meer dan hemel en aarde! Ter ere van Zijn Naam heeft Hij ze geschapen. Maar niet voor zon, maan en sterren, niet ten nutte der leeuwen en beren, maar voor de naar Zijn beeld geschapen mens, heeft Hij dat schone paleis gebouwd! In Gods ogen is de mens meer waard dan hemel en aarde, want nergens staat er geschreven, dat Hij die gekocht en verlost heeft. Want dan zouden hemel en aarde van eeuwige duur zijn, maar al de zichtbare dingen, de gehele prachtige schepping, zal eens door het vuur vergaan; zodat hemel en aarde eigenlijk slechts voorbijgaande, voorlopige zaken zijn. Omdat nu in 's Heeren ogen de mens meer dan hemel en aarde geldt, en God hem zo hoog eert, - hoewel wij in onze blindheid de vergankelijke schepselen meer waarderen, dan onze Schepper en Formeerder, - daarom wil Hij, dat de mens, (hoewel gevallen in Adam en een prooi van de eeuwige dood geworden), geheel met Hem verenigd zij.

Maar, hoe kan dat, hoe is dat mogelijk! Dat geschiedt dat wordt werkelijkheid, door de éne Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus. Door die Ene worden God en mens één. En in Hem zijn en blijven die twee, die zó ver van elkaar gescheiden waren, één tot in alle eeuwigheid. En waar dit plaats vindt, waar Christus in de ziel geopenbaard is, daar komt gewis de vraag: *Heere! waar woont Gij?* En daar wordt ook het antwoord vernomen: *kom en zie!*

In den beginne schiep God de hemel en de aarde. Daaraan zien wij Zijn Goddelijke liefde en barmhartigheid, want het was louter liefde, dat Hij aarde en hemel schiep. Dat deed Hij, volgens Psalm 33: 6, door Zijn Woord, door Zijn eigen, lieve Zoon. Het was niet nodig, dat God de hemel en de aarde schiep; Hij de Algenoegzame in Zichzelf, had geen schepselen nodig om Hem te loven en te prijzen. Hij wordt niet groter, noch heerlijker, als wij Hem de eer geven, die Hem toekomt. Dat waren daden van Zijn barmhartigheid! Nu zullen wel hemel en aarde voorbijgaan, maar Zijn barmhartigheid en goedertierenheid zijn in der eeuwigheid!

Hoe kunnen echter die twee verenigd worden, God en de mens? God de Heere zit immers in de hoge hemel en zit dáár op de troon van Zijn heerlijkheid, en ik, arm mensenkind, wat ben ik, een worm en niets meer! Maar o, hoe zalig ben ik, als ik God heb gevonden, als mijn Rots, mijn Troost, mijn eeuwig Deel! Hoe heerlijk is het vergeving van zonden te hebben ontvangen in het bloed van Jezus Christus, genade en heling van al mijn wonden in de wonden van mijn Borg!

Maar, maar! Asaf, die heilige man Gods, zei eens: *mijn straffing is er elke morgen.* Zie, als de straf nu over ons komt, verdwijnen hemel en aarde voor onze ogen! Maar in deze nood hebben wij een machtige Vriend, de enige, sterke drie-enige God, met wie wij één zijn in Jezus Christus!

Maar hoe is het daar in ons binnenste gesteld, hoe staat het daar in de praktijk des levens? Als wij oprecht zijn, moeten wij dan niet bekennen, dat hemel en aarde ons eigenlijk maar kleinigheden zijn, vergeleken met onze ogenblikkelijke nood, bijvoorbeeld daarmee, dat ik nu al in vier hele weken geen werk heb gevonden? Nu ja, hemel en aarde heeft God geschapen, maar dat is immers van veel minder belang, dan dat mij de nodige middelen ontbreken, om door de wereld te komen! Ja, het is waar! Die sterren ginds aan de hemel zijn veel groter, dan de aarde die wij bewonen, en God heeft ze alle daarheen gestrooid, als waren het zandkorreltjes! Maar volgens onze kortzichtigheid is onze nood, onze ellende, zijn onze krankheden en smarten van veel meer belang dan de gehele wereld.

Ligt de zaak niet zó en niet anders, lieve lezer? Het is mij nog nooit ingevallen, God de Heere te bidden, dat Hij de sterren daarboven zou vasthouden, omdat ik nog nooit gevreesd heb, dat die op aarde zouden vallen. Maar wat ons bevreesd maakt en terneer drukt, dat zijn onze eigen wereldse, persoonlijke omstandigheden. Een sterrekundige heeft eens verhaald, hoe er een ster in veel stukken gespat en de splinters er van op aarde zijn gevallen. Maar voor zoiets ben ik niet zo bang, dan voor 10 gulden te verliezen, want denk ik: dat het eerste niet gebeurt, daar zal God wel voor zorgen, want Hij bestuurt de loop der hemellichamen, maar hoe krijg ik mijn 10 gulden weer? Mijn lieve lezer, het is treurig om te zeggen, maar zo is het in ons hart gesteld op alle wegen, die wij bewandelen.

Ik heb u voorgehouden hoeveel troost er in Gods heerlijk woord is te vinden, en dat wij niet lang behoeften te zoeken, om dat heerlijk woord te vinden: *in den beginne schiep God de hemel en de aarde. Want* die God, die in den beginne hemel en aarde schiep, is uw Vriend, die mét u is op uw schijnbaar eenzame weg. Nu zit u in de nood, in allerlei harteleed en aanvechting. Heeft nu de Schepper van hemel en aarde geen macht om u te helpen, en als het ware hemel en aarde opnieuw voor u te voorschijn te roepen? Zal Hij het echter doen?

Allereerst zeg ik u, dat het ons betaamt tot Hem te zeggen: ‘Ach mijn God! Hemel en aarde hebt U geschapen, o aanschouw mijn moeite en mijn verdriet, en werp een blik van deernis op mij, arm schepsel, dat zo diep in ‘t stof ligt! Mijn tijden zijn in Uw hand, daarom klem ik mij aan U vast.’

Wat staat mij te wachten? Duisternis zweeft op de afgrond, duisternis ligt op de ziel, wat zal er komen? Sla de levensgeschiedenis van alle heiligen Gods op, en u zult zien: zij allen hebben in zulke wegen van kruis en druk zichzelf en de hunnen aan God in handen moeten geven en Hem alles, alles toevertrouwen.

Wat het ook zij; waarvoor God ons een belofte heeft gegeven, komen zal zij, vervuld zal zij worden. Maar wij dwaze mensen menen in onze kortzichtigheid, dat God de Heere maar één muziekinstrument heeft, waardoor Hij ons vrolijk maken kan. Maar Hij, die hemel en aarde gemaakt heeft, laat ook komen, wat Hij beloofd heeft, Hij houdt woord, wat er ook gebeurt.

Maar het gaat langs deze weg: duisternis en nacht liggen op de gelovige ziel, er wordt gebeden en geroepen tot God en men wordt moe en hees van het schreien. Eindelijk denkt men haast niet meer aan wat God beloofd heeft. Maar Hij de trouwe God gedenkt er nochtans aan, en plotseling spreekt Hij: *daar zij licht!* En het is licht. Amen!

2. Rokken van vellen

En de Heere God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hen aan. Genesis 3:21.

Het is van oudsher, ja, van alle eeuwigheid des Heeren welbehagen geweest, Zich uit het gehele menselijke geslacht een eigen gemeente te verzamelen en af te zonderen in enigheid van het ware geloof. Dat zijn degenen, die Hij uitverkoren heeft, dat zijn degenen, die in zonde en vloek verzonken, de eeuwige dood tegemoet wandelden, toen Hij ze staande hield op hun weg, opdat ze eenmaal zouden meezingen met die grote schare, die niemand tellen kan, die, uit de verdrukking van aardse ballingschap en vreemdelingschap gekomen, God eeuwig lof zingt voor Zijn almachtige genade; nadat zij reeds hier in Mesech leerde, Hem te prijzen voor de vergeving van hun zonden, voor het vrije genadegeschenk van het eeuwig leven!

Ja, voor deze uitverkoren schaar is Gods lieve Zoon, Zijn eeuwig Kind Jezus, Borg en Middelaar geworden. Deze heeft betaald voor hun schuld, en de straf gedragen, die zij wel en duizendmaal verdiend hadden voor eeuwig moesten dragen. Zo daalde dan deze Zoon in de volheid van de tijd van de hoge hemel op aarde neer, als een zwak, arm en teer Kindeke, en doorworstelde in deze aardse doodsvalei, in dit jammerdal alles, wat de Zijnen hier door te worstelen en te strijden hebben. Want, opdat zij de eeuwige dood niet zouden zien, nam Hij hun zonden op Zich, droeg hun vloek, en verwierf voor allen, die Hem van de Vader zijn gegeven, een eeuwige zegen. Hij nam hun zonden met Zich in het graf, en dáár zouden die blijven liggen, gelijk wij zo heerlijk daarvan zingen en roemen op het schone feest van Christus' opstanding! *Nadat Hij de reinigmaking van onze zonden door Zichzelf had teweeggebracht*, nadat Hij de eeuwige gerechtigheid voor Zijn volk dat Hem van de Vader was gegeven, had verworven, heeft Hij Zich gezet ter rechterhand van Zijn Almachtige Vader, vanwaar Hij de Heilige Geest tot op de huidige dag uitzendt op alles, wat zich dor, naakt en verloren gevoelt.

Door Hem wordt de akker van de wereld beploegd, om die te bezaaien met het zaad van Zijn Goddelijk Woord! Zó verzamelt Hij Zich uit de gehele wereld een gemeente ten eeuwigen leven, brengt die in heilige gemeenschap met Hem, haar Hoofd. Ja, Hij vormt zó, met haar verenigd, de enige, ware, algemene, christelijke kerk! De allerkostelijkste schat, het dagelijkse brood van deze gemeente, is: *de vergeving van zonden, die door haar gezegend Hoofd, Christus, voor haar verworven is en verdiend*. Deze vergeving van zonden is een uitgemaakte zaak. Ze is geschonken, uit eeuwige, vrije genade, zij is het rechtmatige eigendom der gemeente, die daardoor van dag tot dag, ja, van uur tot uur ondervindt, dat het waarheid is en waarheid blijft: *Zijn naam is Jezus, die Zijn volk zaligmaakt van hun zonden*.

Het oude Israël zag, zolang de belofte niet gekomen was, deze waarheid dagelijks in een beeld, wanneer een rund of lam voor de zonden werd geslacht. Want op het hoofd van dit rund of lam moest de gelovige Israëliet zijn zonden leggen, en zó werd het zijn zonde en zag hij die dus voor zijn ogen tot as verteren. In de vlammen van dat offer, die naar boven stegen, zag hij een beeld van Christus' hemelvaart. En de Zon der gerechtigheid scheen dan weer op hem van de hoge hemel, zodat hij met een goed geweten huiswaarts kon gaan! Dat kon het oude volk Israël dagelijks aanschouwen, zowel bij het morgen-, als bij het avondoffer. Bovendien zag het, hoe jaarlijks op het feest des Heeren, op de grote Verzoendag, de Hogepriester in het Allerheiligste ging, om de ark des verbonds met bloed te besprengen. Bracht die hogepriester dan, vanuit

het Allerheiligste, verzoening mee, dan legde hij 's Heeren drievoudige Naam op het volk, dat eigenlijk niets anders kon geloven, dan: nog een weinig en de vlammen van Gods toorn zullen uit Zijn heiligdom uitbreken en ons allen doen vergaan! Omdat nu de vergeving van zonden ook ons dagelijks brood zijn moet, willen wij eens samen nagaan, welke schatten in die zo algemeen bekende en weinig geloofde waarheid liggen opgesloten: *God vergeeft de zonden.*

Wij doen dit naar aanleiding van een woord, geschreven op een van de eerste Bijbelbladen, en wel naar Genesis 3: 21: ***En de Heere God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hen aan.***

Wat beduiden toch die woorden van de Apostel Paulus: *dat noch dood, noch leven noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere?* Wat beduidt het als wij bidden: *laat de dood ons niet van U scheiden?* Kan dan de dood ons van Jezus scheiden, als wij waarachtig met Hem door de Vader zijn verenigd?

Mijn lezers, wij bespreken heden niet samen de onomstotelijke waarheid, dat God de Heere machtig is de bitterheid van de dood voor de Zijnen te ontbinden en ze te verkwikken midden in de hooggaande golven van de doodsjordaan, maar wij behandelen samen het stuk der vergeving van zonden. Daar is de vraag, die in de harten der oprechten opkomt: 'Hoe zal het mij te moede zijn, als de dood tot mij komt? Niet, als een gevaarlijke ziekte mij de dood nabij brengt, maar als het werkelijk met mij ten dode gaat, en ik niet op mijn ziekbed, maar op mijn sterfbed lig?'

Ach, als de dood over ons komt, voelen wij door en door, hoe vergankelijk wij zijn. Dan wij liggen neer in het bewustzijn: ik ben een zondaar, om en om. Door verreweg de meesten, ook van Gods kinderen, worden daar de verschrikkingen des doods gezien en gevoeld, en vaak is juist in die laatste ure de zon der gerechtigheid verscholen achter zwarte wolken! Daar is het een arm menskenkind bang te moede, en uit het benauwde hart stijgt de bange vraag: 'waar is Jezus? Waar is Jezus nu, mijn Profeet, mijn Hogepriester, mijn Koning, die mij vroeger zo vaak verkwikt heeft met het licht van Zijn vriendelijk aangezicht? O zal Hij mij in waarheid het eeuwige leven schenken, zoals Hij het mij beloofd heeft?'

Ja, mijn lieve lezer, zó ziet het er bij menig kind van God uit in het laatste uur, en dan is er groot gevaar, dat het de vijand gelukt ons Christus en alles wat Hij deed en is uit het geheugen te wissen. Juist dan, als wij met niets minder, dan met Hem kunnen uitkomen. Ja, het is het doel van de vijand ons zó van het eeuwige anker weg te slaan! Niet, dat het ooit die vijand zal gelukken de schaapjes des Heeren uit het Huis van hun Vader te houden, maar niettemin is het voor ons allen, hetzij wij sterk of zwak, oud of jong zijn, broodnodig, als wij aan ons laatste uur denken, te bidden en te zuchten: *o Heere ontferm U mijner!*

O mijn geliefden, wij hebben allen wel een sterk geloof bij schoon weer en mooie, zonnige dagen, maar wij weten niet half, hoe zwak wij eigenlijk zijn, en hoe weinig bestand tegen de stormen en de aanvallen des vijands. Zeker, wij houden het artikel van de vergeving van zonden voorwaar met ons verstand, maar wie verstaat het de toepassing daarvan op zichzelf te maken, als de Heere hem bij Zijn Goddelijk licht maar even laat zien, welk een zondaar, welk een overtreder hij is? Weet gij, wie spoedig met de vergeving van zonden kan klaar komen, die, om zó te spreken, in één adem door, kan geloven? Hij, die geen zonden in zichzelf ziet, hij die geen, of ten minste maar geringe zonden of zwakheden meent te hebben. Ach, wie wil van zonden, wie wil van de eeuwig geldende kracht van Gods wet nog weten, vooral in onze

dagen? En wat is het lot van hem, die zijn naaste in trouwe liefde er op wijst, dat wij voor God niets zijn dan zondaars en overtreders van moeders lichaam aan? Wie doet, als hij bij zijn zonden en schulden bepaald wordt, niet als Adam, die tot de Heere God durfde zeggen: *de vrouw, die Gij mij gegeven hebt, is de oorzaak van mijn ongehoorzaamheid!*

O lieve lezer, hoe veel klachten over de zonden, hoe veel schuldbelijdenissen heb ik niet vaak gehoord en gelezen, maar doorgaans heerste daarin alleen vrees voor de hel, vrees voor de welverdiende straf, maar geen verbrijzeling des harten. Voor hun eigen zonden en ongerechtigheden zijn de mensen met een merkwaardige kortzichtigheid begaafd, zodat zij alleen dat voor zonden houden, wat ook bij de wereld als grove zonde en hartstocht bekend staat en wordt verfoeid.

Van de geestelijke zin van Gods geboden, van de hoofdsom van Gods wet: *liefde Gods en van de naasten*, weet haast niemand meer iets en, zo God er onze ogen niet telkens en telkens weer voor opent, zijn en blijven wij er stekeblind voor. Ja, ik herhaal het, vrees voor straf, vrees voor de hel is bij velen aanwezig, al is het dan ook in 't verborgene. Maar er is geen verbrijzeling des harten, geen zinken voor des Heeren heilige toorn, geen bedroefdheid over de zonde als zonde, geen zielssmart daarover, dat men God, de God des levens, is afgevallen, en zichzelf in 't verderf heeft gestort. In geen menselijk hart komt van nature één enkele gedachte aan genade, aan herstel, aan ontferming op.

Daarom zo wij ooit iets van de zoetheid der vergeving van zonden hebben gesmaakt, laat ons de Heere smeken, die schat voor ons te bewaren in hetgeen de Heere Jezus Zelf een goed en eerlijk hart noemt (Lukas 8: 15). Hoe menige arme ziel is er, die, te midden van al de zorgen des levens, diep bekommerd en bezwaard is door de bange vraag: *is het heil des Heeren wel voor mij?*

Geen ziel kan het uit zichzelf aangrijpen, noch vasthouden, dat zij genade bij God heeft gevonden. En, in plaats van nu te zeggen, zoals het ook is: 'had God niet naar mij omgezien, ik zou mij om Hem en Zijn heil niet in het minst bekommeren', laat men zich gedurig heen en weer drijven door de bange vraag: 'Is het wel voor mij, is het wel mogelijk, dat God niet alleen anderen, maar ook mij, de zonden vergeeft! Ach ik heb te zwaar gezondigd, en ik zal nooit gered worden.'

Verder kunnen wij het in nood en dood, tenzij de Heere zelf toeschiet, niet brengen. Dat weet de trouwe Herder ook wel, en daarom verwacht Hij ook niets anders van Zijn arm volk, dat Hij tot op het gebeente kent! O hoe bezwaard kan een mens zijn door het bewustzijn van zonde en schuld! Want sinds onze val in Adam is ons hart hoogmoedig en lafhartig tegelijkertijd.

Altijd is het weer de bange vraag: *zal ik genade vinden of niet?* Wat wist Adam van Christus, wat van de toekomstige Verlosser, voordat God het hem had meegedeeld? Wat wist Eva er van, dat haar naam spoedig zou zijn: *moeder aller levenden?* Ach, in geen hart komt zo iets van nature op.

Lieve lezer, wij allen moeten voor en na sterven en gij, die heden anderen ten grave geleidt, wordt misschien spoedig zelf daar heen gedragen. Weet u wel, dat, zo u vóór uw laatste ure geen vergeving van zonden hebt ontvangen, het er troosteloos met u uitziet, en u dan de verdoemenis tegemoet gaat? Ik weet wel, velen horen daar liefst niet van, en: "schouwt en spreekt ons zachte dingen" is de leus van onze dagen.

Maar ik vraag u, wat is liefde? Is het liefde, dat, als u iemand de afgrond tegemoet ziet snellen, u de weg daar heen voor hem met bloemen bestrooit en tot hem spreekt:

vrede, vrede! en geen gevaar? Of hem bij de arm te grijpen en luid toe te roepen: *haast u om uws levens wil, kus de Zoon, opdat Hij niet toorne en u niet op de weg vergaat?*

Nog eens, lezer, wat is liefde en trouw, het eerste of het laatste? En is niet elk getrouw getuige des Heeren verplicht, de smaad die men hem om zulk een trouwe waarschuwing aandoet, gewillig op zich te nemen?

Daarom lezer, moet ik het u nogmaals herhalen, ook al hoort u het niet graag, dat u persoonlijk vergeving van zonden van uw God moet hebben ontvangen, dat u persoonlijk met Hem vrede moet hebben gemaakt, zal het wèl met u zijn in uw laatste ure. Ja, vergeving van zonde, van al uw zonden moet u hebben! En om te weten, dat uw zonden zijn vergeven, moet u de grond en bodem kennen, waarop men waarachtig vergeving van zonden kan ontvangen, en waarop men met zekerheid kan zeggen, bij alle beschuldigingen en kloppingen van het geweten: *hiermee kan ik voor God verschijnen, en met minder kom ik niet toe.*

Hoe is het eigenlijk met de vergeving van zonden gelegen? God laat Zijn heerlijk Evangelie van vergeving en kwijtschelding van zonden alom prediken, door de gehele wereld. Staat u nu voor Gods rechterstoel, troosteloos en ellendig, belast en beladen, is het zó ver met u gekomen, dat u het antwoord uit uw Catechismus op de vraag: *wat gelooft u van de vergeving van zonden*, - wat u op de catechisatie zo flink en vrolijk kon opzeggen, - niet meer, met toepassing op uzelf, durft herhalen, welnu, dan geldt dat Goddelijk Evangelie u! Ja, dan roept het u vriendelijk toe: Er is een Borg, er is een Verlosser; boven in de zalige hemel leeft er Eén, die de dood, wiens verschrikkingen u benauwen, de macht genomen heeft en nog ontnemt. Zo luidde het Evangelie dat Adam vernam, toen de Heere tot de slang sprak (Gen. 3: 15): *Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; Datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de hiel vermorzelen.*

Zie, daaruit kon Adam zien dat er vergeving voor hem mogelijk was en redding uit de afgrond, waarin hij zichzelf en al zijn nakomelingen, door ingeving van de duivel en door eigen moedwillige ongehoorzaamheid had gestort. Daaruit kon hij vernemen, dat er een Verlosser zou komen, die de werken van de duivel zou teniet doen, een Borg en Middelaar, Die God zenden zou, en die nu reeds lang in het vlees verschenen is. Nog zendt God deze Middelaar, ook tot ons, als wij niets meer hebben dan zonde, en het volmondig moeten bekennen en erkennen, dat wij met gedachten, woorden en werken overtreden hebben tegen de levende God!

Bent u lezer, nu ook evenals ik, zó arm voor God geworden, dat u niets meer kunt goed maken? Dan zal ook in uw hart spoedig de begeerte opkomen, de van God gegeven Borg als de uwe te bezitten. Indien u nu eens aandachtig naleest wat God verder (Gen. 3: 16-19) tot Adam en Eva zegt, zult u misschien vragen: maar dat was toch voorwaar geen Evangelie, geen "blijde boodschap", die onze eerste ouders daar vernamen? Dat was immers alleen een aankondiging van vloek en straf?

Jazeker, was dat Evangelie, want, daar werd Eva toegeroepen: 'er komt eens een einde aan de vloek die over u is gekomen, dat u met smarten kinderen moet baren, daar komt een einde aan al uw vrouwelijk leed en ellende. Er komt eens een einde, o Adam, aan al uw noden en zorgen voor dit tijdelijk leven, aan al uw sloven en slaven voor het dagelijks brood! *Stof zijt u, en tot stof zult gij wederkeren.* Maar uit dat stof zult u eens verrijzen door Hem, die komen zal, en die de dood zal doden in Zijn overwinning aan het kruis!'

Wat een boodschap van de dood en het oordeel scheen, werd zo voor Adam en Eva een boodschap van leven. Dat wordt het ook voor ons. Want er leeft een Helper, een

Verlosser, die aan de dood de macht heeft ontnomen. Die ook in dit leven, waarin alle Adamskinderen het dagelijks ervaren, dat het aardse Paradijs, verloren is, de Zijnen weet te vervullen met Zijn Goddelijke vrede!

Nu houdt God, nadat Hij deze Goddelijke beloften en uitspraken had gegeven, nog niet op Zijn genade te betuigen, maar als een Vader Zijn kinderen, leert Hij Adam de wijze kennen, waarop hij rechtvaardig en heilig voor God gerekend wordt. God slacht voor zijn ogen lammeren, stroopt die de vellen af en bedekt Adam en Eva daar mee. Dit schijnt ons op het eerste gezicht een vreemde handelwijze. Maar in het noorden van Afrika en in nog veel andere min of meer woeste streken der aarde is het nog de gewoonte, dat een moeder dierenhuiden neemt, en daarvan een passend kleed voor haar kind vervaardigt. Wij moeten die beschouwen volgens de gewoonten van die streken.

Wij moeten verder bedenken, dat Adam volgens 's Heeren woord, naakt voor God stond en zich daarover, na zijn val, diep schaamde. Zo staat ook een waarlijk bekommerde ziel naakt en ontbloot voor God, en schaamt zich er over, dat ze zó van alles ontdaan is, en de heerlijkheid Gods derft! Zie, de Heere spreekt met ons mensen veelal door gelijkenissen, om ons de eeuwige en onzichtbare dingen duidelijk te maken. Die lammeren, die de Heere slachtte, zagen op dat éne Lam Gods, dat komen zou in de volheid van de tijd! Hoe onwetend en dom zal Adam zich gevoeld hebben bij dit Goddelijk onderwijs! Hij had alle dieren der aarde een naam weten te geven, hij kende ze allen, door het kostelijk verstand, dat de Heere hem had geschonken, maar toen de Heere tot hem kwam met deze rokken van vellen, - met andere woorden, met de mantel van Christus' gerechtigheid, - wist hij er niets mee aan te vangen, en al zijn verstand kon hem niet duidelijk maken, hoe hij dat kleed aan moest trekken. Aan zichzelf overgelaten zou hij het zeker even verkeerd aangetrokken hebben, als een oosterling klederen van Europese snit en fatsoen. En daarom neemt de trouwe God, - Wiens lieve kind Adam weer was geworden, - hem Zelf op de schoot, en kleedt hem aan, zoals een moeder haar teer en zwak kindeke.

Wat is dus vergeving van zonden? Is het niet, dat de zonden genadig bedekt worden, gelijk ook David Psalm 32: 1 zegt: *Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is?* In het oosten moet een ter dood veroordeelde het aangezicht bedekt worden, opdat de koning dat niet meer zie. Wij weten dit uit hetgeen met de goddeloze Haman voorviel, toen hij van het gastmaal der koningin Esther werd weggedreven. En Jesaja 25: 7 wordt gezegd dat op de berg des Heeren, *de Heere zelf zal verslinden het bewindsel des aangezichts, waarmee alle volken bewonden zijn, en het deksel, waarmee alle aangezichten bedekt zijn.* Met andere woorden dus wil dit zeggen, dat de Heere zou opheffen de vloek en dood, waarin Adams gehele nakomelingschap ligt verzonken, en waarin ze, als ten tijdelijke en eeuwige dood opgeschreven, ver van 's Heeren aangezicht verwijderd zijn. Hierop volgen onmiddellijk de woorden: *Hij zal de dood verslinden tot overwinning.* Om dat te kunnen doen, is Hij, onze getrouwe Borg en Middelaar, ter dood veroordeeld, met de misdadigers gerekend, en van God verlaten geworden, 'opdat wij tot God genomen en nimmermeer van Hem verlaten zouden worden.' Dit was de weg, waarin Hij voor ons de mantel der gerechtigheid, de klederen des heils verdiende. Daarom staat er ook tot troost van allen, die zich arm en ellendig voor God gevoelen, dat God de Heere hun klederen aantrok van de vellen van geslachte lammeren. Wat kon nu de Heere niet zien, al zien ook Zijn ogen door alles heen?

Adams zondige aard en moedwillige overtreding. Wat zag de Heere dan? De heiligheid en gerechtigheid, het reine en zuivere en wette der vellen, waaruit Hij hun rokken had gemaakt.

Laat ons verder bedenken, dat er staat geschreven: ***God trok hun deze rokken aan.***

O, mijn lezer, beschouw de zonde toch niet als een kleinigheid, of als een kinderspel. In één oogwenk kan men in haar netten vastzitten, dat gaat soms nog sneller dan de bliksem, en in minder dan één minuut kan de mens van zijn zogenaamde onschuld zijn beroofd! Dan is het berouw lang, ja, het kan eeuwig zijn. Eén enkele misstap kan een jonge man voor het ganse leven bederven. Kan dan in zulk een geval de mens zijn geweten zelf stillen, zichzelf troosten met de vergeving van zonden, zoals de duivel ons zo graag voor spiegelt in de ure der verzoeking, vóór dat het kwaad volbracht is? Nee! En nogmaals nee! Geen mens is in staat zichzelf de klederen des heils aan te trekken, zichzelf naar eigen willekeur te troosten met het geloof, dat men eerst verworpen, zich op te helpen met de prediking die men bespot en verguisd heeft. Waar God een overtreder, een zondaar wil zalig maken, zal het woord gelden en blijven gelden: *een mens kan geen ding aannemen, zo het hem uit de hemel niet gegeven is.* Joh. 3: 27.

Zonde vergeven is dus: zonde bedekken, zó bedekken, dat God ze niet ziet, zoals er ook staat: Hij ziet geen zonde in Jakob! En al klaagt de Satan de schapen des Heeren aan, toch kan hij hun dat kleed niet afrukken. "De zonde bedekken" beduidt, dat God iemand het kleed der gerechtigheid van Christus aantrekt. Zonden vergeven, is de zonden van iemand wegnemen, verwijderen, zoals de schuld van iemand verwijderd is, wiens schuld door een ander is betaald. Zonden vergeven is zonden kwijtschelden, zodat ze niet meer tot des zondaars schade geboekt worden.

Mijn Geliefden, de goddeloze borgt en betaalt niet. Hij denkt bij zichzelf: "de kleine, lopende schulden zal ik zelf wel afdoen. Maar, die andere, grote schulden te betalen, daaraan kan ik zelfs niet denken". En zo denkt menig een ook, dat, zo hij een stil, burgerlijk, schijnbaar deugdzaam leven leidt, hij om zijn oneindige schuld die bij God openstaat, zich niet behoeft te bekommeren. Maar dat de zaak zo niet in orde is, voelt ieder wel in zijn geweten, en hij zal het nog wel anders gewaar worden in de verschrikkingen van de dood! Wie is het echter, Die de zonden vergeeft? De vergeving de genadige bedekking en kwijtschelding van al onze overtredingen, waar komt ze vandaan?

Ik zal het u zeggen, lezer. Van Hem die vergeven, maar ook niet vergeven kan; van Hem alleen, die de zonden toerekenen, maar ook niet toerekenen kan; van Hem, wie het als Soeverein God vrijstaat de zonden te bedekken of niet te bedekken. Van de allerhoogste Rechter, van God de Heere komt de vergeving van zonden. Daarom was het volkomen waar, wat de Farizeeën, hoewel niets dan bittere haat hen vervulde, de Heere Jezus toevoegden: *wie kan de zonden vergeven dan God alleen?*

Waarom vergeeft God zonden? Doet Hij dat, omdat Hij zulk een goede God is, zoals men gewoonlijk zegt? Nee! Want volgens Zijn innigst wezen, kan God geen zonde vergeven, daar Hij te rein van ogen is, om die te aanschouwen. Dat Hij zonde vergeeft, doet Hij, omdat Hij betaling heeft ontvangen; omdat, zoals de Catechismus het noemt, *Zijn gerechtigheid genoegdoening is geschied.* En daarom bekennen en belijden wij met onze Catechismus, Vraag en Antwoord 54, *dat God ons alle zonden vergeeft, alléén om het bloed van de Heere Jezus Christus.* En daarom, o arme aangevochten zondaar of zondares! U, die graag geloven wilt, maar niet kunt, u die daar neerligt, en heen en weer geworpen wordt door de verschrikkingen van de dood! O houdt eens op met uw bange vraag: is het wel voor mij? Laat die eens een ogenblik rusten.

Vraag liever eens: waarom zou het niet voor mij zijn? Vraag eens: o mijn ziel! heeft uw Rechter daar boven op de troon heeft de Allerhoogste, voor Wie u moet

verschijnen, betaling ontvangen? Ja, of nee? Is Jezus, volgens de beloften, aan de oudvaderen geschied, hier op aarde gekomen, heeft Hij in ons arme vlees en bloed gewoond? Ja, of nee? Heeft Hij in de dagen Zijns vleses gezegd: *die tot Mij komt, die zal ik geenszins uitwerpen?* Heeft Hij dat gezegd, o mijn ziel! ja, of nee? O zo het waar is, dat God de losprijs, het rantsoen van Zijn Christus, waarmee Hij voor de zonden heeft betaald, heeft aangenomen, waarom zou Hij dan u niet aannemen, al bent u melaats en ziek van het hoofd tot de voeten? O staak toch dat angstig zoeken naar kentekenen in uzelf, kentekenen, door mensen, die stof zijn, en niet door de Heere God zelf, voorgeschreven. Vindt u geen enkel kenteken in uzelf, kunt u geen penning betalen van uw onmetelijke schuld? Welnu, weet het dan, daar wilde de Heere u heen brengen, dit volmondig te bekennen: *ik heb de eeuwige dood verdiend.*

O lieve lezer, het is nog iets geheel anders in vrees voor hel en dood te zeggen: ik zal wel niet zalig worden; dan te erkennen en te belijden: 'ik, ik heb niets verdiend dan eeuwig om te komen.' Welnu, arme aangevochten ziel! Staat het zo met u, dan heb ik, juist voor u in uw armoede, de blijde tijding, dat de van God gegeven Borg en Middelaar de uwe is. Dat die Borg voldaan heeft op Golgotha, is de grond waarop uw zonden zijn vergeven. Daar kunt ge u veilig op verlaten, dit zal u niet bedriegen, maar dit zal waar worden bevonden in de storm van de dood, die God, om Zijns lieve Zoons wil, voor de hardst aangevochtene nog wel eens verandert in het suizen van een zachte koelte!

Lieve lezer, dezer dagen (1870-1871) liep door onze stad de blijde tijding van een met Frankrijk gesloten wapenstilstand. En als ik u nu vraag: kunt u dat veilig geloven, zal uw antwoord zijn: deze tijding is immers van regeringswege bevestigd, en spoedig zal ik mijn dierbaren, die nu in 't leger zijn, mijn man of kind terugzien: dat is immers officieel bekend gemaakt en bevestigd! Nu arme ziel! nog veel vaster, ja, ontwijfelbaar zeker is het door de allerhoogste Regering vanuit de hoge hemel bekend gemaakt, dat er vergeving van zonden is, alleen in en om het bloed van de Heere Jezus.

Wat nu ons betreft, lezer, de oorzaak, waarom ons de zonden vergeven worden, is louter vrije, soevereine genade van onze God. Maar hier is een ernstige waarschuwing nodig, want allen, die niet God zelf met de mantel der gerechtigheid, met de klederen des heils bekleedt, maar die menen, daar zelf wel mee klaar te kunnen komen, zullen zich deerlijk vergissen, met de sluitrede van hun verstand: de zonden zijn vergeven, de zonden worden vergeven, ergo zijn en worden ook mijn zonden vergeven, al maak ik het nog zo erg! Nee! niemand mene, nu Jezus betaald heeft, kan ik deze betaling willekeurig aannemen, als het mij goed dunkte. Nee! het lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus is de enige grond, waarop de zonden worden vergeven, maar het is de Heere alleen, die over de door Hem verworven schatten te beschikken heeft, en die ze schenkt, wie Hij ze schenken wil. En wie wil Hij ze schenken, voor wie ontsluit Hij al Zijn kisten en kasten, en wie reikt Hij de kostelijkste specerijen uit Zijn elpenbenen paleis toe, wie bekleedt Hij met het door Hem verworven bruiloftskleed? Het zijn de armen en ellendigen, het zijn degenen, die voor Zijn woord beven! Nog eens, ik herhaal het, het is Gods genade alleen, die ons vergeving van zonden schenkt, en vergeving is hetzelfde als bedekking met de mantel der gerechtigheid, met de klederen des heils, zodat de Heere onze zonden en ongerechtigheden nimmermeer wil gedenken. Bij het geven dezer onschatbare weldaden is bij de Heere geen aanneming des persoons, geen lafhartige zwakheid, alsof Hij de zonden ongestraft wilde laten; voor Hem geldt niets dan de gerechtigheid en heiligheid van Christus. Wie vergeeft

God de zonden? Ja, wie? Die Hij voor alle eeuwigheid heeft uitverkoren, ja, die alléén, die Hij zelf de ogen heeft geopend voor zijn onmetelijke schuld, voor zijn verdorven aard, en dagelijkse overtredingen; en zulken hebben ook daarover een oprecht leedwezen en berouw, willen ook graag van hun zonden af zijn, en voor Gods aangezicht in oprechtheid en reinheid leven: maar zij worden juist bij de eerlijke strijd, die zij voeren, om dit klaar te krijgen, tot hun diepe smart gewaar, dat zij zelf de knopen van hun goddeloosheid niet kunnen losmaken.

Ja, hen, die zich verloren voelen, hem of haar, die het allerdiepst in het slijk ligt verzonken, hem of haar, die het nauwelijks meer waagt een blik naar boven te slaan, die op de borst slaat en roept o God! wees mij, zondaar, genadig! die vergeeft God de zonden, om Zijns Naams wil. Ja, daar in de diepste diepte komt Hij met het vriendelijk licht van Zijn aangezicht.

Hoe vergeeft Hij? Hij zal de ellendigen tot Zich bekeren door Zijn Heilige Geest, en hun en Zichzelf geen rust gunnen tot zij het weten: de zonden zijn vergeven. Dan wordt van schrede tot schrede de liefde des Vaders in 't arme aangevochten hart duidelijk, daar leren de stervende lippen Abba! Vader! stamelen, daar is de Heere Jezus de blinkende morgenster, die vriendelijk schijnt in de duisternis van de dood, en de vergeving van zonden is daar de blijde tijding, de hartversterkende spijs, die volgt door het graf heen tot in de zalige eeuwigheid. God laat de Zijnen Zijn heilige wet prediken, opdat zij niets zouden overhouden dan Zijn naakte woord, en opdat zij, die door Hem verkoren zijn, op dit woord zouden blijven hopen, tegen al het zichtbare in, dat alleen getuigt van vloek en omkomen: opdat ze de vijand geen recht zouden geven, maar blijven hopen op Gods genade en daarop alleen.

Vergeeft God alle zonden? Gewichtige vraag, lezer. Allereerst roep ik u toe: Vrees God en houd Zijn geboden, want dat betaamt alle mensen. In het "onze Vader" leert Jezus ons bidden: vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En Matth. 18: 35: *Alzo zal ook mijn hemelse Vader u doen (namelijk u de pijnigers overleveren,) totdat gij alles hebt betaald; indien gij niet van harte vergeeft een iegelijk zijn broeder zijn misdaden.* En Lukas 17: 3: *Wacht uzelf. En indien uw broeder tegen u zondigt, zo bestraf hem; en indien het hem leed is, zovergeef het hem.* Deze en meer andere woorden kunnen wij u voorhouden ten opzichte van onze omgang met de mensen. Verder, hebt u met een rechtvaardige te doen, en zoekt u in uw ongerechtigheid en eigengerechtigheid hem te krenken, schept u er vermaak in hem te bespotten, te belasteren, te belagen, verblijdt ge u in zijn hinken, weet dan, dat de zonden van Simeï en Joab niet vergeven zijn, hoewel dezen zichzelf voor veel vromer en reiner hielden dan David, die met al zijn zwakheden en zonden toch een man was naar Gods hart.

O lezer, zullen wij ons koesteren aan de prediking van de vergeving van zonden en tegelijkertijd op onze zonden blijven zitten, en allerlei ongerechtigheid, haat, twist, nijd, afgunst, hoererij en dronkenschap aan de hand houden, laat ons dan maar zwijgen van vergeving van zonden, want de troost, die wij bij zulk een gedrag, daaruit menen te scheppen, zal blijken een ijdele waan te zijn; en niets meer. Nog eens: *Vrees God en houd Zijn geboden!* En wie hier de hand in eigen boezem steekt, voorwaar! hij zal ze er sneeuwwit uithalen!

Daarom, lezer, weg met alle huichelarij, leugen en zelfbedrog! Laat ons tot God komen met alle zonden, met verborgen en openbare, met die, welke de mensen bekend zijn en die, waarover de wroeging ons pijnigt in het verborgene; laat ons God alles in

handen geven, ook onze zondige aard, waarmee wij ons gehele leven lang te strijden hebben (Catechismus Vraag en Antwoord 54), en laat ons Hem smeken, ons niet te laten omkomen in het slijk van onze eigen ongerechtigheid, maar ons te wassen en te reinigen in het bloed van de Heere Jezus! Ja, dan zullen wij van de genadetroon de liefelijke woorden vernemen: *Zijt gij tevreden met Mijn Lam?*

Ja, o ziel?

Nu, dan ben Ik ook tevreden met u. Amen!

3. Kaïn en Abel

En Adam bekende Eva zijn huisvrouw; en zij werd zwanger en baarde Kaïn en zeide: ik heb een man van den Heere verkregen. Enz. Genesis 4:1 en vervolg.

Wij hebben in dit vierde hoofdstuk van Genesis als het ware een kort begrip van de kerkelijke geschiedenis van alle tijden. Ja, wat daarin staat geschreven is en belichaamt de geschiedenis der ware kerk van Jezus Christus, en zal dat blijven tot aan de jongste dag. Het is een getrouw tafereel ook van de huiselijke geschiedenis dergenen, die de belofte Gods ontvangen en ook geloofd hebben. Haast alles, wat wij daarin lezen, werpt het helderste licht op het gedrag en gemoedsbestaan van hem, die bouwt op aangeboren of ontvangen voorrechten, en van hem, die alleen genade heeft tot het anker van zijn ziel in leven en in sterven! Het is een kort begrip van alle nood en alle ellende, die de mens over zich heeft gehaald, toen hij God, zijn Schepper, verliet en de duivel geloofde in moedwillige ongehoorzaamheid.

Als er één hoofdstuk in de Bijbel is, dat ons de noodzakelijkheid van geloof en bekering, van genade en ontferming predikt, zo is het zeker Genesis 4. Want wij vinden daarin een getrouwe spiegel van wat wij geworden zijn door Adams val. Meestal zullen wij, als wij deze geschiedenis lezen, denken: zie, dat is die oude geschiedenis van die goddeloze Kaïn en de vrome Abel!

Maar mijn lezer, ik kan er nu niet genoeg op wijzen, dat Kaïn in zijn leven volstrekt niet voor een goddeloze, maar integendeel voor een zeer braaf, godsdienstig en rijk begaafd man gold. Slechts later is hij openbaar geworden als een huichelaar en broedermoorder. Adam en Eva hadden God niet geloofd, waren Hem ongehoorzaam geworden, en terwijl de hemel treurde, juichte de hel om de verstoring, die over Gods schone schepping was gekomen, over het verwoesten van Gods beeld, dat gelukt was door helse list. Uit het liefelijke Paradijs waren onze eerste ouders verdreven. Tot Adam was gezegd: *Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en gegeten van die boom, waarvan Ik u gezegd had: gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk vervloekt om uwentwil, en met smart zult gij daarvan eten, al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen, en gij zult het kruid van het veld eten; in het zweet uws aanschijns zult u uw brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt, want gij zijt stof en tot stof zult gij wederkeren*, Gen. 3: 17-19; nadat reeds in vers 16 tot de vrouw was gesproken: *Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht: met smart zult gij kinderen baren, en tot uw man zal uw begeerte zijn en hij zal over u heerschappij hebben*.

Uit het schone, hun van God bereide Paradijs, waren zij verbannen, om een leven vol ellende te beginnen. Sinds die tijd was er voor hen, nóch voor hun nakomelingen meer bestendig geluk hier op aarde te vinden. En hadden zij en hebben wij hun erfgenamen, onze ogen te vestigen, midden in al de noden en angsten van dit ellendige leven, op het nieuwe Paradijs, dat Christus voor ons gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed, en dat God ons zal openen, als onze ogen zich hier voor eeuwig sluiten!

De doornen en distelen, de smarten van allerlei aard, die dit leven oplevert, moeten dienen, om het heimwee naar dat nieuwe Paradijs, naar het Jeruzalem, dat boven is, levendig te maken en levendig te houden in onze harten.

Door hun ongehoorzaamheid en hun ongeloof hadden Adam en Eva, als het ware, aan God de Heere een moord gepleegd. Nu schenkt de Heere hen, in Zijn grote ontferming, wel vergeving van zonden, wel de beloften van genade en vrede, maar het moest toch ook openbaar worden, dat zo wat de mens zaait, hij dat ook zal maaïen; en

dat men gewoonlijk getuchtigd wordt met de roede van de boom, die men zelf geplant heeft. Dat moet door alle eeuwen heen, tot op de huidige dag, menigeen ervaren! Doet God dat, om Zich te wreken? Nee, zeker niet! Maar dat doet Hij om ons te ontdekken aan eigen zonde en verdorvenheid, om ons te verlossen van allerlei helse en vleselijke banden en ons te brengen onder de heerschappij van Zijn genade en barmhartigheid.

En Adam bekende Eva zijn huisvrouw; en zij werd zwanger en baarde Kaïn en zeide: ik heb een man van den Heere verkregen. Genesis 4:1

Het allereerste van dit vierde hoofdstuk lezer, is door de Heilige Geest ingegeven, evenzeer als elk ander woord van de Heilige Schrift. Het handhaaft de heiligheid van de heilige echtelijke staat, en verdoemt alle zelfuitgedachte vroomheid, waarbij men zichzelf God wil toewijden op een wijze, die Hij niet bevolen heeft, zoals dat in de Roomse kerk, vooral in de kloosters, geschiedt. Uit de volgende verzen kunnen wij leren, dat Adam en Eva, - wetende, dat de vloek over hen was gekomen, en dat de Heere de zegen der eerste schepping: "weest vruchtbaar en vermenigvuldigt!" opgeheven had; (maar ook tevens wetende, dat God de belofte van een Verlosser, die het beloofde Vrouwenzaad zou zijn, had beloofd) - zich aan de over hen uitgesproken vloek hebben onderworpen en kinderen hebben verwekt. Zij hebben dit echter niet gedaan in vleselijke lust, maar als gelovige ouders, en hebben als zodanig God aangeroepen en geloofd. Juist die onderwerping aan de uitgesproken vloek veranderde die vloek in een eeuwige zegen, want dat was de weg, waarin de beloofde Messias uit hen zou voortkomen. Bij de genade hebben zij volhard, bij het geloof zijn zij gebleven. Maar, wat was het dan eigenlijk, dat zij geloofden?

Dit: Hij komt Die ons verlossen zal van al de ellende, die wij over onszelf hebben gebracht, Hij komt, die God Zijn eer terug zal brengen, die het nieuwe Paradijs voor ons verwerft, die onze gruwelijke schuld zal dragen, onze zonden wegnemen, en ons weer tot God brengen zal! Ja, Hij, die uit ons vlees zal voortkomen, zal onze dood wegnemen, de kop der slang vermorzelen, en ons het eeuwige leven schenken, uit vrije genade!

O, hoe graag had de duivel uit Adam een monnik uit Eva een non gemaakt, maar dit zou hem niet gelukken. Te midden van hun vloek en hun ellende geloofden zij. En bij de belijdenis van hun eigen grote ellende hielden zij Gods schepping, Gods instelling voor heilig, en heiligden zichzelf en hun kroost voor de Heere.

Met het oog op de beloofde Christus, Die uit Eva zou voortkomen, noemde Adam zijn vrouw: "moeder aller levenden". De vloek was over hen gekomen, maar ook de zegen der belofte, het een zou waar zijn, zowel als het ander. Zij onderwierpen zich aan de uitgesproken vloek, en zó kwam de zegen over hen. En zij hebben zich aan Gods woord en belofte gehouden, en zó kinderen voortgebracht, Hem ter ere.

Er staat van Eva, *dat zij zwanger werd*. Dat geschiedde niet uit haar kracht, maar door de zegen Gods. Dat bleek nog meer daarin, dat de Heere haar, niettegenstaande de vloek, twee zonen schonk; zodat het hieruit duidelijk is, dat God elke vloek naar Zijn vrijmachtig welbehagen in een zegen kan veranderen. Zoverklaarde God openlijk de echtelijke staat heilig.

God geeft een zegen, Eva baart haar eerstgeboren zoon, en noemt hem Kaïn. Zij meent, zoals Luther hier nauwkeurig en juist vertaalt: dat zij de beloofde Messias reeds had. Zeggende: *ik heb de Man, den Heere*. Zovertaalt Luther, geheel volgens de oorspronkelijke tekst, dit vers, dat in onze Statenvertaling luidt: *ik heb een man van de Heere verkregen*. Luthers vertaling is hier juister, en doet ons ook duidelijker zien, dat

Adam en Eva de belofte geloofd hebben, ja, in overijling en in brandend verlangen naar de vervulling van Gods Woord ten onrechte meenden, dat reeds Kaïn de beloofde Messias was. Hierin vergisten zij zich natuurlijk, maar Eva's vreugdekreet bij Kaïns geboorte doet ons zien, dat Adam en Eva niet alleen in de enige, beloofde Middelaar hebben geloofd, maar ook wisten, dat deze Middelaar ons vlees en bloed zou aannemen en toch *tegelijkertijd sterker dan alle creaturen, d. i. ook waarachtig God zou zijn*. Dit laatste drukte Eva uit, toen zij zei: *ik heb de Man, den Heere verkregen*. Onze eerste voorouders geloofden alzo op de rechte wijze, dat Christus ons vlees en bloed zou aannemen, en dat Hij, God van eeuwigheid, tegelijkertijd het beloofde vrouwenzaad zou zijn. Eva had dus hetzelfde geloof, dat de gelovigen nu ook hebben, en, van de Heere zelf geleerd, sprak zij op haar wijze dezelfde waarheden uit, die onze Catechismus, in Vraag en Antwoord 14-17 zo duidelijk uitlegt.

Wij zouden waarlijk niet weten waar te eindigen, lezer, indien wij u alles wilden meedelen, wat in dit eerste vers van Genesis 4 ligt opgesloten. Het waarachtige geloof hebben onze eerste ouders bezeten, en hadden zij niet geloofd in de toekomstige Zaligmaker, zij zouden nooit als echtelieden samen geleefd hebben.

De belofte der menswording van Christus is een bewijs, hoe God van het begin af echtbrekers en hoereerders straffen zal, maar de echtelieden zegenen en bijstaan wil naar Zijn belofte. Het is Gods zegen, die de vrouw vruchtbaar maakt, het zijn Gods vriendelijke vertroostingen, het is het geloof aan Zijn genade, dat haar sterkt en staande houdt bij alle smarten en ellenden! Men kan een kind op tweeërlei wijze beschouwen: als een beelddrager van de duivel of als een beelddrager Gods. Elk kind is van nature een kind des toorns, en der verdoemenis onderworpen, en als zodanig een beelddrager van de vijand. Maar, is het niet van de Heere, dat tere, liefelijke, dat elk klein kind aan zich heeft? Is Hij het niet, die de vurigste liefde in het hart van de ouders ontsteekt? Is dit niet het duidelijkste bewijs, dat God regeert, de teugels in handen houdt en de hoop en blijdschap weer levend weet te maken? O, hoe menig een zou, hoe eerder hoe beter, de wereld uitlopen, hield hem de gedachte niet boven water: *God leeft en zal Zijn Almacht tonen!*

Onze eerste voorouders waren de eerste mensen. Adam was door zijn Schepper in een heerlijke stand geplaatst, en was het voor Eva niet een heerlijke taak de hulp van deze eerste mens te zijn? Maar ach, wat is er, na de val, van deze heerlijke echtelijke staat, zoals de Heere die verordend heeft, overgebleven! Is die niet vervallen en verwoest, sinds onze voorouders van de verboden boom hebben genomen en gegeten? O hoe waren die van God Zelf geschapen ogen verblind, en hoe dwaalden zij, die vroeger in 's Heeren wegen wandelden zonder moe te worden! Wat geloofde Eva dan? Ja, dat er een Verlosser, die ons vlees en bloed zou aannemen, komen zou. Dat die tegelijkertijd waarachtig God zou zijn, daaraan twijfelde zij niet, maar daar meent zij nu plotseling, dat de zoon, die zij gebaard had, nu ook reeds die Verlosser is. En dat meende de vader ook, zover waren zij aan 't dwalen geraakt. O hoe bitter vergisten zich deze arme blinde mensen! Gewis, maar niet in hun geloof, wel in de toepassing daarvan op hetgeen zij zagen en ondervonden. Want zo is het geloof, of liever zo zijn de gelovigen: zij hebben altijd op iets anders het oog, dan op de Heere Zelf. Altijd weer verwacht men het van de heuvelen en van de bergen, altijd heeft men weer op met menselijke kracht, menselijke heerlijkheid en voortreffelijkheid! Maar als de belofte komt, komt zij, zoals geschreven staat: *als een klein steentje, van de berg afgehouden, dat al voort rolt en groter wordt*. En zo is het met ons geloof ook. Wij geloven ook en houden het voor waar, weten er ook veel over te praten, dat in Gods genade alléén al

ons heil is, en dat alleen Christus' gerechtigheid onze gerechtigheid voor God is. Zijn wij nu echter daarmee tevreden? Of, wat denken wij eigenlijk, als de nood het ons bang maakt? Die zal ons redden, of gene zal ons bijstaan. Totdat wij, moe door al het graven van gebroken bakken, die toch geen water houden, uitroepen: *wat God beloofd heeft, zal geschieden! Maar hoe, dat weet ik niet!*

Wat God beloofd heeft, wat geloofd wordt, komt, ja, maar altijd in een andere gestalte, dan men verwacht had. In Kaïn meende Eva de beloofde Messias te zien, en, toen Hij werkelijk kwam, of tenminste toen hij kwam, die Hem afschaduwde, hoe ging het toen?

Daar staat geschreven: ***en zij voer voort te baren***, Genesis 4: 2. Kaïn en Abel schijnen dus tweelingen te zijn geweest. En wat was nu de naam van deze tweede zoon? Hoe noemden zijn ouders hem? "Abel", dat is, "ijdelheid". Als had Eva willen zeggen: 'indien de beloofde Messias (die zij meende reeds in Kaïn te hebben) al verschenen is, wat moet dan nu deze? Die dient nergens toe, die is overtollig en niets waard!'

Zó handelt de mens, zó handelden Adam en Eva, zó staat het met de gelovigen van alle eeuwen en alle standen. Maar nochtans, de gelovige wordt staande gehouden door de Almachtige God! Hoe hadden zij het anders kunnen uithouden, toen zij, bij de grote teleurstelling, die zij later ondervonden, alles in twijfel hadden kunnen trekken? Dat is de hoofdzonde van alle gelovigen, dat men altijd weer redding verwacht van bergen en heuvelen, dat men altijd zelf uitgedachte middelen aangrijpt, zelf gekozen wegen inslaat. Zoals Sara deed, toen zij haar dienstmaagd Hagar aan Abraham gaf, om zodoende de vervulling der belofte, die haar onmogelijk scheen, te bespoedigen.

Ware Kaïn werkelijk de beloofde Messias geweest, was dan niet Abel toch diens broeder? En was het dan niet Kaïn, de meerdere die volgens Gods hart, Abel, de mindere, had moeten dienen? Maar genoeg hiervan.

Jaren verliepen, en de beide zonen waren volwassen mensen geworden. Abel werd een schaapherder, Kaïn een landbouwer. Wie was nu de voornaamste, de schaapherder of de landbouwer?

Ik denk de landbouwer. Die is een groot, voornaam man, hij heeft de aarde te bebouwen, er de voren met de ploeg doorheen te trekken, bij hem verrijst, als alles meeloopt, schuur naast schuur, door hem ontstaat alle macht en pracht van deze wereld, want alles, wat degelijk en rijk is op aarde, berust op de landbouw.

Maar een schaapherder! Ach, dat is maar een weinig geacht man op aarde. Dat is er zo een, die zich minder met het grote en aanzienlijke van de wereld kan bemoeien, maar wel het vee op alle bergen, door nacht en duisternis, door bezaaide en onbezaaide landen moet nagaan. Izaäk had veel meer op met de sterke Ezau, die ook een akkerman was, dan met de veel zwakkere Jakob. En Adam zal ook de machtige Kaïn, van wie hij zulke grote verwachtingen had, ver boven diens broeder gesteld hebben.

Een herder is nu eenmaal een herder en meer niet! En Kaïn kon zijn vader zo goed helpen bij het werk! Daarenboven, Abel was, bij het hoeden van de schapen, zelf veranderd in een schaap van Hem die zegt: *Ik ben de goede Herder*; en hij was zó ook een herder geworden, die wist met de schaapjes om te gaan en hoe ze te behandelen, en die zich ook nergens beter thuis voelde, dan in hun midden. Zo is beider leven een poos voortgegaan.

Genesis 4:3. ***En het geschiedde na ettelijke dagen***; "ettelijke dagen" is in het Hebreeuws een uitdrukking van een tijd, die men niet nauwkeurig kan of wil bepalen; ***dat Kaïn den Heere offer bracht***. Ziet u nu wel, dat Kaïn geen goddeloos mens was?

Een goddeloos mens brengt de Heere geen offer, vraagt niet naar Hem. Kaïn erkende dus, dat de Heere boven hem stond, dat hij alles aan Hem had te danken en dat hij Hem de eer had te geven van al Zijn weldaden. Hij brengt de Heere een spijsoffer van de vruchten van het veld. Leviticus 2 noemt Mozes een offer van de vruchten van het veld *een spijsoffer*.

Hoe kwamen Kaïn en Abel toch op de gedachte te offeren? Ook Noach en Abraham hebben de Heere offers gebracht. Vanwaar hadden zij deze leer der offeranden?

Daarin had God Zelf Adam onderwezen, want Hij maakte voor Adam en Eva rokken van vellen en trok hen die aan. God de Heere had de gevallen Adam niet alleen opgezocht met vriendelijke woorden en beloften, maar hem bovendien, - nu hij zijn hand niet meer mocht uitstrekken naar de boom des levens, - een zegel en sacrament, een eed gegeven, een zichtbaar teken, om daardoor Zijn belofte te bevestigen. Toen daalde de Heere God neer, slachtte zelf de lammeren voor het aangezicht van Adam en Eva, liet die lammeren de huid afstropen, en stak het offervuur zelf aan. Met de vellen dezer dieren heeft God Adam en zijn vrouw bekleed. Zo ontvingen zij in beelden en gelijkenissen aan de deuren van het voor altijd gesloten Paradijs hetzelfde Evangelie, dat eens aan de oever der Jordaan weerklonk: *Zie! het Lam Gods!* Volgens Jesaja 61: 10 beduiden deze vellen *de mantel der gerechtigheid, de klederen des heils*. Zo heeft God aan Adam in die offeranden als het ware een Sacrament gegeven.

Als getrouwe ouders hebben Adam en Eva deze leer, deze 'Catechismus' hun kinderen voorgehouden, en zo zijn de offeranden gebleven, en het volk is daardoor onderwezen in de dierbare leer van voldoening door verzoening, totdat Hij was gekomen die met één offerande in eeuwigheid heeft volmaakt degenen, die geheiligd worden. Hebr. 10: 14.

Was het de eerste of de vijftigste keer dat deze twee broeders de Heere een offer brachten? Ik weet het niet. Het is zeer mogelijk dat tot het in Genesis 4: 3 en 4 vermelde tijdstip Adam zelf alleen geofferd heeft in het bijzijn van zijn zonen. Nu echter brengen die zelf een offer, daar zij tot hun jaren waren gekomen, nu stonden zij op eigen voeten.

Ware het woord "bevestiging" eigenlijk niet van de Rooms en afkomstig, - en dus niet uit de Heilige Geest, - dan zou ik, deze handeling op onze tijd toepassend, zeggen: Kaïn en Abel deden hun eerste Avondmaalsgang, na hun "bevestiging;" nu zeg ik na hun geloofsbelijdenis. En wat is dat gewoonlijk niet een ernstige dag, een plechtige gebeurtenis! Kaïn brengt aan God van de vruchten des lands, met andere woorden, die grote gebeurtenis heeft plaats gehad, hij, Kaïn, heeft die volbracht en is er met ere afgekomen!

Nu komt Abel en die wil ook offeren, vers 4. ***En Abel bracht ook van de eerstgeborenen zijner schapen, en van hun vet.*** Wat zal dat nu worden? Mag Kaïn gedacht hebben, wat zal die klaar krijgen? Wat was het echter, dat Abel, die niet-meegetelde, die bijloper, bracht?

O mijn lezers, men moet in de boeken van Mozes door en door thuis zijn, om de betekenis van Abels offer te vatten, het te vatten, wat het zegt, de eerstgeborenen van de schapen, en van hun vet te offeren! Wij zullen hierop nog later terug komen.

Vele grote geleerden hebben er zich suf over gedacht, wat Abel eigenlijk in dat offer zag, en waarvandaan hij de kennis had, van datgene wat later in alle offers en ceremoniën der wet is afgeschaduwd. Men behoeft er zo diep niet over na te denken, hoe Abel dat alles wist, beter wist dan de meeste theologen van onze dagen.

Lezer, dat hadden zijn lieve ouders hem geleerd, die hadden hem verteld, dat het offer niets anders was, dan een sacrament, een bondszegel van Gods genade! Adam en Eva

hebben gedaan, wat nog de grootste vreugde voor godvrezende ouders is: zij hebben hun kindertjes voorgehouden, hoe ze van alles beroofd waren door de val van Adam, maar zij hebben hun ook verteld van Gods belofte, van het verbond der genade, van het plaatsbekledend lijden van de beloofde Verlosser, en van de betekenis van het sacrament. Zie, dat waren dezelfde waarheden, die u nog aan uw kinderen, volgens de belofte bij hun doop gedaan, hebt in te scherpen. Dat kunt u nog veel gemakkelijker dan onze eerste ouders, daar de Heere u in onze dierbare Catechismus de beste leidraad heeft geschonken, om uw kleinen bij te brengen, wat ze moeten weten tot hun tijdelijk en eeuwig heil.

Zie maar! Ik zei allereerst: Adam en Eva brachten hun kinderen de waarheid bij, dat zij van alles beroofd waren door de val van hun ouders. Deze waarheid kunt u duidelijk voorgesteld lezen in vraag 3, 4 en 5 van de Heidelbergse Catechismus.

Vraag 3. Waaruit kent u uw ellende?

Antwoord. *Uit de wet Gods.*

Vraag 4. Wat eist de wet Gods van ons?

Antwoord. *Dat leert ons Christus in een hoofdsom: Matth. 22: 37-40. Gij zult liefhebben de Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grootste gebod. En het tweede, daaraan gelijk, is: u zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.*

Vraag 5. Kunt u dit alles volkomen houden?

Antwoord. *Nee ik: want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.*

Ziet u, lezer, uit deze vragen en antwoorden kunt u uw kleinen leren, hoe ellendig zij zijn; en de andere twee stukken staan even duidelijk in uw Catechismus als dit eerste. Daarom, als er ouders zijn, die verzuimen hun kinderen deze heilige waarheden bij te brengen, dan roepen wij hen heden toe: verzuimt dit niet langer, maar geeft uw kleinen de Catechismus van onze vaders in handen, als het kostelijkste tegengif tegen allerlei leugenleer van onze dagen.

En als wij nu onszelf eens gaan afvragen: heerst in mij alleen de geneigdheid om God en de naaste te haten, of komt deze treurige waarheid niet al te vaak in mijn handel en wandel aan de dag? Wat zal dan het antwoord moeten zijn? Maar mag dat zo blijven, dat u uw naaste vergeet en over het hoofd ziet? Hebt u geen strijd daarover in uw binnenste, dat u geneigd zijt God en de naaste te haten? Velen, als ze oprecht zijn, zullen moeten antwoorden: *daar trek ik mij niet veel van aan*. Anderen zullen vol hoogmoed zeggen: *en wie is mijn naaste?* Uw naaste is hij of zij op wie u van uw vermeende hoogte trots neer ziet, gelijk Kaïn op Abel deed.

En daarom, lieve lezer, vraag uzelf eens af indien het waar is, dat u zoveel voortreffelijker bent dan die andere, van wiens ware of vermeende verkeerdheid u voortdurend de mond vol hebt, en in wiens hinken ge u verblijdt, waarom bidt u dan niet voor hem? Waarom worstelt u niet voor hem om genade bij die, die ons de Heilige Geest heeft verworven? Ziet u nu wel, dat u van nature geneigd bent uw naaste te haten, gelijk ook de Schrift zegt, *dat Kaïn zijn broeder haatte en hem dood sloeg, omdat diens werken rechtvaardiger waren dan de zijne?* En als u nu bedenkt, lezer, dat al wie zijn broeder haat een doodslager is, is dan uw, is dan mijn vonnis hiermee niet geveld?

Zie! zó ontdekt de Heilige Geest ons aan onszelf, zó houdt Hij ons het allerheiligst gebod, Gods eeuwig geldende wet voor, en zó leren wij inzien, dat wij niet anders verdienen dan van Gods aangezicht voor eeuwig te worden verstoten. En hoe bang en benauwd het is ook te ervaren, dat men een hater van God en de naaste is, toch zal de

kennis nooit ontbreken, waar waarachtig de Heilige Geest is. Want die is heilig en daarom is Hij voortdurend bezig, Gods kinderen hun ware gedaante te leren kennen, en Hij is een goede huisvrouw gelijk, die gedurig alle hoeken uitveegt en uitbezemt, omdat zij de eer van haar huis hoog houdt en geen onreinheid duldt.

Zie, dat is de weg, waarin Gods Heilige Geest ons leert bidden: *Heere ontferm u onzer!* Hij leert ons van dit alles de toepassing op onszelf maken, en zien hoe Kaïn het rechte afbeeldsel is van de mens, geneigd God en de naaste te haten. Zó zullen wij spoedig zien, dat wij niet beter dan Kaïn zijn, en dan zal de Heilige Geest onszelf leren uit te roepen: *ik ben een Kaïn*. Maar Hij zal er ons ook voor behoeden met Kaïn te zeggen: *Mijn zonde is groter dan dat zij vergeven worde*.

In het voorbijgaan moet ik u echter nog daarop opmerkzaam maken, dat er velen zijn, die, als zij bestraft worden, luid beginnen te roepen: *ik ben een Kaïn, of een Judas!* Maar helaas, zonder dat zij veel berouw hebben in de grond des harten. Met zulke sterke uitroepingen willen zij dan hem, die hen getrouw waarschuwt, de mond stoppen, of een vrijbrief afpersen, om morgen of overmorgen weer de oude schelmstukken en schurkenstreken uit te voeren. Ik behoef u niet te zeggen, lezer, dat zulk een gedrag niet uit God, maar uit de vader der leugenen is.

Genesis 4:4, 5. *En de Heere zag Abel en zijn offer aan; maar Kaïn en zijn offer zag Hij niet aan; toen ontstak Kaïn zeer, en zijn aangezicht verviel.*

Maar toen ontstak ook 's Heeren barmhartigheid met de ondeugende, nijldige Kaïn, en de Heere vraagt hem vol medelijden vers 4: ***Waarom zijt gij ontstoken, en waarom is uw aangezicht vervallen?*** Op welke wijze sprak de Heere tot hem? In zijn hart, door de Heilige Geest, en wat God hem zei, had Adam hem ook zeker reeds gezegd. En zo handelt de almachtige God nog met de mensen, ook waar zij verkeerd zijn en zich zover van de goede weg laten afslepen, dat ze zeker zouden omkomen, als de Heere Zich niet over hen ontfermde. Maar was de Heere dan nog zo gemeenzaam met de verkeerde Kaïn?

Lieve lezers, deze vraag toont, dat u het standpunt van Kaïn niet recht vat. Kaïn was een zeer geacht man, in onze dagen zouden wij zeggen, een in huis, kerk en staat geacht man, ja, een die overal een eerste rol zou spelen. Wij zijn zo geneigd Kaïn maar aanstonds te verwerpen, maar dat deed de Heere niet. En heil ons, dat de Heere zo barmhartig is, want wij zijn vaak geen haar beter dan Kaïn.

Is er niet, indien gij wel doet, verhoging? Zie, zo gemeenzaam als een man met zijn vriend spreekt de Heere met Kaïn. Als wilde Hij zeggen: Ik laat aan uw eigen verstand de beantwoording van deze vraag over, want als Ik tot u sprak: "Mensenverstand is niet bij u", zou u dit woord toch niet op uzelf toepassen, maar aanstonds klaar staan met allerlei verhalen van hetgeen u gezien en ervaren hebt. Want volgens uw eigen oordeel doet u immers wèl en hebt u het ware geloof, veel beter dan dat van uw broeder Abel, die naar uw mening ten minste, maar een ketter is. ***Waarom bent u ontstoken, en waarom is uw aangezicht vervallen?***

Ach, meende de Heere, u hebt immers geen oorzaak zo vol nijd en boosheid te zijn. U houdt uzelf immers voor een geestelijk mens, die verstand heeft van alles? Welnu, is er niet, zo u weldoet, verhoging? U weet immers, als een in uw eigen oog godsdienstig man, dat wie het ware geloof bezit, wie vergeving van zonden heeft ontvangen, moedig, vrolijk en getroost zijn weg kan gaan. Als u dus werkelijk het ware geloof hebt en uw broeder niet, waarom laat u dan het hoofd hangen als een bieze? U bent immers wijs en verstandig genoeg in Goddelijke zaken om op deze vraag het passende antwoord te vinden?

Ja, van zulk een vraag kan niemand beter de oplossing geven dan gij. Nietwaar? Indien u vergeving van zonden hebt, hebt u het ware geloof, en bent u heilig? De Heere sprak tot Kaïn volgens diens eigen denkbeelden, en maakte daaruit voor Kaïn de juiste gevolgtrekking, dat het aangezicht van een man, die het ware geloof heeft en die zoveel spreekt over de vruchten van zulk een geloof, dan ook niet mag vervallen in nijd tegen een broeder van hetzelfde huis.

"Of", wil de Heere in trouwe liefde aan Kaïn vragen: "hebt u het ware geloof wel? Is uw geloof wel 't echte? O, onderzoek uzelf toch nog eens hoe rechtvaardig u ook zijn mag in uw mening en hoe geschikt ge u ook waant, om eeuwig in Gods huis te wonen. Want, zegt de Heere: "zo u niet weldoet, de zonde ligt aan de deur van uw hart. En dat is een groot monster, dat u zoekt te verslinden, en waartegen u met al de vruchten van uw veld, met al uw ingebeelde kracht niet bestand bent".

O mijn geliefden, zulke ernstige woorden heeft de Heere ook voor ons laten optekenen, opdat wij er goed acht op zouden geven en er niet lichtzinnig overheen lopen, zoals wij zo vaak doen. Wie het ware geloof heeft, die zijn de zonden vergeven, en, hoewel hij vol zonde is, is hij toch vrolijk en moedig en hij verblijdt zich, als het de broederen welgaat. *Ja, hij draagt hun lasten, en vervult alzo de wet van Christus.* Zijn aangezicht vervalt niet van nijd, als een ander geëerd of geprezen wordt.

Waar echter het ware geloof ontbreekt, daar is helse nijd en twistgierigheid over allerlei beuzelingen. Daar gaat het wellicht goed, zolang de mens geprezen en opgehemeld wordt. Maar, geef acht, aan de deur van het hart ligt de zonde als een ijselijk monster, dat er op loert u bij de keel te grijpen en te vermoorden. Heeft dan de mens, ook zulk een voortreffelijk mens, als Kaïn heette te zijn, kracht, om die zonde van zich te werpen? Kan een zodanige de zonden bedwingen?

Zeker gaat dit de kracht van elke sterveling ver te boven, maar de Heere stelt Zich op Kaïns standpunt. Zulke mensen als Kaïn, die veel vruchten van hun veld hebben, die menen een groot geloof te bezitten, spreken altijd veel over de wet, ijveren voor de letterlijke vervulling ervan. En omdat hoogmoed voor de val komt, waarschuwt de Heere hen voor hetgeen bij hen in hart en nieren sluimert, alsof zij dat zelf konden beteugelen, gelijk zij menen. De zodanigen weten echter niet, dat de ergste zonde is, dat men niet gelooft, niet gelooft in vrije genade, in het bloed des Lams, gelijk Abel deed. En dat dit alleen de weg is om de zonde te doden.

O lezer, laat ons toch erkennen wie wij zijn, opdat wij in leven en sterven geen anker der ziel hebben dan de verlossing in het bloed des kruises, geen andere offerande dan het Lam Gods!

Wij willen nu verder eens samen nagaan wat er staat aan het slot van vers 4 en in het begin van vers 5. Daar lezen wij: ***En de Heere zag Abel en zijn offer aan; maar Kaïn en zijn offer zag Hij niet aan.***

Wij vinden van deze woorden een merkwaardige uitlegging in het 4^e vers van het elfde hoofdstuk van Paulus' brief aan de Hebreërs, waar wij lezen: "Door het geloof heeft Abel een meerdere offerande aan God geofferd dan Kaïn; door hetwelk hij getuigenis bekomen heeft, dat hij rechtvaardig was, alzo God over zijn gaven getuigenis gaf; en door datzelfde geloof spreekt hij nog, nadat hij gestorven is." De Apostel heldert ons dus op, waarom de Heere Abels offer genadig aanzag, en Kaïns offer niet. "Door het geloof" beduidt hier: door de werking van de Heilige Geest, die bij hem, bij Abel, het echte zaligmakende geloof in 't hart had gegeven, het vaste vertrouwen op het beloofde Vrouwenzaad.

Kaïn was de eerstgeborene, en zijn moeder had hem bij zijn geboorte met de vreugdekreet begroet: *ik heb een man van de Heere verkregen.* Of, zoals Luther juister

vertaalt: "*ik heb den Man, de Heere!*" Abel was na Kaïn geboren, en zijn eigen moeder had van hem gezegd: "deze is ijdelheid." Of: "wat wil deze? Waartoe moest die nog geboren worden? Wat moeten wij met deze aanvangen?"

Lieve lezer, laat ons bij de geschiedenis van Kaïn en Abel toch niet uit het oog verliezen, dat God ons allerlei gaven, tijdelijke of geestelijke, verleent. Niet om onszelf daaraan te goed te doen, maar, opdat wij in de ware gemeenschap der heiligen, in waarachtige broederliefde, zouden leren, die te besteden ten voordele van de naaste. Had dus Kaïn voorrechten boven Abel, zo waren hem die geschonken om er de zwakkere broeder mee te dienen en te helpen. Maar hoe gaat het gewoonlijk?

Wie veel van de Heere heeft ontvangen, hetzij tijdelijk of geestelijk, denkt meestal: wat ben ik toch voortreffelijk? Ik heb niemand nodig, en behoef mij aan niemand te storen. Maar nog eens: 's Heeren doel bij het verlenen van gaven aan de Zijnen is niet dat zij zich zullen verhoovaardigen, maar dat zij leren Hem en Zijn ontferming groot te maken, en de naaste te dienen.

Wij lezen, *dat Kaïn de Heere een offer bracht*. Daaraan deed hij wel, want hij wilde daarmee betuigen, dat al wat hij bezat, een weldaad van de Heere was. Wij willen ook geenszins ontkennen, dat hij bij zijn offerande min of meer aan de beloofde Christus dacht. Want er staat: *hij offerde, hij bracht van de vrucht des lands den Heere*. Ook hij had van zijn ouders geleerd, dat de mens, door de val van alles beroofd, geen heil heeft te zoeken of te vinden dan in het beloofde Vrouwenzaad. Daarenboven wilde hij door zijn offerande van de vruchten van het veld te kennen geven, dat ook die vrucht van het veld, dat ook de uiterlijke zegen niet komt van 's mensen kracht of voortreffelijkheid, maar van 's Heeren genade en ontferming. Maar bij dit alles was de hoofdgedachte bij Kaïn, de spil, waarom alles draaide: Ik ben de voortreffelijke, de rijk begenadigde, de eerstgeborene, ik ben geen nul, geen "ijdelheid", zoals die Abel daar.

Doordat dus menselijke voortreffelijkheid de hoofdzaak bij hem was, en niet wat God in Zijn Gezalfde zou doen en uitvoeren, bleef Kaïn hangen in de dode werken der wet en meende: als ik God geofferd heb en blijf offeren, ben en blijf ik Hem aangenaam. In Abels hart was het anders gesteld. Ach, wat had die weinig op met zichzelf, met zijn naam, en ijdelheid voelde hij zich, en niets meer. En zo lag reeds in hem die zelfde kennis van ellende, die Paulus deed uitbreken in de droeve klacht: *ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?* Rom. 7: 24.

Kaïn hield zichzelf voor iets zeer bijzonders, en daarom dacht hij: 'God, en Zijn Gezalfde die komen zal, bestaat alleen om mij groot te maken, mij vooruit te brengen, mij eer te verschaffen!' Daarom bracht hij wel van de vruchten van het veld, maar niet van de eerstelingen, zoals hij had behoren te doen. Hij meende: zo nauw zou de Heere het wel niet menen, dat zou Hij wel door de vingers zien.

Maar zo dacht Abel niet. Die brengt aan God van de eerstelingen van de kudde, en daar hij "ijdelheid" heette en zich niets dan "ijdelheid" voelde, zag hij alleen op Christus, als op de Eerstgeborene van alle creaturen, als op de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste.

Kaïn offerde in 't gevoel, dat hij een rijk begenadigd en voortreffelijk man was, die, hoewel in vroeger jaren als een goddeloze, in Christus gerechtvaardigd zijnde, dit standpunt nu enigszins achter de rug had, en zich nu beijverde Gode door allerlei zelfuitgedachte werken te behagen.

Abel, de arme Abel daarentegen, die maar ijdelheid was en niets meer, kwam als een arme en verdoemeniswaardige zondaar. Wat zou hij God brengen, hij die niets had om er op te roemen, die verkeerdheid in zich zag, en nergens anders heil in vond dan in de

genadige bedekking van Gods ontferming! Kaïn naderde als een gelovig, in zijn eigen ogen lang bekeerd man, op wie de heilige verplichting rustte, Gode iets te vergelden voor Zijn onuitsprekelijke gave.

Abel, hoewel waarachtig bekeerd zijnde, want het zijn alleen de waarachtig bekeerden, die tot God naderen met het Lam alléén, heeft, naar hij meent, voortdurend alles verzondigd. En hij kan zich dus op een bekering, hoewel die gewis bij hem aanwezig was, niet verheffen!

Kaïn rustte in het binnenste zijns harten op de gaven, die de Heere hem had geschonken, op zijn eerstgeboorte en op de voorrechten, die deze meebracht, en maakte daaruit het besluit op: God is mij genegen, en ik ben Gode aangenaam.

Zich geheel en al vlees gevoelende, en verkocht onder de zonde, bezat Abel daarentegen niets van de voorrechten, waarop Kaïn boogde, maar, waarachtig van de Heere geleerd, vertrouwde hij zich voortdurend, met lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid aan het beloofde Vrouwenzaad, zag dáárop alleen, en verwierp zichzelf met alles wat hij deed en had.

En zo is het nog, mijn lezer! De Kaïns van alle eeuwen zijn sterk en vermogen veel, de Abels zijn zwak, en voor hen moet de Heere alles doen. De Kaïns leven half in de hemel, half op de aarde. Maar o wee, hoe verdrukken zij hier beneden de zwakken en ellendigen, en hoe willen ze hier heersen als vorsten! De Abels voelen zich echter voortdurend een prooi der hel, zij kruipen voor God, en van ver staande, is hun kreet heden, morgen en in de laatste ure: *o God! wees mij zondaar genadig! U en het Lam de eer!*

Hoewel het niet zonder betekenis is, dat Kaïn vruchten van zijn veld bracht en Abel van de lammeren der kudde en van hun vet, was het voorwerp van hun offerande toch niet de reden, waarom God de een aanzag en de ander niet. God de Heere is met het vette der lammeren op zichzelf evenmin gediend als met de vruchten van het veld! God de Heere is met de eerstelingen van de kudde en hun vet ook niet gediend, al wordt dat op het altaar gebracht en verbrand! Maar Kaïn kende maar één wet, namelijk: *dat men hem had te eren en te gehoorzamen*, en dan kwam de Heere God in de tweede plaats.

De Abels van alle tijden echter houden het daarvoor, dat God alléén boven alles te eren en te gehoorzamen is. Deze geloven, en dat leert de Heere hen zelf, *dat, hoewel hen hun geweten beschuldigt, dat hij tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd, en geen ervan gehouden hebben, en zij nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn, nochtans God, zonder enige van hun verdiensten, uit loutere genade, hun de volkomen genoegdoening gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals hadden zij nooit zonde gehad noch gedaan. Ja, als hadden zij ook zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor hen volbracht heeft, voor zover zij zulk een weldaad met een gelovig hart aannemen.* Cath. Z. 23.

Omdat hij dit geloofde, omdat hij deze, door de Heilige Geest zoveel eeuwen later in de Catechismus uitgesproken waarheid bij ervaring kende, offerde Abel een groter en beter offer dan Kaïn.

Abel, zo zegt de Schrift, *offerde door het geloof*; dat is, aan de hand van de Heilige Geest, die hem leerde te midden van zijn machteloosheid het vertrouwen voor tijd en eeuwigheid te stellen op de beloofde Christus; als op zijn, hem van God geschonken, wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en volkomen verlossing. Het is opmerkenswaardig, hoe duidelijk blijkt, dat Abel bij zijn offer door de Heilige Geest werd onderwezen, want hij heeft letterlijk geofferd wat het volk Israëls later bevolen is te offeren. Dit lezen wij Num. 18: 12-15. “Al het beste van de olie en al het beste

van most, en van koren, hun eerstelingen, die zij de Heere zullen geven; u heb Ik ze gegeven. De eerste vruchten van alles, wat in hun land is, die zij de Heere zullen brengen, zullen van u (dat is van Aäron) zijn; al wie in uw huis rein is, zal dat eten. Al het verbannene in Israël zal het uwe zijn. Al wat de baarmoeder opent, van alle vlees, dat zij de Heere zullen brengen, onder de mensen, en onder de beesten, zal het uwe zijn; doch de eerstgeborenen der mensen zult gij ganselijk lossen; ook zult gij lossen de eerstgeborenen der onreine beesten. En vers 17 b: En hun vet zult gij aansteken tot een vuuroffer van liefelijke reuk de Heere.”

Nu is het zeker waar, dat al deze inzettingen en offeranden door de Heere waren ingesteld om Aäron en zijn huis, het gehele huis Levi, - dat geen erfdeel bezat in Israël, maar waarvan de Heere Zelf het erfdeel was, - het nodige levensonderhoud te verschaffen. Maar niet minder waar is het, dat al deze offers en al de andere ceremoniën der wet Christus en Zijn heil afschaduwden. Daarom luidde het: van al wat leeft komt de eerstgeboorte de Heere, dat is, Christus toe, daardoor moet Christus grootgemaakt en geopenbaard worden.

Wordt de Heere Christus als het Lam Gods in de gemeente gepredikt, wordt Hij in geloof aangenomen, dan wordt Hij door deze prediking ook meer en meer in de harten geopenbaard, Hij verkrijgt een gestalte in de Zijnen, en het gaat naar het woord van Johannes de Doper: *Hij moet wassen en ik minder worden*. Al wat het eerste en het beste is, eerstelingen van de kudde, eerstelingen van hun vet, behoort de Heere Christus, en moet Hem gegeven worden. De in het 17^e vers van Numeri 18 genoemde dieren waren ook schaduwen en beelden van de Heere Christus, het Lam Gods. Deze dieren moesten zó geslacht worden, dat kop, ingewanden en vet op het altaar verbrand werden, gelijk wij uit het derde boek van Mozes, uit Leviticus, weten. En zo was het offer van Abel een heerlijke belijdenis: ‘Christus is mijn Alles in mijn niets, mijn Leven te midden van mijn dood, mijn heiligheid te midden van mijn melaatsheid! Christus mijn een en al, mijn Alfa en mijn Omega, Hem alléén de eer; de eerstgeborene van het vee, de eerstgeborene van mijn kudde, zij zijn van de Heere en van de Heere alléén!’

En omdat zo uit Abels offer bleek, dat de Heilige Geest hem had geleerd wat de enige gerechtigheid is, die voor God geldt, bekende de Heere Zich tot Abel en zijn offer, want in dat offer van de eerstelingen van zijn kudde en van hun vet beleed Abel, dat Christus alléén de Eerstgeborene des Vaders is en dat hij, als ijdelheid en meer niet, het eigendom van die Christus was. Zijn zonden en schulden legt hij op die eerstelingen der kudde, die het beloofde Vrouwenzaad afschaduwden. Zo ziet hij die eerstelingen, beladen met zijn zonden, verbranden op het altaar.

Ook het vet van die eerstelingen legt hij op het altaar. Van het vet der geslachte offerdieren vinden wij Leviticus 3 melding gemaakt. Wij lezen daar eerst vers 7 en 8: “Indien hij – dat is, de gelovige Israëliet, - een lam tot zijn offerande offert, zo zal hij het offeren voor het aangezicht des Heeren. En hij zal zijn hand op het hoofd van zijn offerande leggen, en hij zal die slachten voor de tent der samenkomst; en de zonen van Aäron zullen het bloed daarvan sprengen op het altaar rondom.”

In deze woorden veroorloofde de Heere de gelovige Israëliet zijn zonden te leggen op het lam, hetwelk hij, volgens ‘s Heeren instelling offeren moest. Daarop mocht hij steunen en leunen, en zó bekennen, dat er eens een Lam komen zou, Dat het tegenbeeld van al deze offeranden zou wezen. U weet lieve lezer, Wie dat tegenbeeld was, namelijk onze op Golgotha geslachte Hogepriester, Jezus Christus, Die ons met de offerande van Zijn lichaam verlost heeft.

Verder lezen wij vers 9: “Daarna zal hij van dat dankoffer een vuuroffer de Heere offeren; zijn vet, (het vet van het geslachte dier), de gehele staart - die hij dicht aan de ruggegraat zal afnemen, - en het vet, bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is.” En vers 10: “Ook beide de nieren en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de lever met de nieren zal hij afnemen. En de priester zal het aansteken op het altaar; het is een spijs des vuuroffers den Heere.” Vers 11. (Lees verder tot en met vers 17). In het laatste vers lezen wij: “Dit zij een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen: geen vet, noch bloed zult gij eten.” Dit beduidt, dat het bloed en vet niet dienen mochten tot het levensonderhoud der kinderen Aärons, maar de Heere moest geofferd en verbrand worden op het altaar. Het bloed der geslachte dieren beduidt de genoegdoening en verzoening in het bloed van Christus; het vet is een beeld van hetgeen dit bloed verwerft, de vruchten des Geestes, de heiligmaking.

Want lezer, er is geen verzoening zonder heiligmaking; allen, die met God verzoend worden, wier schulden genadig bedekt worden, ontvangen ook de Heilige Geest. Deze Geest is niet ledig, noch onvruchtbaar, maar draagt de heerlijkste en liefelijkste vruchten. Dit zij gezegd tot weerlegging van de Kaïnsgeesten van alle eeuwen, die steeds de mond vol nebben van de schijnheilige vrees, dat de echte gereformeerde leer zorgeloze en goddeloze mensen zou maken. Laten wij, lezer, maar niet verschrikken, als ons deze en menige andere beschuldiging naar het hoofd wordt geworpen. Want dat schijnbaar ijveren voor de wet ontspruit toch niet uit ware vreze Gods, maar uit een dwaalbegrip van hen, die, hoewel de Heere Jezus met de mond roemende, toch hun zaligheid en welvaart elders zoeken dan bij en in Hem alléén. Schijnbaar hebben zulken soms veel vruchten, schijnbaar veel goede werken, die echter alle op de keper beschouwd niets zijn dan Sodoms appelen: schoon van buiten en inwendig vol as en onreinheid!

En zo had ook Kaïn veel vruchten van zijn veld, die hij offeren kon, ook al bracht hij niet van de eerstelingen.

Abel zag geen vrucht in zichzelf, hoewel hij er van vervuld was.

Kaïn was een reus, en wandelde met het hoofd in de wolken, menende over hemel en aarde te kunnen beschikken.

Abel vond niets in zich dan zonde en ellende, en kon zichzelf nog niet eens troosten met de heerlijke waarheden, die God hem had geleerd. Van hem kon men veeleer zeggen: *hoe zijt gij zo mager, gij koningskind?*

Kaïn bracht van zijn veldvruchten, maar de eerstelingen, het kostelijkste was het niet. Van verzoening door voldoening wist hij wel te praten, maar de kennis daarvan zat in zijn verstand, niet in zijn hart.

Abel zag geen vruchten, geen vet in zichzelf. Het vet, dat het offer hem gaf, verbrandde hij op het altaar, zowel als al het overige van het offerdier. Zó staat het met de zo vaak misduide uitspraak: *wie het heeft, heeft het niet, en wie het niet heeft, die heeft het.*

De Kaïns van alle eeuwen schijnen te ijveren voor de heiligmaking, voor de vervulling van Gods geboden, maar zij geven geen acht op de hoofdsom der wet Gods: *liefde Gods en van de naasten.*

De Abels daarentegen verloochenen zichzelf, niet in schijn, maar in waarheid, en, als het geldt Gods wil te doen, sterven zij liever en laten liever alle creaturen varen, dan in het allerminst tegen Gods heilig gebod te doen. Gods wil, Gods eer geldt bij hen boven alles.

De Kaïns menen alles te kunnen en alles in zich te vinden.

De Abels vinden niets in zich dan zonden en verkeerdheden, en roemen de Heere alleen.

De Kaïns spreken, alsof zij vol zijn van de Heilige Geest en alsof zij alle vruchten van de Geest bezaten.

De Abels, hoewel door de Heere zelf met de kostelijkste vruchten van de Geest versierd, werpen alles op het altaar, werpen zichzelf en al het hunne weg, en leren, zó reeds hier, wat ze eens in heerlijkheid zullen doen; namelijk, hun van God gegeven kronen aan de voeten van het Lam te werpen.

Hoewel het des Vaders welbehagen is, Zijn kinderen met allerlei schone vruchten te versieren, zullen zij zichzelf daarin niet kunnen verlustigen, maar als armen en ellendigen vertrouwen zij op de Eerstgeborene van alle creaturen, tot Wie gezegd is: *Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.*

Ziet u, lezer, zó was het door het geloof, dat Abel een beter offer bracht dan Kaïn. Maar waarom haalt de Apostel, om ons het onderscheid tussen waarachtig leven en schijnleven duidelijk te maken, hier het voorbeeld aan van het eerste broederpaar? Had hij niet eveneens van Ismaël en Izak, van Ezau en Jakob, van Saul en David kunnen spreken?

Zeker, maar er was bij Kaïn en Abel sprake van het offer. En de Hebreëen aan wie Paulus schreef, werden fel bestreden door de Joden, die boogden op hun offers te Jeruzalem gebracht, terwijl zij, de Christenen uit de Hebreëen, geen zichtbare offeranden meer hadden, maar uitsluitend vertrouwden op de onzichtbare Borg van het Nieuwe Verbond.

Maar wie brachten nu eigenlijk offeranden? De Jeruzalemse Joden, of de Hebreëen?

De Apostel troost deze laatsten, door hen op Kaïn te wijzen, die er zeer mee was ingenomen, dat hij de Heere een offer bracht van de vruchten van het veld, en door hen te doen inzien, dat Abel, nauwelijks wetende dat hij een offer bracht, zich verlustigde in de aanblik der lammeren op het altaar, als in afschaduwingen van het beloofde Vrouwenzaad. Door dit onderwijs wilde Apostel de Hebreëen sterken en troosten tegen de beschuldigingen der Joden, dat zij geen offeranden meer brachten, die toch volgens de wet geboden waren. Hierop doelt de Apostel ook, als hij (Hebreëen 13: 10) zegt: “Wij hebben een altaar, van hetwelk geen macht hebben te eten, die de tabernakel dienen.”

Wie is nu rechtvaardig voor God? Die offeranden brengt?

Ach, waar zou het offer zijn, waarmee een diepgevalen Adamskind zijn God kan ontmoeten? Geen vader vraagt immers een gulden van zijn kind, als beloning voor de vergiffenis, die hij hem verleent, geen moeder eist van haar kind een beloning, omdat ze het ter wereld heeft gebracht! Dit zijn weldaden, die niet te betalen zijn, en waarvoor ook nooit iets geëist of gegeven wordt! *Uit God, door God en tot God zijn alle dingen.* Waar is de mens, die voor zijn God tredend, kan zeggen: ‘hier breng ik U iets, dat ik niet van U heb ontvangen?’ En welk mens ware hiertoe in staat, daar immers de gehele aarde en haar volheid des Heeren is?

De Apostel getuigt verder, *dat Abel door het geloof God een meerdere, dat is, aangenamer offerande heeft gebracht dan Kaïn.*

Hiermee zegt hij, dat Abel zelf de Heere aangenaam en dierbaar was. Hoe kwam het, dat de Heere een welgevallen in hem had? Omdat Abel geloofde in Hem, die in de offers van dieren werd afgeschaduwd. De persoon van de zondaar is Gode aangenaam in het geloof, voor en al eer het werk Gode aangenaam kan zijn. God zoekt niet het onze, niet de werken van onze handen, maar óns, onze zielen, onze behoudenis. Op Golgotha, aan het kruishout zijn alle goede werken volbracht en verdiend, daar is de

eeuwige genoegdoening Gode gebracht, dáár de éne gerechtigheid daargesteld, die voor God geldt. Geen offer behoeft meer gebracht te worden, *want met één offerande heeft Christus in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.* Deze gerechtigheid, deze genoegdoening is aan God de Vader éénmaal gebracht, en nu heeft het een einde met alle offeranden, die wij brengen willen.

De levende God zal echter getuigenis geven over een iegelijks wandel en werken. En gelijk het zaligmakend geloof Zijn vrije gave is, zijn ook de waarachtig goede werken, - zoals zij in de Catechismus Vraag en Antwoord 91 zijn beschreven, - Zijn gaven, de vruchten van Zijn Geest. Het is dus door het geloof zelf, dat Abel getuigenis heeft bekomen, dat hij Gode aangenaam was. Dan alléén zal God een welgevallen hebben in de zondaar, als deze als een verdoemeniswaardig overtreder van al Zijn geboden zijn vertrouwen zet op het beloofde Vrouwenzaad, voor lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid, en in Christus gelooft, als in Zijn wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.

Hoe komt de zondaar nu aan dat geloof, waardoor hij getuigenis bekommt, dat hij Gode behaagt?

Voor dat men gelooft, begint God Zijn werk daar mee, dat hij de diep gevallen zondaar in genade en ontferming aanziet. En zo is het ook met Abel gegaan. Er staat niet, dat God *Abels offer* genadig aanzag en toen Abel ook, maar er staat: ***en de Heere zag Abel en zijn offer aan.*** Er staat ook niet God zag Kaïns offer niet aan, en dus Kaïn ook niet, maar God zag *Kaïn* en zijn offer niet aan. Wie gelooft is Gode aangenaam, en zijn werken ook, maar zonder geloof is het onmogelijk, Gode te behagen, men moge doen wat men wil.

Maar hier bleek, dat God het offer van de ene aanzag en het offer van de andere niet? God de Heere ziet toch niet van de hemel neer zó, dat menselijke ogen kunnen onderscheiden, op welke wijze Hij op de mensen neerziet?

Er zijn uitleggers, die menen, dat God een openlijk getuigenis en teken gaf, bijvoorbeeld door met vuur van de hemel het offer van Abel aan te steken, en dat van Kaïn niet. Het is mogelijk. Maar naar Gods Woord kan men ook een andere wijze van getuigenis geven verstaan. De Heilige Geest betuigt immers nog aan de een, dat hij Gods kind is, terwijl Hij een ander bestraft en overtuigt, dat hij het niet is. Het komt mij voor, dat dit de wijze is, waarop de Heere met Zijn goedheid, majesteit, genade en Geest nimmermeer van ons wijkt, maar alomtegenwoordig is in de gemeente, gevende de een het gevoel: u deugt niet, terwijl Hij het een ander verzegelt: *"u bent Mij aangenaam, uw zonden zijn u vergeven, u bent Mijn kind"*. Zó regeert God nog en is Hij Koning in Zijn kerk tot op de huidige dag. Want de Heilige Geest is een vuur, waardoor alles openbaar wordt.

Wie nu al dit gelezene op zichzelf toepast, kan weten, hoe hij voor God staat. Ach, hoe menigeen denkt van zichzelf: ik ben een Christen, en ik doe dit en dat! Daarop rust dan de mens, en op zulk een zandgrond gaat hij de eeuwigheid tegemoet.

Alle voorrechten die Kaïn meende te bezitten, en waarop hij zich beroemde, bezat Abel in werkelijkheid. Abel was bekeerd, wedergeboren, uit de kaken der hel gerukt. Dit heeft Paulus openlijk van hem bekend. En hij is zo de valse profeten niet één uur geweken met onderwerping. Maar al deze eerstelingen en al hun vet gingen bij Abel op het altaar, en verteerden zo in vuur. *Christus alles in allen*, dat is alleen de leus der Abels van alle tijden en alle eeuwen.

Wij hebben nu gezien, waardoor Abels offer meerder is geweest dan dat van Kaïn, namelijk, dat Abel offerde in het geloof aan de toekomstige Christus; doordien hij niet

willekeurig offerde, wat hem ogenblikkelijk inviel, maar naar de leer en leiding van de Heilige Geest, zoals zijn ouders hem geleerd hadden.

Wij willen nu nagaan de woorden uit Hebreeën 11: 4b: ***“Dat God over zijn gaven getuigenis gaf, en dat Abel door het zelfde geloof nog spreekt, nadat hij gestorven is.”***

Wij zien hier in het getuigenis Gods van Abel de blijvende vrucht van het ware geloof, ook voor onze tijd, en de schrikkelijke gevolgen van het ongeloof.

Abel heeft getuigenis bekomen, dat hij rechtvaardig was, en Gode behaagde, en dat had hij van de Heere begeerd, zoals ook de Apostel schrijft 1 Cor. 4: 4: *Want ik ben mijzelf van geen ding bewust, doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heere.*

Het was Abel onverschillig, hoe Kaïn over hem dacht. Het is nog de Abels des Heeren onverschillig, of vlees en bloed hen prijst of laakt. Kaïn daarentegen begeerde de zaligspreking, de handoplegging van Abel. Abel moest getuigen, dat Kaïn rechtvaardig was, dan zou alles goed zijn geweest, maar dat was Abel onmogelijk, en die bekreunde zich nergens om, dan om wat de Heere van hem dacht en getuigde.

Met opzet sprak de Apostel Paulus hier van *Abel en zijn offer*, want zijn gehele brief aan de Hebreeën is een verheffing van het éénmaal volbrachte offer van Christus boven de offeranden, die de Joden nog altijd brachten volgens de letter van de wet van Mozes. Maar die alle betekenis hadden verloren, nu Christus' offer volbracht was. Dat offer verhief de Apostel boven alles, hij wilde het de Hebreeën bijbrengen, dat Christus alleen is de Weg, de Waarheid en het Leven, en dat de mens voor God verschijnen moet met dat Lam, dat verordineerd is om de zonden te dragen en weg te dragen. Er is echter in Hebreeën 11 geen sprake van de gerechtigheid op zichzelf, maar van de belijdenis daarvan voor de mensen, en van de wijze, waarop deze belijdenis zich uit in doen en laten. Want een geloof, dat gelooft zonder zich in handel en wandel te uiten, is een dood en ijdel geloof. Abel geloofde niet alleen, dat Christus zijn heil was, maar zijn geloof openbaarde zich daarin, dat hij voor Kaïn getuigenis aflegde van Christus; ja, juist zijn offer was tegenover Kaïn een levend getuigenis. Zo heeft Abel zich voor de Naam des Heeren niet geschaamd onder een krom en verdraaid geslacht, want dat is een eigenschap van het ware, zaligmakende geloof. De ware gelovige gelooft met het hart ter rechtvaardiging, maar belijdt ook met de mond ter zaligheid. En zo heeft Abel, door het geloof, in zijn offer, het heerlijkst getuigenis afgelegd, en met zachtmoedigheid rekenschap gegeven van de hoop die in hem was. Hij heeft het licht niet onder de korenmaat gezet, maar beleden de enige Weg ter zaligheid.

Abel was rechtvaardig voor God. Hoe was hij dat? Hij was het naar de 60e vraag en antwoord van de Catechismus (zie Cath. Z. 23). Het offer van Jezus Christus was de enige grond van zijn hoop. Het uiterlijke offer dat hij bracht, was hem niet meer, dan een sacrament van de belofte der gerechtigheid van Christus. Abels geloof was geen dood geloof. Dit was het, wat de Apostel Johannes in zijn eerste brief hoofdstuk 3: 10-13 ook voor ons heeft opgetekend: “Hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen van de duivel openbaar. Een iegelijk, die de rechtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zijn broeder niet liefheeft. Want dit is de verkondiging, die u van den beginne gehoord hebt dat wij elkander zouden liefhebben. Niet gelijk Kaïn, die uit den boze was, en zijn broeder doodsloeg; en om wat oorzaak sloeg hij hem dood? Omdat zijn werken boos waren, en die van zijn broeder rechtvaardig.”

Als een ziel der wet afsterft, en geheel in Christus overgeplant wordt, als de mens zich leert kennen als een zondaar, - die Gods heerlijkheid derft, die vleselijk is, en verkocht onder de zonde, - dan komt er een einde aan alle dode werken der wet, een einde aan al die zelfgekozen werken, die de letter van Gods heilige geboden willen nabootsen; maar die de wet verwerpen moet, omdat ze in werkelijkheid niets hebben van de hoofdsom der wet Gods: *liefde Gods en van de naasten*. En wie in Christus is overgeplant, wordt door de Heilige Geest vervuld met waarachtige vruchten der gerechtigheid, en geleid in de paden van echte godzaligheid en heiligheid. Wat de Heere hem heeft geleerd, namelijk dat de Heere Jezus alleen de enige gerechtigheid is, die voor God geldt, trekt hij niet in twijfel. Maar wat hem angst, hooggaande angst vaak veroorzaakt, wat op het allerfelst bij hem wordt bestreden, is, of hij wel deel heeft aan deze gerechtigheid; of hij wel overeenkomstig het heerlijk Evangelie van de volzalige God handelt en wandelt; of hij wel rechtvaardig is in zijn geloof en in zijn doen; of de weg die hij gaat wel het pad van het eeuwig leven is. Paulus getuigt: *Want ik ben mijzelf van geen ding bewust, doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heere*.

De verzegeling van de Heilige Geest, de verzekerdheid dat zij in Gods wegen gingen, ... dit was het waarom het Paulus te doen was, evenals Abel. Zulk een moet van God zelf getuigenis bekomen, dat hij Hem behaagt. God moet voor hem de strijd met de vijanden opnemen, de Heere Zelf moet in het midden treden, en met zijn twisters twisten. Dit verlangen, deze bede vinden wij bij alle profeten. Alle Psalmen Davids zijn doorgaans een roepen, een smeken, een schreien om dat getuigenis te bekomen. Ja, de Heere is het, Die getuigenis moet geven, dat de rechtvaardige rechtvaardig is in zijn woorden, rechtvaardig is in zijn doen en laten, rechtvaardig is in zijn geloof en werken. Ik bedoel hier echter niet mee, dat mensen niet allerlei aan hem zullen hebben te berispen en aan te merken, maar hij moet weten, hoe hij met zijn God staat. Het moet om zo te zeggen, open vaarwater zijn tussen God en gelovige ziel. Zulk een zondaar komt tot God, als stof, aarde en as; klaagt Hem alleen zijn nood, zijn angst, en het is de kreet van zijn hart: *ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods!*

Verder leert de Heere zulk een arme en ellendige, zichzelf te verloochenen, zijn naaste lief te hebben, afstand te doen van alle ongerechtigheid en huichelarij, en getuigenis af te leggen voor de wereld van zijn allerheiligst geloof. Dat de Heere hem aan de hand leidt, is de oorzaak, dat hij in alle rechtvaardigheid en gerechtigheid wandelt. Hij is niet vroom, om daardoor het een of ander van werelds voordeel te verkrijgen, maar hij is vroom, omdat hij God vreest, omdat hij waarachtig vroom is. En juist, omdat hij van de wereld niet is, maar de Heere hem uit de wereld heeft uitverkoren, wordt hij van alle zijden belaagd, gelaakt, veroordeeld. Alles, wat niet met de wereld meedoet, in welke vorm dan ook, wordt door haar gehaat, verketterd; en wat uit God is, wordt verworpen en voor goddeloos verklaard. En dat geeft dan aanvechting, harde aanvechting vaak, in de gelovige ziel en daar is het haar bede, *dat God getuigenis geve, dat zij nochtans op de weg des levens is*.

Hoe ontving Abel dat getuigenis, dat hij Gode behaagde?

Door het geloof, staat er, Hebr. 11: 4, dus niet door het offer op zichzelf, ook niet door dat Kaïn het gewaar werd, dat Abel Gode behaagde. Wat had het de Christenen uit de Hebreëen kunnen baten, of de Joden, die nog te Jeruzalem offerden, hun getuigenis hadden moeten geven, dat zij rechtvaardig waren? Wat kon de handoplegging van die Joden de Hebreëen baten, zolang die niet de dwaling van hun weg verlieten, en op

Jezus Christus leerden zien, als op het enige Offer, geslacht voor de zonden? Welk eerlijk man zal er mee gediend zijn, als een dief van hem zegt: *dat is een eerlijk man*? En, wat is er in de grond der zaak aan gelegen of mensen, wier adem in hun neus is, ons prijzen of laken? Het is de Heere alleen Wiens getuigenis geldt in de hemel en op aarde. Dit getuigenis begeerde Abel met zijn ganse hart, en hij heeft het verkregen van de Heere.

Hoe heeft hij dit getuigenis verkregen van de Heere, het getuigenis dat hij rechtvaardig was, en, dat zijn voeten stonden op de weg des levens?

Nog eenmaal herhaal ik het, *door het geloof*, niet door het offer, dat hij bracht, op zichzelf. En dit getuigenis schenkt God nog in de harten der Zijnen, zoals wij lezen Rom. 8: 16: *Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn*. De Heere houdt woord en trouw. En waar Hij gezegd heeft: *die Mij eren, zal Ik eren*, zal Hij Zijn belofte ook zeker vervullen. Die mens is rechtvaardig voor tijd en eeuwigheid, wiens grond de Heere Christus alleen is, en die de Naam van deze Heiland belijdt te midden van een wereld, die in het boze ligt. Het getuigenis, dat hij Gode behaagt, verkrijgt de gelovige niet door zijn werken, door zijn vroomheid of door zijn geloof, als uit hem voortkomende, want dat alles zijn alleen de vruchten van het zaligmakende geloof, dat Gods Geest in hem werkt en onderhoudt, en daardoor alleen krijgt hij het getuigenis, dat hij Gods kind is. Hij gelooft in God, als in Degene, Die woord en trouw houdt, Die ook Zijn waarheid in Christus Jezus weet te handhaven. Zo houdt hij zich aan God, als ziende de Onzienlijke, en smeekt Hem, zijn werk en weg voor des Heeren aangezicht, als Hem welbehaaglijk te verklaren, zijn gerechtigheid te doen voortkomen als het licht, en zijn recht als de middag. (Psalm 37: 6).

Waarom wenst Abel, waarom wenst ieder oprecht kind Gods, dat de Heere getuigenis geeft over zijn weg en werk?

Allereerst voor zichzelf, opdat hij het in de hitte der aanvechting en der bestrijding kan uithouden. En ook om 's Heeren wil, dat het toch aan 't licht kome, dat Die niet dood is, maar de levende, eeuwige God, Wiens woord getrouw is en waarachtig. Ja, daar dorst de gelovige ziel naar, dat het openbaar worde, dat God de Zijnen niet in het duister laat rondtasten en omkomen, maar, dat Hij hen genade en ere geeft. Wie in de levende God gelooft, krijgt door dat geloof getuigenis, dat hij Gode behaagt. Wie waarlijk niets zoekt dan de gerechtigheid van Christus, wie eerlijk wandelt en trouw is in de omgang met de naaste, die zal gewis datzelfde getuigenis bekomen, en ondervinden, dat God de vijanden op de mond slaat, zodat ze moeten verstommen.

Daar moet echter veel geleden en gestreden worden; daar vloeien hete, bittere tranen; daar schijnt vaak het hart te breken van allerlei smart. Want wie niets heeft dan Christus, leeft voortdurend in strijd met vlees en bloed, maar bovenal met de geestelijke boosheden in de lucht, met de duistere machten uit de afgrond! En toch is het gevaar bij deze strijd maar schijnbaar, de overwinning is zeker, want zij is reeds behaald op Golgotha. God zal getuigenis geven! Dat blijft de arme strijder hopen, en dat wordt ook waar, al schijnt ook vaak het laatste vonkje der hoop uitgeblust.

Niet de betrachting van hetgeen ik deed of doe, kan mij verkwikken, want het is alles met zonden bekleet, maar God ziet in het hart, Hem is niets verborgen, en Hij kent Zijn pelgrims, die het oog hebben op Hem, op het eeuwige Jeruzalem, op de kroon, die Hij hun heeft verworven met Zijn bloed! Dezen is het niet te doen om eigen eer, maar wel daarom, dat God Gód blijve!

Door hetzelfde geloof spreekt Abel nog.

De geleerden zijn het niet eens omtrent de betekenis van deze woorden, maar het Woord Gods is eeuwig blijvend, en geen tittel noch jota zal daarvan verloren gaan. Hoe wordt dit Woord nu in de wereld gebracht?

Door getuigen, die God Zelf daarvoor bereidt. Gods Woord komt dus in de wereld door de mond van mensen, die ervan getuigenis afleggen. Zolang de wereld bestaan heeft en zal staan, heeft God er altijd enigen gehad, en zal Hij er altijd enigen hebben, die Hij heeft afgezonderd en geroepen tot Zijn wonderbaar licht. Aan dezen gaf en geeft Hij Zijn heilig Woord te verstaan, en zij brachten en brengen het in de wereld, onder de mensen.

Hoe brengen zij het in de wereld? Door het geloof. Het Woord door het geloof in de wereld te brengen is hetzelfde te prediken. Zulk een van God gegeven prediking bestaat echter niet in een woordenvloed, noch in een stroom van uiterlijk welsprekende redenen! Al wat valse leraars prediken, vergaat; het is niet meer dan een klinkend metaal, dan een luidende schel. Maar Gods Woord blijft in der eeuwigheid. Men doe wat men wil, het eenmaal uitgesproken Woord van God vergaat nimmermeer, men krijgt het nooit de wereld uit. Wordt het hier begraven, ginds staat het weer op, en klinkt luider en heerlijker dan ooit te voren.

Abel heeft het Woord, de waarheid Gods, in de wereld gebracht, toen hij een offer deed van de eerstelingen der kudde en van derzelve vet. Want daarmee *sprak hij het luid uit*, dat er maar één gerechtigheid is, die voor God geldt, namelijk die van Christus.

Deze waarheid had hij van zijn vader geleerd, zij werd door Gods genade het leven van zijn ziel. Toen zij dat was geworden, heeft hij ook daarvan getuigd. Zo kwam Gods waarheid, kwam Zijn woord in de wereld. En dat Abel dat Woord bracht, geschiedde door het geloof. Zonder geloof ware hij nooit tot het brengen van zulk een offer gekomen, had hij geen geloof gehad, hij zou gezwegen hebben. Maar nu gold van hem, wat later ook David zei: *ik heb geloofd daarom heb ik gesproken*. (Psalm 116: 10).

Abel bewees dus door zijn offer, dat hij het ware, zaligmakende geloof bezat, dat God met hem was. Zo gold ook van zijn prediking wat Jesaja, eeuwen later sprak (hoofdstuk 55: 11) *Alzo zal Mijn woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen, waartoe Ik het zend*.

Door zijn offeranden van de eerstelingen der kudde en van hun vet heeft Abel Christus in de wereld ingebracht, en heeft hij krachtig van Hem getuigd, Die komen zou in de volheid van de tijd. Door het geloof was Abel rechtvaardig voor God, en zijn getuigenis van de Christus als van het Lam Gods, is gebleven, en is geen voorbijgaande klank geweest, *maar door zijn geloof spreekt Abel nog, nadat hij gestorven is*.

Wat Abel geloofd heeft, Gods waarheid, waarvan hij door en in zijn offer getuigd heeft, is gebleven tot op de huidige dag. De gedachtenis des rechtvaardigen blijft in zegening, dat zien wij ook aan hem. Abel, de rechtvaardige Abel is de eerste geweest van die wolk van getuigen, waarvan de Apostel Paulus spreekt in Hebrëen 12: 1. Hij is de eerste geweest der lange reeks van martelaren en bloedgetuigen, die niet op het zichtbare hebben gezien, maar het zich een eer hebben gerekend, de versmaadheid van Christus te mogen dragen. En die liever alle schepselen lieten varen dan in het allermint tegen Gods heilige wil te doen. Hij is de eerste geweest van allen, die getuigd hebben van die ene gerechtigheid, die voor God geldt, en die het luid in de wereld hebben geroepen: *dit is de weg, dit is de rust!*

Kaïn daarentegen is de vader geweest van alle vervolgers en verdrukkers van alle eeuwen, van allen, die op eigen benen kunnen staan en het wormpje Jakobs haten en vertreden. Daarom schrijft ook de Apostel Judas in het 10de en 11de vers van zijn zendbrief: *Maar deze, hetgeen zij niet weten, dat lasteren zij; en hetgeen zij natuurlijk, als de onredelijke dieren weten, daarin verderven zij zich. Wee hun! want zij zijn de weg van Kaïn ingegaan, en door de verleiding van het loon van Balaäm zijn zij heen gestort, en zijn door de tegensprekingen van Korach vergaan.*

Kaïn was de eerstgeborene, Abel een niet mee getelde, een zondaar voor God. Abel zal, als kind van de gevallen Adam, zeker met allerlei zonden te strijden hebben gehad, het is hem niet gelukt die in eigen kracht ten onder te brengen, maar te midden van zijn bange strijd heeft hij in de diepste afgrond zijn Heiland gevonden, Hem aangegrepen en uitgeroepen: *Heere! Gij zijt mijn heil alleen, aan U houd ik mij, mijn naam is Abel, is "ijdelheid", maar de Uwe is Jezus!*

Ja, lezer, wie Hem vindt, wie de Heere Jezus vindt, die vindt het Leven. Wie zich tot de Heere wendt en Hem aanroept in de diepste nood, zal het ervaren, ook al zoeken alle duivelen het te verhinderen, dat deze Heiland, dat deze Man, die ook met Jakob worstelde aan het veer Jabbok, uit de diepte opheft en de arme en ellendige aan Zijn hart neemt. En dan zorgt Hij er ook voor, dat het Zijn Abels, die noch bij de vrome, noch bij de goddeloze wereld veel gelden, aan geen goede werken ontbreekt. Zodat zij, hoewel arm en zwak, schatrijk zijn in Hem; niets hebbende en toch alles bezitten.

Kaïn daarentegen had veel vruchten van zijn veld, had veel goede werken, ten minste veel werken, die hij voor goed wilde laten gelden. Maar hoe zijn werken ook schitterden, Abels leven en getuigenis sprak het duidelijk uit: 'mijn lieve broeder! Ik kan met u niet meedoen, ik kan uw weg niet goed heten, hoewel ik u daarom niet wil haten, noch verdrukken.'

Kaïn ziet van zijn ingebeelde hoogte trots op Abel neer, en zegt schouderophalend "wat wil deze? Hij heet ijdelheid, en is ook inderdaad niet meer!"

De Abels van alle tijden verheugen er zich in, dat God de zondaars aanneemt, en hen van de zonden verlost.

Maar hoe genadig was de Heere nog tegen Kaïn, toen Hij hem zo getrouw waarschuwde, dat, hoe vroom hij ook was in eigen ogen, *de zonde van broederhaat en broedermoord bij hem voor de deur lag*. Ach, waar de mens de schoenen niet uittrekt en in het stof zinkt, waar God Zich openbaart, waar wij niet willen erkennen, wat wij zijn zonder de bewarende hand Gods, daar vermoordt men zijn broeder, eer men het weet.

Wie niet als een zondaar, als een goddeloze voor God verschijnt; wie niet alleen op Gods genade hoopt en bouwt, kan het niet laten, Gods getuigen te martelen en te kwellen door allerlei boosaardige aanmerkingen en oordeelvellingen hun vreugde uit te blussen en zich in hun hinken te verheugen, in plaats van zich aan hun getuigenis van Gods ontfermende liefde in Christus te laven en te verkwikken. Zo is de mens, zó zijn wij allen van nature: hoe vromer en voortreffelijker een mens meent te zijn in eigen ogen, des te goddelozer wordt hij. En waar hij uit trouw en vurige liefde bestraft wordt tot zijn eeuwig behoud, daar wreekt hij zich. De minste kleinigheid, die hem ontmoet, doet hem opstuiven tegen zijn rechtvaardige naaste, en al de vroegere liefelijkheid en voortreffelijkheid is als rook vervlogen. Zo staat het met de Kaïngeesten, die talrijker zijn dan men wel meent!

Maar waartoe sprak de Heere zó tot Kaïn? Waartoe dat woord: *zo gij niet wèl doet, de zonde ligt aan de deur*? Was 's Heeren doel daarmee Kaïn te verbitteren of onnodig te grieven?

Geenszins! De Heere wilde hem zeggen: 'O Kaïn! Als u de waarheid van deze bestraffing gevoelt, als u in uw binnenste voelt, dat u bij al uw schijnbaar ijveren voor deugd en heiligmaking toch maar een zondaar, een huichelaar bent, o klaag dit dan de Heere, die grote Medicijnmeester, die ook voor de Kaïns raad weet.'

Maar Kaïn kwam er niet toe zichzelf weg te werpen. Nee! 'De bestraffing kan mij niet gelden, ik heb ze niet verdiend, en ik ben immers recht in de leer, zuiver gereformeerd, ten minste even zo goed en beter dan die Abel daar, met wie niets is aan te vangen!'

O mijn lezer, moet men niet sidderen en beven, als men ziet waar zulk een bestaan heen voert? God de Heere Zelf had nog in genade met de eigengerechte, nijdige Kaïn gesproken. Kaïn neemt zijn broeder mee op het veld, argeloos gaat deze met hem mee, niets kwaads vermoedende. Zo raken zij in gesprek. Maar Kaïn kan de taal van Abel niet meer dragen, de duivel vaart in hem en hij slaat zijn broeder dood.

Zie, dat is de vrucht van het ongeloof. Doch versta mij wel, mijn lezer, niet van dat ongeloof, dat weigert voor waarachtig te houden al, wat God ons in Zijn allerheiligst Woord heeft geopenbaard; maar ik bedoel dát ongeloof, waarbij men zich voor bekeerd houdende, meent dat de heiligmaking een offer is dat men de Heere moet brengen en offeren uit dankbaarheid; dát ongeloof, dat niet wil erkennen, dat de heiligmaking een heerlijke weldaad is des Heeren, dat zij de vrucht van de Heilige Geestes is. Ja, dát ongeloof bedoel ik, dat niet weten wil, dat het blind is, en het niet wil bekennen: *ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde* (Rom. 7: 14) Dát ongeloof, dat men heil verwacht van mensen en van menselijk doen, in plaats van op de levende God te hopen; dat ongeloof, dat meent de Heere te kunnen behagen met een ruikertje zelfgeplukte en zelf gekozen bloemen, in plaats van met het bloed van Jezus Christus te komen, als met de enig geldende Losprijs.

En als de Heere hem na zijn doodslag vraagt: *waar is uw broeder Abel, waar is hij, die u veracht en miskend hebt*? Dan antwoordt Kaïn wrevelig: *ik weet het niet, ben ik mijns broeders hoeder*? Hij toont hiermee niet te weten wat God wil. Wat later uitgedrukt werd in de woorden: "*Zo gij dan uw gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uw gave voor het altaar, en ga heen, en verzoen u eerst met uw broeder, en kom dan en offer uw gave.*" Matthéüs 5: 23, 24.

De ware kinderen Gods zijn niets liever dan deurbewaarders en dorpelwachters; hoe meer er in de hemel komen, hoe liever zij het hebben! En o, wat zal het een eeuwig juichen zijn, als de Heere hen zelf opneemt in Zijn eeuwige woningen!

De vleselijke vroomheid wil de hemel stormenderhand innemen voor zichzelf en spreekt: "wat gaat mij die Abel aan, die altijd maar van het Lam en Diens gerechtigheid spreekt, en nooit verder komt! Nu ja, een kind Gods is hij misschien wel, maar ook een zonderling, met wie niemand het uit kan houden. Wat behoef ik mij om hem te bekommeren?"

Ach, hoe vroom de mens ook zij in eigen en anderer ogen, hoeveel hij moge evangeliseren, bij het licht van Gods eeuwig geldende wet zal het zonneklaar blijken, dat aan al die schitterende werken één zaak ontbreekt, namelijk: *liefde, liefde Gods en van de naasten*. In de vierschaar der wet spreekt de Heere over het ongeloof dit wee uit: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alles wat geschreven staat in het boek der wet, dat hij dat doe*. Daar handhaaft de Heere het heilige zesde gebod! En daar

geldt ons allen 's Heeren uitspraak over Adam: "Zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt, en met smart zult gij daarvan eten, al de dagen uws levens."

Daarom sprak de Heere ook tot Kaïn: "Als gij de aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven; gij zult zwervende en dolende zijn op aarde". En nu moge de mens nog zoveel bekwaamheid hebben tot bouwen en planten, uit zichzelf vermag hij niets. De zegen is des Heeren; en gezegend zijn met deze Heere, met Christus, allen die Hem door een waarachtig geloof zijn ingeplant. De mens op zichzelf is stof, aarde en as en niets meer. Wie meent met een halve Christus toe te kunnen komen, zal zich bitter bedrogen zien, al was hij de voortreffelijkste en rijkst begaafde van alle mensen. Hij zinkt in de afgrond, dieper en dieper, totdat die zijn mond over hem gesloten heeft voor eeuwig.

Christus komt met vergeving van zonden. Hij komt, met innerlijke ontferming bewogen, laat Zich in met tollenaars en zondaren, want Hij wil zondaren aannemen en ze bekeren van de dwaling van hun weg.

Ziet u lezer, het ongeloof, waartegen ik u wilde waarschuwen, is dus: dat men niet op Christus alleen hoopt; maar dat men nevens Hem iets verzint om daar zijn vertrouwen op te zetten.

Een tweede wortel van het ongeloof is deze, die tegelijk de binnenste kern van het ongeloof uitdrukt, namelijk het treurige gezegde: ***Mijn zonde is te groot, dan dat zij vergeven worde.*** Dat is de ongelukkige leer der Roomse kerk.

Toen de Heere hem zo ernstig bestraft heeft, is Kaïn, in plaats van aan 's Heeren voeten te vallen en te roepen: *ontferm U mijner!* gaan denken: *ik heb het te erg gemaakt.* De Kaïns van latere eeuwen menen dan vaak, of zij zeggen het ten minste, dat zij de zonde tegen de Heilige Geest hebben bedreven. En, zeggen zij, die kan mij nooit vergeven worden.

En zeker is dit laatste waar: maar wie er benauwd en beangst over is, dat hij die zonde heeft bedreven, moet zich door de ernstige woorden van de Heiland, Matt. 12: 31, 32, niet laten terughouden, om de Heere nochtans, en nochtans! om ontferming aan te roepen. Want die deze zonde in werkelijkheid begaan, zijn in eigen ogen rechtvaardig en onberispelijk. Bovendien, een moeder zegt immers ook wel eens tot haar kind: als je dit of dat doet, komt je mij nooit meer onder de ogen! Maar als dat kind dan wenend komt en zegt: 'ach, moeder ik heb het zó erg gemaakt, ik heb mijzelf geheel bedrogen', zal zij het dan verstoten?

Kaïns rampzalige woorden: *mijn zonden zijn te groot om vergeven te worden*, waren bij hem ook niet het gevolg van een oprecht schuldgevoel. Maar zij betekenden eigenlijk: 'als mijn werken dan niet gelden, en God mij niet bekeren wil, dan zal het wel geheel scheef met mij uitkomen, en de gehele zaak, die ik op touw zette, valt in duigen!' O, had hij de Heere en Diens ontfermend hart maar beter gekend! Geen zonde, al is ze nog zo schrikkelijk, zal God kunnen verhinderen, Zich te ontfermen over die, die ze Hem belijdt en om ontferming aanhoudt.

In het 14^e vers zegt Kaïn verder: ***Gij hebt mij heden verdreven van de aardbodem, en ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn; en ik zal zwervende en dolende zijn op aarde, en het zal geschieden, dat al wie mij vindt, mij zal doodslaan.***

U ziet, met deze uitspraak zoekt Kaïn de schuld van de hem vervolgende vloek op de Heere te werpen. Maar Die grote Ontfermer draagt ook dit nog in geduld, en zegt vers 15: ***Daarom al wie Kaïn doodslaat zal zevenvoudig gewroken worden. En de Heere stelde een teken aan Kaïn, opdat hem niet versloeg al wie hem vond.***

Ja, geliefden, zulk een God is onze God! Zolang de verkeerdste mens nog leeft, is er nog hoop, al was zijn naam ook Kaïn. God is nog zo genadig, dat Hij die verkeerde Kaïn nog in Zijn bescherming neemt, opdat de stem van het bloed van zijn onschuldige broeder, dat van de aarde roept, hem niet de bloedwrekers op de hielen joeg. Nog gedenkt de Heere, ook bij Kaïn, aan vroegere dagen, en beschermt hem onder de schaduw van Zijn vleugelen.

Maar ach, de Kaïns laten zich door de goedertierenheid des Heeren niet tot bekering brengen, maar vergaderen zich toorn, als een schat, tegen het eeuwig oordeel. Het gaat met hen van kwaad tot erger. Eindelijk sterven zij in wanhoop en hun laatste kreet is: *God kan mij de zonden niet vergeven!*

Beiden zijn gestorven, maar Kaïn is dood en blijft dood. Abel werd vermoord en *spreekt nog, nadat hij gestorven is.*

Ja, God geeft nog getuigenis over de wandel en het geloof der oprechten, ook waar die reeds lang in het stof der aarde rusten. Dan weet Hij soms nog door Zijn wonderbare leidingen te bewijzen, dat zij de Zijnen waren. Zij, die in de tijd van hun leven voor niets gerekend en door de goddeloze en de vrome wereld uit haar levensboek waren geschrapt! Want het goud moet in het vuur. *Maar hoe feller de gloed, des te zuiverder het goud; hoe zwaarder het kruis, des te heerlijker de kroon; hoe heter de strijd, des te zoeter de rust; die rust, die overblijft voor het volk van God! Amen.*

II. Geschiedenis van de aartsvader Abraham

4. Abrams roeping

En de Heere had tot Abram gezegd: ga gij uit uw land en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal, enz. Genesis 12 en 13

Al wat te voren geschreven is, dat is tot onze lering te voren geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop zouden hebben. Rom. 15: 4. Lezer, dit is de Goddelijke waarheid, die ons voor ogen moge zweven bij de betrachting der geschiedenis van de aartsvader Abraham, waar wij nu toe overgaan.

*U weet, dat hij met een krachtdadige roeping geroepen is, door de Heere Zelf. Toen hij geroepen werd, was hij geen vroom, godsdienstig man, al moge het ook waar zijn, dat hij een eerlijk man was, op wiens uiterlijk levensgedrag niets was aan te merken! Niettegenstaande dit, was hij een afgodendienaar, een aanbidder van valse goden, zoals dat geschreven staat Jozua 24: 2: *Alzo zegt de Heere, de God Israëls, over gene zijde der rivier hebben uw vaders vanouds gewoond, namelijk Terah, de vader van Abraham, en de vader van Nahor, en zij hebben andere goden gediend.**

Ik maak u hierop opmerkzaam, mijn lezers, opdat wij aan onze eigen roeping indachtig zouden zijn en met blijdschap van hart *Amen!* zouden zeggen op zekere uitlegging van de Heidelberger Catechismus, waarin wij lezen: “Ik geloof, dat ik niet door mijn eigen kracht, noch verstand, in Jezus Christus, mijn Heere, geloven of tot Hem komen kan, maar dat het de Heilige Geest is, die mij door het Evangelie roept en door Zijn gaven verlicht.”

Want, al was Abram een aartsvader, en al beduidt Abraham, zoals de Heere hem later noemde "een vader der menigte", zo was ook hij voor God toch niets, dan een groot zondaar, in zichzelf dood en doemschuldig. Hij had niets verdiend, dan hel en verdoemenis, omdat hij vreemde goden gediend had, en niet die God alleen, die de hemel en de aarde gemaakt heeft. Uit vrije liefde en genade had echter de Heere zich over hem ontfermd. Zo ontfermt Hij zich nog, over wie Hij wil, zodat de roeping en bekering van een mens niets anders is, dan een daad van ontferming, van eeuwige liefde, van vrije gunst en genade. Want de mens is van nature niets, vermag niets en heeft niets. Toen de Heere Abram riep, was deze niets dan een duivelaanbidder, en een lijfeigene van de duivel met lichaam en ziel, evengoed als wij dit allen van nature zijn. Daar komt nu God de Heere met Zijn Woord en genade, en houdt zulk een verkeerd voorwerp staande; een voorwerp, dat niets anders is dan een mens om en om; dat niets anders doet, dan de wil van de duivel, des vleses en der verdorven rede. En zie, uit zo'n zondeslaaf weet de Heere een geheel andere mens te maken, die de goddeloze paden van on- en bijgeloof verlaat, zichzelf leert aanklagen en veroordelen, en begint des Heeren stem te kennen en Hem van ganser harte te dienen en te vrezen.

Zo is dan Gods Woord tot Abram gekomen, hetzij onmiddellijk, of wel, wat waarschijnlijker is, door tussenkomst van Sem, die boden tot hem zond, om hem in des Heeren naam tot Diens zalige gemeenschap te noden. Want dat vinden wij vaak in de Heilige Schrift, dat, als er staat geschreven: "en de Heere sprak", vooral als het de roeping van Zijn kinderen ten eeuwigen leven geldt, dit geschiedt door boden. Zo lezen wij bijvoorbeeld Lukas 10: 16: *Wie u hoort, die hoort Mij.* En het zal gewis de hoog bejaarde Sem innig gesmart hebben te weten, dat Abram in Ur der Chaldeeën, met Terah en zijn ganse geslacht in de afschuwelijkste afgoderij leefde.

Als de Heere de Zijnen roept met een krachtdadige roeping, dan legt Hij ook gewoonlijk in meer of mindere mate beslag op hun omgeving, opdat zij niet zouden verzocht worden boven vermogen. Zo moesten ook Abrams vader, zijn vrouw Saraï, en zijn neef Lot er in bewilligen met hem Ur der Chaldeeën te verlaten, de afgoden van het land waarwel te zeggen, en naar Kanaän te trekken, zoals wij zulks vinden Genesis 11: 31.

Tot Abram zelf geschiedde deze roeping op geheel bijzondere wijze, zoals wij lezen in Genesis 12: 1: ***En de Heere had tot Abram gezegd.*** Deze roeping mag voor Abram, wat het aardse betreft, een heel bijzondere zijn geweest, in de grond was het toch geen andere, dan die nog geschiedt tot een ieder, die geroepen wordt ten eeuwigen leven. Want dit: ***ga gij uit uw land en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal,*** zoals wij Genesis 12: 1 lezen, had geen ander doel, dan Abram uit de dienst der afgoden en die van het zichtbare te verlossen, omdat de Heere zich met hem verloven wilde. Zoals wij dit vinden kunnen in Hoséa 2: 18, 19: “En Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; Ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht en in goedertierenheid en in barmhartigheden, en Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof, en gij zult de Heere kennen.”

En op dezelfde wijze wordt ook in de 45e Psalm gesproken tot de gemeente uit de heidenen: *Hoor, o dochter! en zie, en neig uw oor, en vergeet uw volk en uws vadershuis.* Verder verwijzen wij u nog naar 2 Korinthe 6: 16-18. Daar lezen wij: “Of wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel des levenden Gods; gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen; en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. Daarom, gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige.” En Hoofdstuk 7: 1: “Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden, laat ons onszelf reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods!” Gelijk ook de Heere Jezus zegt in Matthéüs 8: 22, Lukas 9: 60: “Laat de doden hun doden begraven, doch ga gij heen, en verkondig het koninkrijk Gods!”

Daarom dacht Abram, toen hij de belofte ontving, niet alleen aan een aards vaderland, maar aan het eeuwige, zoals ook geschreven staat Hebréeën 11: 9: “Door het geloof is hij (namelijk Abram) een inwoner geweest in het land der belofte, als in een vreemd land.” Het land der eeuwige rust, het eeuwige en hemelse Jeruzalem kennen wij niet, en wij hebben er geen heimwee naar, tenzij de Heere het ons toont en ons kristallijnen vensters geeft naar Zijn heerlijk Sion heen. Als Hij ze ons niet doet zien, zullen wij uit onszelf de schone hemelkusten nimmer ontdekken. Verder lezen wij nog in Hebr. 11: 9: *en hij heeft in tabernakelen gewoond met Izak en Jakob, die medeërfgenenamen waren derzelfde belofte,* en: 10: *want hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is!*

Nu zal het wel niemand van ons invallen, zich met Abram te vergelijken, want diens roeping als vader der gelovigen en stamvader van onze Heere Jezus Christus betreft. Maar daarin staan alle uitverkorenen en geliefden des Heeren met Abram gelijk, dat zij in de grond dezelfde roeping, dezelfde rechtvaardiging, dezelfde leiding, dezelfde genade deelachtig zijn. Daarom is het, dat alles wat van Abram geschreven is, ook tot onze lering en vertroosting is geschreven.

Toen God Abram riep uit Ur der Chaldeeën, gaf Hij hem tegelijkertijd de schoonste beloften, en nog geeft Hij de heerlijkste, schoonste beloften aan hen, die Hij tot de zaligheid roept. De belofte, die Abram ontving, klonk wonderbaar, ja, zij scheen in

strijd met het gezond verstand: ***Ik zal u tot een groot volk maken.*** Was dat niet om heilig over te lachen? Voor het menselijk verstand waren het onmogelijke en ongelofelijke zaken, waarvan voor de toekomst niets te zien, noch te bespeuren was. Want in het vorige hoofdstuk vers 30 staat: *maar Sarāi was onvruchtbaar, en zij had geen kind.* De onder zulke omstandigheden gegeven belofte doet ons leren, dat, wanneer God een mens groot wil maken, Hij hem eerst diep vernedert, zodat er niets dan onvruchtbaarheid te zien is. Nochtans wordt de belofte gegeven en gaat zij ook in vervulling, om ons te leren, dat bij God geen onmogelijk is, en dat Hij ons zó liefderijk leidt en onderwijst, opdat wij alle leven, dat niet uit Hem is, - maar dat wij uit onszelf menen te bezitten, en alle hoop, uit eigen kracht iets tot stand te brengen, - ver van ons leren werpen; en hoe minder er voor het zichtbare nog iets te hopen is, des te meer ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en alleen op Hem, de levende God stellen. Als God belooft "Ik wil u groot maken", maakt Hij ons eerst recht klein, opdat Hij alleen groot worde en blijve in onze ogen, en dat wij alleen vreugde en troost zouden scheppen uit Zijn allerheiligst Woord, zoals geschreven staat: *Wees vrolijk, u onvruchtbare!* (Jesaja, 54). Evenzeer gaat het met de vervulling der belofte: "Ik zal u zegenen", want dan schijnt het eerst alsof men aan alle zijden met de vloek beladen, en daarmee even eng verbonden is, als Abram met zijn onvruchtbare huisvrouw. O, hoe wordt men dan van alle zijden, in- en uitwendig bestreden door de felste aanvechtingen, terwijl de kinderen dezer wereld niets dan zegen en vruchtbaarheid vertonen! Totdat het blad omgekeerd wordt en het voor hemel en aarde openbaar wordt, wie des Heeren is.

Vooraf echter wil de Heere ons beproeven en ons leren, zonder iets te zien, Zijn beloften te geloven. Om dan ook te ervaren, dat Hij woord en trouw houdt, allereerst wat de zaligheid der ziel betreft, zoals ook geschreven staat: "Waarin God, willende de erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen; opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden." Hebreeën 6: 17, 18.

Verder luidde de belofte aan Abram: ***en Ik zal uw naam groot maken.*** Wij kunnen uit deze belofte leren, dat wat God belooft, ook geschiedt. O, hoe waait ons van dit Bijbelblad lijdzaamheid en vertroosting tegemoet! Want hoewel er niets dan onvruchtbaarheid en onmogelijkheid voorhanden was, heeft Abram zich nochtans geheel kinderlijk aan 's Heeren belofte vastgeklemd. En hij is met dit zijn geloof niet bedrogen uitgekomen. En de belofte Gods is zózeer boven bidden en denken vervuld, dat er in het gehele Oosten geen menselijke naam is, die met zo'n eerbied genoemd wordt, als die van Abram. Ons kan het genoeg zijn, dat de Heere Jezus gezegd heeft: *De kleinste in het koninkrijk der hemelen is groter dan Johannes de Doper, en verheugt u daarover, dat uw namen geschreven zijn in het boek des levens.*

En van allen, die in de voetstappen des geloofs van de gelovige Abraham gaan, staat geschreven Matthéüs 5: 19: *Maar zo wie dezelve, dat is, de geboden Gods, zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen.* Toen Abram leefde, had hij geen grote naam, maar Nimrod had een grote, geweldige naam op aarde. Voor de zondvloed waren er ook grote lieden, mannen van naam, en beroemd om allerlei voortreffelijkheden, die zij hadden. Dat waren zulke lieden, waarvan in de 9e Psalm staat: "Gij hebt de goddeloze verdaan, hun naam uitgedelgd tot in eeuwigheid." En Spreuken 10: 7 lezen wij: "De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn, maar de naam des goddelozen zal verrotten." Abram riep de

naam des Heeren aan, daarop bouwde hij, en die naam was zijn sieraad en Koninklijke mantel. Ja, zo letterlijk ging Gods belofte aan Abram in vervulling, dat de inwoners des lands, die hem eerst niet kenden, hem later een vorst des Heeren noemden. En dat zijn vreze viel op de koningen, die rondom hem woonden.

En begeert u ook, dat God de Heere u een grote naam make? Leer dan evenals Abram uzelf verwerpen. Laat u van uw schone naam ontdoen, gelijk de Heere zelf Abram die naam (Abram = hoge vader) ontnam en hem een nieuwe naam gaf. En leer van harte bidden: *Onze Vader! Uw naam worde geheiligd!* Wie op deze wijze 's Heeren Naam heiligt, ervaart wat Abram ook ervoer, namelijk, dat God de Heere tot hem spreekt: *wees een zegen!* Ja, hoe ze ook veracht en gehaat worden, nochtans is ieder waarachtig Godvruchtige een bron van zegen voor degenen die met hem in aanraking komen en de zegen begeren. Hoewel het niet uit zal blijven, dat de vijanden de namen van 's Heeren kinderen als kwaad verwerpen.

Merken wij verder op, lezer, dat de Heere zegt: ***Ik zal het doen.*** En al wat de Heere doet, dat gaat door het onmogelijke, ja, door de dood heen. De rechtvaardigen hebben op aarde altijd met tweeërlei mensen te doen; met zulken die hen zegenen, en met zulken, die hen vervloeken. Want, zegt de Heere: *wee u! als alle mensen wèl van u spreken!* De kentekenen der rechtvaardigen, die van sommigen gezegend en van anderen vervloekt worden, vindt u in 2 Korinthe 6: 8-10: "Door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders, en nochtans waarachtigen; als onbekenden, en nochtans bekend; als stervende en ziet! wij leven; als getuchtigd, en niet gedood; als droevig zijnde, doch altijd blijde; als arm, doch velen rijkmakende; als nietshebbende, en nochtans alles bezittende." Aan hen belooft de Heere, dat Hij met hen is op de weg!

Gezegend worden deze rechtvaardigen, - die zowel in de vrome, als in de goddeloze wereld voor ketters doorgaan - van hen, die zich door hen laten bestraffen, zoals wij lezen Psalm 141: 5. "De rechtvaardige sla mij, en het zal weldadigheid zijn; en hij bestraffe mij, het zal olie des hoofds zijn, het zal mijn hoofd niet breken, want nog zal ook mijn gebed voor hen zijn in hun tegenspoeden."

Anderen daarentegen vervloeken de rechtvaardige, omdat zij door hem zijn bestraft, en zij zoeken zich op hem te wreken, omdat hij het hen uit louter liefde, heeft aangezegd, dat zij een leugen in hun rechterhand dragen. Zo kan de rechtvaardige niet voor allen een zegen zijn, hoe hartelijk hij dat ook zou wensen; maar voor velen wordt hij onwillekeurig tot een vloek! *Ja, tot een teken dat wedersproken wordt; tot een wrijfpaal, waaraan de gedachten van veel harten moeten openbaar worden, wordt elk oprecht kind van God gesteld.* Op die weg ontbreekt het hem aan noden en aanvechtingen niet, zoals wij o.a. lezen Rom. 9: 3, waar de apostel Paulus zegt: *Ik zouzèlf wel wensen verbannen te zijn van Christus voor mijn broederen, die mijn maagschap zijn naar het vlees.* En in Rom. 10: 1: "Broeders! de toegenegenheid mijns harten, en het gebed, dat ik tot God voor Israël doe, is tot hun zaligheid!" Zoverhoogt de Heere op het hoogst allen, bij wie Hij Zijn vrije genade wil verheerlijken, - die van nature niets waren dan afgodendienaars en slaven van de duivel - en als Hij de zodanigen krachtadig roept en bekeert, geeft Hij hun ook de kostelijkste beloften: *genade en ere, voor tijd en eeuwigheid.*

Als Hij echter spreekt, "Ik wil dit of dat voor u doen", zo zijn zij zelf niets en doen ook uit zichzelf niets. Maar zij gaan met al het hunne in de dood, van de ene dood vaak in de andere. En mogen lange tijd niets beleven dan ellende en onvruchtbaarheid, opdat zij de vertroosting der Schrift zouden aannemen, daaruit geduld leren, zich aan Gods Woord en belofte leren vastklemmen, als aan het enige anker in de storm, en

daarop leren leven en ook sterven. En als eindelijk Gods tijd en uur daar is, dan zal ook Zijn belofte volkomen in vervulling gaan, maar zó, dat het ten duidelijkste zal blijken, dat het niet hun werk is, maar het werk van Hem, Die het beloofd had, en die trouwe houdt tot in alle eeuwigheid.

Tot zolang moeten allen, die tot deze zalige, levende hoop geroepen zijn, lijdzaamheid leren. En ook leren, dat onze wegen niet 's Heeren wegen, onze gedachten niet Zijn gedachten zijn, zoals wij dit uit Jesaja, 55 weten. Want onze gedachten zijn: "als God nu niet spoedig Zijn Woord vervult, vervult Hij het in het geheel niet." Omdat wij met onze blinde ogen geen middelen en wegen zien, denken wij, dat de Heere ook geen raad meer weet. Ook plaagt de vijand ons met de gedachte, dat er van Gods belofte niets komt, als wij het zelf niet tot stand brengen. Zo zoekt de zielsvijand ons op een weg te drijven, die ons en anderen wel recht schijnt, maar welks einden wegen van de dood zijn. Van nature jagen wij allen het zichtbare, het ijdele en vergankelijke van dit leven na, maar onze trouwe God heeft daarop voor ons het oog, dat wij de eeuwige haven der rust eenmaal werkelijk bereiken. Langs onze zelfgekozen en zelf uitgedachte wegen zou er niets van Gods belofte terecht komen, maar op Zijn weg alléén wordt waar, wat Hij beloofd heeft.

En een andere weg dan de Zijne gaat Hij nooit met Zijn uitverkorenen, hetzij dit hun goedkeuring wegdraagt of niet, hetzij zij wenen of juichen, want dat moeten zij leren: lijdzaamheid te oefenen, en Zijn Naam onverdroten aan te roepen, om zo ten slotte in die juichkreet uit te breken: *Heere, Uw Woord is waarachtig!* Want Gods beloften staan op een heel andere grond en bodem dan de gedachten van ons hart.

Want zo sprak God verder tot Abram, nadat Hij eerst gezegd had: *Ik zal zegenen, die u zegenen, en vervloeken, die u vloekt: "In u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden."*

Deze woorden gelden naar de mening van de Geest, niet Abrams persoonlijke omstandigheden, maar wel wat de Heere Jezus sprak: Joh. 8: 56: "Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zou zien; en hij heeft hem gezien, en is verblijd geweest."

Het liefelijk woord: "zegen" beduidt: verlossing van de vloek en de toorn Gods! Deze verlossing zij allereerst uw doelwit en begeerte, en dan zal ook de tijdelijke zegen niet uitblijven, maar niet op die wijze, dat uzelf u zegent en zalig spreekt, maar, dat u door God Zelf gezegend en begenadigd wordt. Aan het gezegend zijn in en met Christus gaat vooraf, dat u Zijn dood gelijkvormig gemaakt wordt, opdat u niet met de wereld, - die wel voor een tijd een schijnbare zegen, maar niettemin een verborgen en gewisse vloek heeft, - voor eeuwig zou omkomen. En nu liggen al Gods wegen, al Zijn leidingen geheel anders, dan wij het ons voorstelden, toen Hij ons in de aanvang van onze weg allerlei liefelijke beloften gaf en van vrede sprak tot onze ziel. Op 's Heeren weg gaat het niet naar onze gedachten, want daar uit zou niets dan toorn, dood en onvrede voortkomen. Maar waar Hij regeert gaat alles naar Gods gedachten, die niets zijn dan Leven, dan duurzame vrede en zegen.

O mijn lezer, laat ons daarom onze eigen gedachten laten varen, en aan Gods gedachten van leven en vrede gedenken, de troost der Schrift aannemen, lijdzaamheid leren! En uit de leidingen Gods met Abram zien, dat het bij de mens niet is, dat hij zijn weg richt. Ook wil de Heere, dat wij onverdroten Zijn naam aanroepen van dezelve getuigen, te midden van een krom en verdraaid geslacht. Wonderbaar zijn vaak Zijn leidingen. Soms snijdt Hij schijnbaar onbarmhartig, alles af, wat ons liefelijk en als onmisbaar was. Ja, het is soms of Hij ons levend in een graf wil metselen, maar dat

doet Hij, om er ons des te heerlijker en zaliger uit tevoorschijn te roepen en ons aan Zijn hand aan het zalige einde van onze pelgrimsreis te brengen. En als wij dan, zo van alle zijden omringd en omtuind, schier hopeloos neerzitten, dan roept Hij het ons wel eens vriendelijk toe:

Al laagst g', o Isrel! als weleer,

Gebukt bij tichelstenen neêr,

Toen gij uw juk moest dragen

En zwart waart door uw dienstbaarheid,

U is een beter lot bereid,

Uw heilzon is aan 't dagen. Ps. 68: 6b

Evenwel zien wij, dat, toen Abram met zulke heerlijke beloften de voet in het beloofde land had gezet, de Heere hem aanstonds deed ervaren, dat hij daarin voor het hol van zijn voet, geen plaats zou vinden. Maar dat hij daarin heen en weer zou moeten trekken, als een bijwoner en vreemdeling, zoals ook van hem staat geschreven in Hebréeën 11. Zo spreekt ook David, Psalm 39: 13, 14: *Hoor, Heere! mijn gebed, (dat ik tot u opzend, om de vervulling van uw beloften) en neem mijn geroep ter oren, zwijg niet tot mijn tranen: want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner gelijk al mijn vaderen. Wend U van mij af, dat ik mij verkwikke, eer dat ik heenga en ik niet meer zij!*

Abram heeft de roeping en beloften Gods geloofd. Dat geloof bleek uit zijn werken, want zijn geduld, zijn lijdzaamheid kwam op een harde proef. Abrams vader, Terah, had het voornemen gehad ook naar het land Kanaän te trekken, maar hij bleef in Haran, een stad in Mesopotamië, waar hij, nadat Abram van hem getogen was, nog zestig jaren leefde en toen stierf. Het was voor Abram zeker geen kleinigheid al de zwarigheden te boven te komen, die hem in de weg werden gelegd, alle aanvechtingen te weerstaan, die in zijn hart en hoofd zullen zijn opgekomen, toen zijn vader in Haran bleef.

Wij zullen misschien vragen: wat bewoog Terah, Ur der Chaldeeën te verlaten? Hoe was hij tot het besluit gekomen naar Kanaän te trekken? En waarom bleef hij in Haran hangen, en hield zo Abram onnodig op?

Over dit alles zwijgt de Schrift, maar dat was zeker: Abram moest zich van zijn vader losrukken, zonder te weten of hij hem ooit weer zou zien. En Abram was geen monnik, die Gods zegen niet op prijs stelde, maar hij had zeker zijn oude vader hartelijk lief. Nochtans trok hij niet helemaal alleen heen, maar Lot en de zijnen vergezelden hem op zijn tocht naar Kanaän. En zij hadden zeer veel vee en herders; en de vrouwen en kinderen van deze herders vormden een groot heir. Daarenboven moest Saraï ook gewillig zijn gemaakt, om haar vader en haar maagschap te verlaten.

En nu ging de weg met die allen in een geheel vreemd land, onder vreemde zeden en gewoonten, in hetwelk een godsdienst heerste, niet minder gruwelijk en afgodisch, dan die, waarvan zij in Ur der Chaldeeën waren verlost. Maar Abram trok uit van Haran, ver weg van zijn vader, "zoals de Heere tot hem gesproken had". Wie gelooft, gehoorzaamt.

Zo komen ook wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schrift over alle hinderpalen en zwarigheden heen, die ons in de weg worden gelegd, of die in ons eigen hart opkomen. Ja, in dat alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad! En zo worden waarachtig 's Heeren geboden het richtsnoer van ons leven, en Zijn Woord de kostelijkste schat van ons hart! God zelf ruimt koninklijk alle zwarigheden voor ons uit de weg, en Hij zelf bestuurt alle omstandigheden zó, dat wij

vrije doortocht bekomen. Gelijk Hij nog alle zwarte, met onheil en onweer dreigende wolken uit elkander weet te drijven, door Zijn almachtige arm!

Nochtans zullen het niet altijd heldere dagen zijn, die wij beleven! Maar God weet ons een weg te banen, zodat wij onze pelgrimsstaf rustig verder neer kunnen zetten. Juist dan, als wij niets voor ogen hebben, dan de volstreckte onmogelijkheid nog een schrede verder te komen. Ja, dan juist treedt de Heere voor ons tussenbeiden, als wij, door al de bestrijdingen, die wij ontmoeten, gevaar zouden lopen de vijand gewonnen spel te geven, onze voet terug te trekken van de weg des levens, en Gods belofte en woord voor niets te achten. Bergen van zwarigheden, die ons in de weg lagen, zijn reeds door de trouwe hand van onze God, voor ons uit de weg geruimd en in de diepste diepte der zee geworpen. Nieuwe, hemelhoge bergen staan voor ons, en afgronden vertonen zich, waarover wij nooit zullen heen komen, tenzij onze getrouwe Vader ons opnieuw vertroostte met oude en nieuwe beloften. En dat de Heere zelf ons doe zeggen: *Eben-Haëzer! tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen!*

Dit, lezer, is het oogpunt, waaruit wij verder willen betrachten, wat meer van Abram en de zijnen geschreven staat, vers 5, 6: ***En zij kwamen in het land Kanaän, en Abram is doorgetogen in dat land tot aan de plaats Sichem, tot aan het eikenbos More; en de Kanaänieten waren toen ter tijd in dat land.***

Sichem heet ook Sichar, en is een plaatsje in de nabijheid van Samaria. Toen Jakob uit Mesopotamië terugkeerde, stelde hij zijn leger oostwaarts van Sichem. Sichem kennen wij door Dina, de dochter van Jakob, helaas! al te goed, want daar ervoer zij, tot haar eigen diepe vernedering, de vreselijke gevolgen van haar lichtzinnigheid. In de nabijheid van deze stad kocht later de aartsvader Jakob een stuk land, dat, door een zich daarop bevindende bornput en door wat de overlevering **Jozefs graf** noemt, nog bekend is.

Ons is Sichem of Sichar nog beter bekend uit de geschiedenis van een Samaritaanse vrouw, die bekeerd werd bij de fontein of bron Jakobs. Aldus lezen wij Johannes 4: 5: *Toen kwam Hij, dat is Jezus, in een stad van Samaria, genaamd Sichar, nabij het stuk lands, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf. En aldaar was de fontein Jakobs.* Wat nu Luther, en óók onze Statenvertaling, Gen. 12: 6 vertaalt door de woorden: *eikenbossen van More*, beduidt ook in de oorspronkelijke taal: *vlakte van het vergezicht*. Sichem of Sichar lag tussen de berg Gerizim, of berg van de zegen, en de berg Ebal, van welks hoogten de vloek werd uitgesproken. Ebal lag ten noorden, Gerizim ten zuiden van Sichem. Dit weten wij uit Deut. 27: 12, 13.

Het was te Sichem, dat Jozua het verzamelde volk voor het laatst om en bij zich had.

Later werd Sichem de koninklijke residentie van Jerobeam en dus ook een zetel van afgoderij en valse godsdienst. Later was het een van de steden der Samaritanen, die, nadat de Joden uit de Babylonische ballingschap waren teruggekeerd, begonnen dezen dodelijk te haten, en dat wel, omdat de Joden bij het bouwen van de tempel de hulp van de Samaritanen van de hand hadden gewezen.

Bij dit Sichem nu lag een grote vlakte, een vlakte, vanwaar men het land tot op een grote afstand overzien kon. Het is soms een goede waarschuwing, maar ook een zoete vertroosting het lot van die steden na te gaan, waar eens een of meer rechtvaardigen woonden, en gade te slaan, hoe over zo'n stad de zegen of de vloek komt, al naar mate de zegen, die God haar in zulke rechtvaardigen zond, door haar werd begeerd of verworpen.

Sichem was dus de eerste rustplaats, waar Abram legerde, nadat hij Haran had verlaten. Voor zijn ogen had hij een grote, schone vlakte, waarop zijn talrijk vee weiden kon, en het scheen hem op zijn nieuwe weg voortreffelijk te zullen gaan. Dat

land zal hem wel heerlijk toegeschenen hebben! Maar, niet lang duurde het, of de aanvechting was weer daar! Want waarom schrijft Mozes anders: *En de Kanaänieten waren toen ter tijd in dat land?* Dat verstond zich immers van zelf! Ja, wel! Maar Mozes wilde met deze woorden zeggen, dat Abram op die schone vlakte, die hij voor ogen had, niet verder mocht voorttrekken. Abrams wandel en godsdienst moet deze Kanaänieten bevreemd hebben, en niet lang zal het hebben geduurd, of zij begonnen hem hun haat en onwil daarover te doen gevoelen. Omdat hij niet met hen mee deed, *niet meeliep in dezelfde uitgieting van overdadigheid*, zoals Petrus het noemt, 1 Petrus 4: 4. Zeker zijn zij reeds spoedig begonnen Abram te belasteren, en hem vijandig te behandelen. En zo zal hij wel daarover in hete aanvechting zijn gekomen, waarom het hem dan zo ging, daar de Heere hem zelf dit schone land getoond en hem ook wel behouden daarin gebracht had! En, hoe of zo ooit de belofte waar zou kunnen worden?

En zo wijst de Heere nog elke rechtvaardige zijn woonplaats aan, en brengt hem Zelf daarheen. Maar juist aan die plaats, waar de Heere hem heen brengt, kan hij niet verborgen blijven, want spoedig is hij een stad op een berg en een doorn in het oog van alle goddelozen. En hij moet menige vijandschap, menige onbillijkheid verdragen van boze stadgenoten en naburen. Ach, dan breekt het klamme zweet wel eens uit, en hij weet bijna niet meer, waaraan zich te houden, want het schijnt of God de Heere, die hem toch zelf daarheen heeft gebracht, hem nu heeft verlaten. En zal nu zo'n rechtvaardige, zo'n arm kind van God het kunnen uithouden te midden van zoveel nood en aanvechting, dan moet de Heere zelf toeschieten en de oude belofte, - al is het dan ook in andere vorm, - voor hem levendig maken, opdat Gods ellendigen, tegen alles in, goedsmoeds blijven en lijdzaamheid oefenen. Daarom liet de Heere Abram deze schone vlakte overzien, die als het ware een spiegel was van het gehele land der belofte.

Toen openbaarde de Heere zich nog nader aan hem, en Hij fluisterde hem in het oor zijns harten liefelijk toe: ***uw zaad wil Ik dit land geven!*** Dit stemde goed overeen met de eerste belofte: *Ik wil u Mij tot een groot volk maken*. Een zalige belofte! Zeker, maar nochtans een belofte voor het geloof, want Abram had geen kind, maar wel een onvruchtbare huisvrouw. Maar ondanks dit alles, geeft de belofte, die God op allerlei wijze weet te vernieuwen, om het zwakke geloof op te helpen, de arme en ellendige nieuwe moed. Zo bouwde Abram dáár, en niet elders, niet aan een zelfgekozen plaats, maar waar de Heere hem was verschenen, *een altaar voor die God, die hem verschenen was*. Door die God zelf getroost, kon hij niet te rade gaan met vlees en bloed. De Kanaänieten moesten het aanzien, dat hij een altaar bouwde die God, van wie hij kon zeggen, *dat Hij zijn God was*. De Kanaänieten konden zo ook de gevolgtrekking maken, hoe nietig hun hooggeroemde afgoden waren.

Doch binnen korte of lange tijd moest Abram het ervaren, dat hij onder de goddeloze bewoners des lands geen blijvende plaats had, en hij moest het veld voor hen ruimen. Hij moest opbreken van die schone vlakte en ging naar het gebergte, dat ten oosten van Bethel lag, dat toen Luz genaamd werd.

Ditmaal trok hij echter niet in de stad, maar woonde in tenten met de zijnen, zoals in het 8^e vers staat: ***en hij sloeg zijn tent op, zijnde Bethel tegen het westen en Ai tegen het oosten***. Zo schrijft ook Paulus in Hebreeë 11: 9b van Abram: "Hij heeft in tabernakelen (of hutten, tenten) gewoond met Izak en Jakob, die medeërfgenenamen waren derzelfde belofte." Toen heeft Abram enige tijd rust gehad; en toen heeft hij zijn plicht als huisvader en huisheer kunnen doen, en zich niet storende aan de Kanaänieten, die hem van wege het te Sichem gebouwde altaar en het getuigenis, dat

hij daardoor had afgelegd, met een dodelijke haat haatten, volhardde hij bij Gods waarheid, en bleef een verkondiger van het ware Evangelie Gods.

Want zo staat er vers 8 aan het slot: ***En hij bouwde daar***, dat is, te Luz, ***de Heere een altaar, en riep de naam des Heeren aan***. Luther vertaalt niet "riep de Naam des Heeren aan", maar "predikte van de Naam des Heeren". Daar heeft Abram, als huisvader en profeet zijn huisgenoten gepredikt van de in het Paradijs gegeven belofte, en van het enige Offer, dat voor God geldt. Hij deed dit in beelden en schaduwen, zoals de Heere ze later op Sinai aan Mozes toonde. Hij heeft hun voorgehouden de leer van het ware zaligmakende geloof. Hij heeft hen hun zonde en ellende onder 't oog gebracht, en de noodzakelijkheid van bekering en wedergeboorte voorgesteld. Hij heeft hun gepredikt van de Naam des Heeren, opdat zij zouden leren, welke zondaren zij waren, en wie de Heere Heere is in Zijn genade en barmhartigheid voor allen, die verloren zijn. Hij heeft hun, evenals de Apostel Paulus de Korintiërs, terstond overgegeven, wat hij van de Heere had ontvangen, namelijk, *wat de Heere beloofd had, alle heidenen ten troost*. Gebeden en smekingen heeft hij met hen gedaan, zodat hij elke dag des Heeren een heilige gemeente om zich heen had verzameld, en heeft de Naam des Heeren openlijk met hen aangeroepen. , dat is, de Naam des Heeren in al Zijn deugden en volmaaktheden voor een arme en verloren zondaar! Ja, die kostelijke Naam des Heeren heeft Hij hen voorgesteld, *als een zeer sterke Toren, waarheen de rechtvaardige vliedt, en behouden wordt*.

Voorwaar, een heerlijke geschiedenis en prediking voor elk huisvader, om te doen, zoals Abram deed, En dit geldt vooral daar, waar het waarachtige Evangelie niet gepredikt wordt, en men alzoverhinderd is tot de gemeente Gods met de zijnen vlijtig op te gaan. Daar rust op elke huisvader in dubbele mate de heilige verplichting, de zijnen op te voeden in de lering en vermaning des Heeren. Wie tot deze taak geroepen wordt, heeft Gods belofte voor zich, en wie Gods belofte heeft, volharde, de zijnen van des Heeren Naam te prediken en met de zijnen 's Heeren Naam aan te roepen! Eigen onbekwaamheid behoeft hier geen hinderpaal te zijn, maar moet des te meer tot de Heere uitdrijven. Wie het als huisvader daarom te doen is, een rechte leermeester der zijnen op de weg des levens te zijn, zal ook gewis dit doel bereiken. Hij ontvangt wijsheid van Boven, openbaring op openbaring in de bergpassen van dit leven, die vaak zo eng zijn, dat er geen zucht van 's mensen zijde door kan.

Zeker zal de duivel alsdan alles op het spel zetten, om ons de moed te doen verliezen, en ons deze onderwijzingen leed te doen worden. Ook Abram met de gemeente, die rond om hem was verzameld, moest wederom voor de Kanaänieten wijken, zoals wij vers 9 lezen: ***Daarna vertrok Abram, gaande en trekkende naar het zuiden***. Zodat het met hem en alle hem geschonken beloften in de dood scheen te gaan. Ja, het ging de patriarch Abram, alsof op hem dezelfde vloek rustte, als op Kaïn, die zwervende en dolende moest zijn op aarde, ja, als een vervloekte moest hij heen en weer trekken in het land, dat aan zijn zaad beloofd was. En dat lijden rustte niet alleen op hem, maar ook op zijn vrouw, op Lot en de zijnen, en op hun gehele huisgezin. Er scheen also van de gehele prediking van Abram, en van al de hem gegeven beloften niets terecht te komen. Veeleer had Abram, die vriend Gods, een harde strijd met het zichtbare te strijden, met alles, wat hem Gods Woord tot een leugen wilde maken. En had hij voortdurend de zijnen en daarna ook zichzelf te troosten en op te wekken met Gods Woord. Ja, in de duistere nacht der aanvechting en der bestrijding heeft hij het zichzelf en de zijnen tegen alles in, moeten voorhouden, dat Gods belofte en waarheid toch, en tóch waarachtig was, dat zij ten laatste tóch vervuld zou worden, ja, dat geen woord daarvan ter aarde zou vallen. Zo is de weg, waar God de gebeden der Zijnen verhoort,

en men met Psalm 56: 9 uitroept: “Gij hebt mijn omzwerven geteld; leg mijn tranen in Uw fles; zijn ze niet in Uw register?”

Zulke geschiedenissen van de lotgevallen van zijn heiligen heeft de Heere laten optekenen, opdat wij bij Gods Woord en beloften zouden blijven, en met lijdzaamheid volharden in het ware geloof. Ook zullen wij daardoor leren verstaan, dat God de Heere alleen wijs en verstandig is, en zo zullen wij het ons voorgestelde doel, de haven der eeuwige rust, veilig bereiken. Ook wanneer de weg die God de Heere met ons inslaat, ons niet behaagt, en ook niet met Zijn belofte schijnt overeen te stemmen. God de Heere is wonderlijk in Zijn wegen en leidingen met de Zijnen, maar zij zullen zo nochtans vrolijk leren zingen, Psalm 4:4:

*Gij hebt m' in 't hart meer vreugd gegeven,
Dan anderen smaken, in een tijd,
Als zij, door aards geluk verheven,
Bij koorn en most wellustig leven,
In hunne overvloed verblijd.
Ik zal gerust in vrede slapen,
En liggen ongestoord ter neer!
Want Gij alleen, mijn Schild en wapen,
Schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen,
Zult mij doen veilig wonen, Heer!*

Als God ons om zo te spreken, tot aan de grenzen van het land brengt, geschiedt dat niet, omdat Hij de vorige goedertierenheden en beloften vergeten heeft, maar, omdat Hij alles voor ons ten beste keren wil, en ons voor groter verdriet en zwaarder onheil bewaren. Zodat nochtans alle dingen zullen medewerken ten goede, degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn. Ja, dit blijft waar, ook als de weg zo ligt, dat alles in de dood schijnt te geraten. Dat zijn zo 's Heeren wegen, om de Zijnen te verlossen en te behouden, en met uitkomst op uitkomst te verrassen, zoals wij het van Abram kunnen leren.

O, laat ons dan niet wanhopen, ook waar het ons bang en duister is om 't harte, maar met Paulus uitroepen de zoveel zeggende woorden uit Romeinen 11: 33-36: “O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden? Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.”

En wat was nu de aanleiding, dat Abram ook te Bethel of Luz de tenten moest samen rollen en zuidwaarts trekken? Wij lezen vers 10: ***En er was honger in dat land.*** En aan het slot van dit vers: de ***honger was zwaar in dat land.*** Nu zullen zeker de haat en de vijandschap, die de Kanaänieten hem op allerlei wijze deden gevoelen, ertoe meegewerkt hebben, Abram tot aan de grenzen van het land te doen trekken. En zeker zal het menige aanvechting in zijn hart hebben wakker geroepen, dat het hem zo geheel anders ging, dan hij volgens de hem geschonken belofte met goede grond verwacht had. Menige traan zal het hem gekost hebben, eer hij er vrede mee had, dat de vijanden vrijheid schenen te hebben ontvangen (ach, misschien wel van de Heere Zelf!, heeft hij in zijn droefheid mogelijk gedacht) hem geheel en al naar het zuiden te verdringen en te verdrijven en hem zo, als het ware, in eeuwige vergetelheid te begraven. En met grote angst en benauwdheid heeft hij gedacht aan welke noden en

gevaren hij in dat Zuiderland (Hebr. Negev) zou bloot staan, waar toen ter tijd een grote afgodische priesterstad bestond!

Maar dit alles zou nog niet voldoende zijn geweest, om Abram uit het land der belofte naar Egypte te brengen. Zo kunnen wij echter zien, dat de Heere aan Zijn belofte bleef gedenken, en dat het niet alleen de vijandschap der Kanaänieten, maar ook de trouwe hand Gods was, die hem, al was het dan ook door harde middelen en wegen, bewoog, uit het midden der woeste volkeren des lands te vertrekken. Kunnen wij hieruit niet leren, dat God de Heere met ons de wijste en heilzaamste bedoelingen heeft, ook dan als wij Zijn wegen niet begrijpen? Het scheen niet met de belofte overeen te stemmen, het scheen er niet geschikt toe te zijn, de belofte tot stand te doen komen, dat Abram en de zijnen verdrongen werden tot aan en over de grenzen van het land. Maar als de Heere nochtans langs deze weg Zijn beloften van leven en overvloed vervullen wil, wat nood dan! Al menen wij in onze hoogmoed en in onze blindheid, dat er zó nooit iets van de gehele zaak terecht kan komen!

De heilige profeten hebben uit de leidingen Gods met Abram rijke troost geput voor zichzelf en voor de hunnen, zoals wij lezen in Psalm 33: 18 en 19: “Ziet! des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen; om hun ziel van de dood te redden, om hen bij het leven te behouden in de honger.” Zo ook Jesaja 33: 16: “Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis.” En zo mogen wij, die des Heeren zijn, voor onszelf en voor de onzen, rijke troost putten uit deze geschiedenis van Abram, als God ons onze altaren laat afbreken; met andere woorden, als alles ons weer ontzinkt en voor ons oog aan stukken breekt, wat wij, naar Zijn belofte, eindelijk, eindelijk verkregen hadden, en wat wij na jaren van tranen en gebeden eindelijk als gebouwd voor ons zagen staan.

Nee! het is niet in Zijn toorn, dat de Heere, met de Zijnen, zulke vreemde, hartverscheurende wegen inslaat. Maar louter genade en goedertierenheid liggen daar onder verborgen. Voor Abram was deze hongersnood, die hem dwong naar Egypte te trekken, zeker een zeer harde beproeving, en wij moeten dat niet uit het oog verliezen, opdat ook wij, onder de hartverscheurendste omstandigheden, niet aan Gods genade en trouw vertwijfelen. Abram was door God zelf geroepen, en was ook in het beloofde land gekomen, zoals Mozes uitdrukkelijk zegt, om de waarheid van het Goddelijk woord te bevestigen, vers 6, dat *hij in dat land doorgetogen was*. En nu, nadat de Heere hem beloofd had: *dit land wil Ik uw zaad geven*, wordt hij juist in dat zelfde land door een zware hongersnood overvallen, en moet hij dat zelfde land verlaten en naar Egypte trekken om brood voor zich en al de zijnen te zoeken. Toen scheen het gedaan te zijn met Gods belofte, en Abrams geloof, zijn vertrouwen, zijn worstelen met God en mensen, zijn gehele prediking scheen in rook en damp vervlogen te zijn!

Maar daarom was dat alles bij de Heere toch niet in rook en damp vervlogen. Maar het heil des Heeren zou voor Abram langs een geheel andere weg komen, dan hij zich had voorgesteld.

Welgelukzalig zijn wij alzo, indien wij langs dergelijke wegen geleid worden, en de Heere nochtans door Zijn genade de hoop op Zijn beloften, op het waar-woorden van Zijn Woord bij ons levendig houdt.

De Heilige Schrift vertroost ons in onze benauwdheid met de geschiedenis van Abram, wiens hoop ook levendig werd gehouden. Want er staat niet van hem geschreven, dat hij de belofte liet varen, en zich in Egypte, - in het land, dat de korenschuur van de wereld genoemd werd, - een schoon paleis bouwde, en zo hoopte voor goed van alle zorgen voor het dagelijks brood ontheven te zijn. Maar er staat van hem: ***dat hij naar Egypte trok, om aldaar als vreemdeling te verkeren.***

Uit hetgeen nu verder in Egypte met Abram voorviel, kunnen wij tot onze troost het volgende leren. Als wij onze weg en ons werk geheel menselijk overdacht en met onze slimheid en ons verstand alles tot stand hebben willen brengen, - in plaats van ons vertrouwen alleen op de levende God te stellen, - als dan al onze wijze overleggingen schipbreuk geleden hebben, moeten wij daarom toch niet aan 's Heeren hulp, trouw, genade en wonderbare uitkomsten vertwijfelen; voor zover namelijk deze onze overleggingen niet ten doel hadden, iemand ter wereld te schaden, maar alleen onszelf en de onzen uit de nood te helpen. Want zo lag de zaak bij Abram: hij wilde niemand schaden. Maar alleen zichzelf en al de zijnen beveiligen, toen hij tot Saraï zei: ***Zie toch! ik weet, dat gij een vrouw zijt, schoon van aangezicht. En het zal geschieden, als u de Egyptenaren zullen zien, zo zullen zij zeggen: dat is zijn huisvrouw en zij zullen mij doden, en u in het leven behouden. Zeg toch, gij zijt mijn zuster; opdat het mij welga, en mijn ziel om uwentwil leve.***

Laat ons er niet lang over uitweiden, lezer, of een onwaarheid of een halve waarheid, (Saraï was immers Abrams halfzuster), al dan niet geoorloofd is. Dat zegt ieders geweten duidelijk genoeg. Maar, door te doen geloven, dat Saraï zijn halfzuster was, heeft Abram zijn pad schoon willen vegen, zoals men zegt. En hij is door al zijn berekeningen en overleggingen in grote nood en in grote aanvechting gekomen. Maar niet minder waar is het, dat hij, te midden van zijn nood en de angst, die hij zichzelf berokkend had de Heere heeft aangeroepen, vooral toen het er werkelijk toe kwam dat Farao, de koning van Egypte, Saraï naar zijn hof deed komen, of toen, zoals er staat, *zij weggenomen werd naar des konings hof.*

Laat ons tot onze troost uit deze geschiedenis leren, dat de Heere de Zijnen uit elke nood, ook uit die noden, die zij zichzelf door hun waanwijze overleggingen berokkend hebben, nochtans redden wil, zo zij Hem van ganser harte aanroepen.

Laat ons bekennen, dat wij mensen, dat is, stof, aarde en as zijn, en niets meer, en dat wij het in honderd en duizend gevallen niet anders maken dan Abram, toen hij meende, Farao te slim af te zijn. Dan zullen wij met onze schuld tot de Heere gaan, onszelf aanklagen, en dan ook ervaren, dat er bij de Heere niets te wonderbaar is, en dat Hij het koninklijk verstaat, onze voet uit elke strik te verlossen, waarin wij vast zitten.

Ook zou ik wel eens willen weten, of wij, zo wij oprecht zijn, het vaak niet evenzo maken als Abram. Abram had de belofte: "Ik wil u tot een groot volk maken", ook die andere belofte: "Uw zaad wil Ik dit land geven". Tweemaal had hij de Heere een altaar gebouwd, en dat wel voor het aangezicht der Kanaänieten. Lafhartig of bang was hij dus niet. 'Wie echter tot een groot volk moet worden, hij, wiens zaad het land der belofte moet erven, kan immers niet gedood worden, voor dat hij een kind heeft, anders kan Gods woord niet waar worden,' zal misschien de een of andere wijsneus zeggen! 'Wel, wel, kon Abram niet beter geloven en vertrouwen? Dat had ik van zo'n man niet gedacht! Had hij dan de belofte Gods geheel en al vergeten, dat hij tot Saraï zeggen kon: als u de Egyptenaren zullen zien, zullen zij zeggen: het is zijn huisvrouw, en zij zullen mij doden om uwentwil?'

Maar, u, die zo spreekt, u hebt misschien nooit een belofte van de Heere ontvangen, en dan kan men veel over Gods waarheid spreken en redeneren, allerlei sluitredenen maken, allerlei stellingen opwerpen, en dan helpt men ten slotte zichzelf en de zijnen met een ingebeeld en zelf gemaakt geloof, waaraan het hart geheel en al vreemd is, ten verderve.

De oprechte kinderen van God hebben de belofte, ja, meer dan een belofte hebben zij vaak ontvangen. Konden zij nu altijd daarop bouwen, en daaraan geloven, dan hadden zij het gemakkelijk en voor veel angst en nood bleven zij gespaard. Maar daar wringt

ons juist de schoen! Welgelukzalig hij of zij, die niet door eigen liefde verblind, nauwkeurig acht slaat op hetgeen hij denkt en doet. Die zal oorzaak genoeg hebben, om dagelijks voor God in de schuld te vallen, zichzelf te verdoemen en de Heere te loven en te prijzen, dat Hij het, ondanks al onze verkeerdheden, alles goed weet te maken. De eigengerechtigden hebben geen Verlosser nodig; die kunnen zelf alles tot stand brengen en recht zetten. De oprechte kinderen Gods daarentegen, hebben elke dag behoefte aan genade en uitredding!

De Heere heeft gezegd: "Gij nu, o schapen! schapen Mijner weide, gij zijt mensen; maar Ik ben uw God!" Zo bedekt Hij onze verkeerdheden, door Zijn vergevende liefde, door Zijn allerheiligst Woord en dierbaar bloed.

Ach, laat ons daar niet over redetwisten, wat geoorloofd of niet geoorloofd is! Dat zegt ons Gods heilige Wet, dat zegt ons ons eigen geweten luid genoeg! Laat ons liever uit hetgeen geschreven staat, tot onze bemoediging en vertroosting leren, dat wij aan Gods genade en trouw niet moeten wanhopen, als wij in eigenwijsheid onszelf door allerlei overleggingen uit de strik en uit het net hebben willen trekken, en daardoor nog veel dieper in de nood zijn geraakt. Hoeveel beloften van leven, zegen en vrede hebben de kinderen Gods niet! Hebben zij daarom, als de nood nabij is, meer geloof dan Abram, toen hij zei: *de Egyptenaars zullen mij ombrengen?* Of dan David, toen hij sprak: *nu zal ik nog een der dagen door Sauls handen omkomen*, en toen toevlucht ging zoeken bij de Filistijnen?

Denk hierbij, mijn lezer, aan het opschrift en de inhoud van Psalm 34! Ach, welke gedachten van dood en omkomen kunnen niet vaak het oprechtste kind des Heeren bestormen, hoeveel gedachten en overleggingen van zelf uitgedachte hulp kunnen het als in een draaikolk rondslepen! Ja, hoe vaak kunnen wij wanhopig neer zitten, wij, die de belofte hebben: *wie in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven!* En: *gij zult eten van de arbeid uwer handen, welgelukzalig zijt gij en het zal u welgaan.*

Deze menselijke zwakheden, dit ongeloof houdt in de praktijk des levens niet bij ons op, en daarom moet het ons niet verbazen, als wij lezen, dat Abram later nog eenmaal dezelfde list gebruikte, en ook Izak tot iets dergelijks de toevlucht nam.

U kunt dit lezen in Genesis 20 en 26. Overigens is het hier de plaats om het openlijk uit te spreken, dat, welke schone, zedenkundige vertogen de ongelovige zedenmeesters dezer wereld ook kunnen maken, er in het werkelijke leven zelden iets van terecht komt. In de praktijk van het dagelijkse leven lijden zulke eigenwillige voorschriften veelal schipbreuk.

Ten andere kunnen wij uit Abrams gedrag leren, dat de ware kinderen Gods, ook wanneer hun gedrag niet geheel en al de toets van zulke menselijke zedenmeesters verdragen kan, nooit anderen willen beschadigen of eigen redding zullen zoeken, op kosten van hun naaste. Het is hun, waar zij verkeerde wegen inslaan, om redding uit de benauwdheid te doen, die zij ten onrechte menen door hun zelf uitgedachte maatregelen te verkrijgen. De wereldse zedenmeesters daarentegen, die muggen ziften en kemels doorzwelgen, bekommeren er zich weinig om, hun naaste, - onder het masker van nauwgezetheid en trouwe plichtsbetrachting, - in de nood te laten zitten, of in het verderf te helpen, om hun eigen begeerlijkheid bot te kunnen vieren. Of wel, die te vermoorden, die hun in de weg staat, zoals wij dat aan de Farizeeërs kunnen zien, toen zij spraken: *Wij hebben een wet, en naar deze wet moet Hij sterven!* Ook Saul is hier een voorbeeld van, in zijn goddeloos gedrag tegenover David, van wiens gerechtigheid en vroomheid hij overtuigd was. Zo deden ook die mannen, die tegen Paulus een samenrotting maakten en zichzelf vervloekten, zeggende, *dat zij niet eten, noch drinken zouden, totdat zij Paulus zouden gedood hebben.* Handel. 23: 12.

Wij moeten verder niet denken, dat Abrams argwaan tegen Farao ongegrond was, en uit mensenhaat of wantrouwen ontsproot. Want al wie niet waarachtig tot God bekeerd is, al wat nog onder de wet wil zijn, kent geen wet, als het om de voldoening van zijn lusten gaat. Om daartoe te geraken is de natuurlijke mens een moord niet te erg! En al komt het niet tot werkelijk bloedvergieten, dan is er vaak toch geen einde aan het plagen en kwellen, zoals wij dit alles in Romeinen 3 duidelijk kunnen lezen. En dat het waar is, wat daar staat geschreven, dat heeft ook Farao's gedrag genoegzaam bewezen. Want die heeft zich om recht en gerechtigheid weinig bekommerd. Ten eerste immers was hij reeds gehuwd en mocht dus geen andere vrouw aanzien, om die te begeren. Ten andere overtrad hij de wetten der gastvrijheid. Want, indien hij waarlijk Saraï voor Abrams zuster hield, had hij moeten erkennen, dat Abram, als broeder, vaderlijk gezag over zijn zuster bezat, om haar aan een man te geven of niet, zodat hij, volgens de zeden en gewoonten van alle tijden en van alle landen, had moeten beginnen met bij Abram om Saraï's hand aan te houden. Dat hij haar, zonder zich aan de bestaande gebruiken te keren aan het hof nam, was een daad van ruw geweld. Abram scheen alzo Farao en zijn hof goed te kennen en te weten, dat men daar meer met schone vrouwen, dan met Gods woord en gebod op had.

Nog leren wij uit deze geschiedenis, dat de rechtvaardigen geheel buiten hun schuld vaak menige schijn des kwaads op zich moeten laten rusten, zoals wij in het 16^e vers lezen. ***En hij Farao deed Abram goed, om harentwil, zodat hij had schapen en runderen, knechten en maagden, ezelen en ezelingen, en kamelen.*** Dit wierp nu op Abrams gedrag een geheel vals licht, alsof Farao een edel, milddadig man en Abram iemand was, die geschenken aannam. Maar Farao gaf dit alles niet om Abrams wil, die hij zeker zou hebben moeten waarderen en hoogschatten, had hij zich maar één half uur met hem onderhouden. Maar hij gaf het alles alleenlijk om Saraï, dat is om zijner boze lusten wil. Wie nu naar vlees wandelt in eigenwillige godsdienst, kan als het hemzelf betreft niet de geringste miskenning, niet de geringste onbillijkheid verdragen. Maar hij stuift hevig op, vaart woedend uit. Dat is, wat de wijze Salomo noemt, *al te rechtvaardig*. Hij grijpt naar het zwaard, werpt alles overhoop, en deinst, zo hij anders niet tot zijn vermeend recht kan komen, voor geen bloedbad terug. Van zo'n gedrag hebben wij een voorbeeld in die twee zonen van Jakob, die, in blinde ijver ontstoken, en de schande, hun zuster Dina aangedaan, willende wreken, nog veel groter onheil aanrichtten, dan reeds geschied was. Ach, hoe zal ieder geschenk van Farao een doodsteek zijn geweest in Abrams gebeente! En toch kon hij zich niet verdedigen, ook niet tegenover zijn eigen lieden, waaronder er zeker wel geweest zijn die zijn gedrag hoogst dubbelzinnig vonden, en die veel liever hun vrouw Saraï met kracht van wapenen zouden hebben teruggehaald.

Gelukkig, wie in zulke gevallen aan de woorden van de Heere Jezus denkt: *Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld word*t. En in Abrams hart mag hetzelfde omgegaan zijn, wat Paulus gevoelde, toen hij bij de miskenning, die hij van de Corinthiërs ondervond 1 Cor. 4:5, en aan hen schreef: "Zo dan oordeelt niet voor de tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, welke ook aan het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen der harten, en alsdan zal een iegelijk lof hebben van God." En Romeinen 12: 19: "Wreekt uzelf niet, beminden! maar geeft de toorn plaats. Want er is geschreven: Mij komt de wrake toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere."

Zeker hebben wij ons ook voor de schijn des kwaads te wachten. Maar, als deze schijn onverdiend en tegen alle recht en billijkheid in over ons komt, of op ons wordt

geworpen, moeten wij ons met al onze bezwaren in des Heeren hand overgeven, Die ons Koninklijk van de overlast van alle boze mensen weet te verlossen, Die genade en eer geeft, en ook voor onze goede naam en faam zal weten te zorgen.

Verder leren wij uit die geschiedenis de waarheid van Psalm 91: 14, 15, 16: “Dewijl hij Mij zeer bemint, spreekt God, zo zal Ik hem uithelpen; Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij kent Mijn Naam. Hij zal mij aanroepen en Ik zal hem verhoren; in de benauwdheid zal Ik bij hem zijn. Ik zal er hem uittrekken, en zal hem verheerlijken. Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen, en Ik zal hem Mijn heil doen zien.”

Zien wij hoe dit ook bij Abram waarheid werd. Wij lezen Gen. 12: 17: ***Maar de Heere plaagde Farao met grote plagen, ter oorzake van Saraï, Abrams huisvrouw.***

O, mijn lezers, hadden wij in de nood toch maar een weinig meer geduld, ook al blijft de hulp wat lang uit, ja, al schijnt volgens ons horloge, dat altijd veel vooruit loopt, de tijd der hulp lang verstreken. Zeker, dan zouden wij uit deze geschiedenis rijke troost putten en ons ook door geen zelfverwijten, zelfs door geen welgegronde zelfverwijten van die troost der Schriften willen beroven. Wij, die zulke wegen, als Abram door moest gaan, bij ervaring kennen, - en evenals hij vaak menen, dat wij zelf de beloften Gods moeten tot stand brengen en voor ondergang behoeden, - wij weten immers ook wat de enige weg ter redding uit zulke noden is, namelijk de gehele zaak in 's Heeren hand te geven, met de gehele aankleve van dien, hetzij goed of kwaad. Want helaas, wie is er die goed doet en niet tegelijkertijd zondigt?

En nu verder, de Heere is een hoorder des gebeds, en Hij verwerpt de smeekgebeden der Zijnen niet. Hij alléén kon in deze nood Abram helpen; met menselijke krachten en overleggingen was hier niets uit te richten. Zo helpt Hij dan ook, waar niemand anders helpen kan. En wie helpt zoals Hij? Want kunnen wij dat niet voor een uitgemaakte zaak houden, dat Abram in zijn tent luid tot de Heere zal geroepen hebben, en dat Saraï, - die nog veel eeuwen later, door de Heilige Geest in de eerste brief van Petrus de lof ontvangt, *dat zij Abram, haar man, gehoorzaam is geweest, hem noemende haar heer*, - aan het hof met veel tranen tot God zal hebben gebeden om verlossing uit haar kerker, terwijl zij bovendien alles zal aangewend hebben, om Farao's verleidingen en verlokkingen heldhaftig het hoofd te bieden?

Want zo gaat het, waar waarachtig leven uit God is. Daar zalft men in tegenwoordigheid der vijanden, vooral waar dat huichelaars en eigengerechten zijn, het hoofd en wast het aangezicht. Maar in het verborgene neemt men zijn toevlucht tot de levende God en wordt gered.

Eindelijk zien wij nog uit deze geschiedenissen, dat het de huichelaars en eigengerechten zijn, die altijd het laatste woord willen hebben. Farao, hoewel hard geplaagd, veroordeelde zichzelf niet vanwege zijn boze lusten en begeerlijkheden, niet vanwege de miskennis van Abrams broederlijke rechten, niet vanwege zijn gepleegd geweld. Maar hij zocht nog de schuld van alles op deze Abram te werpen. Hij kwam met het ene verwijt voor en het andere na, zoals wij dat in het 18e en 19e vers kunnen lezen.

Wij vinden echter niet, dat Abram hem ook maar één enkel woord geantwoord heeft. Er komt een dag, mijn lezer, waarop God de goddelozen, nadat Hij ze, om de wil van de een of andere rechtvaardige man of rechtvaardige vrouw, hard geplaagd heeft. En, nadat zij toch nog als rechtvaardig en onschuldig hebben willen gelden, en niet voor God in de schuld vielen, ze nog anders plagen zal! Het zij ons genoeg te weten, *dat steeds de machtigen gevangen zullen worden genomen, en dat de vang des tirans zal ontkomen!* Ja, dat zij de rechtvaardige ten laatste nog zullen moeten eren en uitgeleide

doen, zonder dat zij hem één haar hebben kunnen krenken. En dan blijft zo'n goddeloze als Farao in zijn paleis zitten in stikdonkere nacht, in de ijdele waan, volkomen goed te hebben gehandeld. O, hoe bleef Farao daar zitten als in de buitenste duisternis, toen hij Abram, die toen ter tijd alleen het woord des levens had, van zich had gestoten!

Zo ging het ook de Gadarenen, toen zij Jezus gebeden hadden, - nadat zij Zijn wonderen hadden aanschouwd, - *uit hun landpalen te willen vertrekken*. Die Gadarenen wilden liever met hun zwijnen ter hel varen, dan het voordeel, dat zij ervan trokken, ontberen. Farao dacht en sprak liever over schone vrouwen en allerlei overdaad en weelde, dan dat hij zich zou bekeerd hebben tot de levende God.

En nu nog het verschil tussen de éne plaag en de andere: als de Heere God de Zijnen bezoekt met Zijn plagen en tuchtigingen, dan doet Hij dat om hun banden en knopen van goddeloosheid los te maken.

Bezoekt God de goddelozen met Zijn plagen, dan moeten zij, wel is waar, de rechtvaardige, die zij geketend hebben, loslaten, maar zij verharden zich en blijven in eeuwige banden.

5. Abrams geloof

En hij (Abram) geloofde in de Heere; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid.
Genesis 15:6.

GEBED

O God en Vader van onze Heere Jezus Christus! Dat schenkt U Uw volk, dat zij in U hun hoogste Goed zien, en dat U ook werkelijk der armen hoogste Goed en enig Heil zijt en blijft!

Wil toch zelf, o Heere, Uw armen en ellendigen in dit geloof sterken door Uw Heilige Geest. En hen, waar zij het door hun grote armoede niet meer kunnen geloven, bij dat geloof bewaren, opdat zij eenmaal de goede strijd mogen gestreden, het geloof behouden, en de kroon verkregen mogen hebben!

O Heere! Gij alleen zijt en blijft toch de enige troost voor allen, die arm en verloren zijn. Want in U vinden uw arme kinderen hun enige troost, zodat zij, gesterkt en bemoedigd, de weg kunnen gaan, die U gebaad hebt, en waarop zij het zullen ervaren, dat zij niet alléén zijn. Maar dat U bij hen blijft, ook waar het pad door nacht en duisternis, ja, door het dal der schaduwen van de dood gaat.

Trouwe God, wie is U gelijk? Ja, u kent hen allen, die in het verborgene tot U roepen en schreien, en die zich op hoop tegen hoop vastklemmen aan Uw Woord, aan Uw belofte, aan Uw genade en barmhartigheid! Nee! Zij zullen niet beschaamd, noch te schande worden, al gaan de golven nog zo hoog! Waar is een God gelijk Gij, die het gebed weet te verhoren, zodat, waar het gaat door nacht en doodschaduwen, U nochtans niet laat varen de werken Uwer handen? J

a, al Uw heiligen zullen het ten laatste moeten bekennen, dat U alles wél gemaakt hebt! U zij lof en prijs daarvoor toegebracht, dat u steeds wonderen doet, wonderen in het leven, wonderen in benauwdheid, wonderen in het sterven, wonderen midden in de dood!

Wees met ons, ook in deze ure, en geef ons Uw Woord en Uw Geest, opdat wij Uw Woord bewaren in onze harten, tot onze enige troost op het steile pad, waarop wij reizen naar Uw Jeruzalem.

Wees de Trooster en Toevlucht van allen, die Uw Naam aanroepen in nood, ellende, armoede en dood. Ja, trouwe God! Gij zult Uw genade verheerlijken! Wat U uitverkoren hebt, hebt U ook gerechtvaardigd, en wat U gerechtvaardigd hebt, dat zult U ook verheerlijken. Geloofd zij Uw heilige Naam tot in alle eeuwigheid. Amen.

En hij (Abram) geloofde in de Heere; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid.
Gen. 15: 6. Dit was niet de eerste keer, dat Abram in de Heere geloofde. Want toen hij uit Ur der Chaldeeën trok, had de Heere tot hem gesproken: *Ga uit uw land en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal.* Gen. 12: 1. In geloof was hij dit Goddelijk bevel gehoorzaam geweest. In het tekstvers, dat wij u thans trachten duidelijk te maken is echter sprake van dat geloof, waarbij Abram voor God een goddeloze werd, zoals de Apostel Paulus ons dat leert Rom. 4: 3-5. Want wat zegt de Schrift? *En Abram geloofde God, en het is hem gerekend tot rechtvaardigheid.* Nu, degene, die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade. Maar naar schuld. Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid.

Wij vinden in Genesis 14 een merkwaardige geschiedenis, omtrent de krijg, die Abram voerde tegen Kedor-Laomer en drie andere koningen, die de koning van Sodom en vier anderen, die hen niet langer schatplichtig wilden zijn, ten onder hadden gebracht, en bij deze overwinning ook Lot en al het zijne gevangelijk hadden weggevoerd.

Met een hart, gloeiende van broederliefde voor Lot, die hem toch om tijdelijk voordeel had verlaten, en alles vergetende wat deze tegen hem had misdreven, bevrijdde Abram niet alleen Lot, maar ook de koning van Sodom en diens bondgenoten uit de handen van Kedor-Laomer en zijn bondgenoten. Beladen met buit keerde Abram weer naar de eikenbossen van Mamre, waar zijn tenten toen stonden. Maar versterkt door het hemelse brood en de wijn, die hem Melchizédek, - die de Schrift, als beeld van Christus, Koning der gerechtigheid en Koning des vredes noemt, - geschonken had, wilde hij van al deze buit niets behouden, dan wat de jongelingen verteerd hadden; en was hij zo aan het gevaar ontsnapt, dat de koning van Sodom zich ooit zou kunnen beroemen "ik heb Abram rijk gemaakt".

O! Er is nog niets, dat het hart zó los maakt van werelds goed en voordeel, als de vertroosting van de ware Melchizédek, en aan de andere zijde ook niets, wat het gebruik ervan en het genot zó zeer verhoogt en veredelt. Hoe liefelijk zal het in Abram's oor geklonken hebben, toen Melchizédek tot hem sprak: "*Gezegend zij Abram Gode, de Allerhoogste, die hemel en aarde bezit.*" Want o, in dit woord vond Abram Hem terug, die de ware Bron van alle heil en zegen is. En: *als ik Die heb, dan heb ik in waarheid alles, al bezit ik ook geen voetbreed aarde.*

Wij lezen nu in het eerste vers van Genesis 15, dat de Heere na al dat gebeurde tot Abram sprak in een gezicht, zeggende: ***Vrees niet Abram! Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot!*** Uw schild tegen al uw vijanden, uitwendige en inwendige, zodat al hun pijlen van dit uw schild zullen terugdeinzen en u niet zullen kunnen doden. "Uw Loon", dat is, dat Ik u rijkelijk belonen zal met geestelijke, hemelse en tijdelijke gaven. Het bevreesdde echter Abram, dat de Heere zo tot hem sprak. Want ach, er was één zaak, die hem loodzwaar op het hart lag, namelijk, *dat hij geen erfgenaam had*. Dit had Abram nog nooit gewaagd uit te spreken, als de Heere met Zijn liefelijke beloften tot hem kwam. Maar eindelijk moet het van het hart af, wat hem zo bezwaarde, en hij moest het open leggen voor de Heere, wat hem bij al die heerlijke beloften steeds als een doodsteek in de beenderen moet geweest zijn. ***Heere, Heere!*** zo lezen wij vers 2, ***wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga?***

De bezorger van mijn huis, deze Damaskener, ja, die heeft een zoon, en die zal ten slotte wel mijn erfgenaam zijn. Want ik heb immers geen kind!

Wat is het dan toch Heere! dat U mij geven wilt? Abram wist het wel, dat in de belofte: "in uw Zaad zullen al de volkeren der aarde gezegend worden", en "uw zaad wil ik dit land geven", ook de belofte lag opgesloten, dat hij een zoon zou hebben.

Was het nu waar, wat de Heere tot hem gesproken had: "Ik ben uw Loon zeer groot", dan moest dit loon, zou het ooit verwezenlijkt worden, het allereerst daarin bestaan, dat hij een zoon, een erfgenaam ontving.

Daarom spreekt Abram tot de Heere: *wat wilt U mij geven?* Met andere woorden:

'Ach, Heere, het is mij onverschillig, alles, zo Uw belofte niet in vervulling gaat! Want daarin alleen heb ik het bewijs, dat u mijn God bent en mij voor tijd en eeuwigheid wilt zegenen, en dat waarlijk in mijn zaad alle volkeren der aarde zullen gezegend zijn. Maar Heere! Ach, deze beloofde zoon heb ik niet, ik ben oud en bejaard, en dus is er wel geen andere mogelijkheid, dan dat deze vreemde jongen mijn

erfgenaam zij. Want ik zie niet, Heere, hoe Uw belofte, dat ik een zoon zou bekomen, nog vervuld kan worden.'

Toen bracht de Heere hem buiten zijn tent. Want het was avond, toonde hem de van sterren fonkelende hemel en sprak tot hem: *tel de sterren, als u ze tellen kunt!* Een eeuwig woord voor alle aangevochtenen, die het maar niet kunnen geloven, dat 's Heeren Woord bij hen nog waar kan worden. Ja, voor alle aangevochtenen, in wier hart het voortdurend klinkt: 'Het is onmogelijk, het is onmogelijk, dat God Zich nog over mij zou ontfermen. Want mijn zonden zijn te groot, de nood is te hoog gestegen! De nacht is te zwart, waarin ik lig verzonken.'

Ook Zijn knecht Job heeft de Heere daardoor weer op het rechte spoor gebracht, dat Hij hem de wonderen der schepping toonde.

Tot Abram zei de Heere: *Abram! tel de sterren, als u ze tellen kunt.*

Kunt u dat lezer? Beproof het maar eens, om honderd sterren te tellen, en zie eens of die stromen van hemels licht u niet zullen verblinden, lang voor u de helft bereikt hebt! En begin dan eens aan de melkweg! God, de Heere alléén kan de sterren tellen, Hij, die de sterren gemaakt heeft, en die, nadat Hij ze geschapen heeft, ze ook daar heen heeft geworpen als dun stof! Hij heeft ze gemaakt, Hij kan ze tellen, en Hij alleen kent ze alle bij name.

Nu, mijn lezer, wat zijn wij, vergeleken bij het kleinste sterretje daar boven aan de hemel? Stof, aarde en as, meer niet, en ons leven is een ademtucht; neemt de Heere die weg, dan keren wij tot stof weer, waaruit we genomen zijn! Maar voor die sterren, ginds aan het uitspansel, voor die schitterende hemellichamen is de Heere Jezus niet in het vlees verschenen, niet op aarde gekomen, om ze met Zijn dierbaar bloed te verlossen van dood, duivel en verderf. Maar voor arme mensenkinderen, die door moedwillige overtreding in de macht van de duivel zijn geraakt, is Hij verschenen en heeft voor hen de macht van de duivel, het geweld van de dood, teniet gedaan. Hem, die alle sterren *uit niet* geschapen heeft, en die ze allen bij name roept, is zeker geen ding onmogelijk. Hem staat niets in de weg, om bij een arm mensenkind te vervullen, wat Hij hem beloofd heeft.

Toen Abram dit woord hoorde: *tel de sterren, zo gij ze tellen kunt*, sloeg hij in ootmoed zijn ogen neer, en hij aanbad de Almacht des Heeren. En deze Almacht, lezer, moeten ook wij niet in twijfel trekken. Ze gaat al ons verstand ver te boven. Als wij bij Hem aanhouden om de vervulling der belofte, al hebben wij er ook maar een flauwe schemering van gezien, kan het er bij ons niet zó dood, niet zó ellendig, niet zó vervaard uitzien, het kan ons alles niet zo geheel onmogelijk schijnen, de Heere God zal zich nochtans bewijzen als groot van raad en machtig van daad! Waar wij aan 's Heeren Almacht twifelen, waar wij in twijfel trekken, wat de Almachtige gesproken heeft, verdienen wij niets anders, dan dat Hij ons voor eeuwig van Zich stoot. Want welk aanzienlijk mens zal zich niet beledigd voelen, als een arme het betwijfelt, of de machtige wel macht genoeg heeft, om hem te helpen? En welke vorst, die het van harte goed meent met zijn onderdanen, zal het niet grieven en beledigen, als men zijn goedheid en bereidwilligheid om te helpen in twijfel trekt? En toch, dit had Abram gedaan door op zichzelf te zien; en ziende op de onmogelijkheid, die bij hem bestond, kon hij maar niet geloven, dat God machtig is, om wat Hij beloofd heeft, ook te doen. En zo werd Abram, door 's Heeren liefdevolle vermaning: *tel de sterren, zo gij ze tellen kunt, also zal uw zaad zijn*, tot een goddeloze voor God!

Want nogmaals: dat is onze eigenlijke goddeloosheid, dat wij telkenmale, als wij des Heeren Woord en Zijn Wil voor ons hebben, deze in twijfel trekken, en op het zichtbare, en wat ons mogelijk of onmogelijk schijnt, zien. Het gehele Woord Gods

predikt ons echter, dat bij Hem geen ding onmogelijk is. Laat ons het dus recht ter harte nemen, dat juist door zijn ongeloof Abram tot een goddeloze werd voor God. Wij worden gewoonlijk slechts dan tot goddelozen in ons eigen oog, als ons zogenaamd zedelijk gevoel beledigd is door de een of andere overtreding van het 6e, 7e, of 8e gebod. Eerst wanneer wij onze naaste met woord of daad gedood hebben, onkuisheid bedreven, of gestolen hebben, begint ons zedelijk gevoel zich enigmater aan te klagen voor de Wet Gods, en ontwaakt enigmater het gevoel, dat men goddeloos is.

Waar God de Heere echter de Zijnen aan hun eigen goddeloosheid komt ontdekken, gaat het anders toe. Daar zijn het niet alleen de geboden van de Tweede Tafel. Maar evenzeer die der eerste, die hen overtuigen van zonde, zelfs daar, waar zij de ene zo min als de andere in grove letterlijke zin hebben overtreden. Dan wordt dat vooral hun zonde, dat, terwijl de Heere God gezegd heeft: *Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid heb; gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben*, zij nochtans niet op de Heere hun vertrouwen stellen, en niet eerder alle creaturen laten varen, dan in het allerm minst tegen Zijn heilige wil te doen! Ja, dat is onze eigenlijke, binnenste goddeloosheid, dat wij er niet toe komen met Job het uit te spreken: *Al zou Hij mij ook doden, ik zou nochtans op Hem hopen*. Dat is onze ergste goddeloosheid, dat wij niet vasthouden, noch kunnen vasthouden, wat God gezegd heeft. Het "nochtans" des geloofs is geen vrucht van onze akker. Maar een gave van de Heilige Geest. Hing de zekerheid van onze zaligheid aan de vastheid van ons geloof, van ons vasthouden, aan Gods beloften, wij zouden allen, groot of klein, nog in de golven van het ongeloof verdrinken, al waren wij ook in het gezicht van de eeuwige haven. Op onze akker groeit van nature niets dan ongeloof en moedeloosheid, zodat wij spoedig het hoofd laten hangen en vertwijfelen, omdat wij niet begrijpen, hoe of dit of dat gaan of tot stand moet komen. O geliefden, als wij heden of morgenavond de sterren aan de hemel zien fonkelen, laat ons dan ook eens aan het liefelijke woord denken: "tel de sterren, als u ze tellen kunt". En al is er voor ons dan ook niet aan toe gevoegd: *zo zal uw zaad zijn*, echter spreekt God de Heere ook tot ons, als Hij ons een belofte schenkt: *'Ik bereid voor u allerlei heil voor tijd en eeuwigheid.'*

Abram geloofde de Heere. Wat beduidt dat? Dat hij in dit beslissende ogenblik de Heere, om zo te spreken, voor een eerlijk man hield, die woord en trouw houdt, en zichzelf voor niets hield, dan voor een goddeloze, dat is, hij stond voor God zonder enig goed werk, zonder enige verdienste. Want hem ontbrak dat allereerste en allerbeste goede werk: *het geloof*. Zonde op zonde had hij tegen de Heere gepleegd, daarin, dat hij 's Heeren goedheid, almacht, trouw en genade in twijfel had getrokken. Maar dat alles hield Abram niet terug, in het beslissende ogenblik God de eer te geven, en dat rekende de Heere hem tot gerechtigheid, dat is, de Heere zag Abram aan als een, die in overeenstemming met Gods Heilige Wet was. Want dan is men in overeenstemming met Gods Heilige Wet, dan is die Wet niet tegen ons, als wij God de eer geven en aan Zijn goedheid, almacht, trouw, waarheid en gerechtigheid geloven, en dan verklaart de Heere ons rechtvaardig, al zijn wij ook in onszelf goddeloos, ja, niets minder goddeloos dan vijf minuten te voren. Maar het is de Heere, die dan tot ons komt met Zijn Geest en Zijn zalige belofte en tot onze ziel spreekt. Zo leert dat hart de beloften aangrijpen en er zich aan vastklemmen, en dan is de mens, zoals God hem hebben wil, zodat er tegen zulk een, ik herhaal het, geen verdoemende wet meer is, en daar is ook een wandel naar geest, en niet naar vlees. Dat is het ware, zalmakende geloof, *dat men God voor waarachtig, voor een eerlijk Man houdt, die*

woord en trouw houdt en niet laat varen de werken Zijner handen, en bij wie geen ding onmogelijk is.

Op deze woorden: ***en Abram geloofde God, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid***, berust één groot deel van Paulus zendbrieven, vooral die aan de Romeinen en die aan de Galaten. Met deze éne spreuk snijden veel Profeten en Apostelen alle hoop en vertrouwen op de werken der wet af. Met dit woord werpen zij alle stervelingen op één hoop, worden zij allen tot zondaren, opdat er alleen in toegerekende gerechtigheid, ware gerechtigheid zou zijn, door het geloof aan de levende God.

Is nu de mens deze allerhoogste weldaad te beurt gevallen, dat hij als goddeloze in het gericht Gods is vrijgesproken, dan is het geloof daarom niet in hem geplant als een gedurig opkomende boom, zodat hij nu altijd de Heere kan geloven. Nee! het is door de Heilige Geest, dat hij op het pad van Gods geboden leert wandelen. Ik zeg, door de Heilige Geest, zodat hier van 's mensen verstand, wijsheid, kracht noch goede voornemens sprake kan zijn. Maar de mens *in zichzelf* een goddeloze is en blijft.

Maar waar Gods genade begonnen heeft, Zich bij de mens te verheerlijken, daar laat hij zo'n nooit meer varen. Maar draagt zo'n arm schepsel met Goddelijk geduld, en onderwijs het van dag tot dag, van stap tot stap.

Dat zien wij ook aan Abram, hoe hij het ene ogenblik geloofde, en het andere weer vol twijfel was. Want, nadat de Heere in vers 7 tot hem gesproken had: *Ik ben de Heere, die u uitgeleid heb uit Ur der Chaldeën, om u dit land te geven, om dat erfelijk te bezitten*, is Abram dadelijk weer gereed met de ongelovige woorden: *Heere, Heere! waarbij zal ik het weten, dat ik het erfelijk bezitten zal?* De Heere was dus tot Abram gekomen met een vernieuwde belofte, en wel met zulk een, waarin de belofte van een erfgenaam zonneklaar lag opgesloten. Enige ogenblikken te voren had God hem nog geboden de sterren te tellen, indien hij ze tellen kon, dat was Abram onmogelijk geweest! Hij had zich voor God verootmoedigd, Hem de eer gegeven, en zichzelf moeten bekennen: 'wat ben ik toch een goddeloos mens, dat het niet eens in mij opgekomen is, wat God de Almachtige vermag.' In dat ogenblik ging de Almacht Gods alles voor hem te boven. Maar nochtans, hij kon er bij voortduring geen gebruik van maken, er zich niet mee helpen in de nood!

Nee! Het arme, zwakke kind des Heeren moet bij voortduring op de been geholpen, gedurig door de Heere zelf bij 's Heeren Woord gehouden worden, dat Woord alleen kan een arme ziel opheffen uit de diepe zee van telkens vernieuwd ongeloof. Want zo was immers Abrams antwoord op 's Heeren liefelijke belofte: *Heere! Heere! waarbij zal ik dat weten?*

Zo-even, o Abram, toen u de sterren zou tellen, hebt u het niet vermocht, en toen kon u het van dat talloos sterrenheir leren, dat God machtig is te doen, wat Hij belooft.

En u lezer, verlangt u bewijzen daarvoor, dat God ook bij u volbrengen zal wat Hij beloofd heeft? Immers, ja. Maar, al schenkt de Heere u die, al ziet u met uw geestesoog, dat gelijk God zon en maan en sterren geschapen heeft, Hij u ook geschapen en op de weg des levens heeft gezet, al kroont Hij u ook aan alle zijden, met de kroon van Zijn barmhartigheid en genade; toch lieve lezer, zult u dat alles spoedig weer vergeten zijn, en evenals Abram in nieuwe nood en angst tot de Heere komen met de vraag van ongeloof: 'Heere, Heere! waarbij zal ik dit of dat weten?'

Ziet u lezer, de vastheid van onze zaligheid is niet aan de vastheid en wankelbaarheid van ons geloof verknocht. Maar wel aan de trouwe en onwankelbare liefde des Heeren, die ook Abram, om zijn vernieuwd ongeloof, niet verstootte, noch hem

verweet: ‘Wat bent u toch onleerzaam! Zo-even wist u het nog, en nu hebt u weer alles vergeten’.

Nee! zo deed de Heere niet. Maar, Hij beval hem, vogelen en ander offervee te nemen en, nadat deze gedood waren, gaat Hij, de trouwe God, als Verbondsgod, met hem door de geslachte stukken heen, om zo Abrams ziel vast te stellen op het eeuwig Genadeverbond. En dat deed de Heere niet alleen voor Abram. Maar ook, opdat wij vast zouden geloven dat er ook voor ons eeuwige verzoening en zaligheid is, gegrond op het enige en eeuwig geldend offer van Jezus Christus, op Golgotha volbracht.

Kan ik nu daarop gerust leven en sterven? Zeker. Maar ik doe u een andere vraag, en wel deze: ‘zult u volharden dáárop alleen uw hoop te gronden voor tijd en eeuwigheid?’ Zeker niet, als de Heere u daartoe geen genade verleent. Maar dat is de vaste grond van onze hoop, dat de getrouwe God ons deze genade niet zal onthouden. Voordat Hij echter Zijn beloften bij ons volkomen vervult, zullen u en ik openbaar maken, dat de mens, ook na ontvangen genade, goddeloos is en blijft *in zichzelf*, en het zo waar is, en waar blijft:

*Onttrekt u Heere! het Dijne,
Blijft zonde en dood het mijne!*

Dat dit waarlijk zo is, en ook zo was bij de Aartsvader Abram, zien wij uit het vervolg van deze geschiedenis. Toen God tot Abram kwam met Zijn liefelijke beloften, zijn bij Abram alle werken der wet, voor zover die ook maar iets zouden gelden bij de vervulling der belofte Gods, geheel afgesneden, en als een goddeloze is hij in Gods verbond opgenomen. Toen de Heere aan het einde van ons hoofdstuk al de volkeren opsomde, wier heerschappij over het beloofde land Hij zou doen ophouden, beloofde Hij niet die aan Abram zelf. Maar aan diens zaad te onderwerpen, zodat in deze belofte wederom de zekerheid lag opgesloten, dat Abram een zoon en erfgenaam zou geboren worden. Maar in plaats van nu Gods tijd af te wachten en de vervulling van Zijn beloften niet in twijfel te trekken, gaat Abram op nieuw aan het redeneren en ziet op de onvruchtbaarheid van zijn huisvrouw. In plaats van in eenvoud des harten deze slotsom op te maken: *heeft God mij een zoon en erfgenaam beloofd, nu dan is Hij ook de Machtige, om de onvruchtbare vruchtbaar te maken.*

6. Abrams ongelooft

Zie toch, de Heere heeft mij toegesloten, dat ik niet bare; ga toch in tot mijn dienstmaagd, misschien zal ik uit haar gebouwd worden. Genesis 16:2.

Het menselijke verstand, de verdorven rede zegt: ‘wat dood is, blijft dood, wat onvruchtbaar is, blijft onvruchtbaar! Waar de dood eenmaal heerst, kan geen leven meer komen, dat is immers onmogelijk!’ Wat had Abram, te midden van al zijn strijd en twijfelingen, dan moeten doen? Abram had de Heere zijn nood moeten openleggen, en Hem smeken, nu eindelijk toch de zo dikwijls herhaalde belofte te vervullen. Maar Abram zag, dat de tijd heen snelde, en alles bij het oude bleef, en hij zag aan alle zijden niets dan onmogelijkheid. Daar kwam nu Saraï tot hem met redenen, die een schijn van waarheid hadden, en die zijn menselijk verstand niet zo aanstonds kon verwerpen. Ja, zal zij gezegd hebben, uit u moet de beloofde zoon en erfgenaam voortkomen. Maar ben ik wel uitdrukkelijk genoemd, toen er van de vervulling der belofte sprake was? ***Zie toch, de Heere heeft mij toegesloten, dat ik niet bare; ga toch in tot mijn dienstmaagd, misschien zal ik uit haar gebouwd worden.***

Welk een voorstel! Dat kan toch onmogelijk de weg zijn, waarin de belofte van de heilige God zou vervuld worden. Want Hij, Die zelf de heilige echtelijke staat heeft ingesteld, kon bij Abram alléén daaruit de vervulling der belofte doen voortkomen, in overeenstemming met Zijn allerheiligst gebod.

Maar, doen wij anders, dan Abram en Saraï deden, al is het dan niet in de letterlijke zin? Vergeet toch niet, dat juist van deze geschiedenis eeuwen later door de Apostel Paulus, gedreven door de heilige Geest, geschreven is (Galaten 4: 24): “Hetwelk dingen zijn, die een andere beduiding hebben. Lees maar eens, om deze geschiedenis van Abram recht te vatten, wat in dit vierde hoofdstuk van de brief aan de Galaten van ver 19 tot het slot staat. Daar wordt Hagar, de Egyptische maagd, uitdrukkelijk genoemd: “Het verbond der werken, dat tot dienstbaarheid baart!”

En wenden wij ons nu, waar de vervulling van Gods belofte vertoeft en schijnt uit te blijven, niet allen naar de dienstmaagd, dat is, naar *het verbond der werken*? Als God ons de een of andere belofte heeft gegeven, gaan wij immers naar middelen uitzien, om de vervulling daarvan te bevorderen en te bespoedigen, en dat moeten dan middelen zijn, die onze menselijke rede begrijpt en goedkeurt, en zo willen wij in zelf uitgedachte. Maar door God vervloekte wegen, zelf uitvoeren, wat alleen het werk is van de Almachtige God, en wat Hij tot stand zal brengen, ondanks alle onmogelijkheid. O, laat ons toch niet blind zijn voor deze verkeerde geneigdheid van onze harten. Maar in ootmoed wandelen met onze God, en erkennen: *ik ben niets dan een goddeloze*. Maar de Heere houdt woord en trouw tot in alle eeuwigheid, en laat nooit varen de werken Zijner handen. En, hebben wij ons nu door allerlei schone schijn, door allerlei duivelen in engelengestalten van deze alleen goede weg laten aftrekken, zijn wij te rade gegaan met onze wijsheid, ons verstand, onze eigen gerechtigheid, o laat ons daarom de moed niet verliezen. Maar alles, alles voor onze God blootleggen; ook al maken wij de treurige ervaring, dat uit al onze overleggingen, al onze plannen, al onze vleselijke wijsheid niets geboren wordt dan twist, tweedracht en allerlei ongerechtigheid. Want dit ging in Abrams gezin zover, dat Saraï, - zij, van wie de heilige Geest door de Apostel Petrus getuigd heeft, *dat zij Abram gehoorzaam is geweest, hem noemende haar heer*, - toch haar man toevoegde: *de Heere richtte tussen mij en tussen u*, toen zij zag, dat zij veracht was, in de ogen van haar dienstmaagd.

Laat ons dus zulke geschiedenissen niet oppervlakkig lezen, noch lichtzinnig ter zijde leggen. Maar daaruit leren, dat wij zulken zijn, die altijd weer op het zichtbare zien, en die veel meer op hebben met onze wijsheid en verstand, dan met de trouwe en barmhartigheid van onze God. Uit zulke geschiedenissen leren wij tevens, dat wij zo niet mogen handelen, en dat zó de weg der rust niet is. Maar hebben wij ons laten betoveren, en hebben wij gemeend, de zaken beter te kunnen regeren en besturen, dan de Heere, o laat ons dan in verbrijzeling en ootmoed des harten naar het kruis heen gaan, en om genade aanhouden, ten einde het voor waarachtig te houden, te midden van al onze twijfelingen en ongeloof: wij hebben met een almachtige en getrouwe God te doen, die alles heerlijk daar zal stellen, te Zijner tijd!

Weet u, wat de slotsom is geweest van de ervaringen van alle waarachtige kinderen Gods? *Hij handelt niet met ons naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden!*

Ja, al onze verkeerdheden hebben Hem, die genadige God, niet weerhouden Zijn barmhartigheden bij ons groot te maken, en zo zal ook, hoog boven alle nood en dood deze belofte voor u blijven staan, o arme kinderen des Heeren! Jesaja 59: 21. *Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, die op u is, en mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad van uw zaad, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe.*

Wij zien in de geschiedenis, die wij in het 16e hoofdstuk van Genesis vinden opgetekend, wat er van wordt, als de mens Gods, als Gods kinderen, zelf willen uitvoeren, wat God beloofd heeft, en wat zij in hun ongeloof en ongeduld niet aan de Heere willen overlaten. Wij zeggen: Gods kinderen handelen zo. Want zo er ooit mensen geleefd hebben, die de levende God dienden en vreesden, dan waren het zeker Abram en zijn huisvrouw Saraï, en zij hebben ook ondervonden, jaren lang, wat in het huwelijksformulier staat, namelijk: dat de echtelieden gewoonlijk veel kruis en druk treft, van wege de zonden: nochtans zien wij hen in ons hoofdstuk een weg inslaan, die niet uit God was. Want hoe kon de Heere, die zelf de echtelijke staat had ingesteld, de beloofde Zoon anders schenken, dan in de wettige, door Hem verordeneerde weg? maar laat ons, ons toch in acht nemen deze heilige mensen Gods niet te veroordelen. Want hun gedrag is een spiegel van ons aller gedrag; waar het gaat om de vervulling van Gods belofte, daar zijn wij, ook als wij God vrezen, altijd in de weer met onze wijsheid, ons verstand, onze maatregelen, en menen, dat Gods Woord nooit in vervulling zal gaan, zo wij ons niet aan het werk zetten. En o! dat kan zo'n schone, godzalige schijn hebben, dat kan er alles zo heerlijk uitzien, dat meest allen, die het aanschouwen, het voor Goddelijk houden! Ach, zelfs Gods kinderen kunnen zich zo door schijn laten bedriegen, en hebben gewoonlijk veel meer op met hun werken, met het verbond der werken tot dienstbaarheid barend, dan met hetgeen de Heere beloofd heeft, en ter Zijner tijd ook zeker doen zal. Het is daarom zeer mogelijk, dat Abram en Saraï beiden zich verheugd hebben, toen Hagar bevrucht was. Want, vergeten wij het niet, het was geen vleselijke lust, die Abram er toe bewoog, Hagar ter vrouw te nemen. Maar wel de verkeerde mening, dat in die weg alleen er nog mogelijkheid bestond, dat Gods belofte zich zou verwezenlijken, en ook Saraï's voorstel, de vervulling der belofte zó te zoeken, waarbij zij, als het ware zichzelf tot de doden wierp, geschiedde alleen, opdat de belofte Gods vervuld zou worden. En zo hebben zij misschien, toen hun wensen in vervulling schenen te gaan, gezegd: *Keer nu weder tot uw rust, mijn ziel! want de Heere heeft aan u welgedaan.*

Maar het zou spoedig blijken, dat zij zich bitterlijk bedrogen hadden, en dat de Heere zich door geen maatregelen en redeneringen van het menselijk vernuft laat dwingen. Maar, dat Hij wat Hij beloofd heeft, alleen dan en zo vervult, als het Hem welbehagelijk is.

Allereerst ondervond Saraï de bittere gevolgen van haar overijling en onvoorzichtigheid, en wij zeggen hiermee zeker niet te veel. Want had Saraï recht gestaan, dan had zij moeten zeggen: 'daar God mijn man een zoon beloofd heeft, zal deze zoon uit mij, zijn wettige huisvrouw, geboren worden, en dat wel, niettegenstaande ik jaren lang onvruchtbaar was. Want God is machtig, uit de dood het leven te doen voortkomen!'

Er gebeurde echter, wat Saraï zeker niet verwacht had, en Abram evenmin; het werd namelijk openbaar voor aller ogen, dat wij allen geneigd zijn tot alle kwaad en onbekwaam tot enig goed. *Toen zij, dat is, de Egyptische dienstmaagd Hagar, zag dat zij ontvangen had, zo werd haar vrouw veracht in haar ogen!* Hagar verhief zich dus, en zag op Saraï, als op een treurige en afgeleefde vrouw neer, en verhovaardigde zich op haar eigen schoonheid en jeugd!

En daarin is Hagar een beeld van allen, die menen God met hun werken te dienen, die menen iets door de Heere, zoals zij het noemen, te moeten uitvoeren, en ter zelfder tijd Gods armen en ellendigen plagen en verdrukken. Ook zal zeker Hagar de haar passende gehoorzaamheid tegenover Saraï verzuimd, en haar door vrijpostige handelingen en woorden geplaagd en gegriefd hebben. Ja, heeft zij misschien gedacht, ik ben wijs en verstandig (want dat menen alle wettische mensen van zichzelf), ik zal nu hier in dit gezin eens alles in orde brengen en recht zetten. Want wat zou die oude, treurige, ziekelijke vrouw? Die weet immers van niets, en is niet op de hoogte van haar tijd!

Zo verhief Hagar zich, en allen met haar, door alle eeuwen heen, die niet arm en ellendig voor God zijn. Maar met zichzelf op hebben, meer dan met Gods Woord en beloften. Zij maakte misbruik van de zachtmoedigheid en toegevendheid van hen die zij dienen moest en vergat, dat zij bleef en niets meer was, dan een geringe dienstmaagd, en dat, indien haar stoel stond naast die van haar vrouw, zij dit alleen had te danken aan de grote goedheid van haar, die zij onverdiend verachtte. Zo viel zij in de strik van de duivel, die haar hoogmoedig en opgeblazen maakte. Zie, dat was nu de schone vrucht van deze gehele geschiedenis, gelijk nog hoogmoed en opgeblazenheid allen vervullen, die menen, zelf tot stand te kunnen brengen, wat God beloofd heeft, en die weigeren in hun armoede en ellende op de Heere te wachten. Daar is men vol van inbeeldingen des harten. Maar vergeet, wat God geboden heeft, en wat voor de voet ligt, en dit was voor Hagar het eenvoudige: *dat wij degenen, die over ons gesteld zijn, eren en hun gehoorzamen moeten.*

Dat was nu het eerste gevolg van de gehele onderneming: allereerst twist en tweedracht tussen Saraï en Hagar, vervolgens ook twist en tweedracht tussen man en vrouw, zodat Saraï, de anders zo uitnemende vrouw, Abram onvriendelijke woorden toevoegde (vs. 5). Toen heeft Abram het zeker wel ingezien, welke verkeerde weg hij betreden had, en dat er zó allerm minst aan de vervulling van Gods belofte te denken viel.

Als een verstandig huisvader heeft hij ook terstond tot Saraï gezegd (vs. 6): *Zie! uw dienstmaagd is in uw hand, doe haar, wat goed is in uw ogen.* 'U bent de vrouw in huis, zij is de dienstmaagd, en deze instelling Gods wil ik handhaven.'

Vergun mij hier een opmerking, lezer. Wie vat de eer en het voorrecht der Goddelijke ordeningen en instellingen in de menselijke samenleving? Wie stelt zijn geluk op

prijs, wanneer hij als knecht of dienstmaagd vriendelijke barmhartige heren en vrouwen mag dienen? Wie verstaat het geluk een goede overheid te hebben, en als onderdaan stil en gerust de weinige dagen van zijn aardse pelgrimsreis te mogen doorbrengen? Wie denkt er aan, dat de Heere God zelf de Allerhoogste is boven alle heren en knechten? En de beste aardse koning, wordt hij niet voortdurend geplaagd en lastig gevallen door de hoogmoed en de opgeblazenheid van hen, waarmee hij het toch zo van ganser harte goed meent? En is er wel iemand in het ganse vaderland, die zo'n last van arbeid en moeite te torsen heeft als juist hij, die regeert?

Het huiselijk en maatschappelijk geluk berust alleenlijk daarop, dat Gods instellingen en ordonnantiën gehandhaafd en nageleefd worden. De klachten van Saraï waren gegrond, daarom hield ook Abram, als een getrouw huisvader, haar de hand boven het hoofd. Maar Hagar, de Egyptische dienstmaagd, dit bemerkende, kon deze vernedering niet verdragen en besloot te vertrekken: "Zij kunnen me op de duur toch niet missen", dacht zij. "Zij moeten toch toegeven, en daarom wil ik hen eens bang maken, hun een schrik aanjagen; ik ga heen, en loop liever, zover als mij mijn voeten dragen kunnen, dan mij aan mijn gebiedster te onderwerpen!"

Zulk weglopen ontspruit uit de natuurlijke hoogmoed van de mens. Wij kunnen dit reeds bij jonge kinderen waarnemen, die dikwijls in plaats van te gehoorzamen, onstuimig uit de kamer lopen, als men het een of ander hen verbiedt of ontnemt. Hagar besloot dus zich te verwijderen, weg te lopen uit die werkkring, waarin de Heere haar geplaatst had. Zo is de geneigdheid van elk mensenhart van nature. Het is vooral een eigenaardigheid van de tegenwoordige tijd, dat haast niemand zich aan de boven hem gestelde machten wil onderwerpen, dat haast niemand meer in nederigheid en ootmoed zijn weg wil gaan; en dat men de liefelijke woorden: "ootmoed en onderdanigheid" als de pest schuwt, en niets meer kent van de zoete zielsvrede, die daaraan is verbonden. Alles wil heersen, bevelen, en dat onder de schoonklinkende naam van zelfstandigheid en karakter; en daarom: weg met alle ondergeschiktheid! Weg met God de Heere! Weg met de keizer! Met de koning! Met de overheid! Weg met de onderdanigheid aan vader of moeder, heer of vrouw! Op onze eigen voeten willen wij staan, en onze wil doorzetten! Dat is wel een bijzondere trek van onze tijd. Maar hetzelfde openbaarde zich toch reeds bij de Egyptische dienstmaagd Hagar, en is niets anders, dan een vrucht van onze verdorven en in Adam gevallen natuur. Maar daartegenover nu de grote barmhartigheden des Heeren Heeren!

Saraï had gezondigd, niet in de ogen van de wereld, die, zo zij er van had geweten, misschien haar zelfopoffering en zelfverloochening hemelhoog zou geprezen hebben. Maar zij had wel tegen God de Heere gezondigd, doordat zij niet geloofde, dat bij Hem geen ding onmogelijk is. Abram had ook gezondigd. Want in plaats van Hagar zich ter vrouw te nemen, had hij tot de zwakke Saraï moeten zeggen: 'uit u, en uit geen vreemde zal de zoon der belofte voortkomen, al ziet u ook niets dan onvruchtbaarheid'. Maar Hagar had schuld, zowel tegenover mensen, als tegenover God de Heere. Want het is Gods ordonnantie, en in Zijn heilig Woord duidelijk uitgedrukte wil, dat de dienstknecht zijn heer, de dienstmaagd haar vrouw onderdanig zij.

Ja, dat moet ik u eens herinneren en inscherpen. Want dat is hoog nodig in deze dagen, waar alles roept: *vrijheid, gelijkheid, broederschap!* En waar haast niemand meer wil blijven op die plaats, waar God hem gesteld heeft. Hoeveel jongedochters zijn er bijvoorbeeld niet, die om later goede en geschikte huisvrouwen te worden, een goede dienst in voorname huizen zoeken? Die moeten het weten, wat volgens het woord van God hun schuldige plicht is, opdat niet '*s Heeren heilige Naam om*

harentwil gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Zij moeten het goed verstaan, dat zij niet hun aardse heren en vrouwen, maar Christus, de Heere der heerlijkheid, te dienen hebben, in alles wat hun is opgelegd. Dat zij dat moeten doen, niet uit ogendienst, als mensenbehagers, *maar in oprechtheid en als voor des Heeren aangezicht.* Hoe meer liefde en vertrouwen een dienstknecht of dienstmaagd ondervindt van hen, die boven hen zijn gesteld, des te onderdaniger en ijveriger behoren zij te zijn, en er dankbaar voor te zijn, dat hun heren en vrouwen hen als broeders en zusters in Christus behandelen, en niet als halve slaven, als mensen van een ander ras, zoals de kinderen dezer wereld het maar al te vaak doen.

Zie, dat is nu de doodeenvoudige, alledaagse waarheid, waaraan Hagar zich niet kon onttrekken, zonder schade te lijden aan lichaam en ziel. In deze waarheid wilde de Heere in Zijn genade en ontferming haar onderwijzen. Hoe heerlijk blinkt deze genade en ontferming des Heeren tevens uit over Saraï. Saraï had door haar waanwijsheid en zelfuitgedachte handelingen zelf de belofte Gods willen uitvoeren, en zij er niets door ingeogst, dan twist en tweedracht tussen haar en haar man, en allerlei hartenleed, haar aangedaan door de dienstmaagd, die haar zocht te trotseren. Ook haar, Saraï, wilde de Heere leren, dat geen mensenkind, door zijn zelfgekozen werken, ooit de belofte Gods in vervulling kan laten gaan. Maar dezelfde barmhartigheid, die Saraï recht zette, strekte zich ook uit over de dienstmaagd des huizes. Hagar diende in een gezin, waar God werd gevreesd, zij hoorde dagelijks des Heeren heilig woord, en had de schoonste gelegenheid, de ware prediking te vernemen, zij had het dus zo goed als zij het verlangen kon.

Wel is het mogelijk, dat Saraï in de samenleving niet altijd even zachtmoedig, niet altijd even goedgehumtst, zouden wij zeggen, is geweest. Maar het is Gods wil en ordonnantie, dat, gelijk de kinderen geduld moeten hebben met de gebreken van hun ouders, zo ook de knechten en dienstmaagden geduld moeten hebben met de gebreken van hun heren en vrouwen, en de onderdanen met de gebreken van hun vorsten en van allen, die in hoogheid geplaatst zijn.

Nog eenmaal herhaal ik het, dat is Gods wil en ordonnantie. Saraï te bestraffen was des Heeren en niet Hagars werk.

Maar ook Hagar, die verkeerde, oproerige Hagar liet de Heere niet in haar verderf liggen. Maar Hij kwam ook tot haar met Zijn opzoekende liefde. Want daar klonk het op haar weg: ***Hagar, gij dienstmaagd van Saraï, van waar komt u en waar zult u heen gaan?*** Zij zat bij een waterfontein, die de Heere haar nog genadig had doen vinden. Omdat zij zich niet onderwerpen wilde, niet de minste wilde zijn, was zij de woestijn ingelopen, zover haar benen haar dragen konden. Met haar voet stiet zij, evenals het redeloos vee, de kribbe om, waaruit zij had gegeten en verzadigd was geworden, Ja, liever wilde zij tot de stenen der woestijn spreken: *wordt brood!* dan terugkeren. Naar Egypte wilde zij terug. Want door de woestijn, waarin zij was, liep de weg naar Egypte, naar datzelfde afgodische Egypte, waaruit zij met Abram en Saraï en Lot door 's Heeren sterke arm verlost was!

Maar de genadige God ontfermde zich ook nog over deze verkeerde dienstmaagd, en dat wel om des Woords wil, dat zij in Abrams huis gehoord had, en Hij kwam tot haar in Zijn trouwe liefde midden in de woestijn, waarin zij zichzelf had begeven. *'Hagar! vanwaar komt u en waar wilt u heen gaan?'* Arm kind, u loopt in uw dood, in uw verderf! Waarom verlaat u de zegen en de overvloed, waarin Ik u had geplaatst? Wat heeft uw vrouw Saraï u dan gedaan, anders dan u uw schuldige plicht voorgehouden, dat een kind zijn ouders, een onderdaan zijn vorst, dienstknechten en dienstmaagden

hun heren en vrouwen onderdanig moeten zijn? Waar komt u vandaan, waar wilt u heengaan? U loopt in uw dood, als u de weg der vernedering en onderdanigheid verlaat, en in uw vervloekte hoogmoed volhardt.'

Want, o lezer, bedenk het wel, niemand komt in de hemel der eeuwige zaligheid, die niet door de Heere zelf op allerlei wijze verootmoedigd is, zodat hij van harte nederig en zachtmoedig is gemaakt. Ja, niemand kan iets van de zaligheid Gods smaken, als hij niet hier beneden op allerlei wijze door de duivel en allerlei schijnvrome en goddeloze mensen wordt vernederd, ja, vertrapt en vertreden. En dat laat de Heere toe, ja, Hij beschikt zulk lijden over ons, opdat dit de belijdenis van ons hart blijve: *ik ben niets, ja, minder dan niets en ijdelheid.*

Ja, lezer, wij moeten van het hoge paard af, waarop wij zo graag zitten, en het is de heilsorde der zaligheid: niets te zijn in eigen ogen en te zien op Hem, die arm en gering, ja, een dienstknecht is geworden, opdat wij rijk zouden worden door Zijn armoede. Keer dus om op uw verkeerde weg, o Hagar!

En u allen, die als Hagar gezind zijt, bekeert u van de boosheid van uw weg. Want u hebt ongelijk, u hebt verkeerd gehandeld! En al onderwijst de duivel u ook in de kunst, om uzelf vrij te pleiten, en uw weg schoon te wassen, al weet u alle mensen wijs te maken, dat u gelijk Saraï het grootst ongelijk had, voor Christus bent u toch niets dan een oproerige, een rebellerende tegen Gods wil en wegen! Want u hebt gezondigd voor de Heere, en dat zegt uw eigen geweten u luid genoeg. Maar al had u geen onrecht gedaan, nochtans hebt u u te onderwerpen en de minste te zijn. Want de Heere Christus had geen onrecht gedaan, noch bedrog met Zijn mond gepleegd, *en toch heeft Hij het in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht Gode even gelijk te zijn. Maar heeft zichzelf vernietigd, de gestalte eens dienstknechts aangenomen hebbende.* (Filip. 2: 5) Zo was Hagar niet gezind. Maar zij schatte zich even goed, ja, beter dan haar vrouw Saraï. Gods woord tot haar was echter: *Dat gevoelen zij in u, dat ook in Christus Jezus was.* Daarom keer weder tot uw vrouw Saraï, en verneder u onder haar handen.

Zie lezer, ik heb u nu meegedeeld de heilzame en volkomen wil Gods, Gods instelling en ordonnantie in het huiselijke, dagelijkse en maatschappelijke leven, namelijk, dat kinderen hun ouders, dienstknechten en dienstmaagden hun heren en vrouwen, onderdanen hun overheden hebben te gehoorzamen en onderdanig te zijn. En wie deze heilzame wil Gods versmaadt, en daarin volhardt, God zal hem versmaden op de dag, als onze Heere Jezus komen zal op de wolken des hemels!

Maar laat ons terug keren tot Hagar en haar geschiedenis. Hagar had dus de kribbe omgestoten, waaruit zij had gegeten, en wilde liever stenen eten, dan zich te onderwerpen, en nu zien wij hoe de Heere zelf haar bekeert van de dwaling haars wegs, en dat wel door dat zelfde Woord, dat de Engel des Heeren dat is, Christus tot haar sprak: *Keer weder tot uw vrouw en verneder u onder haar handen.* Uit zichzelf kon zij dat niet. Maar door Zijn Woord sloot Hij haar tegensprekende lippen, zodat zij niet antwoordde: *dat kan ik niet, en dat doe ik niet.*

Zij ontvangt een belofte voor haar en voor haar kind, een grote schone belofte. Maar met een voorwaarde er bij: *Eerst moet ge u verootmoedigen, en dan wil Ik uw roem groot maken.* O! dat was voor haar geen kleinigheid, terug te keren in dat gezin, dat zij verlaten, tot die vrouw, die zij getrotseerd had! 'Ja, de Heere komt tot mij, mag zij gedacht hebben, Hij zegt tot mij, dat Hij mijn kind, mijn jongen groot zal maken. Maar moet het nu met mij zo'n weg der vernedering, der verootmoediging op?' Daar zit zij nu bij de waterfontein! De Engel, die zij *de Heere* noemt, en die niemand anders was dan onze later in het vlees gekomen Heere Jezus Christus. Hij was haar

verschenen, Ja, maar nu was Hij terug gekeerd naar de heerlijkheid en haar oog zag Hem niet meer.

Wat nu volgt is mij in Luthers vertaling geheel onverstaaanbaar, en ik vat niet, waarom hij hier niet evenzo overgezet heeft als onze Statenvertaling, die geheel met de Hebreeuwse grondtaal overeenstemt. Wij lezen dus in vers 13: ***En zij noemde de Naam des Heeren, die tot haar sprak: Gij God des aanzien! Want zij zeide: heb ik ook hier gezien naar Dien, Die mij aanziet?***

Daarmee bekent zij: Ik had het hoofd vol hoogmoed, vol boosheid, ik was een verkeerde weg opgegaan, ik was op het punt mijzelf en mijn kind in het eeuwige verderf te storten, doch de Heere liet mij niet alleen mijn zonden inzien. Maar Hij openbaarde mij ook Zijn oneindige genade en barmhartigheid! Om de Heere heb ik mij niet bekommerd, om Hem heb ik niet gedacht. Maar U, o eeuwig trouwe God! zag mij te midden van mijn verkeerdheid, en te midden van mijn verkeerdheid wilde Gij U over mij ontfermen, en in mijn verkeerdheid sloeg u op mij een blik van Uw vriendelijke genade en barmhartigheid! Ik heb naar U niet omgezien. Maar U hebt naar mij omgezien, o grote, sterke, eeuwige en Drieënige God! Wat bent U toch rijk in ontfermingen! Daarom noem ik deze waterfontein de put *Lachai Roï*, dat is, bron van de Levende God, *bron van het aangezicht Gods*, tot eeuwige gedachtenis.

Nu mijn lezer, zullen Saraï, Abram en Hagar zeker wel voor goed genezen zijn van hun wonden, van hun verkeerdheid, van hun geneigdheid wederom bij hun dode werken heil te zoeken. Nu hebben zij zeker nooit meer aan de belofte Gods getwijfeld door ongeloof! Ja, wel weten wij uit de volgende verzen, dat Hagar terug gekeerd is en zich dus verootmoedigd heeft. Want het was de Heere zelf, die haar bekeerd had, en waar dit geschiedt, daar is zeker ootmoed en kleinheid in eigen ogen, daar leert men zeker acht slaan op des Heeren woord en voor dat woord beven. Maar de oude vijanden, de oude verkeerde neigingen, de oude listen van het boze hart, blijven, ook na ontvangen genade, de arme mens plagen, en hij heeft, zolang hij hier beneden is, een hete strijd te strijden met de verdorven aard des harten. Want hoe zou het anders waar kunnen zijn, wat onze Heidelberger Catechismus in Vraag en Antwoord 114 zegt: "dat ook de allerheiligsten, zolang zij in dit leven zijn, maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid hebben, doch alzo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven?"

En daarom springt het hart van een waar kind van God in hem op van vreugde, als hij het uit Vraag en Antwoord 56 van onze Catechismus verneemt.

Vraag 56. Wat gelooft gij van de vergeving van zonden?

Antwoord: "Dat God, om het genoegdoen van Christus, aan al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome".

Laat ons toch nooit uit het oog verliezen, dat wij, al zijn wij tot God in waarheid bekeerd, zondaars zijn en niets meer. Anders gaat men denken: 'o! nu zal ik mij wel in acht nemen na zoveel wonderen zal ik nooit Gods woord en belofte meer in twijfel trekken, ik wil nu nooit meer hoogmoedig, nooit meer opgeblazen zijn!'

Want o arme mens! Dat kunt u hier niet klaar krijgen. Met uw: Ik wil, ik zal, ik doe, bereidt ge u niets dan teleurstelling op teleurstelling. U kunt het niet, u vermoogt niets. Maar het is genade, vrije soevereine genade alleen, die ons leert op genade te drijven in leven en in sterven, en van deze genade alleen heil te verwachten voor tijd en eeuwigheid. O, dat de Heere zelf er ons de ogen voor opene, om te zien, wat er uit

onze eigenwillige vroomheid, uit onze zelfgekozen wegen en middelen voortkomt. Welgelukzalig, die, van de Heere zelf, leert tot de wet te zeggen: 'Van u kan ik geen heil verwachten. Want ik ben dood en onmachtig, en alles o wet! wat u van mij eist en mij voorschrijft, het zal in mij moeten daargesteld worden door de Heere der heerlijkheid.'

Saraï, de wettige huisvrouw van Abram, bleef nog altijd onvruchtbaar, Hagar daarentegen bracht een prachtig kind ter wereld! Maar het was toch een Ismaël, een spotter en vervolger van Izaäk en van alles wat in Izaäk voor het zaad gerekend wordt. Ja, de werken der eigenwillige godsdienst, de werken, die de mens op zijn eigen vermeende voortreffelijkheid bouwende (ook al praat hij over genade), meent te kunnen volbrengen, zij schitteren vaak meer dan Gods waarachtig werk, en verblinden een tijd lang menig oprechte. Maar op de duur wordt er niets uit, en de vervulling der belofte Gods wordt er geen minuut door bespoedigd. Maar onze onvruchtbaarheid, onze onbekwaamheid, onze ongeschiktheid kan die vervulling ook niet verhinderen. Want de vervulling van Gods belofte gaat altijd door het onmogelijke heen. Al schijnt daar alles onmogelijk te zijn, al dreigt de hel daar, al brult de duivel, zodat ons horen en zien vergaan, wat God beloofd heeft, zal waar worden alle duivelen ten spijt. Laat ons dan de Heere smeken, ons op Zijn wegen te doen volharden, en in ootmoed der ziel te spreken: 'Ik kan en vermag niets. Maar, wat God geboden heeft moet geschieden. Ik vermag het niet. Maar de Heere vermag het wel. Wat God gezegd heeft, moet gedaan worden. Maar wij kunnen dat nooit uit onszelf.' De Heere heeft echter niet gezegd: "omdat u niets kunt en niets weet, werp Ik u ter hel", maar zo luidt Zijn Woord, Jesaja 54: 1: *Zing vrolijk! gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt! Maak geschal met vrolijk gezang en juich, die geen barensnood hebt! Want de kinderen der eenzame zijn meer dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heere.* En vers 3: *Want gij zult uitbreken ter rechter en ter linkerhand; en uw zaad zal de Heidenen erven, en zij zullen de verwoeste steden doen bewonen.*

7. Gods verbond.

Als nu Abram negenennegentig jaren oud was, zo verscheen de Heere aan Abram, en zeide tot hem: Ik ben God de Almachtige, wandel voor Mijn aangezicht, en zijt oprecht! En Ik zal mijn verbond stellen tussen Mij en tussen u, en Ik zal u gans zeer vermenigvuldigen. Toen viel Abram op zijn aangezicht; en God sprak met hem, zeggende: Mij aangaande, zie, Mijn verbond is met u; en gij zult tot een vader van menigte der volkeren worden. En uw naam zal niet meer genoemd worden Abram; maar uw naam zal wezen Abraham; want Ik heb u gesteld tot een vader van menigte der volken. En Ik zal u gans zeer vruchtbaar maken, en Ik zal u tot volken stellen; en koningen zullen uit u voortkomen. En Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God, en uw zaad na u. En Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer vreemdelingschappen geven, het gehele land Kanaän, tot eeuwige bezitting, en Ik zal hun tot een God zijn. Voorts zeide God tot Abraham: Gij nu zult mijn verbond houden, u, en uw zaad na u, in hun geslachten. Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde. En gij zult het vlees uwer voorhuid besnijden; en dat zal tot een teken zijn van het verbond tussen Mij en tussen u. Genesis 17: 1-11.

Wij zijn thans tot het zeventiende hoofdstuk van Genesis genaderd, en willen voor wij er toe overgaan, volgens dit gedeelte van Gods Woord, Gods Verbond met Abram nader te beschouwen, enige verzen van die Psalm samen lezen, die ten allen tijde geldt, als de Psalm der ware kerk van God. Wij menen Psalm 1:

*Welzalig hij, die in der bozen raad
Niet wandelt; noch op 't pad der zondaars staat;
Noch nederzit, waar zulken samenrotten,
Die roekeloos met God en godsdienst spotten;
Maar 's Heeren wet; blijmoedig dag en nacht
Herdenkt, bepeinst en ijverig betracht.*

*Want Hij zal zijn gelijk een frisse boom,
In vette grond geplant bij ene stroom,
Die op zijn tijd met vruchten is beladen,
En sierlijk pronkt met onverwelkte bladen,
Hij groeit zelfs op in ramp en tegenspoed,
Het gaat hem goed, 't gelukt hem, wat hij doet.*

*Gans anders is 't met hem die 't kwaad bemint,
Hij is als 't kaf dat wegstuift voor de wind,
Geen zondaar zal 't gewis verderf ontkomen,
Als in 't gericht door God wordt wraak genomen;
Hij, die van deugd en godsvrucht is ontaard,
Zal niet bestaan, daar 't vrome volk vergaart.*

Dat is nu de Psalm van de ware kerk van God, lezers, waaruit het zonneklaar blijkt, hoe het de oprechten en hoe het de valse broederen gaat. Ja, het lied van de ware kerk

is en blijft de eerste Psalm, opdat het voor alle tijden en eeuwen een uitgemaakte zaak zij en blijve: *er is een onderscheid tussen hem, die God dient, en die Hem niet dient*. Wij moeten deze Psalm echter niet vleselijk uitleggen. Maar wel zo, dat de inhoud ervan met het gehele woord van God in overeenstemming zij. God is een groot Koning, en een groot koning heeft veel onderdanen, en graag wil hij, zo hij rechtschapen van hart is, hun aller koning, hun aller vader zijn. Maar, gelijk in een aards koninkrijk het dikwijls de voortreffelijksten en edelsten zijn, die het meest te lijden en te strijden hebben, zo gaat het ook nog op de weg, die de ware kerk van God hier op aarde bewandelen moet. Want het gaat degenen, die vals zijn en voor God niets deugen, vaak voor een tijd veel beter dan de oprechten, zodat deze Psalm niets dan onwaarheid schijnt te bevatten.

Behoren wij nu tot de ware kerk, tot het ware Israël Gods, met andere woorden, zijn wij door God zelf tot levende stenen in Zijn tempel gemaakt, en hebben wij niets voor ogen dan dat het de valse broederen, *o zo goed*, en ons, *o zo slecht* schijnt te gaan, dan moeten wij nochtans in het geloof volharden, stilletjes afwachten wat de Heere doet en acht geven op dat, wat geschreven staat. Gewoonlijk is het de oprechte kinderen Gods zo te moede als kinderen van een aardse koning, die als zij iets hebben, dat hen bijzonder smart, alle voorrechten, die zij boven anderen bezitten, vergeten. Want als de duivel onze ogen verblindt, zien wij ook niets meer dan al de hemelse schatten, die de Heere ons uit vrije liefde geschonken heeft, en wij gaan treurig en verslagen daarheen.

Wat is toch eigenlijk de ware kerk, en waar moet ik haar zoeken? Waar zal ik haar zoeken, en wat zijn haar kentekenen? Volgens Psalm 1 zijn leven, zegen en overvloed twee kentekenen, terwijl nood, ellende en ondergang het deel is der valse broederen. Sla ik echter mijn ogen op andere gedeelten van Gods heilig Woord, dan zie ik dat Ezau, de verworpene, een machtig en aanzienlijk man was, die onder zijn zonen twaalf vorsten telde, (Gen. 36: 31) toen Jakob, de erfgenaam der beloften nog niets had, maar arm en gering was. Die uit het vlees geboren zijn, gaat het uiterlijk gewoonlijk heerlijk en prachtig, zodat zij de mond vol roem hebben. Maar nochtans is Jakob de gezegende en zal de gezegende blijven, als Ezau, die zijn huis op een rots scheen gevestigd te hebben, lang zal verdwenen zijn.

Waar is dan de ware kerk? *Dáár, waar Gods Woord is*. Waar moet ik haar zoeken? Ik moet haar zoeken tussen de levende God en mijn arme ziel! Wat? Tussen de levende God en mijn arme ziel? Zeker. Want om tot de ware kerk te behoren, hebt u geen mens, geen paus nodig. En geen menselijke inrichting, al is zij ook nog zo oud en eerwaardig, zal u daartoe kunnen brengen. Ach, welke menselijke instelling, hoe voortreffelijk ook op zichzelf, kan mij helpen voor de eeuwigheid, tegen de ontzettende ure van de dood? Al werd mij ook alles toegediend, wat de Roomse kerk de vertroosting der stervenden noemt, al ontving ik het laatste oliesel, al stonden allerlei menselijke vertroosters ambtshalve aan mijn laatste sponde, wat zou het mij baten, als zij mij van iets anders spreken, dan van vrede in het bloed des kruises? En wat zullen de heerlijkste woorden mij baten, zo de Heere zelf mij die niet in 't hart schrijft. Wat kan het mij baten tot een menselijke inrichting te behoren, die zich kerk, of wel de kerk noemt, zo ik zelf niet tot een zuil, tot een levende steen in deze tempel door God almachtig ben gemaakt?

Vat u nu, lezer, wat ik bedoel, als ik u zeg, dat u de ware kerk hebt te zoeken tussen de Heere en uw arme ziel? In de heilige Schrift, in Gods onfeilbaar Woord, zie ik de wijze waarop God Zijn ware kerk bouwt. Adam had zich achter de bomen van de hof verstoken, hij schuwde te voorschijn te komen, opdat de schande van zijn naaktheid

niet openbaar zou worden. Maar met Zijn krachtig: *Adam! waar zijt gij?* roept de Heere hem uit de duisternis, en het eerste, wat Adam doet, is zichzelf staande te houden en te verontschuldigen. Maar God de Heere wist Adam wel te brengen, waar Hij hem hebben wilde, en dat deed Hij, doordat Hij hem Zijn allerheiligst gebod en Adams overtreding daarvan voor ogen hield. Maar ook, doordat Hij een eeuwig Verbond der genade met hem, zijn gevallen schepsel, aanging en hem een heerlijke verbondsbelofte schonk.

Wat vind ik verder in de heilige Schrift? Ach, wat anders dan telkens weer, dat alle vlees voortdurend zijn weg bederft voor 's Heeren aangezicht, zodat Hij voortdurend Zijn met Adam gesloten verbond vernieuwen moet. Zo lezen wij, dat Hij hetzelfde verbond dat Hij met Adam gesloten had ook met Noach sloot. Want zo staat er Genesis 6: 8: *maar Noach vond genade in de ogen des Heeren*. En dit verbond goldt Noach en de zijnen, die met hem behouden werden in de ark.

Wederom lag de gehele wereld in doodschaduwen der afgrijselijkste afgoderij verzonken, toen God Abram riep uit Ur der Chaldeeën en met hem en zijn zaad een eeuwig verbond sloot. Van dit verbond gaf God de Heere Abram een zeker en vast zegel in het teken der besnijdenis, waarvan wij in het elfde vers van Genesis 17 gewag vinden gemaakt.

Zo vernieuwt God Zijn verbond met ieder der Zijnen persoonlijk. En dus heb ook ik de ware kerk te zoeken, namelijk daarin, *dat God met mij een verbond sluit, en ik in dit verbond genadig word opgenomen*. Dan, en dan alleen, behoer ik tot de ware kerk van God. En waar God de Heere Zich zo tot mij, armen en verloren zondaar, opmaakt, daar vraag ik naar geen kerkleraren noch pausen. Maar ik hef mijn ogen op naar de hemel der heerlijkheid, *waar mijn God, mijn Vader, mijn Koning woont*; en aan Zijn hand ga ik getroost en blijmoedig op mijn levensweg vooruit.

Hoe gaat het u dan op uw weg? O, daar gaat het goed en heerlijk!

Nog eens, hoe gaat het u dan op uw weg? Ach, het gaat slecht, bitter slecht, het gaat door zwarte nacht en diepe duisternis, uitgesloten ben ik van alles, verstoten en verworpen van allen, en alles wat ik onderneem, mislukt mij, terwijl het de goddelozen, die mij haten en vertreden, in alles goed gaat!

Maar dat is maar voor een tijd, mijn ziel, dat het u zo gaat! Als de Egyptische tovenaars met hun kunststukken verdwenen zijn, als zij door het wonder, dat God uit het stof luizen deed voortkomen, te schande zijn gemaakt, dan wordt de prachtige eerstgeboorte van de wereld geslagen en voert God de Zijnen door de diepte der zee, door de grote wateren, waar geen mens een weg banen kan. Want alleen waar God de staf van Zijn Woord verheft, daar gaan de golven en baren open, en staan als muren ter rechter- en ter linkerhand.

Opdat wij nu, elk voor onszelf, zouden weten, of wij tot de ware kerk van God behoren, die door de Rode Zee en de woestijn heen naar het hemelse Kanaän trekt, willen wij eens nauwkeurig nagaan, wat in het eeuwige verbond der genade van de Heere met Abram ligt opgesloten.

Laat ons vooraf lezen wat wij vinden opgetekend:

Als nu Abram negenennegentig jaren oud was, zo verscheen de Heere aan Abram, en zeide tot hem: Ik ben God de Almachtige, wandel voor mijn aangezicht, en zijt oprecht! En Ik zal mijn verbond stellen tussen Mij en tussen u, en Ik zal u gans zeer vermenigvuldigen.

Wij willen dus samen eens nagaan, wat eigenlijk dit verbond van de Heere met Abram in zich bevat, opdat u, als ziekte en dood u onverwachts overvalt, nochtans met een goed geweten moogt zeggen: *van deze heilige, algemene, christelijke kerk, van Gods waarachtig Sion ben ik een levend lidmaat, en zal het ook eeuwig blijven*. En opdat u met een rein geweten van de Heilige Geest kunt getuigen, "dat Hij ook u is gegeven; dat Hij u door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden heeft deelachtig gemaakt, dat Hij u trooste en eeuwig bij u blijve". Ach, het is zo treurig en benauwd, als men, in gezonde dagen, nadat men gegeten en gedronken heeft, en zich onder al de zorgen en genietingen van de wereld heeft begraven, geen rekenschap weet te geven van de hoop, die men in zich heeft. Maar zwijgen moet, als nood en ziekte aanwezig zijn, en de dood nadert. God heeft de mens, de zondaar, Zijn allerheiligst Woord gegeven, en volgens dit Woord sluit Hij een verbond met zo'n zondaar, en gaat zo'n zondaar, op grond van het Woord van God, in het eeuwige verbond der genade over.

En lezer, waar dit niet geschiedt of geschied is, daar ontbreekt alles in de ure van de dood. Maakt God met allen, die zalig worden, hetzelfde verbond, als met Abram? Ja, dit verbond maakt Hij met allen die zalig worden. In dit verbond liggen allen die zalig worden, zij zijn erfgenamen van dit verbond, erfgenamen der belofte.

Wat lezen wij Jesaja 54: 7-11? "Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten. Maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen. In een kleine toorn heb Ik mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen. Maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen. Maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer. Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste, zie Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten." En verder nog Jeremia 31: 33 en 34. "Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de Heere: Ik zal mijn wet in hun binnenste schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet meer, een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, leren, zeggende: Kent de Heere! Want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de Heere. Want Ik zal hun ongerechtigheden vergeven, en hun zonden niet meer gedenken."

Misschien zal iemand de bedenking opwerpen: *Ja, dat was een verbond, dat de Heere met het huis Israëls sloot. Maar dat gaat ons niet aan.*

Dezen antwoord ik, dat de Heilige Apostel Paulus over dit eeuwige verbond nooit anders gesproken heeft, dan op de wijze, waarop wij het u voorstellen. Want zo spreekt hij Hebreeën 10:14: "Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden." Volmaakt, dat wil zeggen, opgenomen in dit eeuwige genadeverbond, en in dit verbond geheiligd door de éne offerande van Christus, eenmaal aan het kruis volbracht. Want elk verbond wordt altijd door offerande bevestigd. Dan spreekt de Heere: *Ik wil de vriend uwer vrienden en de vijand uwer vijanden zijn, en u zult het land eeuwig bezitten.*

Verder lezen wij Hebreeën 10: 15 en vervolg: "En de Heilige Geest betuigt het ons ook. Want nadat Hij tevoren gezegd had: Dit is het verbond, dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere, Ik zal Mijne wetten geven in hun harten, en Ik zal die inschrijven in hun verstanden; en hun zonden en ongerechtigheden zal Ik geenszins meer gedenken. Waar nu vergeving derzelve is, daar is geen offerande meer voor de zonde. Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben, om in te gaan in het

heiligdom door het bloed van Jezus,” enz. Dat is, *alzo vrijmoedigheid op grond van het met ons gesloten verbond*. En Hebr. 6: 16-18. “Want de mensen zweren wel bij de meerdere dan zij zijn, en de eed tot bevestiging is dezelve een einde van alle tegenspreken. Waarin God, willende de erfgenamen der belofte overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen. Opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden.”

Wat is dit verbond Gods, en waarin bestaat het?

In dit verbond, in dit eeuwig verbond der genade, belooft God een mens, een arm zondaar, *dat Hij zijn God en zijn Vader zijn wil, en dat Hij die arme, verloren zondaar tot Zijn kind en erfgenaam aannemen wil*. Hij belooft de zonden van zo’n mens niet meer te gedenken, Hij belooft die achter Zijn rug te werpen in het diepste der zee, en verklaart deze daarin geworpen te hebben. Hij belooft hun zonden en wetteloosheden niet meer te gedenken. Maar hen in Zijn school, in Zijn heilzame tucht te nemen. Ja, zij zullen Hem kennen, aan de voortdurende vergeving van al hun zonden, aan de vaderlijke zorgen, waarmee Hij hen omringt. In dit verbond belooft de Heere, dat Hij Zijn kinderen heilzame zeden, en hemelse wetten en inzettingen, waarin zij wandelen zullen, wil leren. In het eeuwige verbond der genade deelt de Heere de Zijnen de volheid der ganse aarde mee.

“Wandel voor Mij en wees oprecht.” Dat is: “Wandel voor Mijn aangezicht, Ik zal u onderwijzen en u leren van de weg, die u gaan zult. Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn. Ik zal u niet begeven noch verlaten, en aan Mijn hand bent u zeker op de goede weg naar het eeuwige vaderland, naar het land der eeuwige rust. Ik ben uw God, niet zoals ik aller mensen God ben. Maar op geheel bijzondere wijze. Want met u heb ik een eeuwig verbond gesloten, u bezit Mijn Koninklijke genade, Mijn hartelijke genegenheid. U bezit Mij geheel, gelijk Ik ben met Mijn ganse Naam. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde. U bezit Mij met de gehele volheid van Mijn deugden en volmaakheden, met Mijn ganse macht, met geheel Mijn Goddelijk Vaderhart, met alles wat ik bezit om een arm, sterfelijk mensenkind gelukkig en zalig te maken. En u, o mens! o zondaar! U bent de Mijne, niet gelijk alle andere mensen aan Mijn Goddelijke macht onderworpen zijn. Maar op een geheel bijzondere wijze, bent u de Mijne, zodat geen aards vader voor zijn teder kroost op zo’n vaderlijke wijze zorgt, als Ik voor U zorg; dat geen met goederen gezegende, zó voorzichtig met zijn eigendom omgaat, als Ik met u; en dat geen liefhebbende moeder haar kind met zo’n tedere liefde aan haar hart drukt, als Ik het doe. U bent Mijn teergeliefd eigendom, en Ik zal in alle opzichten voor u zorgen. En alles wat u op uw pad ontmoet en u smart, of u de weg dreigt te versperren, zal alleen moeten meewerken om u des te meer vatbaar te maken, om Mijn genade, Mijn heerlijkheid te genieten en de kelk der verlossingen op te nemen, totdat u naar huis gaat voor eeuwig. Dat is Mijn verbond met u, o ziel.”

Dit was het verbond, dat de Heere sloot met Adam, met Noach, met Abraham, met David, als met predikers, van die éne gerechtigheid, die alleen voor God geldt, als met dezulken, die niet alleen medeërfgenenamen van het verbond waren, maar die dit eeuwige verbond der genade ook aan anderen moesten voorhouden. Op een geheel buitengewone wijze sloot Hij dat verbond met hen, omdat Hij ze ook aan allerlei uiterlijke afgoderij moest ontrukken. Maar in de grond was het verbond, dat Hij met de heilige aartsvaders sloot, geen ander, dan dat Hij met allen sloot, die zalig in Hem

zijn ontslapen, en die nu reeds Zijn liefelijk aangezicht aanschouwen in gerechtigheid. Van dit verbond gaf de Heere Abraham genadig een teken en zegel in de besnijdenis. En tot op de huidige dag geeft de Heere nog dit teken en zegel, wel niet meer in de besnijdenis. Maar in het sacrament van de Heilige Doop. Want het sacrament van de doop is voor christen-ouders een teken en zegel tot hun vertroosting, waarbij God hun belooft, *dat Hij hun God en de God van hun zaad zijn wil ná hen*, dat is, als zij zullen ontslapen zijn.

Zo openbaart Zich de Heere Christus te midden van de wereld in dit Zijn eeuwig verbond. Van dit verbond moet gepredikt worden in de gemeente, dit moet de mensen worden voorgehouden, en daartoe verwekt God degenen, die Hij Zelf zendt, om, nu Christus in vlees gekomen is, volkomen vrijspraak te prediken, gelijk nog wel eens als er een aardse kroonprins wordt geboren, ontslag uit het gevangenhuis wordt verleend aan hen, die wegens rebellie en oproer gevangen zitten. Om dit, om deze eeuwige schuldvergiffenis bekend te maken, trekt de Heere Christus met de prediking van Zijn Goddelijk Woord midden door het leger der vijanden heen. Want er zijn hier beneden eigenlijk maar twee rijken: het koninkrijk der hemelen, het koninkrijk van Christus, en het rijk der duisternis, waar de duivel koning is. Men kan tot het rijk der duisternis behoren en tegelijkertijd lid zijn van een uiterlijk onberispelijke kerk. Want een iegelijk, die niet persoonlijk bekeerd en tot het ware geloof gekomen is, behoort nergens anders thuis, dan in het rijk der duisternis, en is een onderdaan van de duivel, tot nu toe. Allen, die niet in Gods eeuwig genadeverbond zijn opgenomen, zijn onder de heerschappij van de duivel, doen alleen zijn wil. Hoewel zij een uiterlijk zuivere belijdenis hebben, zijn ze toch dood en blind, en bewijzen het door hun gedrag, als zij op de proef worden gesteld, dat zij blind en dood zijn. Christus echter treedt met de prediking van Zijn Goddelijk Evangelie midden onder de vijanden; met licht midden in de zwarte nacht, waar niets is dan schaduwen van de dood; met vreugde en leven komt Hij te midden van ellende en zondenood; en met volle vergiffenis tot hen die midden in het verderf liggen. Daarom staat er ook geschreven Psalm 45:6: “Uw pijlen zijn scherp, volken zullen onder u vallen; zij treffen in het hart van des konings vijanden.” Waar echter Christus komt met Zijn eeuwig Genadeverbond, daar ontmoet Hij niets dan vijanden. Maar hen, die de Vader aan Hem voor alle eeuwigheid uit deze vijanden gegeven heeft, die opent Hij de ogen, zodat zij hun zonden en ongerechtigheden leren kennen en erkennen voor des Heeren heilig aangezicht, en daardoor, dat Hij hun de ogen opent, ontvangen zij de ware kennis Gods, en de kennis van Zijn ware gerechtigheid en heiligheid. Waar geen kennis is van ware gerechtigheid en heiligheid, daar kan de mens tegelijkertijd stelen en Psalmen zingen. Want van nature is ieder mens een huichelaar.

Christus echter komt met de kennis van Gods gerechtigheid, die de zonde bestraft, en met de kennis van Gods heiligheid, die geen onreinheid duldt; daarmee begint Hij Zijn zaligmakend werk in de ziel, en zet dat voort totdat zo’n mens om en om een zondaar is geworden. Dan ontstaat in zo’n verbrijzeld hart de behoefte: ‘God moet betaling hebben, aan Zijn gerechtigheid moet genoeg geschieden, ik moet goed maken, wat ik bedorven heb.’ Daar ontstaat het bewustzijn: ‘er bestaat een scheiding, een diepe kloof tussen God en mijn ziel, hoe kan ik tot zo’n heilig God naderen, hoe kom ik tot het eeuwige leven, hoe ontvlucht ik de eeuwige dood? God moet genoegdoening hebben; Hij moet verzoend wezen. Dat moet tot stand komen, hetzij door mijzelf, hetzij door een andere; zonder dat is het met mij een verloren zaak, en blijft het een verloren zaak.’

En in deze nood der ziel leert het vlees ons allerlei bondgenoten opzoeken. Maar of die bondgenoten nu Rome, Babel of Egypte heten, zij zullen blijken rietstaven te zijn, die de hand doorboren van degenen, die er op leunen. Is het echter de levende Christus zelf, die deze behoefte in ons verwekt heeft (en nergens anders is die behoefte in waarheid aanwezig, dan waar Hij ze in 't hart heeft gegeven), zo schenkt Hij ons ook het geloof aan die verzoening, die Hij zelf heeft daargesteld, daar werkt Hij vroeg of laat, misschien eerst in onze laatste snik, het ware zaligmakende geloof, zodat de zondaar persoonlijk opgenomen wordt en overgaat in het verbond, dat God met hem wilde maken. Welgelukzalig hij of zij, die zo aan God de Heere hand en hart mag geven!

Wij lezen Handelingen 26: 17 en 18: “Verlossende u van dit volk, en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zend, om hun ogen te openen en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving van zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij.”

Dit lezer, zijn woorden van onze Heere Jezus Christus zelf. Waar de Heere zo komt met Zijn eeuwig genadeverbond, opent Hij de ogen zó voor eigen zonden en ongerechtigheden, dat men daar onmogelijk op kan blijven zitten, en geen rust noch vrede heeft, voordat men waarachtig de levende God heeft gevonden. Dáár ligt zwarte duisternis op het hart, en in stikdonkere nacht dreigt het te verzinken, men smacht, om van deze duisternis verlost te worden. Maar men kan er zichzelf niet van bevrijden. Maar Christus gaat op als de Zon der gerechtigheid en verdrijft al die zwarte wolken, zodat de mens bekeerd wordt van de duisternis tot het licht, zodat hij leert zien, wat het is, onder de heerschappij van de duivel te zijn. Maar ook ondervindt, dat hij uit het geweld des Satans verlost wordt, en tot God wordt gedreven, die hem volle schuldvergifenis schenkt en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Jezus Christus.

Er zijn veel volwassenen en veel kinderen, die de letter der waarheid kennen, en daarom menen, dat zij gewis en zeker dit erfdeel onder de geheiligden ook bezitten. Zeker, zeggen zij, onze ogen zijn geopend, en wij zijn bekeerd van de duisternis tot het licht, of liever nog, zij beschouwen de Goddelijke weldaden als iets waarop zij als op een hun toekomend recht aanspraak kunnen maken, omdat zij kinderen der gemeente zijn. Ik moet echter ieder, die dit leest of hoort, ernstig verzoeken, zich in oprechtheid te beproeven, of dit alles ook waarheid bij hen is, en vermaan hun zichzelf eens af te vragen: ‘Heb ik waarlijk van God vergeving van al mijn zonden ontvangen, heb ik waarlijk deel aan het erfgoed der ware kinderen Gods!’

Ach, wat heeft men aan de dierbaarste waarheden, aan de zuiverste prediking, als men die hoort, zonder die op zichzelf toe te passen? In wereldse zaken geeft men zich zo veel moeite, laat zich niets te zwaar vallen, om het doel, dat men zich voorstelde ook werkelijk te bereiken; ach, waarom is men dan zo onverschillig omtrent een vaste, welverzekerde hoop op ‘t eeuwige leven! Waarom is die vraag bij de meesten van zo weinig gewicht: *Waar zal ik blijven in de ure van de dood?*

De levende Heiland is in ‘t vlees gekomen, en komt met de prediking des woords in het midden der gemeente, en biedt daarin Zichzelf en al Zijn schatten, aan alles aan, wat arm en ellendig is. Hebt u daaraan nu geen deel, welaan, het is bij Hem te krijgen om niet, zonder geld, zonder prijs, als een geschenk van Zijn vrije ontferming en genade! Want het eeuwig genadeverbond ontspruit *uit het liefdehart des Heeren*, waarom Hij ook Zijn eigen Kind Jezus niet gespaard, maar Hem vrijwillig in de dood heeft overgegeven!

Om in dit verbond te geraken, behoeven wij niet eens voeten te hebben om toe te treden, noch handen om aan te vatten. Want God is zó genadig, dat Hij niets van ons eist, omdat Hij, beter dan wij zelf, weet, dat er niets bij ons te vinden is. Hij zelf wil het geloof in onze harten werken, zodat, als Hij ons in Zijn verbond opneemt, wij van ganser harte *Ja, en Amen!* zeggen op al des Heeren goede en trouwe woorden. En dat *wij tevreden zijn met Zijn Lam* tot in alle eeuwigheid; met minder kan ik niet toe, en meer wil ik niet hebben!

Gods genadeverbond is zó, dat, om daarin opgenomen te worden, niets van ons gevorderd wordt, niets afhangt van onze werken. Want in dit verbond ontvangen wij alle goede werken als een vrij genadegeschenk. Maar hoewel er van ons niets wordt geëist, zo moet ik u toch herhalen, dat ieder persoonlijk in dit verbond moet worden opgenomen. Want het ware geloof zit niet in het hoofd, het waarachtige heil zit niet in de uiterlijke belijdenis!

Wie op een uiterlijke kerk vertrouwt, zij hete nu rooms, evangelisch, of zuiver gereformeerd, zal zich bitter bedrogen hebben in de ure van de dood. Nee! *Maar Jeruzalem, dat boven is, dat is vrij, dat is de ware kerk, dat is ons aller moeder.* Waar God komt, daar neemt Hij mensen uit alle geslachten en natiën in Zijn Verbond op; waar Hij in het hart komt, daar vernieuwt en herschept Hij het, zodat het Hem welbehaaglijk is, en zo voegt Hij zelf de levende stenen samen tot een heilig gebouw in Hem. Waar maar naar Gods waarheid gevraagd wordt, daar is ook Doop en Avondmaal, daar zijn ook broeders en zusters. De hoofdzaak is echter persoonlijk in het verbond Gods te zijn opgenomen, persoonlijk met Hem vrede te hebben gemaakt. De hoofdzaak is en blijft, er eens ernstig over na te denken, wat het beduidt elke zondag Gods Woord te horen, zonder dat men zich bekeert. Maar in de zonde en de dood blijft zitten. Een ieder kan het toch wel weten, of hij in het verbond Gods is opgenomen of niet. Een kind weet het wel te vertellen, als hem wat beloofd wordt. Wat moet mij nu moed geven, zo ik nog niet weet of ik des Heeren ben?

Dat moet mij moed geven, dat ik gedoopt ben *in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes*. Waartoe kan de Doop mij moed geven?

Om rechtstreeks tot de Heere te gaan, om Hem uw zonden en nood te klagen, dat u zo dood bent en dood blijft, Hem daarbij Zijn aan u in de Doop geschonken belofte herinnerend en in ootmoed des harten sprekend: *Heere vervul aan mij Uw belofte!* O, de Heere heeft allerlei middelen en wegen, om de Zijnen daartoe te brengen. Wat echter dood is en dood blijft, kan onder lijden en nood komen en toch dood blijven. Waar echter behoefte is aan leven, aan lucht, aan zaligheid, daar zal kruis en tegenspoed er toe mee moeten werken om ons van alle schepselen af te brengen, en ons zo aan onszelf te ontdekken, dat men al zondiger en zondiger wordt in eigen ogen. Als men dan eens een blik mag werpen in de genade van Jezus Christus, dan ontstaat er ook een vurig verlangen naar de genade en ontferming des Heeren Heeren. En hoe gaat het daar?

Daar leert men geloven, daar moet men geloven, omdat men niets anders heeft om op te steunen en te leunen, dan het naakte Woord van God. Want waar wij waarachtig in het verbond, dat God met ons maakt, worden opgenomen, daar komt Hij ook met de enige voor Hem geldende Offerande, die geslacht is. Want op grond van dit éne Offer, sluit God het verbond, en in dat offer is de vastheid van het verbond, dat niet kan los gemaakt, noch ontbonden worden. En waartoe nu dit alles?

Opdat God verheerlijkt worde, en wij een goed geweten zouden hebben op grond van het bloed des verbonds!

Zo hebben wij dan nu het verbond beschouwd, dat God met Abraham sloot, en wij hebben ons kunnen verkwikken aan al de schatten, die daarin opgesloten liggen. Wie met God een verbond sluit, ontvangt allerlei vertroosting, en als uit zijn eigen hart gesproken, leest hij zeker het laatste vers van Psalm 73: “Maar mij aangaande, het is mij goed, nabij God te wezen, ik zet mijn vertrouwen op de Heere Heere, om al Uw werken te vertellen.” Dit “het is mij goed, nabij God te zijn”, of zoals Luther zegt: *het is mij goed, mij aan God te houden*, vinden wij meermalen in de Psalmen vermeld. Zo bijvoorbeeld Psalm 63: 9: “Mijn ziel kleeft U achteraan, Uw rechterhand ondersteunt mij.” Niemand zal de Heere achteraan klevende, die niet door de Heere is opgezocht. En of men al dan niet God tot zijn hoogste goed en vreugde heeft, of wel het zichtbare en vergankelijke najaagt, is iets, dat men van zichzelf zeer goed weten kan. Want het is een zaak des harten, gelijk het ook een zaak des harten is, als men door God in ‘t eeuwige genadeverbond wordt opgenomen. Niemand zal in waarheid kunnen zeggen: “mij aangaande, het is mij goed nabij God te zijn”, die niet ervaren heeft, wat wij o.a. Ezech. 16: 5 en 6 lezen: “Geen oog had medelijden over u, om u een van deze dingen te doen, om zich over u te ontfermen; maar gij zijt geworpen geweest op het vlakke van het veld, om de walgelijkheid van uw ziel, ten dage, toen u geboren waart. Als Ik bij u voorbijging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef; Ja, Ik zeide tot u in uw bloed: Leef! En vers 8-10: “Als Ik bij u voorbijging, zag Ik u en ziet, uw tijd was de tijd der minne, zo breidde Ik mijn vleugel over u uit, en dekde uw naaktheid; ja, Ik zwoer u, en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere Heere, en gij werd de Mijne. Daarna wies Ik u met water, en Ik spoelde uw bloed van u af, en zalfde u met olie, Ik bekleedde u ook met gestikt werk, en Ik schoeide u met dassenvellen en omgordde u met fijn linnen, en bedekte u met zijde.” En Hosea 2: 18 en 19: “En ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid. Ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheden en barmhartigheden, en Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult de Heere kennen.” Heeft men dit ervaren, dan weet men ook wat het beduidt: *mij aangaande, het is mij goed, nabij God te wezen*.

Wat is nu eigenlijk dat “nabij God te wezen?”

Sommigen vertalen: *dat is mij goed, dat ik bij God ben*. Anderen: *dat is mij goed, dat God mij nabij is*. Weer anderen, o.a. Luther: *dat is mij goed, dat ik mij aan God houd*. Hoe men dit nu ook neemt, de betekenis is dezelfde, en beduidt de Heere geloven, de Heere geloven op Zijn welbeproefd Woord, dit Woord voor wis en waarachtig houden tegen alle tegenstrijdigheid, tegen alle aanvechtingen aan, en niet aan te zien wat voor ogen is. Nood, strijd, aanvechting, benauwing van alle zijden, zij moeten er zijn, opdat wij ons niet onder het zichtbare begraven. Ach, ja. Want ook op de bekeerde, wedergeboren, gelovige mens, op hem of haar, die persoonlijk in het verbond Gods is opgenomen, oefent de schijnbare liefelijkheid van het zichtbare de verderfelijke invloed uit. En het hart hunkert vaak maar al te zeer naar zaken, die God in Zijn trouwe Vaderliefde ons onthoudt. Dat zien wij allereerst in Abraham, die de bloeiende en opgroeiende Ismaël tot erfgenaam der belofte door God zelf wilde verklaard hebben.

Wij zien het ook aan onze lieve broeder Asaf. Ach, welk een ergernis brandt er in zijn hart, omdat de weg Gods met hem niet ging, zoals hij zich in het begin de wegen des Heeren, volgens zijn opvatting van ‘s Heeren Woord, had voorgesteld, zijn voorstellingen kwamen volkomen overeen met hetgeen de mens gewoonlijk hierover denkt. Ach, als men van het koninkrijk Gods, van de heerschappij van Jezus Christus hoort spreken, dan begint men te dromen van een soort van duizendjarig rijk, waarin

men dan heimelijk hoopt, zelf wat te gelden en een eerste rol te spelen. Is men levend gemaakt en tot het geloof gekomen, dan meent men van kracht tot kracht, van deugd tot deugd, van heiligheid tot heiligheid te zullen voortgaan. Zo had Asaf zich ook die weg ten eeuwigten leven voorgesteld, hij meende, omdat hij God vreesde, moest hij ook gelukkig en voorspoedig zijn. Als de wereld tegen mij opstaat, dacht hij, dan moet ik voor mijn ogen binnen kort deze zien ondergaan, en ik moet met al 's Heeren lieve volk met ere-kronen prijken!

En zo verkeert nog een kind Gods vaak in de ijdele waan: 'de pracht dezer wereld, de heerlijkheid die de duivel daaraan verleent, dat alles, wat voor een arm mensenhart zo schitterend en verblindend zijn kan, moest eigenlijk mij ten deel vallen, en wat mij ontmoet, namelijk nood, dood, armoede, benauwdheid, haat, verdrukking, moest niet over mij komen. Maar wel over de wereld, die in het boze ligt.'

Maar, arm, aangevochten kind, wat heeft dan eigenlijk die wereld, die u zo rijk en schoon voorkomt? Immers niets, en als de rijke man, die God niet tot zijn doel heeft, na lang, in purper en fijn lijnwaad gehuld, vrolijk en prachtig geleefd te hebben, sterft, slaat hij zijn ogen op in de hel, zijnde in de pijn. Ach, gun hun toch het kortstondige genot, dat Asaf vers 4 en v.v. beschrijft: "Er zijn geen banden tot hun dood toe, en hun kracht is fris; zij zijn niet in de moeite als andere mensen, en worden met andere mensen niet geplaagd. Daarom omringt hen de hovaardij als een keten het geweld bedekt hen als een gewaad. Hun ogen puilen uit van vet, zij gaan de inbeelding en des harten te boven. Zij mergelen de lieden uit, en spreken boselijk van verdrukking, zij spreken uit de hoogte. Zij zetten hun mond tegen de hemel, en hun tong wandelt op de aarde."

Zo stond de zaak van Gods ware volk toen, en zo staat zij nog! De arme Asaf moest voor zijn verdrukkers vriendelijk de hoed afnemen, moest in alles toegeven, zich alles laten aanleunen, moest - hoewel hij een aanzienlijk en geleerd man was, - stilletjes op het arme zondaarsbankje, waarop de huichelaars hem geplaatst hadden, blijven zitten, en elke gelegenheid om zich te verdedigen, of zijn goed recht te doen blijken, werd hem op de listigste wijze, vaak met schijnbaar ootmoedige en gladde woorden afgesneden. Want, zegt Asaf, *zij spreken uit de hoogte. Zij zetten hun mond tegen de hemel, en hun tong wandelt op de aarde.* Zeker heeft Asaf toen wel eens gedacht: 'het moest een mens, met wie God een verbond sloot, toch anders gaan! God is toch God, een Man, die wat vermag; ach, waarom zwijgt Hij dan, en bekommert zich schijnbaar niet om mij! Wanneer Hij zegt, "wandel voor mijn aangezicht", en "u en uw zaad na u heb ik dit gehele land gegeven", en "het zal u welgaan" (Psalm 128: 2b). "Ik wilde vriend uwer vrienden, de vijand uwer vijanden zijn", ach, daar moest toch alles anders gaan, dan ik het ondervinden en beleven moet.'

Zo meent vaak een dierbaar kind Gods! Want ach, het heeft dikwijls de schijn, alsof God dood was, alsof die éne gerechtigheid, die voor Hem geldt, geen gerechtigheid was, alsof het geloof aan Gods woord nergens toe dient, dan om ons rampzalig te maken. Zie, het kan zo gaan, dat men door het handhaven van Gods wet en waarheid, de verdenking van louter ongerechtigheid op zich laadt, en dat de ongerechtigheid der goddeloze of vrome wereld alleen gerechtigheid schijnt te zijn; en soms schijnt het woord van de wereld een koninklijk, Goddelijk woord te zijn, en 's Heeren waarachtig Woord louter leugen en onzin.

En waartoe neemt dan in zijn nood de bekeerde mens dikwijls de toevlucht? Ach, toen Abraham, - met wie God zelf het verbond gesloten had, - weer in verlegenheid geraakte, gebruikte hij tegenover Abimelech, de koning van Gerar, dezelfde list, die hij vroeger in Egypte tegen Farao aangewend had, hoewel hij er het nodeloze en

vruchteloze in Egypte van beleefd had. Maar God is getrouw, en tot degenen, met wie Hij een verbond sloot, komt Hij altijd weer om dat verbond te verzegelen en te bevestigen. Ja, Hij gaf Abraham in de besnijdenis een teken van het voor Zijn aangezicht eeuwig geldende verbond der genade. En daarom blijft Asaf tegen alles aan Gods vrije en soevereine genade hangen. Want die God, die het verbond met hem sloot, voert het ook getrouwelijk uit, en de Borg en Middelaar van dit eeuwige verbond treedt steeds tussenbeide, blaast het kleine vonkje weer meer of minder aan, zodat de hoop op de belofte weer meer of minder ontwaakt, en laat zijn licht vriendelijk in 't aangevochten hart schijnen.

En zo worden Gods arme kinderen altijd weer door en tot hun hemelse Vader getrokken, om in Hem hun hoogste Goed, hun zoetste vreugde te zoeken, om in Zijn driemaal heilige Naam, de enige bescherming en beschutting, in Zijn deugden de enige macht, trouw, gerechtigheid en waarheid te zien. Ja, dat staat vast voor tijd en eeuwigheid: al zijn de harten van hen, die God in Zijn eeuwig genadeverbond opnam, met duizend andere zaken, met noden en zorgen vervuld, toch is het éne nodige er zo diep in gelegd, ja, zo vast ingegraveerd en begraven, dat het duivel noch hel gelukken zal het er uit te wissen. Nee! Arme aangevochten ziel! Het is niet uw, maar Gods taak, die Hij zelf in Zijn eeuwig verbond der genade op Zich heeft genomen, de leegte, de gapende wonde te vervullen, die u in uw hart voelt, als u in uw radeloosheid meent te moeten omkomen! Ja, als ge u zo ellendig en verloren voelt, dat u meent eeuwig te zullen omkomen. Diezelfde God, die het eeuwigblijvend zaad van Zijn Woord in het hart der zijnen geworpen, en hen zó wedergeboren heeft en door Zijn Heilige Geest hen altijd weer aan zijn eeuwige belofte herinnert, diezelfde God is en blijft Zelf het hoogste Goed van Zijn kinderen.

Ach, die arme kinderen Gods, zij hebben zo vaak allerlei verkeerde gedachten en voorstellingen in 't hoofd, zij zouden het uiterlijk ook wel gaarne zo goed hebben, als zij in hun ogenblikkelijke blindheid menen, dat de wereld het heeft. "Ik heb toch ook menselijke behoeften, evenals andere mensen, zeggen zij dan; moet ik alleen omdat ik de Schepper eer, van het genot der schepselen uitgesloten zijn, moet ik alleen alle aards genot derven? Is het dan geen geestdrijverij, de bloemen met de voet te vertreden, die God de Heere schiep, om Zijn schone aarde nog schoner te maken, en om 's mensen oog te verheugen; en zijn het niet juist Gods kinderen, die God eren en God genieten in het geschapene?"

Zeker, maar waarom, waarom ging het met Asaf dan zó slecht, zó tegen wind en stroom in? Waarom zweeg God zolang bij de smarten, die hij uit moest staan? Opdat God alléén zijn hoogste Goed zou blijven, lezer. Waarom geraakte hij in zo'n aanvechting, in zo'n hevige bestrijding? Omdat hij zijn lichamelijke en geestelijke behoeften niet in Gods hand overgaf. Maar ze zelf wilde vervullen, volgens zijn eigen opvattingen, en nu klaagde hij zo bitter, omdat het hem niet ging volgens zijn verwachtingen. Maar eindelijk moet alles toch van 't hart af, en breekt hij luid uit in het welbekende: *Immers is God Israël goed, degenen, die rein van harte zijn*, Psalm 73: 1.

Geestdrijvers zijn niet rein van harte, nonnen, monniken, huichelaars en eigengerechten ook niet. Maar Gods lieve kinderen, die zich geven zoals ze zijn, hebben een rein hart, en daarom stoten zij overal het hoofd; de schijnvrome wereld ergert zich aan hen, omdat zij waarachtig vroom zijn, en verwerpt hen. Wat is dan toch eigenlijk het deel van die verworpenen en uitgestoten?

"O, zegt de wereld, die hebben de hemel, de eeuwige zaligheid, laten die zich daarop maar verheugen, terwijl wij lustig door het leven gaan."

"Ja, zegt de arme aangevochten ziel, daarin hebt u gelijk o wereld! de hemel is ons gekocht door Jezus' bloed, en wij gunnen u van harte de ijdele vreugde, die u genot noemt. Maar de hemel is zover, ik zie er niets van, en de nood, die mij heden drukt, voel ik des te meer. Misschien moet ik nog vijftig of zestig, misschien nog tien of twintig jaren leven, en ik ben nog op aarde, en niet in de hemel! Ik moet vaste grond en bodem onder de voeten hebben, ook voor heden, voor morgen, en tot aan mijn laatste uur. Ik kan mijzelf met de hemel niet troosten. Want er liggen nog stromen en bergen zonder tal, tussen mij en de Hemelpoort. En wie weet of ik, ik, die wel ooit zal binnentreden, al heeft ook het licht der eeuwigheid mij meer dan eens verheugd tot in mijn gebeente! Ach, hebt u geen woord van troost voor mij in mijn benauwdheid?!"

Zeg mij eerst eens arme ziel! Hoe komt het, dat u zo bedroefd ben? Ach, omdat het met mij geheel anders gaat, dan ik verwacht had! Ik hoor de naspraak van velen: *hij heeft geen heil bij God!* Ach, het snijdt mij door de ziel, als ik de mensen hoor zeggen: *hoe zou het God weten; en zou er wetenschap zijn bij de Allerhoogste?* Nu ziel! Hebt u dan volstrekt geen troost?

Nee! Ik heb geen troost. Het wordt al donkerder en donkerder, erger en erger, ach, waar zal het nog eindigen?

Zie, als het zó gaat, dan klopt de Heere God Zijn schreiende kinderen wel eens vriendelijk op de schouder en fluistert hun heel zachtjes in het oor der ziel: "Ontsteek u niet over de boosdoeners; benijd hen niet, die onrecht doen. Want als gras zullen zij haast worden afgesneden, en als de groene grasscheutjes zullen zij afvallen. Vertrouw op de Heere, en doe het goede; bewoon de aarde, en voed u met getrouwheid. En verlustig u in de Heere, zo zal Hij u geven de begeerten uws harten. Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken; en zal uw gerechtigheid doen voortkomen als het licht, en uw recht als de middag. Zwijg de Heere en verbeid Hem; ontsteek u niet over degene, wiens weg voorspoedig is; over een man, die listige aanslagen uitvoert." (Psalm 37: 1-7). "Wreekt uzelf niet, beminden! maar geeft de toorn plaats. Want er is geschreven: Mij komt de wrake toe. Ik zal het vergelden zegt de Heere." (Rom. 12: 19)

Ja, nochtans, en nochtans heeft dus Israël God tot troost; nochtans en *nochtans is God Israël goed!* Israël zijn dan degenen, die rein van hart zijn, dat zijn zij, die zich geven, zoals zij zijn, die de Heere hun gedaante tonen, en zich niet anders voordoen dan zij zijn. God de Heere kent de mens tot op het gebeente. Hij alleen, Hij weet wat Zijn arm kind zo neerdrukt en als een grafzerk op de borst ligt! Ja, Israël! U Israël, dat met onze God worstelt op leven en dood, Hij, uw God weet, hoe het u te moede is, wat u zoekt, wat u op het oog hebt. Hij kent uw arm gejaagd hart om en om. Ja, u hebt gelijk, duizend afgoden huizen er in. Maar immers ook gerechtigheid? Ja, gerechtigheid dat is, honger en dorst, om overeenkomstig de Goddelijke wil en uw eigen, menselijke behoeften, door dit leven te komen; is 't niet waar? Hoezeer u deze behoeften ook voelt, God de Heere Zelf is en blijft ons hoogste en dierbaarste Goed! En om zo te kunnen spreken, moet men immers de Heere kennen als Degene, Die, naar Zijn vastgestaafd verbond onze zonden niet gedenkt. Maar die achter Zijn rug in het diepste der zee werpt! O wat er dan ook gebeure, wat er ook op ons losstorme, wie de Heere zó kent, die zal zich aan Hem vastklemmen. Hij toont zo, vaak zonder het zelf te weten, dat hij in God gelooft als degene, die alles, alles voor en in Hem doen moet. Zó troost het die mens, dat God zijn allerhoogste Goed, zijn enigste Schat is, en dat blijkt daaruit, dat hij de Heere tot zijn enige Toevlucht en anker der Hoop heeft.

Asaf was een aanzienlijk man, hij was een vorst, een man, die veel gezien, veel beleefd had, en veel volken en landen kende; ook een man, die veel geleden had, die

veel miskenning en onbillijkheid had ondervonden! Maar, te midden van dit alles, een man met een vorstelijk gemoed en vorstelijke behoeften. Hoe komt het nu, dat, toen hij in allerlei wanhoop en vertwijfeling was geraakt, ja, om zo te spreken, evenals Job op de afgrijselijke ashoop (mesthoop) was gezeten, hij nochtans er luid van begint te roemen, *dat God Israël goed is?*

Ga in het heiligdom, o ziel! Dring wat dieper in het Woord van uw God door, en u zult zelf ervaren, hoe dat hij uw gelijke was! Dat roemen ontstond uit de liefde Gods. Want waar God liefheeft, daar heeft Hij lief voor eeuwig en neemt Hij het gehele hart in. Waar zo de mens God begint lief te hebben, omdat de Heilige Geest is uitgestort in zijn hart, daar ziet hij in de Heere een zee van liefde, rust, vrede, macht en heerlijkheid. Hij ziet in Hem een rijke Vader, die mij, zijn kind, rijkelijk zal geven, wat de begeerte mijns harten is; hoe en wanneer, dat weet ik niet. Maar doen zal Hij het gewis!

"Nabij God te zijn" betekent dus, op God te vertrouwen, op Hem alléén te hopen voor alles, en tegen alles, wat ons omringt. "Nabij God te zijn" is op Hem te hopen, die alleen een arm mensenhart vervullen kan. Waar zo de nabijheid Gods gesmaakt en geproefd wordt, daar worden alle mensen, daar wordt een gehele wereld, op de weegschaal gewogen, lichter dan niets en ijdelheid! Alle menselijke macht wordt dan machteloosheid, en alle raadslagen, die mensen in hun waan vormen en ten uitvoer willen brengen, gaan teniet, als was, dat voor het vuur smelt!

Ja, zegt de ziel, die in het verbond Gods is overgegaan: *het is mij goed nabij God te zijn!* Een andere vreugde heeft ze niet. Integendeel ze is diep bedroefd en moet met de 25^e Psalm klagen: *duizend zorgen, duizend doden kwellen mijn angstvallig hart!*

Ja, juist een profeet Asaf, die het luid uitriep: "Immers is God Israël goed" en "het is mij goed nabij God te zijn", kan in de Psalmen, die wij van zijn hand hebben, zo jammeren en klagen, dat wij in hem het klaarste beeld vinden van iemand, die veel geleden, veel gestreden en veel geweend heeft. Het beeld van iemand, die velerlei tegenstrijdigheden gezien had, veel schone verwachtingen in rook had zien vervliegen, met veel vijanden moest worstelen, in wie het hart haast verbrijzeld was van smart. En wel daarover, dat het hem zo geheel anders ging, dan in Psalm 1 en in zoveel andere uitspraken van Gods Woord van de rechtvaardigen staat geschreven. Maar te midden van al zijn droefheden, smarten en wederwaardigheden smaakte hij toch ogenblikken van hemelse vreugde: *Mij aangaande, zegt hij, het is mij goed nabij God te zijn!*

Zie lezer, de duivel wil ons in droefenis en smart doen omkomen. Maar de barmhartige God wil ons te midden van onze benauwdheden, onder ons zwaar kruis verkwikken en verheugen, en onze heetste tranen vriendelijk van onze ogen afwissen. God is niet hardvochtig, noch onbarmhartig. Maar de duivel is hardvochtig en onbarmhartig, de wereld en allen, die in hun waan nog heil van het verbroken werkverbond verwachten. God schept geen behagen in onze tranen, en persen soms Zijn heilrijke maar smartelijke kastijdingen ons tranen af, lang kan Hij ze toch niet zien vloeien. Spoedig keert Hij weer tot de zijnen met de zoete troost van Zijn Goddelijk Woord. En als men door en door gesmaakt heeft, wat Hizkia ook moest smaken: *in vrede is bij de bitterheid bitter geweest*, dan volgt er ook spoedig evenals bij hem op: *maar Gij hebt mijn ziel liefelijk omhelsd, dat ze in de groeve der vertering niet kwam*. Jesaja, 38: 17.

O hoe heerlijk weet de Heere te midden van kruis en druk te vertroosten, ja, buiten Hem is er eigenlijk niemand, die het recht verstaat met gewonde en verbrijzelde harten om te gaan. En de tranen, die Hij het liefste ziet vloeien, zijn tranen van dank en

vreugde! Daarom staat er ook in Psalm 71: 19 en vervolg: 'Ook is Uw gerechtigheid, o God, tot in de hoogte; Gij die grote dingen gedaan hebt en doet; o God, wie is U gelijk? U, die mij veel benauwdheden en kwaden hebt doen zien, zult mij weder levend maken, en zult mij weder ophalen, uit de afgronden der aarde. Gij zult mijn grootheid vermeerderen, door Uw koninklijke gunst, goedheid en genade, en mij van rondom vertroosten.' Zie, zo weet de Heere nochtans een stroom van dank- en vreugdetranen te doen vloeien over de hardste rotssteen!

Ook zal ik U loven, zo luidt het verder in Psalm 71, *met het instrument der luit, Uw trouw, mijn God! Ik zal U Psalmzingen met de harp, o Heilige Israëls!* De duivel heeft het graag, als ons het hoofd op de borst hangt en wij met een treurig gelaat, gebukt onder het leed, daarheen gaan. Maar God de Heere, al is en blijft het waar, dat Hij een iegelijk zoon kastijdt, die Hij aanneemt, schept geen behagen in ons leed. Nee! Nooit en nimmermeer doet Hij dat. Hij is blij, als Hij ons blij ziet, en daarom liet Hij de "arme herders in Bethlehem weldra verkondigen grote blijdschap, die al de volken wezen zal".

Maar de vreugde, die Gods kinderen smaken, gaat toch vaak door een zee van tranen. Soms kunnen zij een vrolijk loflied aanheffen en klinken hun Psalmen over berg en rots. Maar spoedig zijn zij weer neergeslagen door het gevoel van hun eigen zwakheid en moedeloosheid! Dat ondervond Asaf ook. Want welke bittere klachten volgden er op zijn vrolijk en moedig: *Immers is God Israël goed!* Daarom nam de Heere hem ook vriendelijk bij de hand en voerde hem in Zijn heiligdom!

En wie dat geschiedt, die ziet allereerst in de voorhof het brandofferaltaar staan, werpt men dan een blik in het heilige, dan ziet men het reukofferaltaar, de tafel der toonbroden en de gouden kandelaar, terwijl in het Heilige der heiligen de ark des verbonds staat. Zó leerde Hij, dat God de zonde vergeeft, dat Hij het gebed verhoort, dat Hij reinigt van alle ongerechtigheid. Ja, de Heere is mijn Troost en mijn Licht, bij Hem is veel genade en ontferming! De Heere is Koning, Hij regeert, Hij is bekleed met hoogheid en sterkte! Op deze weg wordt de wereld o, zó klein! En de Heere alleen, o zó groot! Wel zoekt de duivel de arme zondaar altijd weer een steen aan de voet te binden, om hem terug te trekken en te houden in het stof van de dood. Maar al plaagt hij de verlorene ziel nog zo veel, toch blijft er in het binnenste een worstelen met, een zuchten tot de levende God. En bij alle vertwijfeling en wanhoop klinkt "nochtans des geloofs" van de wanden des harten.

Van dat "nochtans" spreekt de profeet Habakuk hoofdstuk 3: 17-19: "Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijzen voortbrengen: dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal en dat er geen rund in de stallen wezen zal." Ziet u lezer, de een gaat het zó, de ander weer anders. Maar kruis en druk is overal bij Gods ware kinderen; bij de een wil de vijgenboom niet bloeien, bij de andere de wijnstok geen vrucht geven; hier ontbreken olijfbomen, ginds akkers! *Maar nochtans, zal ik in de Heere van vreugde opspringen! Ik zal mij verheugen in de God mijns heils! De Heere Heere is mijn Sterkte en Hij zal mijn voeten maken als der hinden, en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten.*

Zo zal ik U prijzen op mijn snarenspeel. Psalm 71. Ja, vreugde te midden van verdrukking en benauwdheid, hemelse vreugde is er nochtans bij Gods kinderen! Vreugde is er, waar de Heere Jezus Zijn vrede geeft, waarvan Hij zegt: *Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u, niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u.* Joh. 14: 27. Daar mogen de golven hoog gaan en bruisen, daar moge de duivel woeden. Maar die God, die gezworen heeft: *Ik ben de uwe, en u de Mijne*, daagt altijd weer op in het verbrijzelde hart met Zijn genade, met Zijn volheid, met Zijn troost. Juist dan verrijst

Zijn Zon aan de kim, als alle andere hulp is afgesneden. En hoe is dan 's Heeren wijze van doen?

O! dan doet Hij ver boven bidden en denken, en toont de mens, dat Zijn hand niet verkort is! Hij is een rechte Helper in de nood! Plotseling zet Hij de vijanden op gladde plaatsen, plotseling brengt Hij iets tot stand, dat de ziel nooit gedacht had! Als God komt troosten, is het eerste, dat men ondervindt, dat hemel en aarde, als het ware, voor het zielsoog verdwijnen. Dan zegt men: 'O! wat is God toch groot, en wat ben ik toch een nietig stofje, en tot zo'n stofje heeft de genadige Heere gesproken: *Ik heb u in Mijn beide handpalmen gegraveerd*. Doe dan vrij met mij, wat u wilt, o alle machten der duisternis! Die God zal mij wel weten te beschutten en te bewaren bij de verworven verlossing. Ik zal er luid van roemen, dat genade genáde is, en dat des Heeren Naam een sterke vesting is voor alle armen en ellendigen!

Daarom zegt Asaf ook verder: *Het is mij goed nabij God te zijn, ik zet mijn betrouwen op de Heere Heere!*

O, wat zal er nog uit u worden! Hoe zal alles met u gaan, hoe zal alles, wat u nu noch bedrukt maakt, terecht komen? Denkt de ziel in haar angst, en vergeet God, de Allerhoogste, in Wiens macht al haar paden zijn. Is Hij dan niet de Heere, zodat alles aan Zijn bevel is onderworpen? En Hij heeft macht genoeg, om de ellendigen te helpen, en alles neer te stoten, wat zich tegen hen, en dus tegen Hem zelf verheft, alles, wat Zijn Goddelijk Woord weerstaat! Is Hij niet een volkomen Schild voor allen, die op Hem vertrouwen, die op Zijn goedertierenheid hopen? Is Hij niet de getrouwe Verbonds-God, die zalig maakt naar Zijn eeuwig voornemen en behoudt door Zijn Goddelijke wil en voorzienigheid? Heeft Hij zichzelf niet genoemd met de Naam: *Ik zal zijn, die Ik zijn zal*? Zo heeft Hij zich genoemd, toen Hij door Mozes Zijn Goddelijk raadsbesluit ten uitvoer liet brengen! Toen zei Hij tot het volk: *Ik zal zijn!* 'Ik leef heden, leg u maar rustig te slapen, als de nacht gekomen is, morgen en overmorgen leef Ik nog, en tot in alle eeuwigheid ben Ik dezelfde.'

Denkt u van uzelf, lezer: Ach ik zal toch zeker niet volharden tot het einde, ik ga zeker nog eindelijk verloren, en zal omkomen in de strijd?

Hoor wat de Heere zegt: *Ik heb een eeuwig verbond met mijn Gezalfde, en in Hem, uw gezegend Hoofd, bent u reeds gekroond!* Zo mag dan ieder arme en ontblote ziel haar vertrouwen op de Heere zetten, en zelf de wonderen van Zijn Almacht beleven! Hoe feller de strijd is, hoe heviger de vijanden woeden, des te meer eer legt de Heere in, hoe meer de olijven en druiven in de pers komen, des te meer olie en wijn vloeit er.

Welgelukzalig, ja, driewerf gelukzalig dus dat volk, wiens God de Heere is, dat opgenomen is in het eeuwig Verbond der genade, dat volk, waarvan Hamans vrouw eens getuigde: *dat men tegen die Mordechai's des Heeren niets vermag, maar voor hen moet vallen*. Dit volk is een kudde schapen, zonder beschutting, zonder tegenweer, gelegd op het open veld, op de woeste heide! Schapen, wat hebben die anders, dan warme, zachte wol? Als de wolf komt zijn het verloren, weerloze dieren, die zich niet kunnen verdedigen. Maar de Herder Israëls slaapt en sluimert niet. Wat hebben die armen niet te prijzen en te vertellen van die enige goede Herder, die Zijn leven voor hen heeft gelaten, die Zijn schapen niet in de woestijn om laat komen! Maar Die hen van harte een grazige weide gunt en er ook koninklijk voor zorgt, dat Zijn arme dieren een vette, groene weide bekomen. Ja, dat is de eer en de vreugde van de goede Herder, Jezus Christus, - hoog geloofd in eeuwigheid, - dat Zijn schapen reine, witte wol dragen, dat zij het goed hebben aan stille, heldere waterbeken. En als

de avond komt, neemt Hij ze veilig in Zijn stal en blijft dan, wat Hij altijd was:
Wachter in de nacht!

Zie, lezer, wij hebben u nu een geruime tijd bezig gehouden met de schatten, die in het eeuwige Genadeverbond liggen opgesloten. Wij willen nu nog enige blikken slaan op de woorden die God tot Abraham sprak *om het in dat verbond dieper in te leiden, en op het tijdstip, waarop zulks geschiedde.*

8. Gods belofte

Als nu Abram negen en negentig jaren oud was, zo verscheen de Heere Abram en zeide tot hem: Ik ben God, de Almachtige! Wandel voor mijn aangezicht, en zijt oprecht! Genesis 18: 1.

Luther vertaalt: *wees vroom!* Dit zijn, mijn lezers, woorden des Heeren tot Abram gesproken. Maar niet alleen tot hem, ook tot allen, die wandelen in de voetstappen des geloofs van onze vader Abram. Deze belofte geldt niet hem alleen. Maar ook ons, zo wij waarlijk in Christus zijn. "Abram" heet de aartsvader hier en niet Abraham. Want deze nieuwe naam heeft hij eerst later in ons hoofdstuk ontvangen. Eerst was zijn naam "Abram" dat is: "hoge vader." Zijn nieuwe naam daarentegen was Abraham, dat is, *vader van een menigte*. Zijn huisvrouw ontving toen ook een nieuwe naam; eerst heette zij Saraï, dat is "mijn vorstin". Haar nieuwe naam luidde Sara, dat is, kortaf "*vorstin*".

Abram, de "hoge vader", was negen en negentig jaren oud. Vijf en twintig jaren waren er verlopen, sinds de Heere een verbond met hem had gesloten, en hij voor de eerste keer de liefelijke belofte had ontvangen: *in uw zaad zullen alle volken der aarde gezegend worden*. Hij had sinds die tijd veel beleefd, en het was ook bij hem wel aan de dag gekomen, wat vlees is, en hij had het om en om ervaren, dat het alleen eeuwige genade en trouwe, ja, loutere ontferming is, indien een mens Gods weg also mag bewandelen, dat hij volhardt tot aan het einde.

Abram had de belofte geloofd. God de Heere, had hem gerechtvaardigd als een goddeloze, en hij had in God geloofd als in degene, die wat Hij beloofd heeft, ook kan en zal vervullen. Abram had echter ook verkeerde wegen ingeslagen. "Ja,!" zo had hij in zijn blindheid geredeneerd, "God heeft wel gezegd, dat de beloofde zoon uit mij zal voortkomen. Maar heeft Hij de vervulling van Zijn belofte uitdrukkelijk verbonden aan de heilige, echtelijke staat?"

Door zulke redeneringen en overleggingen van het natuurlijke, bedorven verstand geraakten Abram en Saraï op een verkeerde weg, op de weg naar Sinaï, dat is, naar het werkverbond, en niet naar Jeruzalem, dat is, het Verbond der genade! Zij nemen beide de toevlucht tot de werken der wet. En, die het daarbij zoeken, die onder de wet willen zijn, zoals Paulus het Rom. 3 en Galaten 4 noemt, redeneren aldus: "dit of dat heeft God beloofd, en dus zal het ook geschieden. Maar het geschiedt niet. Er is echter een zichtbaar middel voorhanden, om het gewenste doel te bereiken, laat ons dit nu maar aangrijpen, opdat de belofte waar worde". Want, geen mens laat het van nature op de belofte en trouw van God aankomen, ook al meent hij het te kunnen, en al kon hij tal van bewijzen voor dit geloof opsommen.

Zo sloeg ook Abram een zeer verkeerde weg in, en meende, dat de zoon der dienstmaagd de zoon der belofte zijn kon, daar het toch onmogelijk scheen, dat Saraï in haar ouderdom baren zou. Ja, een zoon kreeg hij. Maar het was een Ismaël, een spotter, die voor God verworpen was, zowel als de gehele weg, waarin Abram hem had verkregen. Wat God tot stand brengt, dat brengt hij op zo'n wijze tot stand, dat het daarbij voor de gehele wereld openbaar wordt: dat is geen werk van vlees en bloed, dat is het werk des Heeren Heeren alléén. Als het om de waarachtige vervulling van Gods beloften gaat, kan niemand daar met zijn zuchten of tranen ook maar iets aan toe doen.

Dertien volle jaren waren verlopen sinds Abram de belofte ontving, hij zal Ismaël in zijn tent en onder zijn ogen opgroeien, misschien verheugde hij zich over zijn bezit,

hield onder dat alles vast aan Gods belofte, en meende toch ook vaak: Ismaël zal toch wel misschien de zoon der belofte zijn! Dertien lange jaren had Abram gewacht, negen en negentig jaren was hij oud. Zowel bij zichzelf als bij zijn huisvrouw zag hij niets dan dood en onvruchtbaarheid. Was het nog mogelijk, dat Gods belofte vervuld werd? Wie Gods belofte liefheeft, blijft daaraan hangen, daarop hopen, al duurde het ook veel lange jaren, en zucht ten hemel: *Ach, dat Israëls verlossingen uit Sion kwame! Ach, dat de Heere toch wilde nederdalen van de hemel en Zijn eigen dierbaar Woord waar maken!* Maar sinds alles om mij en in mij roept: nee, dat is onmogelijk!, leef ik geheel onder de indruk; dat het ook eeuwig *nee* zal blijven! Nochtans is er op de diepste bodem der ziel een flauwe hoop, al is die ook maar een rokende vlaswiek gelijk! Wil de Heere die uitblussen, nu ja, dan is het voor eeuwig voorbij. Maar dat doet Hij nimmermeer. Maar giet druppel voor druppel van Zijn olie op dat stervende lichtje, dat het helder en vrolijk brandt.

Plotseling verscheen de Heere Abram in diens bedroefdheid! Haast is de tijd verstreken, haast is hij honderd jaren oud, en naar oosterse begrippen, nog meer dan naar de onze, is honderd een getal der volheid, der voleindiging. Het beslissende tijdstip was dus voor Abram gekomen, "nu of nooit", goldt het voor hem. Maar de trouwe God, Jehovah, de Verbondsgod, Hij blijft niet uit; wel vertoeft Hij soms met de vervulling van Zijn beloften. Maar Hij komt zeker op Zijn tijd, op Zijn ure!

De Heere verscheen Abram. Hoe is Hij hem verschenen? Dat kan ik u niet duidelijk maken. In het volgende hoofdstuk hebben wij weer zo'n verschijning, toen er drie mannen tot Abraham kwamen, om hem het juiste tijdstip der vervulling van Gods belofte aan te kondigen.

Wij lezen immers Gen. 18: 1: ***Daarna verscheen hem de Heere aan de eikenbossen van Mamre, als hij, Abraham, in de deur der tent zat.***

Toen had de Heere een menselijke gestalte aangenomen, gelijk ook de twee engelen, die Hem vergezelden. Was het ook in menselijke gestalte, dat Hij aan Abram verscheen bij de gelegenheid, die wij in dit 17e hoofdstuk vinden? Ik weet het niet, lezer. Maar dit weet ik wel: als u waarachtig tot de Heere bekeerd bent, als u Hem waarlijk kent, als u de goede keus gedaan hebt, zal het u ook niet aan openbaringen van Zijn almachtige liefde en trouw hebben ontbroken, noch ontbreken. Maar zulke openbaringen zijn geen droomgezichten, buiten Zijn Woord om. Maar waar Hij zich openbaart, komt Hij met Zijn heerlijk, dierbaar, Goddelijk Woord, blaast dat zachtjes door de Heilige Geest in het verbrijzelde hart, spreekt zó liefelijk van vrede met het bekommerde gemoed, - en bij het vernemen van die zoete woorden, die haar van het Bijbelblad toewaaïen, - weet de ziel zelf: *dat is van de Heere geschied!*

Wie was het, die Abram verscheen?

De Heere HEERE. Wie is Hij? Dat is Hij, Die was, Die is, Die komen zal, de almachtige, de eeuwige, de levende God, uit Wie, door Wie en tot Wie alle dingen zijn! Hij was, toen wij er nog niet waren, Hij was er, voordat wij in moeders lichaam voorbereid werden, en Hij is het, die ons tot op de huidige dag geleid heeft, ook al was dat vaak verborgen voor onze ogen. En Hij zal er zijn, als wij er niet meer zijn. Hij, de Alfa en de Omega, de Heere Heere is het. Dezelfde God, die aan Abram verscheen, heeft uw ouders door Zijn hand samengebracht, opdat u zou geboren worden. Hij is het, die uw wieg liet vlechten, die zorgde voor de nodige kleding, om uw naaktheid te bedekken, zodra u het levenslicht zag. Hij droeg u tot op heden, en heeft al uw wegen, uw gehele levensweg heerlijk bepaald en daargesteld. Het staat alles in Zijn boek geschreven wat gebeuren zal, hetzij ten dode, hetzij ten leven.

Maar u o nietig mensenkind! Wat zou u tot stand brengen met al uw overleggingen, met al uw kommer en al uw zorgen? Stof, aarde en as, dat zijn wij voor Hem. En Hem zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend, Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Hij heeft gesproken: zo en zo zal het gaan, Zijn woord zal bestaan, en Hij zal al Zijn welbehagen doen, Hij legt ten uitvoer de gedachten Zijns harten. Welk een troost ligt daar toch in, dat God onveranderlijk is, dat Hij eeuwig dezelfde blijft, dat Hij lang, voordat u geboren waart, alles voor u bestemd en voorbereid heeft, zodat begin, midden en einde van uw gehele levensweg alleen in Zijn vaderlijke hand liggen! Jesaja 45: 22: *Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, al u eindend der aarde. Want ik ben God, en niemand meer!* In u is niets dan ongerechtigheid en zwakheid. Maar in Hem is gerechtigheid en sterkte. Om dit te erkennen, moeten wij Hem gevonden hebben, gelijk Hij het zelf zegt: *Ik ben gevonden door hen, die Mij niet zochten!*

Het was de Tweede Persoon in het Goddelijk wezen, die hem verscheen, onze lieve Heere en Heiland Jezus Christus. De Weg, de Waarheid en het Leven! En daarom geldt ook hier: “Zeg de onbedachtzamen van hart: weest sterk, en vreest niet: ziet! ulieder God zal ter wrake komen met de vergeldingen Gods, Hij zal komen en ulieden verlossen!” Wat sprak Hij nu tot Abram?

Ik ben God, de Almachtige. Was het nodig, dat de Heere zulks tot Abram sprak? Zeker! Anders zou Hij het niet gedaan hebben. Ja, dat was nodig voor de heilige Patriarch Abram, voor de vader van alle gelovigen, voor hem die nu reeds vijf en twintig jaren lang de Heere gekend had. En was het nodig, dat het hem gezegd werd, zo is het zeker ook hoog nodig, dat het ons gezegd wordt. Want wij kunnen immers evenmin, als Abram op God alleen vertrouwen, op Hem wachten en er met het hart op blijven staan: *wat God belooft heeft, dat doet Hij ook!*

Hebt u nu Hem gevonden, bent u tot Hem gekropen als een nietige worm, hebt u geroepen om genade en vergeving van zonde, hebt u Hem zó gevonden? Zeker, dan hebt u een trouwe Vriend gevonden, een Broeder, die Zich voor ons niet schaamt, een genadige, barmhartige, getrouwe en liefderijke Vader! Maar ... wachten! Op Hem wachten! O, wie vermag dat? Menigeen zal het nog wel heugen, hoe hij in ogenblikkelijke verlegenheid zichzelf heeft willen helpen, en hoe hij later op de borst moest slaan en zeggen: o had ik toch nog een klein poosje geduld gehad! Mensen bedriegen, en daarom: *vervloekt is degene, die vlees tot zijn arm stelt.* Ja, wachten, stilletjes op God wachten, dat is de allereerste les in de school des levens, in de school des kruises! God niet vooruitlopen, zichzelf niet met geweld de baan willen breken. Want dat is ‘s Heeren weg niet! Maar het vlees wil deze weg niet op, de natuurlijke mens, ook waar hij zich geestelijk zoekt voor te doen, wil op God niet wachten. Maar grijpt naar vleselijke middelen, naar de werken der wet, naar de wereld, naar de afgoden, ja, naar het ongeloof zelf! Alles alleen maar om zich een weg door de wereld te banen. Maar, wat wil nu toch een armzalig mensenkind aanvangen, als Gods tijd nog niet gekomen is? Alles, wat hij in eigen of schijnvrome kracht onderneemt, strekt nergens toe, dan, om zichzelf en de zijnen ongelukkig te maken en te verderven. Rustig ligt het scheepje voor anker; en wie bij Gods gebod, bij Zijn heilige wet volhardt en zijn zorgen op Hem werpt, zal het ervaren, dat de golven het scheepje geenszins aan de rotsen zullen kunnen verbrijzelen. Maar dat, hoe ook heen en weer geslingerd, het nochtans vast blijft liggen aan het anker van die hoop, die gaat tot in het binnenste voorhangsel!

Abram heeft geloofd op hoop tegen hoop, en toch zat hij vol twijfel en vrees. Wat maakte de man Gods bevreesd, wat vervult hem met angst? De bange gedachte: ik

krijg niet, wat mij beloofd is, ik kom nog eens bedrogen uit! En als de nood dan nijpt, zoekt men zichzelf met ongeoorloofde middelen te helpen, en wil zo, met terzijde zetten van Gods klare, uitgedrukte wil, toch nog op genade blijven hopen. Maar men begrijpt dan niet, dat men juist met Gods gebod, ook Zijn Goddelijke genade heeft laten varen!

Weet u wel, wat Gods wil en gebod is, wat in Zijn Goddelijke wet ligt opgesloten? Dit lezer: *aan u doodarme, wil ik een paleis schenken! U melaatse, wil ik reinigen!* Dit is Gods gebod, dat Hij luid laat verkondigen, dit is Zijn soevereine wil: 'U zondaar! Die uzelf aanklaagt en God gelijk geeft, als Hij u een zondaar noemt, Ik spreek u vrij voor mijn rechterstoel en bekleed u met het blinkende gewaad van Mijn gerechtigheid, met de mantel des heils! U zwakke, zult in uw zwakheid kracht ontvangen! U arme, die in de wereld vastgekleusterd zit, ik heb de wereld overwonnen uw geloof daaraan is de overwinning over de wereld.'

Waar God Zich echter opmaakt, om Zijn ellendigen te helpen, daar zinkt al het onchristelijk schijnvrome vlees te gronde! Wie echter door God aan zichzelf is ontdekt, en een zondaar is geworden in eigen ogen, kan op zijn verkeerde weg niet blijven, en wilde hij dat, dan zou de trouwe Verbondsgod het hem zeker verhinderen, en hem armen en benen verbrijzelen, om hem te beletten verder in zijn verderf te lopen.

Weet u lezer, wat onze grootste zonde is? Dat is *het ongeloof*. Wij kunnen niet op God wachten. Maar willen steeds onszelf helpen, in plaats van in het verborgene bij God aan te houden en met Hem te worstelen, in plaats van in de heilige Bladen het oog te slaan, en daar in te zien, hoe lang het vaak geduurd heeft, eer Gods heiligen de vervulling van de hun gedane beloften hebben verkregen. Veel liever grijpt het vlees allerlei verkeerde middelen aan. Het zich bij uitnemendheid met de christennaam opsiende vlees staat daarbij in de eerste gelederen vol ijver en vuur; de duivel staat aan het hoofd van zo'n leger, in de gedaante van een engel des lichts, zet de bazuin aan de mond en verkondigt luid, dat er nu wonderen zullen gebeuren. Maar lezer, gelooft u werkelijk, dat een soldaat de goedkeuring van zijn overste zal verwerven, als hij zonder bevel, op eigen verantwoording, duizend vijanden verslaat?

God de Heere blijft niet uit, Hij komt zeker, en Hij kwam ook Abram tegemoet in diens nood en angst. En als het van de hoge hemel klinkt: *God de Heere komt! Uw Heil, uw Koning komt o Sion!*, dan komt dat heil ook als een volle stroom, vraagt naar geen steenrotsen noch bergen. Maar breekt zich baan door alles heen! Nu gaat Abrams heilzon op, nu zal hij verkrijgen, wat hem voor vijf en twintig jaren beloofd was, het komt, het blijft niet uit! En God de Heere heeft nog Zijn volk, waaraan hij heil en zaligheid beloofd heeft! Dat zijn Zijn honderd vier en veertigduizend, die op de berg Sion staan, met het Lam in hun midden; en dan nog die gehele schare, die niemand tellen kan.

Waarom komt God tot Abram in diens angst en vrees? God wil Zijn verbond met hem sluiten. Maar had hij dat dan niet vroeger met Abram gesloten? Zeker! Maar God wil nog eenmaal het verbond met hem maken, *dat verbond vernieuwen*. Wat was dat voor een verbond? Dat was het verbond van eeuwige genade, eeuwige trouw, eeuwige liefde en barmhartigheid. Het was hetzelfde verbond dat de Heere nog sluit en vernieuwt met zulken, die niets hebben als armoede, zonde en schuld, en die leven van het woord: *vrees niet; geloof alleen!* Abram zou nu dat verbond, die belofte, in vervulling zien gaan. Nu Gods tijd daar was om Zijn paradijsbomen te schudden, moest Abram zich met zijn ledig vat opmaken, om dat gevuld te krijgen met al die heerlijke, kostelijke vruchten.

Bijna honderd jaren is Abram oud; nu is de tijd gekomen. Het stond met hem zoals het met de Emmaüsgangers stond, toen zij zo angstvallig en neergeslagen zeiden: “Wij hoopten, dat Hij degene was, die Israël verlossen zou; doch ook, benevens dit alles is het heden de derde dag, van dat deze dingen geschied zijn. Maar ook sommige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in de morgenstond aan het graf geweest zijn, en Zijn lichaam niet vindende, kwamen zij en zeiden, dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen dat Hij leeft! En sommigen dergenen, die met ons zijn, gingen heen tot het graf en bevonden het alzo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden. Maar Hem zagen zij niet!” En daarop volgt ‘s Heeren vriendelijke terechtwijzing: *O, onverstandigen en tragen van hart om te geloven, al hetgeen de profeten gesproken hebben.* Lukas 24: 21-25.

De Heere vernieuwde het verbond met Abram, het verbond van eeuwige genade en barmhartigheid, en tot een teken en zegel daarvan verordineerde de Heere *het teken der besnijdenis*. Maar Gods handelwijze is zo geheel anders, dan wij het ons voorstellen. Abram ontving van de Heere een teken en zegel, om het goed en grondig te leren, wat de mens zo ongaarne leert: met onze macht is niets gedaan! De Heere wilde hem zeggen: ‘Daar hebt u nu een teken en zegel in uw eigen vlees, dat als Ik, de Heere, begin te werken, Ik alles, alles afbreek en lossnijd, opdat de vrucht, die ik schep, met geen vezeltje meer blijve hangen aan de oude Adam, en u het zien zou en met uw hart ondervinden: *dat heeft de Heere alléén gedaan!*

Als God de Heere begint te werken, dan schenkt Hij een roepen tot Hem in de nood en een goed geweten, doordat Hij tot hem spreekt: *Abram u hebt de oude mens afgelegd, en de nieuwe aangedaan in Christus Jezus!* vergelijk Genesis 17: 10-14. *Ik ben God, de Almachtige*, zo spreekt de Heere tot hem! Wilt u naar een uitdrukking zoeken, die deze woorden, zoals zij in het Hebreeuws¹ luiden, juist weergeeft, dan zegt dit: ‘Alles, alles is God! Alles, alles hebt u in God! Alles wil de Heere voor u zijn, en alles wat u behoeft, is in Hem te vinden voor tijd en eeuwigheid!’

Hij alleen is God, de levende God, genadig, getrouw en barmhartig, die zonden en misdaden vergeeft, om Zijns lieven Zoons wil! Wie Hem gevonden heeft, die heeft het hoogste goed, is schatrijk en getroost, gelukkig voor eeuwig en zingt: als ik U maar heb, vraag ik naar hemel noch aarde! Al versmacht mijn vlees en mijn hart, al gaat alles te gronde, u o Heere zijt en blijft mijn alles! Smaakt en proeft, hoe vriendelijk de Heere is; alles, alles hebben we in Hem! Wel draagt de Paus een schitterende, prachtige kroon, en de Heere Jezus maar een doornenkroon. Maar in Zijn doornen zijn louter paarlen verborgen!

God is sterk, dat ligt ook in deze uitspraak: "Ik ben God, de Almachtige", opgesloten. En Zijn naam zal zijn: "sterke God", Jesaja, 9: 5. De "sterke God", de Almachtige, zo is Zijn Naam! Hij komt met Zijn allerheiligst Woord, draagt alles door het Woord Zijns monds en onderhoudt alles, hemel en aarde door Zijn almachtige kracht! Niets, niets staat Hem in de weg om Zijn Goddelijke wil door te zetten. De kracht, die in de zichtbare dingen ligt, is uit Hem. Want alles leeft en ademt alleen uit kracht, die Hij verleent. En waar wij neer liggen in onze zwakheid, en hebben alle helse machten en krachten tegen ons, als wij door allerlei verzoeken gejaagd en heen en weer geworpen worden, dan spreekt God tot een ieder, die zwak is, en kracht nodig heeft: *Ik ben God de Almachtige!*

Waarom had Abram deze troost, deze liefelijke woorden des Heeren nodig? Weet u waarom de Heere zó tot Abram sprak, gelijk Hij nog spreekt tot elke ziel, die in haar nood dreigt om te komen? Opdat, als een arm mensenkind zucht: "ik kan niet meer, zó

¹ El Schaddaï kan vertaald worden: De Vruchtbaarmakende

kan ik het niet langer uithouden." Namelijk dat hij bij de bange kreet des harten: "wat dan? wat nu? hoe moet het nu gaan?" hij er toch voor bewaard worde, de wet Gods opzij te schuiven, naar het zichtbare te grijpen en zo in de wereld onder te gaan! En daarom welgelukzalig, ja, driewerf gelukzalig die mens, die in het verborgene tot God roept: 'Heere mijn God! Ik kan niet meer! Help mij uit door Uw gerechtigheid, genade en ontferming! Vele, veel zijn mijn tegenpartijders, die mij naar het leven staan, help mij uit door Uw rechterhand! U kent mij immers door en door, tot op de diepste grond des harten! Ik kan niet meer Heere! Help u mij!'

Zie lezer, omdat het Abram ook zó bang te moede was, graveerde de Heere hem dit heerlijk woord in het hart: *Ik ben God, de Almachtige!*

Ik ben God de Almachtige! De Almachtige, dat beduidt naar de grondtaal eigenlijk: *Ik ben, als een moeder!* Stelt u lezer, een moeder voor met een zwakke zuigeling. Zo'n zuigeling twijfelt er immers niet over, dat zijn moeder een schoot heeft, waarop hij uitrusten, een borst, waaraan hij lafenis en overvloedig voedsel kan verkrijgen, en zeggen de bange kreten van de zuigeling eigenlijk iets anders dan: u moet ik hebben, u moet ik hebben! En met deze bange luide kreten trekt het kind de moeder tot zich, en terwijl de moeder het kind laaft en voedt, ontstaat er een wonderbare band en eenheid tussen die beiden. Wat het kind voelt, voelt de moeder, wat de moeder voelt, voelt het kind. Als het kind om lafenis huult, is de moeder bereid het die te schenken, en zij heeft een fijn gehoor voor het gehuil van haar zuigeling, ook al is die beneden, en zij boven in huis. Zie, toen de Heere tot Abram zei: *Ik ben de Almachtige* (naar de grondtekst: ik ben als een moeder), wilde hij Abram leren, dat Zijn handelwijze is, als die van een moeder, die een overvloeiende bron van voedsel en lafenis is voor hongerende en dorstende zuigeling!

O als wij maar niet zo ongeduldig waren, en spoedig onszelf gingen helpen, hoe heerlijk zouden wij het ervaren, dat de Heere is als een moeder. Hoe zouden wij ervaren, dat God alleen de bron is van ware rust en gelukzaligheid, van vrede en heil. Fabelen, oudwijfse fabelen! Zegt het vleselijk verstand, wie ervaart dat ooit, wie beleeft nog wonderen? O God lof, Abram heeft het ervaren, en nog zijn er velen, die het met hun bloed getuigen en ondertekenen willen, dat het zó gewis en waarachtig is. Alles, alles wat de mens behoeft, die recht en eenvoudig voor het aangezicht van zijn God wandelt, is voor hem bij die God in overvloed te vinden. En gelijk God tot Abram kwam om hem moed in te spreken en Zijn verbond met hem te vernieuwen, zo komt Hij nog tot al de Zijnen, als het hem op het uiterste is gekomen.

Liep Abram dan gevaar, de moed te laten zinken en zich verder om de belofte Gods niet meer te bekommeren? Zeker, anders zou de Heere hem zo niet hebben toegesproken. God kent de Zijnen wel! En als wij jarenlang het woord des Heeren vernomen hebben, altijd weer vernomen hebben, dan denken wij: 'ik heb diezelfde waarheden nu al zolang gehoord, nu kon ik ook wel eens uit wandelen gaan, in plaats van naar Gods huis, ik heb die eenvoudige prediking nu niet meer zo broodnodig, ik ben al vijf en twintig jaren of langer bekeerd.'

Maar, lezer, wat voor Abram broodnodig was, zal dat voor u, zal dat voor mij ook niet broodnodig zijn? Wij blijven leerjongens en meer niet, wij zijn het geestelijk a.b.c. altijd weer vergeten. Gelukzalig, ja, driewerf gelukzalig, die maar niet verder komt dan a.b.c., dat is: *Christus; die daar bij blijven en daaraan blijven hangen!* Die zullen zeker recht zijn in handel en wandel, en voor Zijn aangezicht in oprechtheid en met een goed geweten hun reis voortzetten.

Waarom sprak God zo tot Abram? Omdat Hij iets met Abram voor had, iets van hem verlangde. Waarom zegt de Heere nog tot Zijn kinderen: *Ik ben God de Almachtige?* Omdat Hij er op laat volgen: *Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht!*

Wat? Die oude man, van negen en negentig jaren, die sinds vijf en twintig jaren bekeerde man, wandelde die dan niet voor 's Heeren aangezicht, was die dan niet vroom, niet oprecht? Ja, zeker deed hij dat, en van de aanvang af van zijn weg, was hij een eerlijk, een oprecht man, zodat hij van schaamte op zijn aangezicht zonk, toen de Heere hem de sterren des hemels liet zien in al hun glans en heerlijkheid, en hem vroeg: *Kunt u die tellen?* Toen riep hij uit: 'Genadige en trouwe God, wat bent U toch groot en goed, dat U mij niet uitdelgt van voor Uw aangezicht! Ja, hebt U al die talloze, blinkende sterren geschapen, dan kunt U mij, arm zwak mensenkind ook wel helpen.' Waarom heeft God hem dan dat alles later nog weer moeten laten herhalen?

Omdat Abram het vergeten had, lezer, gelijk wij ook spoedig alles wat God gezegd heeft vergeten. Maar:

Het leven zucht

Naar licht en lucht!

Heere, Heere! waarbij zal ik het weten, dat ik dat (namelijk het beloofde land) erfelijk bezitten zal? Genesis 21: 1-7

Laat ons, lezer, eer wij onze betrachtingen over de geschiedenis van Abraham voortzetten, nog eens een terugblik werpen op hetgeen er bij en in hem omging, sinds hij de belofte ontvangen had, dat het gehele Kanaän eens het erfdeel van zijn nakomelingen zou zijn. Toen de Heere hem dit uitdrukkelijk beloofde, gelijk wij dat in Genesis 15 kunnen lezen, was Abram spoedig gereed met de twijfelmoedige vraag: *Heere, Heere! waarbij zal ik het weten, dat ik dat (namelijk het beloofde land) erfelijk bezitten zal?* En elke ziel, die het om de eeuwige zaligheid te doen is, spreekt ook vaak zo: 'Heere, Heere! Waarbij zal ik het weten, dat Uw allerheiligst woord, dat Uw belofte ook bij mij waarheid worden zal? Waarbij kan ik het weten, dat ik waarachtig eens het eeuwige leven zal beërven?' Abram heeft, wat hem beangstigde, de Heere voorgelegd, de Heere voorgehouden wat zijn hart benauwde, en hoewel hij vol twijfelmoedigheid en angst was, heeft hij toch aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongeloof maar geloofd op hope tegen hope. Nochtans, hoe is dat geloof aangevochten, hoe heeft hij geworsteld en gestreden.

Hoe kinderlijk sprak hij: ***Heere, Heere! wat zult u mij geven, daar ik zonder kinderen heenga, en de bezorger van mijn huis is deze Damascener, Eliëzer.*** Toen de Heere uitdrukkelijk tot hem sprak: ***Niet de zoon van Eliëzer. Maar, die uit uw lichaam zal voortkomen, die zal uw erfgenaam zijn.*** Toen de Heere hem daarna de schitterende sterrenhemel toonde en tot hem sprak: *alzó zal uw zaad zijn*, toen geloofde Abram, en de Heere rekende hem dat tot gerechtigheid. Want toen geloofde Abram, dat de Heere machtig was, om wat Hij beloofd had, ook te doen.

Doch zeer korte tijd, nadat de Heere hem dit tot gerechtigheid had toegerekend, en hem een vernieuwde belofte had geschonken, kwam weer de oude vraag van zijn lippen: *Heere! Heere! waarbij kan ik dat weten?* En zie, toen hield de Heere zelf hem de ware grond voor, de enige grond, waarop wij in genade worden aangenomen, namelijk: Jezus Christus als het Lam, dat geslacht is, en voorgekend is geweest vóór de grondlegging van de wereld. (1 Petrus 1: 20). Dat Lam alléén draagt uw zonde, uw schuld, uw straf weg, en schenkt u tegelijkertijd het door Hem verdiende recht op het eeuwige leven, op de onverderfelijke, onverwelkelijke en onbevlekkelijke erfenis, die

weggelegd is in de hemelen! Daarom, opdat Abram dit recht weten zou, hield de Heere hem het allerheiligst lijden en sterven van dit éne Lam voor in een beeld of gelijkenis, en toonde hem eerst *een koe*, als afschaduwing van de menselijke natuur van Christus; vervolgens *een geit*, om te kennen te geven, dat de menselijke natuur in Adam van God was afgefallen, daarna *een ram*, als beeld van de waarachtige Godheid van Christus, die door haar ongeschapen kracht de enige gerechtigheid kon uitvoeren die voor God geldt. Ja, dit Lam werd waarachtig Mens, om als zodanig al onze stinkende zonden en gebreken op zich te laden, en nochtans was en bleef Hij tegelijkertijd waarachtig en eeuwig God, om zó de last van de eeuwige toorn Gods te kunnen dragen, zonder er onder te bezwijken!

Nog toonde de Heere hem een tortelduif, als beeld van de enige Middelaar en Voorbidder, die in de dagen Zijns vleses gebeden en smekingen tot Degene, die hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen zou offeren. Tevens was deze tortelduif of jonge duif een beeld van onze Heere Christus in Zijn vlekkeloos reine heiligheid en onschuld. Een heerlijk, een wonderbaar offer voorwaar!

Een offerande, die Abram in zeven stukken delen en zó de Heere slachten moest, daarmee beduidende: "Heere Jezus Christus! u hebt mijn zonde op U genomen, ik smEEK u: neem mij voor Uw rekening!"

En, u aangevochten ziel, spreekt dit Abram maar vrijmoedig na, en zeg: 'Heere Jezus Christus, wat die koe, die geit, die ram, die tortelduif en jonge duif voor Abram waren, dat bent u voor mij als waarachtig God en waarachtig mens! Ach, Uw toorn voel ik in mijn gebeente branden, en als u mij niet helpt en redt, moet ik omkomen in de angst van mijn ziel! Ach, Uw dierbare, mij gegeven belofte, dat ik een erfgenaam van het eeuwige leven ben, ik heb ze schandelijk verzondigd, en ik weet niets meer, dan dat ik een hellewicht ben, en de eeuwige dood verdiend heb! Maar nochtans en nochtans, ik zal niet sterven. Maar leven en des Heeren daden vermelden! Heere Christus! Ach, dat is toch immers het bevel van Uw Vader, dat ik op U mijn zonden leg, als op het Lam Gods, en het luid verkondig, dat U alléén het offer bent, dat voor God geldt.'

Dit offer versmaadt de Heere niet, *daar gaat de Heere gelijk bij Abram midden door*, dat wil zeggen, daarbij zweert Hij, dat Hij, niettegenstaande al mijn zonden, die mij voor eeuwig van Zijn liefelijk aangezicht moesten scheiden, de Rotssteen mijns harten wil zijn en mijn Deel in eeuwigheid! Ja, mijn Leven in mijn dood, mijn Burcht en mijn Schild tot aan en over dood en graf!

Zó, doordat de Heere hem dat alles toonde, leerde Abram de gekruisigde Christus kennen, en zó ziet ook een iegelijk, die in de voetstappen des geloofs van onze vader Abram wandelt, de Heere Christus in het offer, dat Abram op Gods bevel slachten moest.

9. Geboorte van Izak, Ismaël uitgedreven, Izak beproefd

En de Heere bezocht Sara, gelijk als Hij gezegd had; en de Heere deed Sara, gelijk als Hij gesproken had. En Sara werd bevrucht, en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom, ter gezetter tijd, die God hem gezegd had. Enz. Genesis 21: 1-7.

En nu, lezer, zijn wij tot dat gedeelte van Abrams geschiedenis genaderd, dat de vervulling bevat van al de heerlijke beloften, die hij van de Heere had ontvangen. Wat God aan Abram beloofd had, is waar geworden, al scheen het onmogelijk. Voordat wij het echter nog samen gaan beschouwen, een woord ter inleiding.

Wij lezen Johannes 5: 24 de volgende woorden: *Voorwaar, voorwaar zeg ik u, die Mijn Woord hoort, en gelooft Hem, die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis. Maar is uit de dood over gegaan in het leven.*

"Mijn Woord" beduidt hier de blijde boodschap, dat er genade is voor de allerergste, diepst gezonken zondaar. Wij haalden deze woorden uit het evangelie van Johannes aan, omdat wij in onze blindheid spoedig zeggen: 'Ja, de Heere Jezus, die is wel barmhartig, die wil graag helpen. Maar God, de Vader?' En daar zetten wij een groot vraagteken bij en maken van de Heere Jezus als het ware een scherm, waarachter wij ons zoeken te verbergen voor de toornige blik van de almachtige God! Alsof Christus niet alléén genadig was door het eeuwig welbehagen des Vaders! Alsof het niet juist alléén de vrije, soevereine wil des Vaders is, die Hem van Zijn Vader zijn gegeven! Van de Vader gaat de genade, het eeuwige leven uit, omdat Hij eeuwig is. Dat leven heeft de Zoon door Zijn bittere kruisdood voor ons verdiend en het wordt ons geschonken door en met de Heilige Geest, die met de Vader en de Zoon één eeuwig God is en blijft tot in alle eeuwigheid!

Waar dit leven eenmaal is geschonken, daar blijft het ook, daar gaat het niet meer weg, zodat het er de ene dag zou zijn en de andere niet, al schijnt dit, naar onze gewaarwording, ook vaak zo te zijn. Maar het eeuwige leven, eenmaal geschonken, blijft op de diepste bodem des harten liggen, ook dan, als wij er niets meer van bespeuren; het is er, onafhankelijk van ons gevoel van vreugde of smart. Dit leven is aanwezig, zodra men gelooft, zodra God ons leert *Amen!* te zeggen voor onszelf op Zijn allerheiligst Woord. En wie gelooft, komt niet in de verdoemenis, gelijk vraag en antwoord 56 van onze Catechismus het zo heerlijk uitdrukt:

"Wat gelooft gij van de vergeving van zonden?"

Antwoord: "Dat God, om de genoegdoening van Christus' wil, aan al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken. Maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome!"

Nee! die gelooft, komt niet in de verdoemenis. Want hij is van de dood overgegaan in het leven, of, zoals Luther vertaalt, hij is tot het leven doorgedrongen. En deze overgang, die niets anders is dan de waarachtige wedergeboorte, deze geestelijke geboorte, uit water en geest, zij is nog een veel groter wonder, dan de vleselijke geboorte, en daarbij worden vaak nog veel grotere smarten uitgestaan, dan wanneer een mens ter wereld wordt geboren. En niet alleen eenmaal. Maar op de ware weg ten leven moet men telkens en telkens weer van de dood tot het leven doordringen! *Voorwaar! voorwaar!* zo begint dit 24^e vers van Joh. 5, en de Heere spreekt daardoor als het ware een plechtige eed, een herhaald *Amen!* uit, om de waarheid en vastheid van deze Zijn belofte te bevestigen. In dit licht willen wij verder de geschiedenis van Abram beschouwen, of liever de geschiedenis van Izaks geboorte, zoals wij die lezen:

En de Heere bezocht Sara, gelijk als Hij gezegd had; en de Heere deed Sara, gelijk als Hij gesproken had. En Sara werd bevrucht, en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom, ter gezetter tijd, die God hem gezegd had. En Abraham noemde de naam zijns zoons, die hem geboren was, die hem Sara gebaard had, Izak. En Abraham besneed zijn zoon Izak, zijnde acht dagen oud, gelijk als hem God geboden had. En Abraham was honderd jaren oud, als hem Izak zijn zoon geboren werd.

En Sara zeide: God heeft mij een lachen gemaakt; al wie het hoort, zal met mij lachen. Voorts zeide zij: wie zou Abraham gezegd hebben: Sara heeft zonen gezoogd. Want ik heb een zoon gebaard in mijn ouderdom. Genesis 21: 1-7.

Deze woorden, dit gehele geschiedverhaal zeggen alles en wederom niets. Zij bevatten niets, dan een eenvoudige opsomming van feiten voor hem of haar, die geen belofte Gods heeft ontvangen; schatten van troost liggen er echter in verborgen voor degene, die waarachtig bekeerd is. Abraham had de belofte Gods ontvangen, en, zoals God het beloofd had, is ook alles gekomen. Lang, lang had hij in zijn druk op de Heere gewacht. *Och Heere! hoe lang, hoe lang?* zal hij misschien dikwijls uitgeroepen hebben, wanneer, niettegenstaande al die herhaalde beloften, die de Heere hem gaf, toch alles bij het oude bleef, en er niets dan onvruchtbaarheid en dood was te zien. Maar eindelijk, eindelijk kwam 's Heeren tijd.

"En", zo begint ons hoofdstuk. Dit "En" is een schakel, die deze geschiedenis, die de vervulling der belofte is, met die belofte zelf verbindt. Wat de Heere zegt, dat geschiedt, wat Hij spreekt, dat wordt ook waar, Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er! Zoals wij dat in Gen. 1: 1-3 zien geschieden!

Op dit woordje "En" volgt "de Heere", dat is hier de Verbondsgod, "bezocht Sara". Het woord bezoeken beduidt hier iemand opzoeken, zien, of iemand thuis is; vooral ook iemand dáár zoeken, waar hij niet te vinden is. Maar waar men hem met recht verwachten kan. Zo zocht de Heere God Adam op, achter de bomen, waar hij zich had verstoken. Weet u, wie God bovenal opzoekt, hem of haar, die evenals Elia moedeloos onder de jeneverboom neer ligt en wenend uitroept: *Het is genoeg Heere! laat mij sterven!* Ja, in de diepste hollen van wanhoop en vertwijfeling, in de grootste angst en nood, als men niet meer op de Heere wachten kan, maar radeloos uitroept: *voor en met mij is het gedaan*, daar zoekt de Heere ons op! Geloofde Sara dan niet, was zij dan niet een gelovige vrouw? Ja, zeker. Want dat bewees zij daardoor, dat zij zich aan de belofte Gods vast klemde in haar nood. Maar voor het ogenblik zag zij zeker niets dan het tegendeel van Gods beloften, niets dan onmogelijkheid en dood!

Verder staat hier "Sara", niet meer "Saraï"; dit laatste beduidde "mijn vrouw" of "mijn vorstin". Vroeger dacht Abram, zij is mijn vrouw, en uit haar zal ik mijn huis vervuld zien met kinderen; toen zij kortaf Sara heette, was zij onder de heerschappij van Gods vrije genade gekomen, en alleen zó moest vervuld worden en zou vervuld worden, dat God beloofd had, ondanks haar langdurige onvruchtbaarheid.

Wij vinden in deze tekst eenmaal *gelijk de Heere gezegd* en eenmaal *gelijk Hij gesproken had*. Het eerste woord "gezegd" beduidt in de grondtaal eigenlijk "zingen". Want een liefelijk zingen werd het evangelie der belofte Gods, werd die telkens herhaalde belofte voor Sara, in haar jarenlange nood en onvruchtbaarheid.

En o, gelijk de schapen het geklank der klokjes, die zij aan hun hals dragen, graag horen, en zoals de kleine kinderen, o zo graag hebben, dat men voor hen zingt, zo gaat het ook de kinderen Gods op hun pelgrimsreis. Het gehele Evangelie is immers niets

anders dan één onafgebroken lied, één Psalm ter ere van de God der goden, de Koning der Koningen. En aan de overzijde van de Jordaan, daar zullen ze eeuwig zingen *het lied van Mozes en het Lam* zonder ophouden, en zonder ophouden, of zonder ooit moe te worden, zullen ze elkaar daar in de eeuwige vreugde verhalen de wonderen van Gods trouw en Almacht!

En de Heere deed aan Sara. Dit beduidt, dat de Heere aan haar gedacht, en Zijn Goddelijk oor tot haar neigde in haar benauwdheid, en haar bijstond in haar nood, zich neerboog met het doel haar uit te helpen en te redden. Zo boog ook onze Heere en Heiland het hoofd op Golgotha. Zo buigt nog menige goudsmid of kunstenaar het hoofd om met welgevallen het werk van zijn handen te bezien. Het tweede woord "gesproken," "gelijk de Heere gesproken had" beduidt hier eigenlijk bestemmen of voorbestemmen. Want toen er bij Sara nog niets te zien was, dan dat zij kinderloos en onvruchtbaar was, stond het al bij de Heere van alle eeuwigheid vast, dat zij, en geen andere, de moeder van een zaad zou zijn, talrijk als de sterren aan de hemelen, als het zand aan de oever der zee.

En Sara, zo lezen wij verder: - dus niet Hagar - ***werd bevrucht en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom.*** En nochtans, hoewel de Heere zulke wondere dingen aan haar deed, was deze Sara niets dan een arme zondares, van wie het eveneens waar was als van Abraham: *uw vader was een bedorven Syriër en uw moeder een Hethietische!* Zij was van God uitverkoren, om de moeder van de lang beloofde zoon der belofte te zijn, gelijk het voor Eva en voor Maria, elk op haar wijze, was weggelegd, *een moeder aller levenden* te worden. En zo was Sara in haar nood en ellende. Maar ook in de uitkomsten, die God haar schonk, een beeld van de ware kerk van God, *van het Jeruzalem, dat boven is, dat vrij is, dat ons aller moeder is!* Galaten 4: 31.

En Sara baarde Abraham een zoon. "Abraham" staat hier, ook hij was van zijn hoogte afgekomen, hij heet Abraham, toen de erfgenaam der belofte geboren werd, en niet meer Abram, dat is *hoge vader*. Dit "hoge vader" had de Heere hem afgenomen, toen God hem met Zijn hoogheid bedekte, en de nieuwe naam, die de Heere hem gaf, luidde Abraham, dat is "vader der menigte", gelijk nog de Heere allen, die Hij in Zijn genade opneemt, een nieuwe naam geeft. En Sara baarde Abram een zoon, het was geen dochter, het was werkelijk een zoon, zoals de Heere beloofd had, en gelijk de Heere zelf gezegd had, Gen. 18: 10: *Ik zal zeker weder tot u komen, omtrent deze tijd des levens, en zie! Sara uw huisvrouw zal een zoon hebben.*

In zijn ouderdom baarde Sara Abraham deze lang beloofde zoon, opdat Abraham het ten duidelijkste zou zien, dat in deze zaak, zoals in alles, wat God tot stand brengt, de uitnemendheid der kracht is Gode, en niet uit ons. En dit geschiedde juist op de tijd, die de Heere bestemd had.

Vers 3. ***En Abraham noemde de naam zijns zoons, die hem geboren was, die hem Sara gebaard had, Izak.*** "Izak" dat beduidt een gelach, een spot, gelijk ook Christus, het eeuwige zaad Abrahams, een spot en gelach der schijnvrome en goddeloze wereld was, en nochtans, als zodanig, het heil der ganse gemeente. Waarom ook zelfs na Zijn opstanding de engelen nog van de spotnaam gewag maakten, hem door de Joden gegeven. "Vreest niet! riepen zij de bevende vrouwen toe. Want ik weet, dat gij zoekt Jezus, de Nazarener, die gekruist was".

Vers 4 lezen wij, dat Abraham zijn zoon, volgens 's Heeren instelling, ook liet besnijden. Hij dacht niet: nu heb ik Gods gave verkregen, nu heb ik het lang beloofde zaad, nu hoef ik mij om de Heere verder niet te bekommeren. Maar hij onderwierp

zich en zijn zoon aan 's Heeren wil en wet, gelijk ook God Christus, Zijn Zoon, - waarvan Izak een beeld was, - heeft uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, en zo is deze een vloek geworden om onzentwil. Abraham besneed Izak "ten achtsten dage" gelijk de Heere het bevolen had, Gen. 17: 12.

Abraham was niet zwak, hij dacht niet ik wil nog wat wachten, tot mijn kind de hevige smarten, die de besnijdenis drie dagen lang veroorzaakte (Gen. 34), beter uit kan staan; zou ik die lang beloofde zoon, nu ik hem eindelijk heb verkregen, aan zo'n gevaar bloot stellen! Nee, God had het bevolen, en dat bevel gehoorzaamde Abraham onvoorwaardelijk. "Honderd jaren" was Abraham oud, toen hem Izak geboren werd. Honderd jaren oud! De tijd, dat zo iets mogelijk was, scheen dus lang verstreken. Ja, het scheen een vast besloten, uitgemaakte zaak te zijn, dat Abraham en Sara kinderloos zouden blijven. En even hulpeloos ziet het er uit bij de verlorene, die meent: voor mij is er in eeuwigheid geen heil, geen licht, geen vergiffenis! Ik heb te veel zonden! Ik heb het te erg gemaakt! En o, toen Sara werkelijk bevrucht was, wat mag er toen nog wel in haar ziel omgegaan zijn, welke angsten, welke benauwdheden, welke bange voorstellingen, hoe het haar nog gaan zou, als zij op haar hoge leeftijd nog een mens ter wereld zou brengen!

Zo begon voor Sara, juist toen het uur der vervulling van 's Heeren Woord daar was, een nieuwe reeks van angstige vragen, van aanvechtingen zondertal! En Abraham? Honderd jaren oud was hij, toen de lang beloofde zoon eindelijk geboren was. Ach, waarom heb ik toch zó lang moeten wachten, waarom heeft God mij het genot, dat kind aan mijn hart te drukken, zolang onthouden? Zo heeft Abraham misschien gedacht. En waarom handelde de Heere zo met hem, waarom moest hij wachten, veel jaren lang, zonder er iets van te ervaren, dat God, wat Hij beloofd heeft, ook vervult? Opdat zij ook niet zouden vertwijfelen, die lang op de Heere moeten wachten in hun druk, en opdat elke aangevochten ziel zou weten, dat het ook in het allerlaatste ogenblik nog niet te laat is, om 's Heeren aangezicht te zien in al Zijn liefelijkheid, en het met stervende lippen uit te roepen: 'Heere! Uw Woord is waar, de belofte is ook aan mij vervuld, mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien! Uw zaligheid, Uw Heiland, in Wie alleen alle heil is.'

Even onmogelijk als het voor Sara scheen, nog ooit een zoon te bezitten, even onmogelijk schijnt het menige ziel, ooit deel aan de Heiland te verkrijgen. En gelijk Izak niet alleen beloofd, maar ook werkelijk verkregen is, zo zal ook voor u, die in uw radeloosheid meent om te komen, het licht uit Sion dagen, en geheel onverwacht en ongedacht zal God uw mond, - die hier zoveel geklaagd en gejammerd heeft, - met een eeuwig lachen vervullen. Ja, in de zalige eeuwigheid zal men eerst recht de waarheid voelen en smaken van zo menig versje, dat ons hier reeds verkwikte, en dat ons een voorsmaak der eeuwige vreugde geven kon, als wij het met de gemeente aanhieven. Zo bijvoorbeeld Psalm 33: 6:

*Maar d'altijd wijze raad des Heeren
Houdt eeuwig stand, heeft altijd kracht;
Niets kan Zijn hoog besluit ooit keren;
't Blijft van geslachte tot geslacht:
Zalig moet men noemen,
Die hun Maker roemen
Als hun Heer en God,
't Volk, door Hem te voren
Gunstrijk uitverkoren
Tot Zijn erv' en lot!*

Zie! dit en dergelijke Psalmverzen, zijn die niet uitnemend geschikt, om het hart van een kind van God vrolijk te maken, en het goedsmoeds te doen zijn. Juist daar, waar het rede zou hebben, luid uit te roepen: 'De lasten drukken mij ter aarde, Heere help mij, ik verga!' Ja, het is een kostelijk, dierbare leer, de leer van de voorzienigheid Gods, d.w.z. de leer, hoe alles volgens Zijn bepaalde raad en voorkennis geschiedt, en dat wel juist op die ure en dat tijdstip, dat door Hem bepaald is van voor alle eeuwigheid!

Hoe heerlijk zien wij dit ook in dat gedeelte van Abrahams geschiedenis, waartoe wij nu zijn genaderd, en waarin wij zullen zien, hoe Abraham met de verkregen zoon der belofte, met al de wonderen, die God Almachtig voor hem had gedaan, weer in de dood scheen te moeten gaan. Maar ook, hoe er bij de Heere Heere uitkomsten zijn tegen en uit elke nood en dood.

Allereerst zien wij reeds kort na Izaks geboorte allerlei huiselijk leed bereid voor Sara en Abraham. Want zo lezen wij vers 9 van Genesis 21. ***Sara zag de zoon van Hagar, de Egyptische, die zij Abraham gebaard had spottende.***

Zie, Abraham en Sara hadden het toch niet tegen alles in vast kunnen houden, toen Izaks geboorte nog onder de onmogelijkheden scheen te behoren, dat God machtig is uit de dood het leven te voorschijn te roepen, en dat de gehele zaak van onze onvruchtbaarheid, geestelijk genomen, dat onze heilige wandel, dat de vruchten des Geestes alléén ontspruiten uit de dood van Jezus Christus aan het kruis. Aan deze waarheid zich uitsluitend te houden, ging boven hun vermogen, zij wilden altijd weer de weg der eigenmachtige en zelfgekozen werken op. Wij zien dit daaraan, dat zij Ismaël, waarvan God uitdrukkelijk gezegd had: *hij zal de erfgenaam der belofte niet zijn*, nochtans in huis hadden gehouden, misschien wel in de hoop, dat, indien Sara onvruchtbaar bleef, - met andere woorden, indien God Zijn belofte niet vervulde, - Ismaël nochtans leven zou voor des Heeren aangezicht, en de belofte aan hem zou vervuld worden! Alsof de Heere iets zeggen zou en het niet doen! Alsof er *ja, en nee!* was bij de God Amen! Hoe slecht geloofden zij 's Heeren woord: *Nee! maar Sara zal een zoon hebben.* Ach, hoe hebben ook de patriarch Abraham en zijn huisvrouw Sara het bewezen, dat in ons, dat is in ons vlees, niets goeds woont. Maar, dat wij ongelovigen en tragen van hart blijven tot aan ons einde, met al de ervaringen, die wij hebben gemaakt, met al de genade, die wij van 's Heeren vrije liefde hebben ontvangen! Maar heil ons, dat de Heere medelijden heeft met zulk wederhorig kroost, als Abraham en Sara waren, en als wij allen zijn en blijven, al zijn wij jaren en jaren lang op de weg des levens. Hij zal ons wel zó weten te leren en te leiden, dat wij het doel der reis bereiken, al moeten wij gedurig zeggen: *Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen, opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten.* (Psalm 51: 6).

Daarom, o arme ziel! vertwijfel niet! En u arme zondaar, als u in uw sterven niets anders gewaar wordt, dan dat alles u ontzinkt, en dat de dood u zal verslinden, indien de Heere niet toeschiet! Uw heil hangt niet af van iets in u, niet van uw kunnen, uw willen, uw geloven of vasthouden. Maar uw gehele leven, al uw heil voor tijd en eeuwigheid, het staat alleen in de offerande van Jezus Christus, in Zijn dood aan het hout des kruises! God heeft, toen Hij Zijn belofte gaf, niet gesproken van een "kunnen" of "moeten" uwerzijds. Maar geheel vrijwillig gaf Hij u Zijn belofte, beloofde Hij u, uw God te willen zijn. Zoals Hij ook tot Abraham geheel vrijwillig zei: *In u en in uw zaad, zullen alle volkeren der aarde gezegend zijn!*

Maar juist daar, waar God bemoeienissen met ons heeft, ons in Zijn school neemt, om Zijn belofte aan ons te verheerlijken, hoe komt het daar aan 't licht, dat wij onder een verbroken werkverbond liggen, en dat wij niet ophouden, in ongelooft en eigengerechtigheid af te wijken van de levende God! *God heeft dit of dat beloofd*, zo redeneert de mens, *nu moet ik het ook tot stand brengen, anders komt er niets van!*

En zie, wat moesten nu Sara en Abraham er van beleven, dat zij zich met Hagar hadden ingelaten, met andere woorden, dat zij het heil bij de werken der wet hadden gezocht?

Hier herinneren wij u er aan, lezer, dat wij door dit gedrag van Abraham en Sara te vergelijken met het gedrag van allen, die, bekeerd of onbekeerd, het heil van de werken der wet, van eigen doen en laten, en vasthouden verwachten geen ijdele woordspeling gebruiken. Maar dat het de Heere Zelf is, die ons door de heilige Apostel Paulus deze uitlegging van de geschiedenis van Abraham, Sara en Hagar geeft (Galaten 4: 19 tot het slot). Ja, wat moest Sara ondervinden? Dat Ismaël, dat kind waarmee ook zij in de aanvang zoveel ophad, niets anders was, dan een goddeloze spotter, die in zijn ingebeelde voornaamheid de neus optrok voor Izak, en hem op de snoodste wijze de voet zocht te lichten. Want o, hoe vaak zal het daar uit Ismaëls mond gekomen zijn: *Wat wil toch deze? Ik ben de man, die alleen geldt in hemel en op aarde, wat beeldt ge je in, u klein manneke?* Ismaël bespote Izak en stond daar in zijn ingebeelde kracht en verwaandheid.

En wat lezen wij nu Galaten 4: 29: "Doch gelijkerwijs toen, die naar het vlees geboren was, vervolgde degene, die naar de geest geboren was, alsoo ook nu." Ismaël stond daar in zijn kracht en hoogmoed, als een getrouwe afbeelding der eigengerechtigheid des vleses, die het wormke Gods verdrukt en allerlei harteleid berokkent. De Schrift echter spreekt: "Werp de dienstmaagd uit en haar zoon. Want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met de zoon der vrije." Gal. 4: 30.

Dit Goddelijk bevel was echter, zoals wij Genesis 21: 11 kunnen lezen, ***zeer kwaad in Abrahams ogen, ter oorzake van zijn zoon***, dat is van Ismaël, die hij liefhad en met wie hij veel ophad, hoewel hij een spotter en antichrist was. Ach, dit bevel, toen het door de mond van zijn huisvrouw tot hem kwam, scheen hem te vreemd, te goddeloos, te onbarmhartig. Het had een veel schoner, Goddelijker schijn, Ismaël maar rustig te laten voort spotten, ja, het scheen veel godzaliger, Izak in te prenten, dat hij toch in liefde en vrede met zijn voortreffelijke broeder Ismaël moest leven, en hem de eer moest geven, die hem om allerlei dat hij, Ismaël, boven Izak meende te bezitten, wettig toekwam. Maar, toen de Heere Zelf het woord door Sara gesproken bevestigde, toen Hij opkwam voor de zoon der belofte, en tot Abraham uitdrukkelijk sprak: *In Izak zal uw zaad genoemd worden*, toen hield bij Abraham het tegenspreken op, en de dienstmaagd en haar zoon werden weggezonden.

En u, is het u te doen om de vergeving van uw zonden, om de verzekering van uw zaligheid? Werp dan ook de wet uit, met al haar werken, die hoe krachtig, hoe opgesierd, hoe blinkend zij ook schijnen, toch niets zijn, dan werken des vleses en van de dood. Ja, schrijf maar vrij de dood op al de zogenaamde kracht en heerlijkheid des vleses, ja, op ál het zichtbare! En zeg het maar vrij uit, ook al is het onder sidderen en beven: "Ik heb niets, en wil ook niets hebben o Heere! dan Uw Izak, Uw enig en eeuwig geliefd Kind Jezus, het Lam, dat voorgekend is vóór de grondlegging van de wereld".

Maar o ziel! geloof het vrij, als het u wordt gegeven, dit uit te spreken, dan roepen alle duivelen: *dat zullen we u betaald zetten!* En dan eerst vangt de strijd op leven en dood

aan, een strijd wel bang en lang. Maar waarin de overwinning voor u al behaald is op Golgotha.

Zo hebben wij dan ook weer in deze geschiedenis een heerlijke prediking van Christus, van Zijn offerande, van Zijn allerheiligst lijden en sterven aan het kruis. En wij hebben deze oude verhalen niet alleen als geschiedkundige berichten te beschouwen. Maar als een spiegel voor het geestelijk en vleselijk bestaan der mensen door alle tijden en eeuwen heen, opdat wij reeds op de eerste bladzijden van de Heilige Schrift antwoord zouden vinden op die brandende vraag: "Wat ligt er al voor heil in het allerheiligst lijden en sterven van Christus verborgen?"

Indien Hij niet het vast voornemen had gehad, om voor hen in de dood te gaan, had Hij nooit tot Abraham, Izak en Jakob kunnen zeggen: *Ik ben uw God, en uws vaders God!* Want aan Gods gerechtigheid moest genoegdoening geschieden, de zonde moest uitgedelgd worden. En Abraham, Izak en Jakob hebben zelfs bekend, dat zij goddelozen, ja, van nature kinderen des toorns waren, waarmee de Heere zich niet kon inlaten. Wanneer de Heere nu, ondanks dit, zegt, dat Hij hun God is, zo moest er Een komen, die al hun aangeboren en werkelijke goddeloosheid op Zich zou nemen. En zo heeft Hij van deze aartsvaderen in de dagen Zijns vleses, toen zij lang in het stof der aarde sliepen, verklaard, dat Hij hun God was. Zo moet Hij hun een gerechtigheid geschonken hebben, op grond waarvan Hij het ten aanhore van de gehele hel uitspreken kon: *Ik ben de God van Abraham, Izak en Jakob, en dat op grond van Mijn eeuwige Offer.* En hieruit putten de patriarchen zo'n rijke troost, dat overal, waar zij enige rust vonden, en daarom iets langer dan elders konden vertoeven, onmiddellijk de Heere een altaar bouwden, en aldaar de Naam des Heeren aanriepen of predikten. Wat niets anders beduidt, dan, dat zij de Heere Jezus, de Engel des Verbonds hebben aangeroepen. En deze Engel des Verbonds, deze Christus, wilde alles in en voor hen zijn, zich van hen niet afwenden vanwege de onreinheid en afschuwelijkheid van hun zonden. Maar hen vriendelijk op Zijn liefdearmen dragen, door alle helse stromen, door water en vuur heen. Nee! Hij wilde ze niet begeven noch verlaten. Maar laadde alles op zich, al hun verkeerdheden, al hun welverdiende vloek! En al ging Zijn pad met hen door de diepe wateren, waar niemand Zijn voetstappen zien kon, nochtans heeft Hij woord en trouw gehouden!

Maar ach, de huiselijke storm, door Ismaëls spotten verwekt, was niet de laatste die over Abraham heen ging. Er kwam nog wel wat geheel anders.

Zolang de patriarch Abraham geen kind had, zal het hem gewis bang om 't hart zijn geweest. Want zijn toestand was treurig. Hij bezat veel aardse goederen, en die dat hebben, weten graag, wie eens al die goederen tot zich nemen zal. Hem gaf de Heere op geheel bijzondere wijze dit verlangen in 't hart. En de Heere beloofde hem daarenboven, *dat zijn zaad ontelbaar zou zijn, als de sterren van het uitspansel, ja, dat in zijn zaad al de volkeren der aarde gezegend zouden zijn.* Lang, lang had hij in zijn druk op de Heere gewacht, en de Heere had hem gesterkt in al die bange jaren, opdat hij tegen hope op hope zou blijven wachten op 's Heeren belofte en trouw. Ja, opdat hij zou blijven hopen, al scheen het ten enenmale onmogelijk.

En ziet! toen hij honderd jaren oud was, was de tijd der vervulling, was Gods uur gekomen! O hoe gelukkig zal hij toen geweest zijn, hoe zal hij gejuicht en gejubeld hebben: 'Ja, de Heere is trouw, en wat Hij belooft, dat houdt Hij gewis! Hij heeft mijn gebeden verhoord, en mijn tranen geteld!'

Alles scheen nu, na Ismaëls verwijdering uit de huiselijke kring, goed te gaan. Izak groeide naar wens op, en was voor zijn oude vader als een lust der ogen. En zie! Toen

dat teergeliefde kind een volwassen jongeling was geworden, komt tot Abraham het bevel, hem de Heere te offeren op de berg Moria. Ach, nu was alles weg, nu zonk alles in de dood, de jongeling moest sterven, dat kind, aan wiens aanzijn voor Abraham tevens, - en dat zal hem wel het zwaarst gewogen hebben, - de verschijning van de beloofde Messias hing! Begrijpen wat de Heere wilde, dat kon Abraham niet. Maar gehoorzamen deed hij evenwel.

Op de weg naar Moria vraagt de jongeling heel kinderlijk: Vader! hier is hout en vuur voor het brandoffer. Maar waar is het brandoffer zelf, het schaap, dat geslacht moet worden? Izak wist niet, dat hij zelf het schaap was, dat ten brandoffer moest dienen. Abraham dacht in zijn benauwdheid nergens over, dan dat hij zijn zoon te slachten had, en toch en toch: zou het niet mogelijk zijn, dat mijn trouwe Verbondsgod met dit mij gegeven bevel, mij voor de toekomst iets wil leren, dat ik nu nog niet begrijp? Zo mag Abraham gedacht hebben. 'Ach, zou Hij geen erbarming met mij hebben en nog tussen beide komen?' Omdat zich zulke of dergelijke gedachten in zijn hart bewogen, gaf hij Izak geen bepaald antwoord. Maar hij zei: ***God zal zichzelf een Lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon!*** En zo gingen zij verder. Ach, hoe mag het Abraham te moede zijn geweest bij deze gang! Had de Heere dan vroeger niet geholpen? Had Hij met Zijn goed- en troostgevende beloften Abraham niet getroost en gesterkt, toen hij, bij gelegenheid van het eerste offer met een grote schrik werd bevangen, en de buit der roofvogels was geworden, indien de Heere ze niet verjaagd en Zijn knecht Abram geholpen had?

Ach, was dat dan alles tevergeefs geweest? Nee! Nee! Tevergeefs kan God nooit iets tot stand brengen. Maar o! die weg naar Moria, dit bevel des Heeren, scheen gegeven te zijn, om Abraham alles te ontnemen, wat de Heere zelf hem had gegeven, een weg, waarin alles hem nog eens voor de voeten moest worden weggemaaid! Alles, alles moest weer in de dood!

Zij komen, zoals er Genesis 22: 9 en 10 staat, ***ter plaatse, die hem God gezegd had, en Abraham bouwde een altaar; en leide hem op het altaar boven op het hout. En Abraham strekte zijn hand uit, en nam het mes, om zijn zoon te slachten.*** Maar toen, in de hoogste nood, bleef de trouwe Verbondsgod niet uit. Maar zond Zijn engel uit, die Abraham van ver toeriep: ***Strek uw hand niet uit aan de jongen, en doe hem niets! Want nu weet Ik, dat u Godvrezende zijt, en uw zoon, uw enige, van Mij niet hebt onthouden.***

En daar kreeg Abraham in de ram, die met de horens in de struiken verward zat - een beeld van de gekruisigde Christus - te zien, de Eniggeboren Zoon des Vaders. Daar kreeg Abraham Hem te zien, Wie God voor ons allen heeft overgegeven, en met Wie Hij ons alles schenken wil! Ja, alles, lijden en heerlijkheid, dood en opstanding! Ja, dit gehele offer was een beeld van wat er later met onze Heere Jezus Christus voorviel, die wel geslacht is voor onze zonden. Maar ook weer van het kruis werd genomen, en dat alles ervoer Abraham op dezelfde berg, waarop David later het offer bracht, ten tijde der grote pestilentie, en waar eeuwen lang de tempel te Jeruzalem heeft gestaan.

Wat er in Abrahams ziel omging bij dat alles, sprak hij in die eenvoudige woorden uit: ***de Heere zal het voorzien!*** Gelijk hij ook bij het beklimmen van de berg tot zijn kind gezegd had: ***God zal zichzelf een Lam ten brandoffer voorzien.*** Dit woord leefde voort in Abrahams gezin, het plantte zich voort van geslacht tot geslacht: waarom ook in het tweede gedeelte van vers 14 staat: ***Waarom heden ten dage gezegd wordt: op de berg des Heeren zal het voorzien worden!***

Als wij dit woord lezen, worden wij onmiddellijk herinnerd aan vraag en antwoord 26-28 van onze Heidelberger Catechismus. De eenvoudige. Maar toch zo verheven woorden, waarmee ons daarin de leer van de voorzienigheid Gods geleerd wordt, zijn

ons allen goed bekend, de meesten van ons hebben ze reeds in hun kindsheid van buiten geleerd. Maar ach, waar is het kind Gods te vinden, wie deze waarheid, deze troostrijke waarheid, altijd helder voor ogen staat? God de Heere moet deze waarheid aan Zijn arme kinderen altijd weer door de prediking des Woords en de ondervindingen des levens onder het oog brengen. Want wij arme mensenkinderen zijn, o zo spoedig, weer alles vergeten, wat wij van de Heere geleerd hebben, en wat wij aan veel anderen onderwezen hebben.

Veelal gaat het ons als de Emmaüsgangers, toen het reeds de derde dag was. De Heere was op die dag opgestaan, naar Zijn woord. Maar zij wisten er niets van, kwelden zich op de weg met allerlei bange gedachten en twijfelingen, ja, hun harten werden heen en weer geslingerd, als door de baren der zee. Zij waren op het punt om van wanhoop te bezwijken. Want de derde dag was wel aangebroken. Maar van de verrezen Heiland hadden zij nog geen spoor gezien. Zij hadden er ook geen ogen voor, dat die Vreemdeling, die zich tot hen voegde, en met hen wandelde, juist die Heere Jezus was, die zij naweenden. Toen de vriendelijke en belangstellende vraag tot hen kwam: *wat redenen zijn dit, die u, wandelende onder elkander verhandelt, en waarom ziet u droevig?* ergerden zij zich min of meer. En zo gaat het ons allen. Geloof u dit niet van uzelf? O, laat ons dan die vragen over de voorzienigheid Gods maar eens samen lezen, en wij zullen spoedig ervaren, dat al kennen wij ze ook nauwkeurig van buiten, wij die uit onszelf niet in praktijk kunnen brengen.

Vraag 26. "Wat gelooft u met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?"

Antwoord. "Dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook deze nog door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid onderhoudt en regeert, om Zijn Zoon Christus' wil, mijn God, en mijn Vader is, op wie ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel", - o hier sta een ieder van ons eens stil en zet hierbij een: God ontferm u mijner! en vergeef mij al mijn twijfelingen, al mijn ongeloof! " - of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen;" - ach, met alle nooddrift des lichaams en der ziel! Heere! geef mij genade, om dat vast te houden. Want ik kan het niet!" - en ook al het kwaad, dat Hij mij in dat jammerdal toeschikt, mij ten beste keren." Ach stond er nog maar "het kwaad". Maar al het kwaad, dus ook dit en dat, dat ik als dreigende onweerswolken zie samen pakken en op mij afkomen, ik kan het niet geloven, dat Hij ook dat mij ten beste keren zal! En stond er dan nog maar, dat Hij mij dit alles toeschikt in een paradijs, waar mij de liefelijke glans van Zijn aanschijn bestraalt. Maar in dit jammerdal! Het is genoeg, Heere! neem nu mijn ziel! *"Want Hij zulks doen kan, als een Almachtig God, en ook doen wil, als een getrouwe Vader!"*

En nu Vraag 27: "Wat verstaat u door de Voorzienigheid Gods?"

Antwoord. "De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand, nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen."

Ziet u lezer, dat alles ligt in Abrahams schijnbaar zo eenvoudige woorden: "Op de berg des Heeren zal het voorzien worden", opgesloten. Ja, en op die berg waar hij de ram vond, die God Zich ten brandoffer voorzien had, en die met zijn horens in de struiken verward zat, stond eens, gelijk wij u reeds zeiden, de tempel van Hem, die tussen de cherubim woonde, en die in ons vlees is verschenen!

Deze berg Moria, waarop de Heere voorzag, is voor ons verdwenen, de tempel is niet meer. Want wij aanbidden niet meer op deze of op die aardse berg. Maar wij kennen toch ook een berg, waarop de Heere voorzag, waarop Hij nog ziet, en van waar Hij ons met alle nooddrift des lichaams en der ziel wil voorzien. En die berg heet: *Golgotha*. Dat beduidt allereerst, dat de Heere gezocht, gevonden en gezien wordt in nood en dood, dat Hij Zich openbaart en Zich te kennen geeft in al Zijn wegen, in Zijn regering, zodat wij te smaken en te proeven krijgen, dat Hij Zijn Goddelijke hand over alles laat gaan.

Gelijk Hij, door Zijn Goddelijk Woord, door Zijn almachtige en alomtegenwoordige kracht, alles draagt en regeert, - zo spreekt Hij ook, en het is er, Hij gebiedt en het staat er, - zo weet Hij alles tot stand te brengen naar Zijn Goddelijke raad, tot troost voor Zijn arm volk, en tot verheerlijking van Zijn Goddelijke Naam.

Maar u, o ziel! Wat ziet u? O, ik? 'Ik zie wolken en donkerheid, onmacht en radeloosheid, zonden en schanden, ongeluk en ziekte, leed op leed, zorgen op zorgen, duizend doden aan alle zijden! Hier dreigt mij het vuur, ginds het water. Ja, zeker het is een hete smeltkroes, waarin de trouwe God Israëls ons loutert; maar, wat kan ik er van geloven, dat het Zijn smeltkroes is, mij ten heil, als de gehele wereld mij als een groot graf is geworden, waarin ik mij levend begraven voel, en als er op mijn borst een grote steen ligt, zwaar als een grafzerk?'

Wat ziet u, o ziel? Ja, in uw verwaandheid en blindheid denkt u vaak aan uzelf, dat u een wijze zijt en allerlei fijngesponnen overleggingen weet u te maken. Maar spoedig komt u te zien, dat u een dwaas zijt, "een onvernünftig beest" zoals Asaf het noemt. Want al uw overleggingen en raadslagen vervliegen in rook! U meent uzelf wel te kunnen beraden. Maar u hebt de omstandigheden des levens niet in uw hand, en uit al uw raad wordt niets, als was die op zichzelf goed en naar Gods wil en gebod.

Wat ziet u verder, o ziel? *Dat een koning niet behouden wordt door een groot leger, dan een held niet gered wordt door grote kracht, en dat het paard feilt ter overwinning en niet bevrijdt door zijn grote sterkte.*

Wat ziet u verder, o ziel? Dat van hetgeen u een stofje noemt, vaak uw gehele gezondheid afhangt. Al is de macht van de grootste koning hier op aarde nog zo groot, hij vermag het toch niet, de zon te laten schijnen, wanneer hij wil, noch de regen te laten neerstromen, noch de wind op te wekken uit de verborgen kamers.

Wat ziet u dan, o ziel? Als u goed ziet, zo God de Heere Zelf u geestelijke ogen heeft gegeven, dan ziet u, *dat de mens schikkingen des harten heeft. Maar dat het antwoord der tong is van de Heere* (Spreuken 16: 1) Dan ziet u, dat de mens wel allerlei beraadslagingen vormt, en plannen smeedt. Maar dat de Almachtige daarin blaast, en er niets uit wordt. Dan ziet u, dat God de Heere met gehele volken en met de enkele personen doet, niet wat zij, maar wat Hij wil.

En gelijk er menig voorwerp tot huiselijk gebruik bestaat, bijvoorbeeld vroeger een naainaald, die voor dat zij afgewerkt was, door duizenden handen ging, zo zijn er ook in Gods raad, op Gods weg met u, duizenden krommingen, diepten, bergpassen en andere engten, om u bereid te maken voor de eeuwige heerlijkheid! Dat gaat van dag tot dag, van uur tot uur, van minuut tot minuut.

O mijn lezer, God geve ons toch maar genade, om het door en door te begrijpen en ook bij de zwaarste stormen in ons hart vast te houden, dat de Vader in de hemelen het roer van ons levensschip in handen heeft, dat diezelfde Vader ook in het verborgene, in onze binnenkamer is, en ziet, en dat wij daar tot Hem moeten gaan en Hem smeken, ons te tonen, wat Zijn wil, Zijn bevel in deze of gene omstandigheid is.

Ach, lezer, wij kunnen het maar niet laten, zelf te willen heersen, allerlei plannen te maken, allerlei wensen te koesteren, ja, hemel en aarde naar onze zin te willen zetten. En toch! Het verstuipt alles in rook en ijdelheid! Alles gaat geheel anders dan wij menen. U denkt aan niets dan aan straf, hel en verdoemenis, en plotseling werpt de Heere u het liefelijkste levenslot in de schoot. U meent, dat hel en dood op u zullen aanstormen, dat u voor eeuwig zult omkomen, en God de Heere geeft u de liefelijke kus van Zijn vrede! Of wel, u hebt het hoofd vol van allerlei dromen van geluk, eer en voorspoed, en plotseling zit u met Job op de ashoop. U denkt aan leven en goede dagen hier, en de dood klimt onverwachts in uw vensters, en van een bloeiend en gezond menschen bent u in korte tijd een lijk geworden! U verheugt u in uw goede gezondheid, in uw kracht en sterkte, en denkt er niet aan, dat u morgen een arm of een been kunt breken, of dat God de Heere het licht van uw ogen kan wegnemen, zodat u in diepe duisternis zit! Of, u wenst bezigheid, arbeid, en het is of elke gepaste werkkring voor u gesloten is. U mocht graag de hoogte in, en God de Heere laat u diep vallen! U mocht graag, - o zo graag, - een heilige levenswandel hebben, en alles mislukt u, en u komt nooit verder dan een: 'Wee mij! ik verga'. Want de Heere Zelf heeft droefenis tot mijn klachten gedaan!

Onbekeerden zullen mij, als ik zo spreek, niet verstaan, en dat is ook onmogelijk. Als die door ongeluk en smart getroffen worden, weten zij zichzelf weer spoedig op de been te helpen, en zeggen veelal: 'daar is nu toch niets aan te doen, het is niet anders'. Zij spreken dan van het noodlot, dat hen vervolgt, of van het toeval, dat hen treft. Zij zulke onbekeerden vroom op hun manier, willen zij het ten minste schijnen, dan zeggen zij, dat het beproevingen zijn, waardoor hun hemelse Vader hen loutert of kastijdt.

Niet also de kinderen Gods, niet also zij, die uit de Geest geboren zijn. Ach, voor hen zijn de uiterlijke beproevingen en rampen op zichzelf nog het ergste niet. Maar het zielslijden, dat er uit ontstaat, de stormen, die zich in hun binnenste daarbij verheffen, de bange vraag: zou God waarlijk wel mijn God en mijn Vader zijn? Zie, dat is het bitterste in elke lijdenskelk, die zij hebben te drinken. En is dat hun strijd op leven en dood, om het te midden van alles te blijven geloven. Het komt nochtans en nochtans alles, ja, alles van Zijn Vaderlijke hand, van de Vaderlijke hand van Hem, *Die om Jezus Christus' wil mijn God en mijn Vader is*; en blijft tot in aller eeuwen eeuwigheid!

Wat helpt het, geliefden, al rukken wij ons de haren uit het hoofd, omdat het ons anders gaat, dan wij wensen? Geen wanhoop noch vertwijfeling brengt ons één haar breed verder. Onze Toevlucht, onze hoop, onze Bornput van zaligheid en vrede is alleen de levende God. Iets anders behouden de ware kinderen Gods ook niet over. Wel zoeken zij het in de nood overal elders, en zij zijn vaak even dwaas als een muis, die van het ene gat in het andere loopt; maar God is achter hen op deze hun dwaalweg. Hij weet ze eindelijk wel zo vast en veilig tot Zich te trekken, dat zij aan Zijn voeten neerzinken voor eeuwig! Al het andere snijdt de Heere Zelf voor hen af. O het is zo zalig, in alles de hand des Heeren te zien.

Maar weet u nu wel lezer, wat uw grootste nood, uw allereerste vraag zijn moet? Deze vraag: of u werkelijk wel de levende Christus tot uw deel hebt, of u vergeving van zonden hebt ontvangen in het bloed des Lams! Prijs en loof de Heere daarover, dat Hij Zich een Lam ten brandoffer heeft willen voorzien, in wiens bloed u dagelijks gereinigt wordt van uw bloed, en door wiens opstanding u de gerechtigheid en het leven is verworven.

En bent u werkelijk van Christus, is Hij de uwe, u de Zijne; weet dan, dat u niet tot de aardse, maar tot de eeuwige heerlijkheid bent geroepen. Hoort u het, o ziel! tot de eeuwige heerlijkheid! De aardse, tijdelijke heerlijkheid en grootheid van deze wereld eindigt met dit leven, volgt niet in het eeuwige leven. En weet u over welke heerlijkheid in de leiding van Gods voorzienigheid, een kind Gods zich het meest te verheugen heeft? Ik zal het u zeggen lezer. Kruis en druk, dat is het beste kenteken, dat men geen bastaard is. Maar een zoon, die God aanneemt, en die Hij dus ook kastijdt, om hem Zijn heiligheid deelachtig te maken. Ja, het is hard, als wij met het allerdiërbaarste, dat wij hebben, om zo te zeggen, met onze Izak, in de dood moeten gaan, opdat wij niet vergeten zouden, dat het om de opstanding, om een zalige opstanding gaat, en niet om een goed en rustig leven hier!

Ja, wij mogen ook niet vergeten, wat God in Zijn vrije liefde voor al de Zijnen gedaan heeft van de wieg af, en voornamelijk van het tijdstip van hun bekering af, toen zij ogen ontvingen, om te zien, wie zij zijn, en wie de Heere is! Ach, in hoeveel nood, smart, harteleed en bekommernissen zijn wij niet vaak geraakt op onze levensweg, zodat de golven en baren ons over het hoofd gingen! En nochtans: Wiens hand, Wiens trouwe Vaderhand was het, die al dat leed over ons bracht? Vaak heb ik mijn lang en veelbewogen leven op deze vraag niet of nauwelijks antwoord durven geven voor mijzelf. Ja, vaak kon ik het niet meer geloven, dat het toch, en toch, trouwe, vurige liefde was, die mij zoveel leed toezond! O, in hoe menige lange en bange nacht heb ik geweigerd troost van Boven te zoeken, troost van Boven aan te namen! Hoe slecht heb ik het kunnen vasthouden, dat, wat mij het hart verscheurde, mij van een getrouwe en liefhebbende Vader werd toegezonden! Hoe vaak heb ik gemeend, dat het met mij voortijd en eeuwigheid gedaan was, en dat voor mij nooit meer de liefelijke zon der gerechtigheid zou opgaan uit de duistere nacht.

Eerst later, eerst langzamerhand werd het mij duidelijk, dat is, met troost voor mijzelf duidelijk, dat al dat leed mij overkwam, om mij voor te bereiden voor de eeuwige heerlijkheid! Maar, ook zolang ik dit nog niet helder inzag, heeft de Heere er getrouw voor gezorgd, dat ik in die zee van jammer en droefenis niet ben omgekomen! In Zijn trouwe liefde blijft de Heere, zolang wij hier in dit jammerdal zijn, een Lam voor ons ten brandoffer voorzien. Hij blijft er getrouwelijk voor zorgen, dat de gerechtigheid in Christus voor ons gehandhaafd wordt, dat wij in Christus blijven, in de voetstappen der schapen blijven, Hem, de goede Herder volgende, zoals Hij ons is voorgegaan. "Hij heeft, om de vreugde, die Hem was voorgesteld, het kruis verdragen, en de schande veracht, ja, Hij heeft Zichzelf vernietigd, en, de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen hebbende, is Hij gehoorzaam geworden tot de dood, Ja, tot de dood des kruises!"

Gelooft u dan werkelijk, u, die nu in de smeltkroes der ellende leeft en vaak meent, daarin te zullen omkomen, dat God de Heere u minder liefheeft dan uw moeder, die, voordat u nog het levenslicht zag, tot in de kleinste kleinigheden voor u zorgde? Is er uw gehele jeugd door niet de liefelijkste zorg voor u gedragen? Wie hield u aan het leven? Wie gaf u krachten en gezondheid, zodat u nog tot op heden in het land der levenden bent en niet bent neergedaald in de groeve der vertering? Wie heeft u van spijs en drank en deksel en klederen voorzien, tot op deze dag? Wie heeft al de lotgevallen van uw leven op het wonderbaarste bestuurd, zodat alles geheel anders is gegaan op uw pad, dan u ooit gedacht had?

Was het niet de Heere, uw God? En waartoe zond Hij u ziekte en dood in huis, toen u niets verwachtte dan gezondheid en goede dagen? Waarom, waarom laat Hij vaak de allerdiërbaarsten sterven, die ons waren als het licht der ogen, en die wij meenden nooit te kunnen, nooit te zullen missen? Maar, zeg mij nu ook eens, u die zo menige

storm over het hoofd is gewaaid, die de wateren zo vaak overstroomd hebben, u die zo menige traan in het verborgene hebt geweend, zeg het mij, wie heeft die stormen en baren ook weer tot rust gebracht, wie heeft die tranen van uw wangen gedroogd? Was het niet Gods hand, was het niet Gods Vaderhand? Hoe vaak hebt u niet gedacht, het misschien ook wel uitgesproken: 'ik heb tevergeefs op de Heere gewacht, tevergeefs tot Hem geroepen in mijn druk, mijn hoop is vergaan, en mijn verwachting van de Heere!' En zie, plotseling was Hij daar met Zijn hulp, met Zijn uitredding, met Zijn vertroostende en verkwikkende nabijheid!

"Manna?" riepen de kinderen Israëls, "Manna?", dat is, "wat beduidt dat?" Wat is dat? Waar komt ze vandaan deze liefelijke, kostelijke en hemelse spijs? Dat komt niet van beneden, dat komt van boven, dat is geen werk van de mens. Maar van God de Heere zelf!

Weet u lezer, wat wij van nature vermogen? Waar wij van nature toe geneigd zijn? Weet u wel, wat wij maar niet kunnen afleren, ook al hebben wij de ijdelheid er van honderd en duizendmaal ondervonden? Het is: te vergeten, dat deze aarde een jammerdal is, niets dan een gestadige dood, zoals ons doopsformulier het noemt! Maar nochtans, verstaat de Heere het, door allerlei middelen en wegen, Zijn lieve kinderen het bij te brengen, dat zij hier geen blijvende stad hebben, zodat zij, verbroken en verbrijzeld door Zijn getrouwe kastijdingen, neerzinken aan Zijn voeten, en het luid uitroepen: *verheug U, o Heere de beenderen, die u verbrijzeld hebt!*

En om de Zijnen daartoe te brengen, doet de Heere meermalen al het zichtbare voor hen ten onder gaan, en werpt Zijn trouwe Vaderhand alles in de dood, wat hen onmisbaar scheen voor dit leven.

Maar nu u, o ziel die het ondervonden hebt en ondervindt, hoe de Heere tuchtigt. U, die de slagen van Zijn krachtige arm gevoeld hebt en nog voelt; nu de vraag tot u: heeft Hij u ooit in uw druk laten omkomen? Heeft Hij niet steeds met de beproeving ook de uitkomst geschonken? Is Hij niet steeds ook te midden van de toorn, het ontfermen gedachtig geweest? Heeft Hij dat woord niet waar gemaakt: *Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten?* Hebt u het niet ondervonden, dat voor Hem niets te wonderlijk is, en dat Hij helpt, waar niemand en niets helpen, noch redden kan?

Dus, nochtans door alle diepten en afgronden, stormen en orkanen heen, zal het ook bij u van de lippen komen, - u arm afgetobd mens, al is het dan ook van de bevende lippen, - dat heerlijk woord van onze Catechismus: "in Wie ik alzo geloof, dat ik niet twijfel." Ook al blijft het waar, dat geen kind van God dit ooit zal kunnen uitspreken, zonder zich tegelijker tijd in stof en as te verfoeien vanwege zijn ongeloof! En wat gelooft de ziel dan, als zij ondanks alle slingeren zo spreekt? Dat zij een uitverkoren vat is? Dat zij een geliefde en heilige is? Dat de Heere haar Deel is? Dat zegt de Catechismus niet. Maar zó luidt het verder: "dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams - en daar ik niet alleen een lichaam, maar ook een arme ziel te verliezen heb, wier behoeften en noden ten hemel schreien, voeg ik erbij: - " en der ziel voorzien".

Overdenk deze woorden toch eens even, u aangevochtene! Ga eens na, hoe God u tot op heden geleid en geregeerd heeft, en hoe u ook in al de omstandigheden en lotgevallen van uw leven Zijn Vaderhand zien kunt, en hoe Hij ook in de middellijke weg, waaraan Hij echter niet is gebonden, alles voor u bestuurd heeft en tot uw zaligheid liet meewerken! O, als Hij Zijn Elia's spijzigen wil, weet Hij wel de gepaste middelen te vinden, om hen vlees en brood te bezorgen, en hongerige raven brengen hen, wat zij nodig hebben. Als Hij zich op weg begeeft om leven en overvloed te schenken, dan maakt hij eerst kisten en kasten leeg, geheel leeg, zodat er naar onze

mening niets meer in aanwezig is, dan om nog éénmaal te eten en te drinken, en dan te sterven! Dat meende de weduwe van Sarepta ook. Maar hoe anders heeft zij het ondervonden! Ja, Die haar hielp, die nu nog zo menig een redt en helpt is dezelfde, die later met weinige broden en vissen duizenden wist te verzadigen. Maar hoe gaat het gewoonlijk? Omdat God Zich meestal houdt aan de weg der middelen, zien wij ook altijd uit naar allerlei middelen en wegen, om geholpen te worden en verwachten daarvan heil! En het is waar, dat God Zich gewoonlijk van middelen bedient, om ons te helpen. Maar, dat ook die middelen van God zijn, dat Hij ze geeft en schept, en dat Hij het is, die ons daarin telkens en telkens weer opzoekt en tegemoet komt. Zie! dat vergeten wij bij voortdurend.

Niet anders gaat het ook op staatkundig gebied: daarop menen vaak koningen en ministers, dat zij de macht in handen hebben, dat zij alles kunnen plooien en schikken naar hun wil. Maar, geen haarbreed vermogen zij, dan Gods wil te vervullen en Zijn raad ten nutte van Zijn uitverkorenen ten uitvoer te leggen.

En o! hoe vaak valt Hij hen niet in de raderen, verijdelt Hij niet hun plannen en keert hun trotse ontwerpen om, opdat het gebed zou verhoord worden, dat hier of daar in een vergeten hoek door een arm en gering mens wordt opgezonden, en opdat, als de een of ander, door nood gedrongen zingt:

*Behoud ons Heere! bij Uw Woord!
Keer af der anti-christen moord,
Die Jezus Christus Uwen Zoon
Storten willen van Zijnen troon!*

zo'n arm bidder niet beschaamd zou worden.

Maar het met handen tasten, en met ogen zien zou, dat God de Heere alleen de teugels in handen heeft, ook al schijnen andere heren over ons te heersen.

Zie, lezer, zó ziet het er uit, zó gaat het toe op de waarachtige weg ten eeuwigen leven, zó alleen vindt men vrede en rust, ook te midden der stormen! En al klinkt het daar vaak van de harp: *wat buigt gij u neder, o mijn ziel!* En wat zijt u onrustig in mij? Weldra volgt er op: *hoop op God. Want ik zal hem nog loven, Hij is de menigvuldige verlossing van mijn aangezicht; en mijn God!* Psalm 42: 12.

Lezer, wij hebben zeker alle oorzaak, om ons voor de Heere te verootmoedigen, daarover, dat wij Zijn trouwe hand zo weinig opmerken, en zo weinig geloven, dat daarin alleen onze adem is, en al onze paden zijn!

Maar, zult u zeggen, dat ik dat niet kan, is juist mijn nood; ach, het zijn niet zo zeer de uiterlijke omstandigheden, die mij drukken en mij het leven verbitteren. Maar mijn ongeloof, mijn zonden, mijn ongerechtigheden, mijn verkeerde gedachten, woorden en overleggingen, die gehele onrustige zee daar in mijn binnenste, die liggen toch zeker niet in Gods raad tot mijn zaligheid? Daarin, en het is juist dat, wat mij het meest pijnigt, kan ik toch Gods Vaderhand, Gods bestierende Vaderhand niet zien?

Zeker, lezer, God is geen auteur der zonde. Maar u, u bent in zonden ontvangen en geboren, een ook na ontvangen genade, vleselijk, en verkocht onder de zonde.

10. De Voorzienigheid Gods

En Abraham noemde de naam van die plaats: "De Heere zal het voorzien"! Waarom heden ten dage gezegd wordt: op de berg des Heeren zal het voorzien worden. Genesis 22: 14

*Zijn machtig' arm beschermt de vromen,
En redt hun zielen van de dood.
Hij zal hen nimmer om doen komen,
In dure tijd en hongersnood.
In de grootste smarten,
Blijven onze harten
In de Heer' gerust.
'k Zal Hem nooit vergeten,
Hem mijn' helper heten,
Al mijn hoop en lust.*

Psalm 33:10

Geliefden.

Wat is zo'n Psalmvers toch naar het hart van Gods kinderen! Wat begint daardoor de ziel te juichen, ook al is zij anderszins vervuld met treurigheid en droefheden, dat zij vol angst uitroept: de lasten drukken mij neer! Er ligt zo'n heerlijk loflied op Gods voorzienigheid in, op de voorkennis en regering van Hem, die hemel en aarde, zee en alles wat daarin is, geschapen heeft door het woord van Zijn Almacht! Daarom willen wij de hoofdinhoud van dit heerlijk Psalmvers nader samen beschouwen en dat wel naar aanleiding van het 14de vers van Genesis 22.

Wij lezen daar: ***En Abraham noemde de naam van die plaats: "De Heere zal het voorzien"! Waarom heden ten dage gezegd wordt: op de berg des Heeren zal het voorzien worden.*** Zoals u bekend is, was de aartsvader Abraham zeer rijk. Maar hij had geen erfgenamen, geen kinderen. Daardoor bevond hij zich in een bedroevende toestand. Want het is zeer treurig voor iemand, die veel aardse goederen bezit, niet te weten, wie die tot zich nemen zal, als hij van hier gaat. Abraham woog dit zwaar op het hart, zoals wij uit veel van zijn uitspraken weten en het verlangen naar een erfgenaam had de Heere Zelf in hem doen ontstaan. Het was ook de Heere, die hem beloofde, *dat zijn zaad zou zijn als de sterren van de hemel, als het zand aan de oever van de zee.* En, wat van nog oneindig meer belang was, God had hem beloofd, *dat in zijn Zaad alle volkeren der aarde zouden gezegend worden.* Lang, lang moest hij wachten. Maar de Heere hield hem verborgen vast en sterkte hem, zodat hij niet zwak werd in het geloof. Maar hoopte en hoopte, waar niets meer te hopen scheen, ja, hij hoopte zoals de Schrift het noemt, *op hope tegen hope.*

Dáár eindelijk, toen hij reeds honderd jaren oud was en alle hoop vervlogen scheen, werd hem een zoon geboren. O, hoe gelukkig was Abraham toen! Zijn gebed is verhoord, zijn tranen had de Heere geteld. God had woord en trouw gehouden.

Maar, o wee! Toen de zoon der belofte volwassen was en hij zijn vader dierbaarder was geworden dan het licht van zijn ogen, komt tot Abraham het bevel, dat hij zijn zoon, zijn geliefde, offeren moet op een berg. Nu was alles voorbij en de belofte teniet gedaan, de jongen moet sterven. Abraham verstond God niet. Maar hij gehoorzaamt. Op weg naar de berg vraagt de zoon: 'Vader, hier is hout en vuur voor het brandoffer. Maar waar is het schaap, dat als brandoffer moet geslacht worden?'

Ach, de jongen begreep er niets van dat hij zelf het schaap was. Levendig stond het Abraham voor de geest, dat hij het bevel had ontvangen, zijn kind aan de Heere ten offer te brengen, hij wist, dat hij moest gehoorzamen. Maar toch! Maar toch! Zou de Heere het zover laten komen? Zou het niet mogelijk zijn, dat de gehele zaak maar een bevel, een heenwijzing op een verre toekomst was? 'Ach, zal Abraham misschien gedacht hebben, wat weten wij mensen ervan, hoe het tegenwoordige en het toekomstige als met een wonderbare keten verbonden zijn, wij arme mensen, die zo geheel in het tegenwoordige begraven zijn en ons de toekomst nauwelijks kunnen indenken.' Alzo heeft hij nog een zwakke hoop, die hij als een strohalm vasthoudt! God, zegt hij, *God zal Zichzelf een brandoffer voorzien, mijn zoon!*

Maar er kwam geen offerdier. Spoedig was het bange ogenblik gekomen, dat de jongeling moest worden gebonden en op het hout gelegd. Het mes glinsterde in 's vaders hand, de nood was ten top gestegen en slachtte Abraham werkelijk zijn zoon, wat kon er dan van de belofte van Christus terecht komen? Hoe kunnen dan in Abrahams Zaad alle volkeren van de wereld gezegend worden? Misschien leefde er toch nog wel in Abrahams ziel iets van datzelfde geloof, dat Job en zoveel anderen voor en na hem, deed uitroepen: *al zou Hij mij doden, ik zal nochtans op Hem hopen.*

Ja, ... het ging nochtans in vervulling, wat Abraham tot zijn jongen gesproken had, de Heere Zelf voorzag Zich een lam ter slachting. Plotseling kwam er van de hemel een stem: *raak uw zoon niet aan! Nu weet Ik, dat gij u God vreest en dat u uw eigen zoon niet hebt gespaard om Mij nentwil.*

Ja, het was waar geworden! God had Zich werkelijk een schaap, een lam ten brandoffer voorzien, een ram zat met zijn hoornen verward in de doornstruiken. Zo werd Izak van het altaar genomen en die ram in zijn plaats daarop gelegd.

De hoofdsom van deze hele geschiedenis heeft Abraham uitgesproken in die merkwaardige woorden: *De Heere zal het voorzien!* Dit woord ging rond en leefde voort onder Abrahams gezin, het ging van mond tot mond en men vroeg elkaar af, wat is toch de oorsprong van deze spreekwijze? Dan herhaalde men het verhaal van Abrahams offerande, men haalde alles verder op, wat op de berg geschied was. Hoe de Heere Zich daar Zelf een schaap, een ram ten offer had voorzien. Zo troostte men zichzelf en anderen met deze heerlijke waarheid: *op de berg des Heeren zal het voorzien worden!*

Deze berg heette Moriah en op die berg stond in later eeuwen een tempel, het huis Gods, waar de Heere woonde tussen de cherubim. Daar was het, dat Hij woonde en in al de noden der Zijnen inzag, die Hij van daar uit gadesloeg en in genade uit het midden wegnam. Deze berg heeft nu voor ons, in letterlijke zin, geen betekenis meer. Wij aanbidden God in de geest en in waarheid en niet op deze of gene berg.

Toch is er één berg, waaraan wij te denken hebben en dat is *de berg Golgotha*, dat is ook voor ons nog de berg des Heeren, *waarop de Heere in alles voorzien heeft.* O, welk een rijkdom ligt daarin niet opgesloten, dat de Heere ziet, dat Hij naar ons omziet. Dat betekent, dat Hij gezien wordt, dat Hij Zich openbaart, dat Hij ons ook wel eens Zijn voetstappen laat zien, al gaan die ook door de diepte der zee heen, zodat wij iets, en dat is ook maar een stipje, beginnen te verstaan van Zijn leidingen met ons. En van de wegen Zijner voorzienigheid, hoe Hij ons vasthoudt, over alles heendraagt, hoe Hij door de hand van Zijn Almacht alles draagt en regeert, hoe Hij alles leidt en bestuurt, ook alles tot stand brengt, alles samenroept, alles plaatst en schikt, zoals Hij het hebben wil. Ja, de dingen, die niet zijn, roept als stonden zij daar! Dat doet Hij alles, opdat Zijn woord in vervulling ga, tot troost van Zijn arm en ellendig volk, tot roem en prijs van Zijn grote Naam!

Nu, o ziel, wat ziet u? Wolken en donkerheid, onmacht en radeloosheid, zonde en schande, ongeluk en ziekte, leed en zorgen? Wat ziet u, wat ondervindt u? Ach, wat anders dan dat u bij al uw wijze overleggingen niets blijkt te zijn dan een arme dwaas, en dat al uw overleggingen uit elkaar stuiven als zand. Het komt alles geheel anders uit dan ge u voorgesteld had. Ja, u wist er wel raad op. Maar u had vergeten met allerlei omstandigheden te rekenen, die zich onverwacht voordeden en die u niet in de hand had en zo moest u ondervinden, dat al uw wijze raadslagen, die op zichzelf genomen zeer verstandig en wel overlegd waren, in rook en damp vervlogen.

Wat ervaart u? Immers, dat God zoals Zijn woord ons zegt, *een koning niet behoudt door zijn grote macht en dat sterke paarden en ruiters niet helpen in dagen van angst en nood*. Wat ziet u dan als uw ogen een goed geopend worden? Dit ene: *dat de mens wel schikkingen des harten heeft, maar dat het antwoord der tong van de Heere is*. Dat de mens wel allerlei voornemens koestert, allerlei raadslagen vormt. Maar dat zij in rook opgaan, zodra de Heere spreekt. Dat Hij met koningen en vorsten, met volkeren en enkele personen handelt naar Zijn en niet naar hun raad.

Wij kunnen de weg van Gods raadsbesluit en de manier, waarop dit uitgevoerd wordt, in het natuurlijke met velerlei zaken vergelijken. Zo moest, tenminste in vroeger dagen, een eenvoudige naainaald door velerlei handen gaan voor zij te gebruiken was. Zo is het ook met de weg van Gods raadsbesluit gelegen. Dat komt tot stand, dat gaat in vervulling door allerlei wegen, bochten, omstandigheden heen en eerst zó wordt het werkelijkheid. Dat gaat zo voort van dag tot dag, van stap tot stap! Welgelukzalig daarom hij of zij, aan wie God de Heere ogen geeft om te zien, dat Hij de Vader in de hemelen het roer van ons levensschip in handen heeft en dat diezelfde Vader ook in onze stille binnenkamer ziet en is en dat Hij ze wel hoort, die bange noodkreten, die nu en dan tot Hem opgaan, ongehoord, onopgemerkt van aller mensen oor. Bovenal die allerbangste kreet: *Heere? wat wilt Gij dat ik doen zal?*

Geliefden, het is ons zo eigen, allerlei plannen te smeden, allerlei wensen te koesteren, te willen besturen en regeren naar onze wil. Maar zie, alles komt dikwijls zo geheel anders uit dan wij dachten. Het kan zijn, dat u nergens over dacht dan over dood en ondergang en plotseling werpt de Heere u het liefelijkste levenslot in de schoot. U gaat gebukt onder de vrees voor hel en verdoemenis en geheel onverwacht ademt de Heere u door Zijn allerheiligst woord, de liefelijkste beloften en vertroosting en geeft Hij u de kus Zijns vredes.

Of ook omgekeerd, u hebt allerlei hoge verwachtingen van heil en zegen voor dit aardse leven en plotseling komt u met Job op de ashoop te zitten. O, hoe graag zou u heilig zijn, hoe graag zou ge uw leven zo inrichten, dat het geheel en al met Gods wil en bevel in overeenstemming was! Maar de Heere laat u schijnbaar los en u zinkt radeloos en reddeloos in allerlei modderig slijk!

Ik herhaal het, geliefden, God Zelf geve ons ogen om dit alles in te zien. Want uit onszelf zijn wij blind voor zulke leidingen Gods. Zulke zaken als ik u hier meedeel, zullen onbekeerden nooit kunnen bevatten. Maar die maken zich, als het ongeluk hen treft, van de gehele zaak af met te zeggen: ja, dat is nu niet anders en wij moeten ons maar in de omstandigheden schikken zo goed als het gaat. Zij hebben dan het noodlot dat dit of dat over hen doet komen, zij noemen het ook "toeval" en spoedig weten zij de wonden die Gods hand hun slaat, op hun wijze te verzachten en zich over alles heen te zetten.

Maar zo gaat het met Gods lieve kinderen niet. Die voelen de behoefte, om juist tegen over alle ongerechtigheden in te blijven geloven: *ik geloof, dat Hij, die daar boven in de hemel woont, Die mij heeft geschapen en tot nu toe heeft gedragen met Zijn Vaderlijke hand, ook mijn God en mijn Vader is en blijft*.

Wat helpt het, geliefden, zich in wanhoop en vertwijfeling de haren uit het hoofd te rukken! God de Almachtige en genadige God in de hemel zij onze toevlucht in de nood, al hebben wij dan ook geen andere toevlucht in de hemel noch op aarde. Voor Gods kinderen blijft er op de duur niets anders over. Welaan! Al ben ik dan ook zo dwaas en onwetend, mijn heil altijd weer overal elders te zoeken. Hij, de levende God is achter mij en zal niet rusten tot ook ik aan Zijn voeten neerzink met een: *ik geloof Heere! kom mijn ongeloof te hulp!* Hij Zelf snijdt voor de Zijnen al het andere af. O, hoe zalig is het toch Gods hand te mogen zien in alles wat ons ontmoet!

Maar, weet u wat allereerst en boven alles uw doel moet zijn? Dat is, dat u Christus tot uw Deel hebt, dat u waarachtig Hem als een levend lidmaat mag toebehoren, dat u werkelijk als een rank, als een levende rank, Hem, de ware wijnstok, mag ingeplant zijn. Weet u, wat u te zoeken en na te jagen hebt, veel meer dan de oplossing van zo menig vraagstuk in uw levenslot? Dat is de vergeving van zonden, van uw aangeboren, van uw dagelijkse zonden, in het bloed van het Lam.

Loof er Hem voor, dat Hij werkelijk Zich een Lam ten brandoffer heeft voorzien opdat u niet de eeuwige dood zou behoeven te sterven. Maar u in en door de dood en de opstanding van dat Lam mag bezitten gerechtigheid en het leven, en u in Zijn bloed de reiniging mag hebben van al uw zonden en onreinheden. Maar weet ook dit: dat, zo het er u van harte om te doen is, Christus als uw Christus te bezitten, en in Hem voor eeuwig te zijn ingeplant, u het dan ook voor vast en zeker mag houden, dat u geroepen bent tot de eeuwige heerlijkheid. De tijdelijke grootheid en heerlijkheid gaat niet mee naar de overzijde van de Jordaan. Maar dat is de heerlijkheid van de leidingen van Godsvoorzienigheid, als wij hier door Hem getrouw gekastijd en getuchtigd worden, zodat het blijkt, dat wij geen bastaarden, maar zonen zijn.

Moeten wij dan met onze Izak in de dood gaan? Welaan, laat ons de opstanding uit de doden niet uit het oog verliezen! Laat ons ook niet vergeten, wat God als een getrouwe Leidsman, van de wieg af voor ons gedaan heeft. Laat ons bovenal niet vergeten, wat Hij voor ons deed van de tijd van onze bekering af, toen wij ogen ontvingen om te zien en een hart om op te merken. Ach, in hoeveel nood, smart en harteleed zijn wij niet dikwijls verzonken, zodat de grote watergolven ons over het hoofd gingen!

Wiens hand was het, die dit alles zo over ons liet komen? Wiens hand was het? O, het was toch Gods Vaderlijke hand. Maar dit kreeg ik eerst later te zien. Geliefden, wij zijn niet geschapen voor dit leven alleen. Maar voor het eeuwige leven en voor zover wij Hem toebehoren, voor de eeuwige heerlijkheid. Nu zal Hij echter, als onze hemelse Opvoeder en Tuchtmeester, er wel voor zorgen, zolang wij hier beneden zijn, dat Hij het Lam, dat Hij Zich ten brandoffer had voorzien, ook voor ons als zodanig zal laten gelden. Dat wil zeggen, dat Hij zorgen zal, dat wij bij dat Lam blijven, blijven in de voetstappen der schapen en onze grote Herder blijven volgen, door bezaaide en onbezaaide landen. Ja, Hij zal ons door Zijn Heilige Geest wel weten te houden in de gemeenschap met Hem, Die het kruis verdragen en de schande veracht heeft en gehoorzaam geweest is tot in de dood, ja, tot de dood des kruises.

Handelt God de Heere dan anders met de Zijnen dan een moeder, wier hart door de geboorte van haar kind staat verblijd te worden? Wordt er dan niet met de grootste vlijt, met de teerste liefde gezorgd, tot in de geringste kleinigheden, opdat het de jonge wereldburger bij zijn verschijning aan niets ontbreekt? Vergeet dit niet. Want ook voor u is met de teerste liefde gezorgd. Wie was het die u in het leven riep? Wie heeft u leven en gezondheid verleend tot op de dag van heden? Heeft het u tot op heden aan het nodigste ontbroken? Wie heeft ervoor gezorgd, dat u het nodige voedsel en bedekking had? Was dat niet de Heere in de hemel? Wie zorgt, als Hij ons ziekte en

smart toezendt, voor een goede geneesheer, en passende geneesmiddelen? Met welk doel, verder, laat diezelfde God dikwijls de dierbaarste sterven, waarvan men dacht: nee, die kunnen zeker niet op aarde gemist worden! Wie heeft toch zo vaak, o zo vaak, de tranen op onze wangen gedroogd toen wij meenden in onze drukte moeten vergaan? Was het niet Zijn hand? Hoe vaak is het niet gebeurd, dat u meende, het is te vergeefs op de levende God te hopen, en eer u er om dacht, was de uitkomst daar! Dat zullen alle kinderen Gods moeten betuigen, dat de weg zó is, en niet anders! En dat de Heere hen ook allen getrouw gekastijd heeft. Hoe vaak liet de Heere niet alles bij hen in de afgrond zinken? Toch was het Zijn Vaderlijke hand, die dat deed!

Maar nu vraag ik u daar tegenover, o ziel, heeft Hij u ooit in de afgrond laten verdrinken? Was Hij niet meer bij u, toen de nood ten toppunt was gestegen? Heeft Hij niet altijd weer Zijn mond vervuld: *Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten?* Hebt u het niet dikwijls ondervonden, dat bij God geen ding onmogelijk is? Hebt u het niet vaak ondervonden, dat Hij helpt, waar niemand helpen kan, zodat u vrolijk moest uitroepen: *Wie helpt zoals U, o mijn God?*

Geliefden, laat ons toch onze dierbare Catechismus niet vergeten, maar Vraag en Antwoord 26 eens opslaan. Waar wij lezen: *Alzo dat ik niet twijfel, - o wie zal zich niet hierbij vanwege zijn twijfelingen en ongeloof verfoeien! - of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen.* O, bewaar deze zalige waarheid eens in uw hart, en zie dan eens, of God u juist door al die bitterheden en dat harteleed heenleidt in de voetstappen der schapen, niet vasthoudt op de weg, die al Zijn lieve kinderen van oudsher betreden hebben! Merk dan eens op, hoe Gods hand in uw gehele levenslot te zien is, in al de middelloorzaken, die God in Zijn schepping gelegd heeft. Waaraan Hij echter niet gebonden is, vooral niet als het geldt, om een arme kerner, die hier of daar in een hoek eenzaam zit te schreien, uit te helpen en met hemelse vreugde te vervullen. Als God een profeet in het leven wil behouden, bedient Hij Zich tot dat doel wel eens van geheel tegenstrijdige middelen, en dan weet Hij Zijn Elia's nog wel door hongerige raven van vlees te voorzien, dat veeleer bestemd scheen om door deze roofzieke vogels zelf verslonden te worden. Waar Hij helpen wil, daar maakt Hij eerst kasten en kisten leeg, zodat er, zoals wij menen, niets meer in is, dan om nog éénmaal te eten, en dan te sterven. Hij geeft weinig broden en vissen, en weet daarmee duizenden te verzadigen.

Doorgaans is Gods weg een weg der middelen, daarom zien wij groot op de middelen en verwachten daarvan ons heil. Zeker, meestal bedient de Heere Zich van middelen om ons te helpen. Maar ook de middelen zijn van Hem. Maar dat zij van Hem zijn, dat Hij het is, die deze geeft, dat vergeten wij en zien wij in onze blindheid voortdurend over het hoofd. En zeker, wij hebben ons diep voor God te verootmoedigen over deze onze blindheid en onverstand.

Maar kan ik Gods hand dan ook zien in mijn zonden en ongerechtigheid? Zeker niet in zoverre als ware God als een auteur der zonde te beschouwen, alsof Hij u daartoe dreef door Zijn onweerstaanbare kracht. Maar in zoverre is Gods hand toch daarin, dat het Hem vaak behaagt, als Zijn kinderen hoogmoedig en opgeblazen zijn, hen als het ware neus en oren te doen afsnijden, en daartoe behoeft niet meer te gebeuren, dan dat Hij ons maar één ogenblik aan onze eigen verkeerdheid en dwaasheid overlaat. In zover kan men zeggen, dat ook onze verkeerdheden op de weg van Zijn voorzienigheid liggen. Hij blijft echter daarbij de vlekkeloos Heilige, en nooit of te nimmer mogen wij de schuld op Hem schuiven. Maar wij moeten ons daarover schamen en om ontferming en vergiffenis aanhouden. U moet daarover berouw voelen, berouw over al uw zonden en die nalaten. Want u hebt uw Vader niet willen

geloven toen Hij u waarschuwde, dat u niet op eigen benen kon staan. Het was om u dat te leren, dat Hij u aan uzelf voor korte tijd moest overlaten. Maar Hij heeft u weer trouw opgezocht en gewassen van al uw onreinheid. In die zin hebt u het te verstaan als de Heere zegt: *Ik heb u bewaard, dat u tegen Mij niet zondigen zou.*

In zulke wegen, mijn geliefden, leren wij Gods hoogheid, wijsheid en gerechtigheid kennen en zullen wij de almacht van Zijn Vaderlijke hand leren aanbidden, in ootmoed des harten voor Zijn aangezicht wandelen en uit te roepen: *Mijn God, als U geen zorg voor mij draagt, gaat alles verkeerd. Maar ik hoop op U alleen.*

Hoe kleiner, hoe geringer men in eigen oog wordt, des te beter zal alles gaan. Want zó leert men de Heere groot maken voor het aangezicht der mensen en tegenover de duivel, die niet ophoudt ons te bedriegen en te verleiden, om de hand naar verkeerde middelen uit te strekken. In zulke wegen leert men ook de Psalmen te verstaan, zodat men ophoudt de goddelozen te benijden en de bozen aan wie alles schijnt te gelukken en die hier op rozen schijnen te wandelen. Zo leert men Psalm 37 en Psalm 73 te verstaan en met Azaf leert men inzien en spreken: *toen was ik onvernuftig en wist niets, ik was een groot beest bij U* (Ps. 73: 22). ‘Want ik heb ook niet het geringste van Uw wegen begrepen. Waarlijk U zet ze op het gladde, zodat zij in hun hoogmoed en inbeeldingen des harten ineenzinken, zoals Nebukadnézar. Maar uw arm en hard geplaagd volk weet u wel te redden en tot ere te brengen. Eindelijk, eindelijk, verhoort U het toch!

Mijn geliefden, er bestaan allerlei smartelijke ziekten, die de hand van de geneesheer niet bereiken kan. Dan zijn er allerlei smartende werktuigen nodig om de arme zieke te helpen en zo het nog kan, te genezen. O, hoe vreselijk kunnen deze messen, tangen en priemen er uitzien! Men zou ze ver van zich willen werpen, zo afschuwelijk zien ze er uit. Maar, vestigt men het oog op de ziekte en het gevaar waarin de zieke verkeert, dan moet men zich veeleer verheugen, dat de Heere aan de mensen verstand en kunde gaf om zulke werktuigen te maken en dan zult ge u moeten verwonderen en de roede, die God over u gebracht heeft, leren kussen.

Zo gaat het met de wegen van Gods Voorzienigheid ook. Zo zult u ook niemand meer haten. Want al had u ook meer vijanden dan haren op het hoofd, zo zult u toch niemand *uw vijand* noemen. Maar veel meer in hen werktuigen zien, waarvan de Heere Zich bedient om u bij te brengen, wat u tot uw zaligheid leren moet. Zo zult u leren vrede met God te hebben, vrede met de stenen van het veld, vrede met mensen, wier adem in hun neuzen is. Dan zult u ook ophouden u te kwellen over mensen en hun dwaasheden en verkeerdheden. God laat alles, wat gebeurt, gebeuren naar Zijn wil en begeerte. Hij weet wel de wereld zo te regeren, dat Zijn raad geschiedt en al Zijn welbehagen volbracht wordt. Daarom, laat ons God loven voor alles, wat Hij ons toezendt, voor al Zijn wegen, voor al de slagen van Zijn Vaderlijke hand. Eén ding is nodig. En wij zullen juichensstof genoeg hebben als het einde maar vrede mag zijn. Amen!

III. Geschiedenis van de aartsvader Izak

11. Huwelijk en onvruchtbaarheid

En Izak bad den Heere zeer in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw, want zij was onvruchtbaar. Genesis 25:21

Als de Heere tot u heeft gezegd: *dit of dat is de weg*, maar u hebt niet willen horen; als u hoog geklommen bent in overmoed en inbeeldingen des harten, - en nu van uw ingebeelde hoogte op 's Heeren ellendigen neerziet, omdat zij voor uw zogenaamde wijsheid niet willen bukken, noch uw verkeerde wegen goed heten, - dan houdt de Heere Zijn licht en genade wel eens in, u ten goede, opdat u weer eens opnieuw zou zien, wie u van nature bent. En dat u, die u een halve engel dunkt en u overal de eerste plaats aanmatigt, weer eens voor de genadetroon zou komen te staan met afgesneden neus en oren, en opdat ge met Jona niet anders op het droge zou komen, dan als een uitspuwsel der hel. En zulke geschiedenissen gebeuren niet buiten Gods regering om. Nog eens! God is geen auteur der zonde. Maar u, u bent de man! In zulke wegen hebt u uzelf te verfoeien in stof en as, omdat u niet gedaan hebt naar 's Heeren woord, dat ons zegt, dat de minste plaats de onze is. Maar u hebt u op het hoge paard gezet, en door u eens een tijdlang aan uzelf over te laten, heeft God het aan de dag doen komen, wie u bent, als Hij Zijn aangezicht verbergt.

Onttrekt U Heere! het dijne,

Blijft zonde en dood het mijne.

Zie, om ons dat goed te leren, laat de Heere ons wel eens aan onszelf over, en dan openbaren wij het spoedig, dat wij niets vermogen, dan onze gehele weg en onszelf te verderven. En dat is de wijze, waarop wij leren verstaan, wat de Heere zegt: *Ik heb u behoed, dat u tegen Mij niet zondigen zou.* Want er is geen groter zonde voor 's Heeren aangezicht, dan zichzelf voor wijs en verstandig, godvruchtig en braaf te houden, terwijl het uit het gehele leven zonneklaar blijkt, dat wij niet allereerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid zoeken. Maar aanzien en invloed, goud en zilver, zogenaamde genoegens en goede dagen hier, en bovenal eer van mensen, en onderlinge handoplegging. En komt de Heere ons nu voor dat Hij ons eens alleen op de weg laat gaan, aan onszelf ontdekken, dan leren wij in ootmoed te wandelen met onze God, dan is niemand meer groot in onze ogen, dan Hij alleen. Dan zeggen wij van ganser harte: *Mijn God! als U niet in alles voorziet, niet alles bestuurt en regelt naar Uw welgevallen, dan gaat alles verkeerd; daarom vat U mijn hand, o Heere! en houdt U mij maar vast, anders komt er geen eind aan mijn dwaasheden en afdwalingen! Op U, U alleen hoop ik!* Hoe kleiner men wordt in eigen ogen, des te beter is het, des te beter gaat het, des te beter zal men leren zijn God alleen groot te maken voor het aangezicht der mensen kinderen, en tegenover alle duivelen, die er ons toe willen verleiden, verkeerde middelen aan te grijpen, ter onzer redding.

Want de vijand houdt niet op, ons wijs te maken, dat wij beter in de wereld zullen vooruit komen, als wij de versmaadheid van Christus van ons werpen! In 's Heeren school leert men ook eerst recht de Psalmen verstaan, en is men niet langer nijdig op de dwaas, noch begeert men de vrede van de goddeloze. Daar leert men hun "de ingebeelde zegen" gunnen, en heft de 37e en 73e Psalm aan, juist dan, als het gehele zichtbare ons toeroept: *God is niet met u. Maar wel met hen, die u op het hart treden.* Dan gaat men in het heiligdom, en zegt met Asaf: 'Ik ben toch niets dan een onvernunftig dier, ja een groot beest voor U, o Heere! hoe weinig versta ik van Uw Goddelijk woord! U zet ze op de gladde plaatsen, gelijk U het ook met Nebukadnézar

deed, die zich boven alles en allen verheven waande. Maar Uw arm en ellendig volk verhoogt U op Uw tijd!’

Lieve lezer! Er zijn allerlei vreselijke en dodelijke krankheden, waar de hand van de geneesheer niet bij kan, allerlei gebreken van het lichaam, die menigeen jaar in, jaar uit mee moet slepen. Om die enigszins dragelijk te maken, en het verborgen kwaad enigermate te stuiten, heeft men allerlei instrumenten, die de geneesheer ter hand nemen moet. O, hoe afschuwelijk kunnen die er uitzien, die scherpe messen, die tangen, die priemen! Welk een angst kunnen zij de arme lijder aanjagen! Maar de krankheid die men niet ziet. Maar die in het verborgene voortwoedt, is immers veel erger! En daarom moest men in plaats van te vrezen, God de Heere liever loven en prijzen, dat Hij het de mensen ingaf, zulke instrumenten te vervaardigen ten nutte van zieken en lijdenden. En van dit standpunt leert men, die schrikwekkende, die smartende werktuigen anders bezien, ja men leert ze kussen, als redmiddelen in ‘s Heeren hand! En niet anders gaat het ook in het leven, in de raad van Gods Almacht en Voorzienigheid! Daar leert men, de kus des vredes te geven aan hen, die ons het diepst grieven en beledigen, en leert in hen instrumenten zien, waardoor God de Heere ons wil genezen van onze verborgen en dodelijke krankheid! En zó bezien, hebben wij geen vijanden. Want zo zijn onze tegenstanders en verdrukkers louter werktuigen in de hand van onze God, van onze hemelse Heelmeester ter onze zaligheid, ook al moeten wij met Psalm 69 zeggen: *Die mij zonder oorzaak haten, zijn meer dan de haren mijns hoofds!* Dan hebben wij eigenlijk geen vijanden. Want wij hebben vrede met God, vrede met de stenen des velds! Wat vragen wij dan naar eer bij mensenkinderen, wier adem in hun neuzen is? Dan bijt men niet langer op de steen, die ons wordt toegeworpen, dan houdt men op te tobben en zich te kwellen over de verkeerdheden der mensen.

In Zijn goddelijke wijsheid heeft de Heere alles zo gezet, als het waarlijk goed is, dat is, zoals het Hem behaagt. En daar is alles ten slotte één groot uurwerk, waarvan alle raderen, groot en klein, in elkaar grijpen en passen, opdat Zijn raad alleen besta. Daarom past lof en dank in plaats van morren en ontevredenheid! Lof en dank? Waar voor? Voor alle wegen Gods, voor al Zijn getrouwe en vaderlijke kastijdingen. Want nogmaals: het gaat niet om rust en goede dagen hier. Maar om het einde. Want: eind goed, àl goed!

Wij vinden nu, nadat de Heere Abraham zijn Izak, als uit de dood weer had gegeven, nog wel enige bijzonderheden omtrent Abrahams verder leven opgetekend in het boek Genesis, doch wij kunnen die in deze Schriftverklaringen niet alle uitvoerig bespreken; daar het ons van de aanvang af te doen is geweest om de gang der belofte Gods, de belofte van Zijn Christus, na te speuren en te verklaren.

In het 23^e hoofdstuk van Genesis vinden wij allereerst de dood vermeld van Sara, de huisvrouw van Abraham, die trouwe gezellin van zijn zwervend leven. Het is opmerkelijk, dat zij, die zo lang op de vervulling van Gods belofte had moeten wachten, ten grave daalde, zonder bij de haar van de Heere geschonken zoon ook maar een aanvankelijke vervulling der belofte te zien. Want toen Sara ontsliep, was Izak nog niet eens gehuwd. In datzelfde 23^e hoofdstuk vinden we uitvoerig beschreven hoe zij begraven werd in de spelonk van Machpela, die Abraham gekocht had van Efron, de Hethiet.

In het 24^e hoofdstuk vinden wij vermeld, dat Abraham, voor zijn zoon een verbintenis schuwend met de heidense dochters des lands, zijn dienstknecht Eliëzer naar Mesopotamië zond, om daar bij Abrahams maagschap een huisvrouw voor Izak te

zoeken. Verder vinden wij in datzelfde hoofdstuk uitvoerig deze reis van Eliëzer beschreven, diens gebed tot de Heere, en de verhoring daarvan zodat wij aan het slot nog vermeld vinden, dat Izak, zijn hem van God gegeven huisvrouw, *Rebekka, de dochter van Bethuel, in de tent van zijn moeder Sara bracht, dat zij hem ter vrouw werd, dat hij ze liefhad, en dat hij zó getroost werd, na de dood van zijn moeder.*

Laat ons nu eens enige blikken werpen op het huiselijk leven, ook van deze aartsvader Izak, en wij zullen zien, dat ook bij hem en zijn huisvrouw Rebekka, de belofte Gods niet vervuld werd, dan na menige storm en onweer, na veel lijden, veel angst, veel tranen, veel wanhoop zelfs, en een jaren lang schijnbaar vruchteloos wachten op het waar worden van 's Heeren Woord.

Vooraf nog enige opmerkingen over de ervaringen van degenen die evenals de aartsvaders, de belofte Gods van leven en vrede hebben, en niets zien dan nood, dood, zonde en ellende. Als wij het boek der Psalmen opslaan, die heilsapothek voor zieke zielen, dan zien wij nu eens de bitterste, hartverscheurendste klachten over lijden, nood en dood, over een wegzinken in het diepste slijk, over het neerliggen in het stof des doods, zodat de ziel weigert zich te laten troosten. Dan weer eens, en doorgaans van dezelfde hand, welke die klaagliederen neerschreef, talrijke opwekkende, ja jubelende lofpsalmen.

Maar moet men hier uit opmaken, dat, omdat de Psalmddichter in zulke lofliederen uitbreekt, kruis en druk nu van hem waren genomen? Is er voor hem hier op aarde ooit een tijd van ongestoorde rust en voorspoed aangebroken? Is er voor hem ooit een tijdperk gekomen, waarin hij geen lijden, geen nood, geen angst meer kende? Of is het hem, is het onze broeder David niet veeleer zo gegaan, dat bij hem het ene kruis maar scheen plaats te maken voor het andere?

Ik meen het laatste. Want, dat weten wij maar al te goed uit de geschiedenissen van het lijden van David. *Maar de verdrukking werkt lijdzaamheid, en de lijdzaamheid bevinding, de bevinding hoop, en de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods uitgestort is in onze harten door de Heilige Geest, die ons is gegeven.* In de hoop op de levende God, op de trouwe, eeuwig trouwe God Israëls, vloeiden er van Davids harp niet alleen na. Maar te midden van al zijn leed, zulke heerlijke lofpsalmen, en zo leerde hij in zijn kruis en druk louter eer en heerlijkheid zien.

De vraag des Heeren aan de Emmaüsgangers: “moest niet de Christus al deze dingen lijden, en alzo tot Zijn heerlijkheid ingaan?” is een vraag, die ook op allen van toepassing is, die door Gods hand op de weg des levens gebracht zijn. En op de vraag: moeten niet alle kinderen van God, alle ware Christenen, alle uitverkorenen, langs de weg des kruises ter heerlijkheid geleid worden? Is het antwoord zeker: ja! en nogmaals ja! Daarom heeft ook de gemeente van de Heere Jezus, juist als zij gebukt gaat onder allerlei kruis en harteled, de ruimste stof, om de Heere lofpsalmen te zingen, ook dan als haar hart van kommer en smart dreigt te breken.

Ja! alle kinderen Gods van alle tijden en van alle eeuwen, hebben er Hem voor geloofd en geprezen, dat Hij ze in de smeltkroes der ellende louterde! Daar hebben zij ervaren, hoe heilzaam het voor hen was, klein gemaakt, verootmoedigd, ja, verbroken en verbrijzeld te worden. En daarom sporen veel Psalmen, zo ook met name de 113^e Psalm, de gemeente des Heeren, Zijn knechten, die Hem dienen in geest en waarheid, aan, de lof des Heeren te verheffen te midden van nood en onvruchtbaarheid, van dood en ondergang. In de smeltkroes der ellende leren 's Heeren uitverkorenen, dat smart, angst, smaad, nood, aanvechtingen en vervolgingen, heilzame artsenijen zijn, om hen van hun dodelijke ziekten te genezen.

Wat zijn die ziekten, die telkens terugkerende krankheden, waarvan zij telkens en telkens weer genezing behoeven?

Heten die niet ongeduld, wanhoop, hoogmoed, opstand tegen de Heere? Ik weet het wel, menigeen, die gewend is, uit het lijden zich een voetstuk te maken, om zich boven anderen te verheffen, zal deze voorstelling niet behagen. Maar moeten wij ze daarom verzwijgen? Het is de kinderen eigen, zich voor zoete, oppassende, gezeggelijke kinderen te houden, en als zij gestraft worden, willen zij nauwelijks bekennen, dat zij ongelijk hebben. En 's Heeren kinderen is het niet minder eigen, zich zelf voor brave, oppassende kinderen te houden, en zich te willen laten bestraffen over hun goddeloosheid. Zij willen zelf wel over hun zonden en misdaden spreken, ja zij doen dit dikwijls met de hevigste uitdrukkingen. Maar dat Gods Woord, dat de Heilige Geest hun op hun zonden en verkeerdheden opmerkzaam maakt, dat kunnen zij niet verdragen. En toch is het juist het ambt van de Heilige Geest, het doel der waarachtige prediking, de kinderen Gods te ontdekken aan allerlei zonden en verkeerdheden, waar zij zelf geen ogen voor hebben, het hun duidelijk te maken, dat vlees en bloed het Koninkrijk Gods niet zullen beërven. Ja, dat horen zij niet graag, dat zij uit zichzelf niets vermogen, dan in hoogmoed en ongeloof tegen God op te staan, en te morren tegen de wegen, die Hij met hen inslaat. Want, in wegen, die de Heere met hen gaat, worden zij gewaar, hoe verkeerd, hoe ontevreden zij zijn! En dit te ervaren is niet aangenaam voor vlees en bloed, voor mensen als u en ik, die zo veel liever en zo veel spoediger een goede mening hebben van onszelf.

Maar als wij nu weten, dat het doel van 's Heeren wegen met ons is, ons dit te ontdekken, en ons zo tot de geopende bron te drijven, die voor de inwoners van Jeruzalem geopend is tegen de zonden, en tegen de overtredingen, dan behoeven wij in ons leed, in ons kruis, in al de tegenspoeden, die ons treffen, ook geen straffen te zien. Maar vaak wil de Heilige Geest in zulke wegen onze zwakheid te hulp komen, en ons leren, het kruis en lijden, dat ons drukt, met de lofpsalmen Israëls, als het ware, weg te zingen, al onze zonden, al onze zorgen op Hem, de God van ons leven te werpen, en Hem, terwijl wij leren onszelf te verwerpen en een gruwel aan onszelf te hebben, op het allerhoogste te verhogen, als Degene, Die weet te helpen en te redden op Zijn tijd. Het behaagt de Heere, het Zijn kinderen te tonen, vaak meer dan eens te tonen, hoe er slechts een wenk van Zijn handen toe nodig is, om het zwaarste kruis te verbreken, alles weer goed te maken, het gebed te verhoren, ja hen wel te doen, boven bidden en boven denken.

Zo weet de Heere de aangevochten ziel tot rust te brengen, zodat zij het luid gaat uitroepen: *De rechterhand des Heeren doet krachtige daden!* (Psalm 118: 15b). *Geloof en gebed*, deze twee zaken wil de Heere Zelf aan de aangevochten zielen geven. Door het geloof, door het toevlucht nemen tot de Heere, komen zij nochtans alles te boven, en door het gebed zien zij met ogen, hoe de Heere koninklijk weet te redden en te helpen op Zijn tijd, en op Zijn wijze, naar Zijn eeuwig raadsbesluit. En de weg van kruis en druk is in meerdere of mindere mate de weg die de Heere met al de Zijnen gaat! En dan leert Hij hen, acht te geven op Zijn koninklijk en goddelijk bevel: *Bidt en u zal gegeven worden, zoekt en u zult vinden, klopt en u zal opengedaan worden.* Zal men echter aan 't bidden komen, dan moet men zich eerst in nood en verlegenheid bevinden. Zal men iets zoeken, zo moet men 't eerst missen. Zal men aankloppen, dan moet men, wetende, dat hetgeen men mist aan deze of gene bestemde plaats te vinden is, eerst ervaren, dat men de poort zelf niet openen kan, dat men de sleutel daartoe niet in de zak draagt, en dat, al had men die in handen, men die toch nog niet recht zou weten te gebruiken.

Zie in zulke wegen leert men, wat het beduidt uit te gaan op de voetstappen der schapen (Hoogl. 1: 8b), de voetstappen der schapen na te speuren, en te zien, hoe de gehele kudde des Heeren steeds hier in dit jammerdal de weg des kruises is moeten gaan, en hoe de weide, waarop hun Herder hun voorgaat, er eigenlijk uitziet. Zo leert men acht slaan op de voetstappen des geloofs der heilige aartsvaders, acht slaan op de wegen van kruis en druk, waarin zij geleid werden, en hoe zij onder steeds vernieuwd kruis en harteleed, altijd weer door de oude getrouwe God staande gehouden en verkwikt zijn.

Om in deze waarheid bevestigd te worden, willen wij u nu eens op enige bijzonderheden uit het huiselijk leven van Izak en Rebekka opmerkzaam maken. Allereerst wijzen wij er u op, dat ook van haar geschreven staat: ***Want zij, dat is, Rebekka, was onvruchtbaar (Gen. 25 vs. 21).***

Laat ons bij het betrachten van deze geschiedenis niet vergeten, wat de Apostel Paulus Rom. 15 vs. 4 zegt: *Want al wat tevoren geschreven is, dat is tot onze lering en vertroosting geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop zouden hebben.* Hoe stonden de zaken rondom en in het leger van Abraham, toen Sara, zijn huisvrouw, de ogen had gesloten? Tot haar had de Heere eenmaal gezegd: werp de dienstmaagd uit en haar zoon. Want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met de zoon der vrije. Dit bevel was gehoorzaamd, Hagar, de dienstmaagd, en haar zoon Ismaël waren uit de huiselijke kring van Abraham verwijderd. Maar wat was er nu van te zien, toen Sara was ontslapen, dat de zoon der dienstmaagd geenszins erven zou met de zoon der vrije? Hoe stond het toen met Ismaël, de verworpene, de vervolger en antichrist?

Wij zijn gewoon zo lichtzinnig over de woorden van de Heilige Schrift heen te lopen, en beroven ons daardoor van allerlei troost en maken ons het leven zwaar, omdat wij geen acht slaan op de ware wegen en leidingen des Heeren met Zijn heiligen. Wij kunnen uit de vergelijking van Ismaëls toestand met die van de zoon der belofte, Izak, allerlei troost putten! Zeker is de echtelijke staat Gode welgevallig en wil Hij die in ere gehouden hebben. Maar niettemin is die staat en de huiselijke stand in het algemeen, met allerlei kruis en tegenspoed verbonden. En van dit kruis treft geen gering aandeel juist de ware kinderen Gods, zodat het er vaak uitziet, alsof zij geen ander erfdeel hadden, dan nood, angst, ellende en zorgen, ja als had de Heere Zelf hen overgeleverd in de handen der wereld, opdat zij een schouwspel zouden zijn voor mensen en engelen, ja aller lieden afschrapsel en uitvaagsel. Ja, vaak schijnt het alsof alle duivelen op hen waren losgelaten, zodat zij niets zien, niets voelen, niets ervaren, voor een tijd, dan het tegendeel van 's Heeren beloften.

In het gehele eerste gedeelte van dit 25e hoofdstuk had Izak, de erfgenaam der belofte, het nog tot niets verder gebracht. Maar Ismaël, de spotter, stond ver boven hem, uiterlijk als de gezegende des Heeren.

Groot en machtig was deze wolf in schaapsklederen opgeklommen. Hij had veel nakomelingen, twaalf kinderen, welke allen grote steden bouwden en rijke, vette landerijen bezaten. Er worden in dit hoofdstuk niet minder dan twaalf, zegge twaalf, vorsten opgenoemd, die van de verworpen Ismaël afstammen. Denk eens, twaalf vorsten, in vers 18 lezen wij: "Hij (dat is, Ismaël en zijn nakomelingen) heeft zich neergeslagen voor het aangezicht van al zijn broederen." Dit neerslaan beduidt eigenlijk zoveel als uitgebreid, neergelaten, in zelfbewuste hoogheid zich gevestigd hebben, zodat de zegen en heerlijkheid, die hij en de zijnen bezaten, iedereen in het oog moest vallen. Zij woonden van Havila tot Sur toe, hetwelk tegenover Egypte is,

waar u gaat naar Assur. En nu volgt er heel gering, heel nietig vers 19: *Dit nu zijn de geboorten van Izak, de zoon van Abraham: Abraham gewon Izak.*

De beloofde zoon had hij, de zoon van zijn ouderdom. Maar verder scheen alles uit en gedaan. Want wij zien uit vers 20, dat Izak reeds 40 jaren oud was, voordat hij een huisvrouw had. Terwijl Ismaël zich uitbreidde als een groene boom en het bij hem maar zegen op zegen was, had Izak, de erfgenaam der belofte, nog niet eens een huisvrouw, en leefde in stilte daarheen, als een voorbeeld van geduld, tucht en eerbaarheid.

Men moet nu hieruit niet de gevolgtrekking maken, dat niemand in het huwelijk mag treden, voor en aler hij veertig jaar oud is. Maar men doet wel, het voorbeeld van geduld, tucht en eerbaarheid eens opmerkzaam gade te slaan, dat Izak ons geeft. Vrouwen waren er genoeg in Kanaän, ook zeker wel zedige en schone vrouwen. Maar Izak heeft zich aan de lering en vermaning van zijn vader gehouden. En zolang 's Heeren tijd nog niet daar was, een stil en werkzaam leven geleid, in alle godzaligheid en eerbaarheid.

Dit doe ik u opmerken, lezer, omdat, vooral ook in onze dagen, de overtredingen tegen het zevende gebod legio zijn, en nauwelijks meer als zonden worden beschouwd. Zelfs bij jonge kinderen is dit te bespeuren, en ontwaakt dan in de jongelingsjaren de hitte der begeerlijkheid, dan wordt men ongeduldig, en zoekt de bevrediging van zijn lusten op allerlei vervloekte wegen. Ach, hoe menig jongeling, hoe menige jonge dochter wordt er niet door de duivel toe gedreven, in ongeduld en begeerlijkheid zich in een onberaden huwelijk te storten, zonder naar Gods wil noch gebod te vragen, en zo de vreselijkste ellende tegemoet te gaan. Want wat is vreselijker, wat rampzaliger, dan een huis, dat niet gegrond is op Gods woord, op Gods belofte van leven en vrede? Een huis, waar niet gezamenlijk gebeden wordt tot de God van hemel en aarde? Maar waar twist en tweedracht heersen, en man en vrouw elk hun eigen weg gaan, een huis dus, zonder de levende God?

Waarom heeft Izak niet een jonge dochter genomen uit de volkeren van Kanaän? Omdat zijn vader dat niet wenselijk achtte. En waarom achtte Abraham dat niet wenselijk voor zijn teergeliefde zoon? Omdat hij niet wilde, dat zijn kind door valse leer, door de wereld, door een vrouw, die God niet kende, zijn erfdeel, zijn eeuwig erfdeel zou verliezen. Nee, maar dat bad hij voor zijn zoon, 'dat de Heere hem een huisvrouw zou geven, die God vreesde, opdat zij alzo een heilig zaad mochten verkrijgen; en dat Izaks aardse echtverbintenis op mocht gaan in de eeuwige en geestelijke vereniging met Christus, en opdat zijn aardse bruiloft eens moge overgaan in het avondmaal van de bruiloft des Lams!'

En zie, deze bede van Abraham, zij werd verhoord! Izak had nu een vrouw, waarmee hij zijn aardse pelgrimsreis kon voortzetten, en met wie hij eens eeuwig juichen zou voor de troon van God! Wie had hem deze huisvrouw gegeven? Zeker de Heere Zelf. Maar door zijn vader Abraham. Abraham had immers tot Eliëzer gezegd: *Zweer mij, dat u voor mijn zoon, geen vrouw zult nemen van de dochteren der Kanaänieten, in het midden van welke ik woon.* Abraham wist het wel, dat elke echtverbintenis zonder vreze Gods, zonder belofte, zonder Christus gesloten, het nakomende geslacht ten verderve voert. Lang, lang had Izak dus moeten wachten. Maar eindelijk had de Heere hem de wens van zijn hart gegeven, gelijk de Heere gewoon is degenen, die lang moeten wachten, iets bijzonder goeds te schenken, wat het dan ook zij. Want God is een milde en machtige Koning, en die op Hem wacht, zal het ook ervaren, dat Hij alles Koninklijk weet goed te maken op Zijn tijd. Izak had nu wat hij begeerd had, en hij had zijn hem van God gegeven vrouw in zijn tent gebracht.

Maar, maar, al werd hij nu door zijn huisvrouw getroost over de dood van zijn moeder, hetzelfde kruis, dat zijn ouders jaren lang gedragen hadden, het scheen ook hun enig kind te vervolgen. Het scheen op nieuw onmogelijk te zijn, dat Gods belofte: *uw zaad zal zijn als de sterren des hemels, als het zand aan de oever der zee*, ooit in vervulling zou gaan. Want: Rebekka was onvruchtbaar.

Izak zal zeker van Abraham, 's Heeren belofte hebben vernomen: *In Izak zal u het zaad genoemd worden*. Wij moeten niet uit het oog verliezen, dat het hier niet zozeer ging om een huis vol kinderen, vol vreugde, dus om goede dagen hier. Maar om de verschijning in vlees van de beloofde Christus. Had Izak geen kind, wat was er dan waar van de woorden Gods? Lang, lang heeft hij op de Heere moeten wachten! Wat mag er in zijn, wat mag er in Rebekka's hart omgegaan zijn, als zij hoorden roemen van al de wonderbare zegen, door Ismaël genoten, die toch van God verworpen was, en die Izak van zijn vroegste jeugd af met spot had overladen. Was het niet alsof de Heere niet met Izak was, alsof Hij voor Ismaël alleen, milde handen, en vriendelijke ogen had? Moest niet soms de gedachte bij Izak opkomen: *de Heere zelf maakt de vervulling van Zijn belofte onmogelijk?* En dat duurde niet twee jaar, niet drie jaar. Maar volle twintig jaren, zodat de tijd om kinderen voort te brengen, volgens de gewone loop der natuur voor Rebekka haast vervlogen was.

O, laten toch de broederen in Christus zich eens aan deze broeder, de zusters in Christus zich eens aan deze zuster spiegelen, al betreft de nood, waarin zij zich bevinden, weer geheel andere zaken dan hetgeen Izak en Rebekka bedroefde.

Op zo'n onmiddellijke wijze, als de aartsvaders de belofte van een talrijk zaad, waar het heil der wereld uit zou geboren worden, ontvingen, verkrijgen wij geen belofte, noch voor aardse, noch voor geestelijke zaken. In de gemeente Gods leeft geen echtpaar, dat onvoorwaardelijk de belofte ontving van een talrijk zaad. Maar wij allen, die kinderen bezitten, hebben voor hen in de Heilige Doop de belofte ontvangen, dat God hun God, de Heere Jezus hun Zaligmaker, de Heilige Geest hun Leermester en vertrooster zijn wil. En hoeveel ouders moeten zich niet jaar in, jaar uit kwellen met de goddeloosheid en wereldliefde van hun kinderen! Hoe velen zien niet jaar op jaar heengaan, zonder dat zij bij hun kinderen ook maar het geringste vonkje van Goddelijk leven zien. Zie, voor zulke bedrukte ouders is het voorbeeld van Izak en Rebekka, is de weg die de Heere met deze zijn geliefde kinderen hield, vertroostend en moedgevend, evengoed als voor andere broeders en zusters, die weer onder andere bezwaren gebukt gaan, en voor wie de Heere vaak schijnt te slapen en te sluimeren, als Hij hen schijnbaar hulpeloos laat voort tobben op de wilde zee van dit leven.

Abraham en Izak hadden echter de uitdrukkelijke belofte ontvangen, dat hun zaad zou zijn als het zand aan de oever der zee en ... er kwam geen erfgenaam. Hoe bang mag het daar Izak en zijn huisvrouw om 't hart geweest zijn, en hoe mag uit hun hart de bange kreet gekomen zijn: *hoe lang Heere! Hoe lang? U hebt het toch Zelf beloofd, het is Uw eigen woord en nu blijft alles bij het oude!*

Hoe zal daar de vrome aartsvader Abraham in aller mond geweest zijn, hoeveel liefdeloze oordeelvellingen mogen over hem niet uitgesproken zijn! Het was immers met God, in de vreze Zijns Naams, dat Abraham zijn dienstknecht Eliëzer naar Mesopotamië gezonden had, om van daar een huisvrouw voor Izak te halen. Hij had geweigerd hem een vrouw uit de dochteren Kanaäns te geven, in wier midden zij woonden.

"Nee", zal men gezegd hebben, "heilige Abraham, dat hebt ge nu toch geheel verkeerd ingezien, uw keuze is niet de rechte geweest, u hebt u deerlijk vergist, nu bent u de oorzaak van het ongeluk van uw zoon. Het blijkt nu zonneklaar, dat u, al bent u misschien wel een eerlijk en heilig man, toch zeker geen profeet des Heeren bent.

Anders zou u voor uw zoon deze vrouw, die onvruchtbaar is en onvruchtbaar blijft, niet uitgekozen hebben". En al deze liefdeloze taal, deze verachtelijke opmerkingen heeft Abraham twintig jaren lang moeten aanhoren. En de tijd was gekomen, dat volgens de loop der natuur, Rebekka geen kind meer ter wereld zou brengen.

En Izak zal niet minder smaad hebben moeten uitdrinken, en gelijk in een dergelijk geval tussen Jakob en Rachel niet altijd vriendelijke en zoete woorden, maar wel de bitterste verwijten voorvielen, zo zal het tussen Izak en Rebekka ook wel geweest zijn; anders waren zij geen mensen geweest van gelijke beweging als wij. En de om hen heen wonende dochteren des lands, - en zelfs die vrouwen, die tot het grote gezin van Abraham behoorden, - hoe mogen zij over Rebekka geoordeeld hebben, over haar, wier verbintenis met Izak door zulke zichtbare wonderen Gods was tot stand gekomen? Ik denk, dat men Rebekka dikwijls voor een vervloekte en goddeloze vrouw zal uitgemaakt hebben.

"O", zal men gezegd hebben, "die is immers van de Heere Zelf met de vloek der onvruchtbaarheid geslagen. Ja, ja, zo gaat het! Wij werden door Abraham veracht. Want waarom heeft hij anders onder ons niet een huisvrouw gezocht voor zijn zoon? Maar wij waren veel te slecht, wij waren veel te goddeloos, te werelds, te heidens voor de vrome Izak, wij mochten niet deugen! Nu zitten ze gezamenlijk in 't ongeluk, die vrome mensen, en hebben hun verdiend loon. Nu, die Abraham en Izak, zijn toch inderdaad waardige dienstknechten des Heeren!"

Ja, lezer, zo zal er, naar de gewone loop der wereld, over Abraham en zijn zoon geoordeeld zijn. Dat zulke oordeelvellingen het bedrukte hart nog meer toeschroeven en nog dieper kunnen neerdrukken, blijkt wel uit Ps. 113, waar gezegd wordt, dat God de nooddriftigen uit het slijk opheft, en de armen verhoogt, om te zitten bij de vorsten, de vorsten Zijns volks!

En zo is het Maria in Nazareth in de dagen van haar jeugd ook gegaan; zij werd vertrapt en vertreden door velen, die zich zelf voor groot en wijs hielden, anders had zij niet gezongen, *dat de Heere de nederheid*, dat is, de vernedering van Zijn dienstmaagd had aangezien.

Het kruis van Izak en Rebekka, was Rebekka's onvruchtbaarheid, waardoor het scheen, dat zij zich omtrent de belofte Gods wat hadden ingebeeld. Maar men kan hun weg met veler weg vergelijken, al zijn het weer andere bezwaren, die andere broeders of zusters benauwen en bedroeven. Bijvoorbeeld zie eens, lezer, of u volgens de wens en keuze van uw hart God dienen kunt naar Zijn wil en eis. Zo ook zie eens of u bij de wet iets zult kunnen voortbrengen en of u dus voor en bij de wet iets anders zult zijn, dan een onvruchtbare stoppel? Geef eens acht, of, - als u graag, o zo graag, - de leer van Gods vrije genade, die u belijdt, zou willen versieren met een Godzalige wandel, niet juist dan geen enkel goed werk bij u schijnt tot stand te komen. Ja, of u, in plaats van, zoals Psalm 1 belooft, te zijn als een boom, geplant aan waterbeken, u niet omringd ziet, - vaak in uw allernaaste omgeving, - door allerlei goddeloosheden en duivelarijen? En is het u daar dan bang onder, en hongert en dorst u er naar, dat God de Heere Zijn belofte: *Ik zal maken, dat u in Mijn instellingen zult wandelen en Mijn rechten zult houden en die zult doen*, ook bij u vervulle. Dan kunt u, voorwaar, allerlei troost en opbeuring uit de lijdensweg van Izak en Rebekka putten.

Wanneer het een of ander kruis ons treft, dan is gewoonlijk onze eerste gedachte: *dat overkomt mij om mijn zonde, dat is de straf voor deze of gene ongerechtigheid*. Want op de bodem van ons hart geloven wij niet, wat alleen Psalm 136 ons zes en twintig maal toeroept, namelijk, *dat de goedertierenheid des Heeren blijft in der eeuwigheid*. Maar wij houden de Heere voor een tiran, die er op uit is, ons te kwellen en te doden.

En toch, zijn er in Zijn hart geen andere raadslagen, dan tot heil van Zijn lieve kinderen, opdat zij eenmaal luid Zijn lof zouden uitgalmen! En is de nood op het allerhoogst geklommen, dan ontsteekt Hij zelf in het aangevochten hart het gebed tot Hem, de God des levens. Zo ook bij Izak en Rebekka.

"En", lezen wij, Genesis 25 vs. 21: *"Izak bad de Heere zeer in tegenwoordigheid zijner vrouw."*

Wat bad hij van de Heere? Heeft hij voor haar gebeden om geduld, om berusting in 's Heeren wil, om een kalme rustige stemming, zodat zij zich met de gedachte kon troosten, dat er meer vrouwen zijn, die nimmer moedervreugde smaken? Niets van dat alles lezen wij hier. Wel vinden wij, dat er op de woorden: *en Izak bad de Heere zeer in de tegenwoordigheid zijner huisvrouw*, onmiddellijk volgt: *want zij was onvruchtbaar*. Het was dus om de vervulling van 's Heeren woord, om het waar worden der belofte, om een erfgenaam, uit wie eens de beloofde Messias zou voortkomen, dat Izak tot de Heere bad. Onkuise oren horen zoiets niet graag. Maar alles wat tot de schepping Gods behoort, is heilig en onberispelijk, al blijft het ook waar, dat wij in zonden en ongerechtigheid ontvangen en geboren worden.

Daarom mag ook geen huwelijk zonder God, zonder Zijn vrees en zegen begonnen worden, en moeten de kinderen als een geschenk en gave des Heeren worden beschouwd. Dus tot de Schepper van hemel en aarde, tot Hem, die sluit en niemand opent, die opent en niemand sluit, tot de trouwe Verbondsgod, heeft Izak gebeden, zeer gebeden in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw. Het woord, dat hier in 't oorspronkelijke staat en dat onze overzetters door *zeer bidden* vertaald hebben, beduidt eigenlijk *worstelen*. Ja, dat was een bidden, een zoeken, een schreien, zoals alleen zij bidden kunnen, die een belofte van de Heere hebben ontvangen, en die niets anders zien en gevoelen, dan dat de Heere uitblijft met Zijn hulp en uitredding, dat Hij Zijn liefelijk aangezicht verbergt, en dat Hij ze schijnbaar alleen laat staan in de strijd. Maar zult u hier misschien vragen: *Rebekka, bad die dan niet zelf, was het nodig, dat een ander voor haar bad?*

Daar staat hier niets van, dat Rebekka bad, hoewel ik niet in twijfel trek, dat deze heilige vrouw met al haar noden en angsten tot God vluchtte, ja dat zij in waarheid zeggen kon:

'k Ben gewoon in bange dagen,

Mijn benauwdheid U te klagen.

Maar hier staat daar niets van opgetekend. Ik denk, dat Rebekka in al dat wachten op, en roepen tot de Heere gans moe en afgetobd was geworden, zodat zij het als het ware opgegeven had nog langer op de God van haar leven te hopen. Heen en weer geworpen door de baren en golven van het ongeloof, was zij bijna wanhopig (desperaant). Zij was tot een keerpunt in haar leven genaderd, waar het gold: *is de Heere Koning of zal de vijand triomferen?* Zulke tijden komen wel eens meer voor in het leven van Gods kinderen, en zij zijn te vergelijken met wat men in een lichamelijke ziekte ook wel een keerpunt of *crisis* noemt. En als de arme ziel zo in wanhoop is bedolven, dan is er gewoonlijk geen gebed meer. Maar alleen een wegzinken in de baren en golven der nood.

Izaks gebed was een vurig gebed, een schreien en roepen tot God, waarbij het echter zeker niet aan bestrijdingen ontbrak. Ja, waarbij misschien wel alle duivelen op hem aanvielen, om ook zijn gebed te verstikken en het laatste vonkje van hoop in zijn ziel uit te blussen. Want dat is altijd de list der hel om, waar er een met God ligt te worstelen, om troost, om redding, om leven, alsdan met de grootste hevigheid los te breken, en zo'n arm bidder allerlei in de weg te werpen. Ja, dan tracht de vijand zijn

gebed te onderdrukken, hem, omdat de Heere zo lang uitblijft, moede en mat te maken, en hem zo in een zee van ongeloof en duisternis te dompelen, door de ziel wijs te maken: ‘houdt maar op met bidden, de Heere kent u toch niet, het is met u uit en gedaan.’ Izaks gebed was dus een voorbidding, waarbij hij niet zag op de stemming van zijn vrouw, niet op zijn eigen stemming, niet op het uitblijven van ‘s Heeren hulp, niet op de mogelijkheid, dat de Heere hem toch niet zou verhoren.

Het was een gebed, waarbij niets voor hem bestond, dan de Almacht en Barmhartigheid des Heeren Heeren. Niets dan Zijn genade, Zijn trouw, en waarbij hij aan niets dacht, dan dat Hij alleen ons heil is voor tijd en eeuwigheid; ja hoe Hij dat geweest is van het begin der wereld af.

Want werpen wij een blik in ‘t Paradijs, dan zien wij daar de gehele schone schepping Gods verwoest en verloren. Het verbond Gods was verbroken en onze eerste ouders lagen in het verderf en de dood terneer. Wat de duivel ondernemen kon, was geschied, en er was bij Adam en Eva ook niet de geringste mogelijkheid of macht overgebleven, om de genade aan te grijpen en zich toe te eigenen. En de nood der ziel kan ook nog heden ten dage bij menigeen zo hoog stijgen, dat men in zich zelf ook niet meer de geringste mogelijkheid ontdekt, om ooit verlost te worden van de macht der duisternis. Maar hoe is het nu in het Paradijs toegegaan? God is de Eerste geweest, Die de mens opzocht in zijn dood, zonder er naar te vragen, of er bij de mens, zowel bij de man als bij de vrouw een vonkje van verlangen naar Hem ja ook maar een draadje was overgebleven, waarmee de Heere het werk van hun verlossing en zaligheid kon aanvangen. Maar nog in het zelfde Paradijs, dat Adam en Eva door ingeving van de duivel en moedwillige ongehoorzaamheid voor eeuwig hadden verloren, heeft de Heere het de zielenvijand toegeroepen, *dat het zaad der vrouw, dat is, Christus, de slang de kop zou vermorzelen*. Als wij ons nu eens enigszins in de toestand verplaatsen, waarin Adam en Eva waren, toen die heerlijke belofte tot hen kwam, dan kunnen wij een weinig adem scheppen, een weinig moed grijpen in onze God. Dan komt de bede op: *ik laat U niet gaan, tenzij Gij mij zegent*.

Ik lig in ‘t eeuwige verderf,

U moet ik hebben, of ik sterf.

En dan komt ook zeker de verhoring van het gebed, gelijk zij toen ook gekomen is.

Wij lezen echter niet dat de Heere Izak verhoorde. Maar wel: ***de Heere liet zich door hem verbidden***.

O, dan is het een hevige strijd geweest, een worsteling op leven en dood! Dan heeft de Heere eerst gedaan, alsof Hij van Izak niets wilde weten, dan ging het met Izak eerst, zoals het met de Kananese vrouw ging, tot wie de Heere zeide: *het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en de honden voor te werpen!* Ja, hevig is de strijd geweest bij dit gebed van de vrome aartsvader Izak. Want ach, al zijn wij op de weg des Heeren, zo zijn wij op de bodem des harten, ook waar wij in ons gebed op de levende God zien, toch rechte atheïsten, die terwijl zij tot God smeken, bergen van onmogelijkheden voor zich zien. En hoe vaak denkt men dan nog, juist terwijl men bidt: ‘Het is onmogelijk, het is om mijn gruwelijke zonden onmogelijk, dat de God van hemel en aarde zich met mij inlaat; wel heeft Hij eenmaal hemel en aarde uit niet geschapen. Maar zou Hij mij nu nog kunnen helpen en redden? Zou Hij nu nog raad weten?’ Zie, als wij dan zo treurig en neergeslagen daar heen gaan, dan doet Hij met ons, zoals Hij met de Emmaüsgangers deed, toen Hij zich hield, alsof Hij verder gaan wilde, en hen alleen zou laten. Toen zij Hem echter baden, bleef Hij bij hen. Want de dag was gedaald en het werd avond. En ... eindelijk, eindelijk kenden zij Hem, bij de breking des broods!

Voor dat wij echter de geschiedenis van Izak en Rebekka verder beschouwen, nog enige woorden tot opheldering. Niet alles wat wij in de Schrift lezen is in gelijke mate van toepassing op allen, hoewel in de grond de weg van al Gods kinderen dezelfde is. Maar de trouwe God heeft zo Zijn eigenaardige leidingen met de mensen. Dan eens ligt Zijn pad links, dan rechts, dan gaat Hij met hen de weg door liefelijke dreven, dan weer door diepten heen. Nu vervult Hij eens de ziel met Goddelijke vreugde, en dan is het weer schrik en droefheid van rondom. Maar allen, die op de Heere gewacht hebben, lang gewacht hebben vaak, in hun druk, - en o, laat ons toch de daden des Heeren niet vergeten - hebben het ook beleefd, dat Hij uit de nood redt. En zij hebben een sterke vertroosting van de Heere gekregen, waarmee zij zalig zijn ontslapen. De vertroosting, die de Heere de Zijnen schenkt, zijn echter naar ieders bijzondere aanleg, stand en omstandigheden berekend, en dat wel overeenkomstig de weg, die de Heere juist met hen houdt.

Niet allen dragen hetzelfde, niet allen een even zwaar kruis. Maar de Schrift spreekt tot een iegelijk, die de Heere kent, van troost naar lichaam en ziel, volgens een iegelijks toestand en bijzondere nood. Zij leert ons, dat, wie wij ook mogen zijn, of wat wij ons ook mogen inbeelden, wij van de Heere niets te vorderen hebben. Maar op grond van de belofte des Heeren, op grond van de enige offerande van Jezus Christus, mogen wij in lijdzaamheid bij God aanhouden om uitkomst in alles, dat ons drukt en bezwaart, om algehele uitkomst, waardoor wij Zijn heilige Naam mochten prijzen en verheerlijken.

Maar onder Zijn kinderen heeft de Heere er van oudsher gehad, en zulken waren ook Izak en Rebekka, die vooruit moesten gaan op de weg des kruises. Zulken voor wie steeds de bitterste kelken werden ingeschonken en die te midden van dit alles, meer nog dan anderen, aan hun eigen ellende ontdekt werden. Boven anderen moeten zij ondervinden, dat God hun zonden en ongerechtigheden bezoekt. Maar ook boven anderen ondervinden zij van oudsher, hoe genadig en barmhartig de Heere is. Daar hebben dan weer anderen, wier leven meer in het verborgene daarheen gaat, die troost van, dat zij begrijpen: 'Handelt de Heere zo met deze of gene broeders en zusters, dan zal Hij mij ook wel helpen en troosten, in mijn nood, in de toestand, waarin ik mij bevind.'

Wij hebben, naar aanleiding van de woorden: en Rebekka was onvruchtbaar, u gesproken ook over geestelijke onvruchtbaarheid, ook daarover, hoe vaak het in het leven van Gods kinderen zo toegaat, alsof de Heere doof was voor hun klachten. Wij zagen ook, hoe de Heere nochtans zich door Izak liet verbidden.

Denk echter niet, lezer, dat, als uw gebed verhoord wordt, u dan uit alle nood verlost bent en nu een rustig leven zult hebben. Nee, juist dan begint het weer van alle zijden te stormen, en, waar de ziel uitgeroepen heeft: *zeker, onze God ontfermt zich op 't gebed*, daar wordt de weg soms nog veel enger en banger, dan toen God nog niet verhoord had. En, als wij dan in deze nieuwe nood tot de Heere vluchten, ontvangen wij niet altijd een helder antwoord op onze bange vraag: *waarom zo? waarom zo, o Heere?* Dan laat de Heere ons wel eens een tijd schijnbaar alleen voorttobben. Maar juist dit is de weg, waarop eindelijk en eindelijk de eeuwige Zon der gerechtigheid opgaat in haar pracht.

In het leven van Gods kinderen, lezer, daar gaat het zo voortdurend op en neer, en niet zij, maar de wereld, die hen vernedert en vertrappt, wandelt hier op rozen. Het is op hun levensweg dikwijls eveneens als in de natuur.

Nu drie dagen geleden (17 november 1872), lagen hier bergen van sneeuw, die niemand vermocht te laten smelten, ja zelfs niet te laten opruimen, het was een veel te grote hoeveelheid. Heden is ten minste deze straat weer vrij, de stralen der zon hebben alles doen smelten, en wij verheugen ons in haar vriendelijk licht. Maar zal er nu verder geen sneeuw, geen storm meer komen? En, als het gure winterweer terugkeert, zal het dan in uw vermogen zijn de sneeuw te doen smelten, de koude in liefelijke voorjaarslucht te doen veranderen? Blijft het altijd winter? Of komt er na die lange, bange winter weer een liefelijke lente? Bestaan er voor ons niets dan harde werkdagen, of worden zij ook afgewisseld door de schone heerlijke Sabbat, waarop wij samen mogen komen, om ons aan het woord van God te laven? Als echter de eeuwige lente, de eeuwige Sabbat is aangebroken, zullen wij dan nog gedenken aan de tranen, die wij hier beneden geweend hebben? Zullen wij dan nog gedenken aan al de angst, die wij hier hebben uitgestaan, aan al de vreemde, onbegrijpelijke leidingen des Heeren met ons in ons leven hier op aarde? Dan zal alles opgaan in die ene jubelkreet, in de lofpsalm: *U hebt alles wel gemaakt!*

Waarom is in Gods woord toch zo dikwijls sprake van onvruchtbaarheid? Sla maar eens het Evangelie van Lukas op, dan vindt u al dadelijk twee bejaarde mensen, die God vreesden en in al Zijn inzettingen wandelden, onberispelijk. Juist van hen lezen wij: *en Elizabeth was onvruchtbaar*, daar waar wij verwachten zouden de zegen te vernemen, die God zulke godzalige lieden verleende. Sara ging het evenzo, hoewel Abraham de uitdrukkelijke belofte had. En Rebekka en Rachel, deelden in hetzelfde lot. Dat wil nu niet zeggen, dat God voor de Zijnen de belofte: *weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u*, opgeheven heeft. Maar wel dat het met de vervulling van Gods belofte vaak geheel anders gaat, dan wij menen.

Maar als de Heere nu een weg met ons opgaat, die ons niet behaagt, is dat daarom dan geen heilzame weg voor ons? Heeft de Heere niet Zijn wijze doeleinden met al Zijn leidingen? Heeft Hij niet van den beginne af tot ons gesproken: *Ik ben uw God? Het beloofde erfdeel zult u verkrijgen*. Maar al die wonderlijke vreemde wegen, waar langs de Heere juist u naar Zijn hemelstad leidt, zijn het middel, om u aan uzelf te ontdekken, om u te doen zien, hoe groot uw zonde en ellende is, en al wordt de weg nog zo eng en steil, te Zijner tijd en ure zal de Heere gewis komen, en niet uitblijven.

Allen, die niet zichzelf op de weg des eeuwigen levens hebben geplaatst. Maar die er door de Heere op gebracht zijn, hebben altijd moeten klagen over hun onvruchtbaarheid, om iets goeds voort te brengen, en daarover, dat er voor hen zo weinig van Gods hulp en uitreddingen te bespeuren was. O! hoe bang te moede kan het dan zulke arme zielen zijn. Want een echt kind van God kan niet in zijn zonde en zwakheid blijven liggen, en spreken: ik ben eenmaal zo en niet anders. Maar, te midden van zijn ellende hongert en dorst het naar uitkomst, naar kracht, en bovenal naar het waar worden van 's Heeren woord. Maar het woord des Heeren wordt nooit waar voor ons, d.w.z., wij ondervinden de waarheid der daarin gegeven geloften nooit voor onszelf, persoonlijk voor onszelf, dan door de heetste strijd heen. Daarom heeft elk, die door God op de weg des levens is gezet - wij herhalen dit; want die daarop menen te gaan, omdat zij er zichzelf op gezet hebben, zijn talrijk - altijd te doen met zijn eigen onvruchtbaarheid en onbekwaamheid tot alle goed; allereerst in het geestelijke.

Maar ook in de zaken van dit leven! En voor hen geldt in geestelijke en in aardse dingen het woord: *Wees vrolijk gij onvruchtbare!* Waarom geldt dit troostwoord hen? Ach, in hun hart ligt de zucht: 'Ik wil, ik moet heilig zijn, ik wil, ik moet goede werken hebben; ik wil, ik moet kracht hebben, om in Gods geboden te wandelen; ik

kan het niet uithouden in een dampkring van zonde, ongerechtigheid en dood! En toch, en toch ik kan en vermag niet het geringste hoe graag ik ook wilde! Wat ik wil, doe ik niet, wat ik niet wil, dat doe ik. O, dat moet ondervonden, met bittere smarten ondervonden worden, om het te begrijpen! Van over lange jaren was het mijn wens en vurige bede met God en eer door het leven te komen, en zie! het komt alles anders.'

Maar, lieve ziel, is dat niet juist Gods wijze van doen, dat Hij alles te niet maakt, als Hij Zijn almacht wil tonen? Was het niet uit het niets, dat God de hemel en de aarde schiep, en was toen de aarde niet woest en ledig? Het kon dus van de aarde niet komen. Maar alleen van boven, van Hem, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Wat niet uit God is, dat is vruchtbaar in zichzelf, meent dit ten minste te zijn, dat kan zelf tot stand brengen wat het wil. Het kan ook zichzelf beheersen en in toom houden door eigen kracht, het is vol moed, vol ingebeelde deugden, het heeft schijnbaar alles wat er wezen moet. Maar toch is dat louter schijn, en verdwijnt, als sneeuw voor de zon in de ure der beproeving.

Een kind van God daarentegen, moet vaak horen: *de Filistijnen over u, o Simson!* En menigmaal heeft dan zo'n arm zondaar zelf zijn weg bedorven. Maar kan de oprechte daar koelweg in berusten? Is hij daarmee tevreden, kan hij daarbij rust vinden, dat er niets gebeurt van wat de Heere beloofd heeft? Nee! Zeker niet. Maar daar hongert en dorst de ziel naar, dat Gods Woord waarheid voor haar worde, dat Gods belofte voor haar vervuld worde, en dat zal ook geschieden op Zijn tijd, ter Zijner ure. Hij heeft het gezegd, en zou er iets onmogelijk zijn voor Hem? Het gaat echter door nood en dood, door strijd en kamp heen. En die strijd heeft ieder op zijn wijze door te worstelen. Ja de hitte der verdrukking die ons treft, is gewoonlijk van dien aard, dat zij door de eigenaardigheid van ons persoonlijk karakter nog verhoogd wordt.

Let maar eens op Rebekka: dat was geen trage, luie onverschillige vrouw. Maar iemand die gewoon was flink te handelen en door te tasten. Want toen Eliëzer bij de bron kwam en haar iets te drinken vroeg, was zij vlug bij de hand en gaf niet alleen hem te drinken. Maar putte ook herhaaldelijk voor hem en ook voor zijn vee. Denk u eens, die voorname, rijke jonge dochter steeg verscheiden trappen af en op, en schepte met haar eigen handen water voor al die kamelen. U ziet, dat was niet de handelwijze van een trage, vadsige, maar van een flinke kordate vrouw. En hoe ging het haar nu?

Op de wonderbaarste wijze door God de Heere zelf, als Izaks huisvrouw aangewezen, en zeker door haar man niet onkundig gelaten van het grote heil, dat naar Gods belofte uit haar zou voortkomen, heeft zij jaren en jaren lang niets anders beleefd dan dat de Heere schijnbaar zich niet om haar bekommerde, niet naar haar omzag, haar schijnbaar links liet liggen. En dat, waar zij met God worstelde, om de vervulling der belofte, zij steeds voor een gesloten deur kwam te staan, vanwaar haar gebed schijnbaar meedogenloos werd afgewezen. Daarom zegt de Schrift niet alleen, *dat Izak bad*. Maar dat hij de Heere zeer bad in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw, en al heeft hij ook misschien om geduld en onderwerping voor haar gevraagd, hoewel daarvan niets staat opgetekend, zal hij toch wel allereerst voor haar de vervulling der belofte hebben afgesmeekt, daar het uitblijven ervan haar bijna radeloos maakte.

Maar Rebekka moest het ook ervaren, dat God soeverein is, dat wij Hem niet naar onze hand kunnen zetten, en dat, al blijft het ook waar, dat Hij evenals een liefhebbend aards vader, veel van Zijn kinderen kan verdragen, Hij toch wil, dat wij met eerbied en ontzag van Hem spreken en over Hem denken. En als Rebekka dan zo aan 't rebelleren was, heeft Izak zeker wel luid voor haar gebeden: "Heere! reken haar deze zonde niet toe!"

En ook hier lezen wij, *Izak bad de Heere zeer in tegenwoordigheid van zijn huisvrouw.*

En dit gebed, dit smeekgebed het werd verhoord! De sneeuw was weer gesmolten, de straat voor de kerk was weer vrij. Maar voor hoe lang? Hoe lang klinken gewoonlijk de Psalmen in de tenten der rechtvaardigen zonder stoornis? Ach! kruis en leed houdt niet op in dit leven! Het eerste wee is voorbij gegaan, zie, het tweede komt haast. Nog eens, dat houdt niet op in dit leven. De zomer volgt op de lente, dan wordt het herfst en winter, en dan komt weer de liefelijke lente; dat wisselt zo af. En dat gaat in de woestijn van dit leven ook zo: dan is men vrolijk, als een bruid, dan weer treurt men als een eenzame weduwe, dan springt men op in zijn God en looft Hem voor Zijn grote genade en barmhartigheid; dan ligt men weer in de diepste nood verzonken, en kan het haast niet uithouden in zijn kommer en verdriet. Er is stof genoeg om hier in dit jammerdal dagelijks te bidden: "Geef ons heden ons dagelijks brood" en: "Verlos ons van de boze"!

Want ach, als u de zonde recht van harte haat, zult u ondervinden, dat u, ook bij het vurigste gebed, al armer en armer, ellendiger en ellendiger wordt, dat is, in uw eigen gevoel, ook al bent u in anderer oog een voorbeeld van Godsvrucht. Maar zo, en niet anders is 's Heeren weg. Hij wil niet, dat u door eigen kracht de zonde onder de voet krijgt, Hij wil niet, dat ge u beroemt in uw voortreffelijkheid en heiligheid. Maar Hij wil, dat u met het pak van uw zonden naar de genadetroon vlucht, waar u dat pak afgenomen, en u de volkomen gerechtigheid en heiligheid van Jezus Christus wordt geschonken en toegerekend, *alsook de gehele schat van goede werken, die God voorbereid heeft, opdat u in dezelve zou wandelen.* En dan weet u, dat Christus alleen uw vrede is, en dat u stof, aarde en as blijft, totdat u naar huis gaat, voor eeuwig.

In Izaks tenten was nu vreugde en gejuich: Rebekka was bevrucht, de belofte stond vervuld te worden, Izaks smeekgebed was verhoord en Rebekka wist nu, dat de Heere haar tranen en gebeden niet veracht noch verworpen had.

Maar ach, hoe ging het haar nu, wat moest zij nu ondervinden! U kunt dit Genesis 25 vers 22 lezen, en daaruit zien, hoe de straf, die God reeds in het Paradijs aan Eva opgelegd had, Genesis 3 vers 16, ook in de ruimste mate door Rebekka moest worden ondervonden. En dat die straf voor haar geenszins werd opgeheven, omdat zij zo'n hoogbegenadigde vrouw was.

In haar angst roept zij dan ook uit: *Is het zo? Waarom ben ik dus?* Alsof zij zeggen wilde: heeft dan, na zoveel jaren van druk en leed, de Heere besloten, mij nog meer te bedroeven, mij geheel in druk en lijden te doen omkomen?

'Ja, Heere, om een kind, om een erfgenaam, om de vervulling van uw belofte aan uw knechten heb ik jaren lang gebeden. Maar wat ik nu ervaren moet, neen Heere, dat had ik nooit verwacht. O, had de Heere mij maar niet verhoord, dan had ik toch zo'n ellende niet behoeven te ondervinden!'

Zie op Rebekka, gij zusters van de gemeente, bij zoveel vrouwelijk leed en smart, die vaak uw deel zijn. Maar o, laat toch boven alles uw hoogste goed zijn, de trouwe God, die u geschapen heeft, tot uw Deel en Erfenis te hebben, laat Hij u meer zijn dan man of kinderen. Want, dat u moedervreugde smaakt, dat u man en kinderen bezit, dat alles, al zijn het gaven Gods, kan u niet zalig maken. Maar alleen, alleen de Heere Jezus Christus. Hij komt van Edom met gesprengelde klederen van Bozra, zo komt Hij om te helpen, Hij die de pers alleen getreden heeft.

Stelt u eens de wanhoop van Rebekka voor! Hebt u iets bij haar vooruit? Het gaat nu eenmaal in dit jammerdal, zoals ik al eerder zei, niet anders dan op en af. Wie zich hier goede dagen belooft, en van niets droomt, dan van geluk en voorspoed hier

beneden, zal zich heerlijk vergissen. Heden is men gezond, morgen ligt men op het ziekbed, de ene nacht heeft men rustig en heerlijk geslapen en ontwaakt fris en vrolijk, met een lofpsalm op de lippen. De andere nacht is de slaap ver van ons geweken, en men is het leven moe. Heden juicht men, en morgen stort men tranen. *Heden is men groot, morgen dood.*

Maar kan men het anders verwachten hier beneden, als men dat voor zijn hoogste goed houdt, zijn eigen ziel en de zielen der zijnen, als een buit er van weg te dragen, en gezamenlijk eens voor de troon het lied van het Lam aan te heffen? Kan men nog veel van goede dagen hier beneden dromen, waar de Heere Jezus gezegd heeft: “De weg is breed, en de poort is wijd, die ten verderve leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan. Maar nauw is de weg en eng de poort, die ten leven leidt, en weinigen zijn het, die dezelve vinden?” O de Heere kent al onze wanhopige gedachten, Hij ziet het wel, dat wij daar zo desperaat neerliggen. Maar Hij de genadige trouwe God, houdt ons nochtans vast en verstoot ons niet, om al onze dwaasheden en verkeerdheden, om al de vaak godslasterlijke, gedachten en woorden, die in onze gejaagdheid en angst ons op en over de lippen komen!

Zie het maar aan Rebekka, hoe ver dat, ook na verhoring van onze gebeden, en juist naar aanleiding daarvan, gaan kan. Want wat zei zij toen haar smarten groot werden? *Is het zó? Waarom ben ik dus?* Of zoals Luther vertaalt: “Daar het mij zo gaat, waarom ben ik dan zwanger geworden?” Als wilde zij zeggen: *het ware beter geweest, Heere, als U het gebed maar niet verhoord had.*

Waarlijk, Rebekka, waarlijk, u ziel, die tot de Heere hebt geroepen om uitkomst en zaligheid, en die nu, nadat u uitkomsten van de Heere hebt beleefd, opnieuw door allerlei duisternis en druk heen moet, waarlijk, was het beter geweest, zo de Heere uw gebed niet verhoord had? Maar dan had u immers niets gehad, en nooit zou u de heerlijkheid Gods gezien hebben. Was dat dan beter geweest? Welaan! Als er dan, na de heerlijkste uitkomsten, weer van alle kanten storm en onweer over ons losbreekt, waarheen dan met zoveel leed? Waarheen, waarheen moet ik vlieden met zoveel, dat mij bezwaart? O arm kind, dat uzelf niet weet te helpen, kom u maar vrij met al uw lasten, noden en verlegenheden tot de God van uw leven! Hij zal u niet verstoten. Want dat is Zijn liefelijk en verkwikkend woord: *die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen!* Ja, dat is juist ‘s Heeren doel met al dat lijden, dat wij door de nood en de dood gedreven, naar Hem zouden vlieden, die het zo vriendelijk en lokkend ons toeroept: “Komt herwaarts tot Mij u die belast en beladen bent, en Ik zal u rust geven.” Als u angstig uitroept: *o Heere Jezus! waarom gaat het mij zó?* Vraag dat dan eens aan Hem, o ziel, en niet aan afgoden of pausen, die u toch niet helpen kunnen, en die van hun ingebeelde hoogte op uw lijden en smart neerzien, alsof u een vervloekte was!

Wat heeft Rebekka gedaan in haar verlegenheid? Er staat, aan het slot van vers 22: ***En zij ging om de Heere te vragen.*** O geliefden! Aaren wij toch allen ook zó wijs, wij zouden spoedig smaken en proeven, hoe vriendelijk de Heere is!

Waar zal zij verder heen gegaan zijn? Ik denk in die tent, waar gezamenlijk gebeden en Gods waarheid besproken werd. Want, hoe hoog de nood ook moge gaan, voor Gods lieve kinderen is er een zaak, die hen diep in ‘t hart is gegraveerd, en dat is Psalm 27:4: “Een ding heb ik van de Heere begeerd dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel.”

Verder is zij zeker naar het altaar gegaan, dat Abraham de Heere had opgericht, misschien is zij ook wel tot de stokoude aartsvader Sem gegaan, die toen nog leefde. Want de Heere zorgt er voor, dat de beangstigde ziel nog wel eens een andere ontmoet, die ook nood en banden kent, en aan wie zij haar nood kon meedelen, en die haar dan op de trouwe hulp Gods wijst. En o, hoe zal zij al haar noden hebben uitgestort voor het aangezicht des Heeren! Of zij toen gevraagd heeft om zalig te worden? Dat is nauwelijks denkbaar. Want zij was te zeer vervuld van haar ogenblikkelijke nood, van de aanvechting, waarom Gods weg met haar zó was en niet anders, waarom het met haar altijd door de stikdonkere nacht der vertwijfeling heen moest, terwijl anderen rustig en vrolijk leven mochten.

‘Ach, Heere! Heeft zij misschien gebeden, ja, om een zoon heb ik U gesmeekt, en na zo’n lange reeks van jaren hebt U mij eindelijk verhoord, zonder al mijn dwaasheden en godslasteringen aan te zien. U hebt mij niet gedaan naar mijn zonden, noch mij vergolden naar mijn ongerechtigheden. U hebt mijn man geduld gegeven, om mij met al mijn gebreken en zwakheden te dragen. Maar o, waar blijkt Uw trouw nu, waar Uw eer? Wat moet ik denken, dat die vreselijke onrust beduidt, die ik naar ziel en lichaam ondervind? Zal er dan een antichrist uit mij voortkomen, en is alles, wat ik meende verkregen te hebben, maar schijn? Behoort mijn strijd in de duistere nacht des afgronds thuis? Hebt U mij tot zulke vreselijke dingen bestemd?’

Want, och lieve lezer, het is nu eenmaal zo en niet anders, dat wij arme mensen, als de Heere ons met Zijn getrouwe kastijdingen komt bezoeken, aanstonds denken: ‘o, mij plaagt de Heere naar recht, ik heb niets anders verdiend door mijn zonden.’ Maar lieve ziel, als het u zo te moede is, vraag dan toch nog eens eerst, wat de Heere Jezus Christus verdiend heeft door Zijn allerheiligst lijden en sterven. Meent u dan werkelijk, dat uw zonden groter zijn dan het alles bedekkende bloed des kruises?

12. Geboorte Ezau en Jakob

En de Heere zeide tot haar: twee volken zijn in uw buik, en twee natiën zullen zich uit uw ingewand vanéén scheiden; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk, en de meerdere zal de mindere dienen. Genesis 25: 23

Rebekka heeft op haar vraag, waarom het haar zó ging, een enigszins raadselachtig antwoord ontvangen, en dat ontving zij nog niets eens terstond. Want om 's Heeren stem te verstaan moet het aangevochten gemoed eerst wat tot bedaren zijn gekomen. En wat was het dat zij toen vernam? Wij lezen het Genesis 25: 23: *En de Heere zeide tot haar: twee volken zijn in uw buik, en twee natiën zullen zich uit uw ingewand vanéén scheiden; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk, en de meerdere zal de mindere dienen.*

‘Niet één kind. Twee kinderen draagt u, o Rebekka, onder 't hart. Twee zonen, die de vaderen zullen zijn van twee volken, talrijk als het zand aan de oever der zee, als de sterren des hemels. Wat u ondervindt, is niet het werk van de duivel, van de anti-christ. Maar grote volken zullen uit u voortkomen.’ Dat waren de Israëlieten en de Edomieten, die eeuwen lang als onverzoenlijke vijanden tegenover elkaar zouden staan. En deze vijandschap bestond al, voordat de kinderen geboren waren. Deze strijd tussen licht en duisternis, tussen het rijk van Koning Jezus en satan, was het die Rebekka in haar lichaam en in haar ziel moest meestrijden.

Ja, triomferen zal het rijk van Christus zeker, en satan zal moeten zwijgen in eeuwige duisternis. Maar dat gaat niet dan door de heetste strijd heen. Ja, wat heeft de vorst der duisternis niet van oudsher ondernomen, om wat van God was en is, te vernietigen en te vernielen! En zeker is die aanval nooit sterker geweest, dan toen de vijand beproefde ons gezegend Hoofd, onze Heere Jezus Christus, aan het kruis in de eeuwige nacht en duisternis te doen omkomen, zodat Hij, - het ongeschapen Woord, zich aan het geschreven Woord vastklemmend, - uitriep: *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?*

Zie lezer, nu weten wij waarom dat vreselijke lijden door Rebekka moest worden gedragen. Het was het voornemen des Vaders uit haar twee volken te laten voortkomen, die voor de gelovigen van alle tijden en van alle eeuwen zouden daar staan, als een beeld van de ware kerk van Jezus Christus en haar bestrijders. Tevens was het een spiegel voor veel gelovigen, wier lust en begeerte het is, als rechtgeaarde ouders hun kinderen in de lering en vermaning des Heeren op te voeden, opdat Gods Naam om hunnentwil niet zou worden gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. En die nochtans alles in de dood zien gaan, zoals Izak en Rebekka het ook later aan de goddeloze Ezau moesten beleven, van wie de Heere zelf het nog eeuwen later uitdrukkelijk liet vermelden: *Ezau heb Ik gehaat*. Maar zulke bedrukte ouders kunnen dan ook zien, hoe de Heere in en uit zulke nood weet te helpen en te verlossen, zodat men ten laatste zich verwonderen moet, en vol aanbidding uitroepen: ‘Nee, dat had ik nooit gedacht, dat achter zo’n donkere, pikzwarte wolk zo’n heerlijkheid was verborgen!’

Het antwoord des Heeren: *twee volken zijn in uw buik*, is waar geworden. Al bij de geboorte scheidden zich Ezau en Jakob, en het andere woord des Heeren: *de meerdere zal de mindere dienen*, is ook waar geworden. De meerdere was Ezau, de eerstgeborene; de tweede, de mindere, was Jakob.

Spoedig echter had Ezau om het linzenkooksel van deze wereld zijn recht als eerstgeborene verkocht, en hij moest Jakob dienen. Maar dat was voor het vleselijke oog niet altijd zichtbaar.

Want uiterlijk was Ezau eeuwen lang verre weg de meerdere, en regeerde over veel steden, vorstendommen en koninkrijken, toen Jakob nog in het diensthuis van Egypte verdrukt en gekweld werd, of zijn reis door de woestijn moest voortzetten als een arm volk, dat in die woestijn omgekomen zou zijn; en als de Heere zelf het niet op Zijn vaderarmen had gedragen en geleid; en het niet van dag tot dag met water uit de rotssteen en manna uit de hemel aan het leven had gehouden.

En Ezau is de meerdere gebleven tot op Davids dagen. David heeft een tijd lang Edom, dat is, Ezau, onder 't juk gebracht. Maar Edom, - die ook Seïr genoemd wordt in de Heilige Schrift, - kwam toch weer in de hoogte, zodat het woord van Izak in de zegen die hij over Ezau uitsprak, Gen. 27 vs. 40: "Doch het zal geschieden, als gij heersen zult, dan zult gij zijn juk van uw hals afrukken", waar werd. Ja, dat ging zover, dat toen de Heere Jezus, die uit Israël en dat wel uit de stam Juda was gesproten, in Bethlehem op stro lag, Herodes die van Ezau afstamde, te Jeruzalem op de troon zat. Wat was er toen van te zien, dat de meerdere de mindere zou dienen? Maar wat zien wij in de geschiedenissen van later eeuwen? Waar zijn ze gebleven de trotse gebergten van Edom, wat is er van Seïr overgebleven? Waar zijn de vaste steden der Edomieten? Tevergeefs zal men er naar zoeken, en louter bouwvallen en puinhopen duiden de plaats aan, waar zij eens stonden.

Jeruzalem echter bestaat nog, Nazareth, dat verachte Nazareth, waar niets goeds uit kon voortkomen, het bestaat ook nog, en in de christelijke gemeente daar zingt men nog diezelfde Psalmen, die ook ons verkwikken. En wat was daarvan de oorzaak? Het gehele, prachtige gebergte van Seïr, het was vervloekt van de Heere, gelijk wij zulks uitdrukkelijk in het 35e hoofdstuk van de Profeet Ezechiël kunnen lezen. Dat die vloek niet onverdiend over hen kwam, kunnen wij daar zien uit het vijfde en het twaalfde vers. Maar het kleine wormpje Jakobs, het volkje Israëls, was van God gezegend, ook al spraken de volken Ezaus van hen: "Heah! de eeuwige bergen zijn ons ten erve geworden!" Ezau, dat is, Edom, had geen oren voor des Heeren Woord: "Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid, een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom. Maar, die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat, en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op aarde. Want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Heere" (Jer. 9: 23, 24). Maar de mindere, Jakob leefde en teerde daarop, dat de Heere lust heeft aan weldadigheid, recht en gerechtigheid. Met andere woorden, dat de Heere zijn Ontfermer was, en daarom moest die meerdere hem steeds dienen, al was het maar alleen daardoor, dat Jakob, door die onophoudelijke verdrukkingen en vervolgingen, die Ezau hem aandeed, tot de God zijns levens werd gedreven, en zó op de rechte weg werd gehouden.

Want lezer, waar Christus de Opperste Wijsheid, Zijn stem laat horen, daar moeten alle wereldwijzen hun wijsheid, die voor God louter dwaasheid is, in een bundeltje pakken en van zich werpen; alle sterken moeten met hun kracht in elkaar zinken. Want: "De Heere heeft geen lust aan de sterkte des paards, Hij heeft geen welgevallen aan de benen des mans! De Heere heeft een welgevallen aan hen, die Hem vrezen, die op Zijn goedertierenheid hopen." Psalm 147: 10, 11. En die rijk zijn mogen ook al hun rijkdom inpakken, "Want het weinige, dat de rechtvaardige heeft is beter dan de overvloed veler goddelozen!" Psalm 37: 16. Als een spiegel voor de mensenkinderen, als een spiegel voor de volkeren der aarde, heeft de Heere deze gehele geschiedenis van Rebekka doen te boek stellen. Wie zich opblaast en pocht op zijn macht, wijsheid

en gerechtigheid, wie roemt van zijn werken, die is alreeds veroordeeld. Maar het arme wormpje Jakobs, dat door de Heere aan zich zelf is ontdekt, en als een wormpje naar de genadetroon kruipt, dat zal verhoogd worden, zoals ook Maria gezongen heeft in haar loflied Lukas 1: vs. 52: *Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd.*

En wat nu met deze twee broeders is voorgevallen, dat heeft God niet laten verkondigen, omdat Hij vooruit gezien had, dat het zo komen zou. Maar omdat Hij zelf dat alles zo vooruit bepaald en verordineerd had, zoals wij dat Romeinen 9: 10-13 kunnen lezen, waar deze gehele geschiedenis van Rebekka herdacht en besproken wordt. En waartoe nu dat alles? Opdat het wormpje Jakobs, te midden van al zijn angsten en noden, het zou weten: *een kroon, een eeuwige kroon, gekocht met Goddelijk bloed, is mij toegedacht van voor de grondlegging der wereld, en door de trouw van mijn God zal zij mij nooit en nimmer ontgaan, maar mijn deel zijn in eeuwigheid!*

Wij lezen nu verder Genesis 25 vers 24: ***Als nu haar, dat is, Rebekka's, dagen vervuld waren om te baren, ziet, zo waren tweelingen in haar buik.***

Allereerst mijn lezers, wil ik u hier opmerkzaam maken op de eenvoudige, ongekunstelde spreekwijze der Heilige Schrift. Wat is haar taal klaar en kinderlijk, en daarom vindt men er ook telkens herhaalde voorstellingen van hetgeen de Heere doet en deed. Ja, dan denken wij weleens met ons verdorven verstand, dat in onze ogen zo hoog verlicht is: waartoe dienen toch al die herhalingen? Dat wordt toch wel wat langdradig en vervelend voor beschaafde en wijze lezers! En als wij dan zo spreken, dan vergeten wij, over hoeveel ijdelheden en beuzelingen wij ons vaak in het dagelijkse verkeer onderhouden. Ja, hoeveel ijdel gesnap, dat nergens toe dient, er dagelijks over onze lippen komt! Wat de Heere voor en aan ons gedaan heeft, dat zijn wij altijd weer vergeten. En als hier of daar twee broeders of twee zusters in de Heere Christus, die door dezelfde school des kruises gegaan zijn en daarin zijn geoefend, elkaar ontmoeten, verveelt het de een spoedig, als de ander altijd en altijd weer herhaalt, wat de Heere voor hem gedaan heeft. Nu leert ons echter de Heilige Schrift, en door haar de Heilige Geest zelf, dat wij het altijd weer vermelden moeten, de grote wonderen Gods, die Hij voor ons deed.

Toen Rebekka, zoals wij vers 22b lezen, uitgegaan was, om de Heere te vragen, had zij het antwoord bekomen: *twee volken zijn in uw buik*. Nu, dan was het immers natuurlijk dat zij tweelingen ter wereld bracht. En als er staat: *de meerdere zal de mindere dienen*, dan sprak het ook vanzelf, dat twee zonen en niet twee dochters uit haar zouden voortkomen. Ja, dat had de Heere immers zelf gezegd, en dus was het niet meer dan natuurlijk, dat het ook gebeurde.

Maar lezer, met zulke sluitredenen, hoe waar ze ook zijn mogen, kan alleen een mondchristen zich spoedig helpen, en zijn verlegenheid tegenover anderen wegedeneren. Maar bij een kind van God is het anders gesteld. Wie uit de ware bornput der genade is ontsproten, heeft niet genoeg aan de beloften, die God heeft gegeven. Maar hij hongert en dorst ook naar de vervulling daarvan, en zo een heeft geen rust noch vrede, voordat Gods Woord waar is geworden. Hij ondervindt dat niet alleen anderen, maar dat ook hem barmhartigheid is geschied, en dat de God, die zo veel voor anderen doet, ook hem gedenkt te midden van zijn druk en ellende. Aan de belofte alleen heeft de hongerige ziel niet genoeg, het moet ook komen, wat beloofd is! En als de Heere eindelijk - er kunnen echter veel jaren tussenbeide liggen - dan ook vervult, wat Hij beloofd heeft, dan moet men dat ook aan andere broeders en zusters vermelden. Niet om voor wat bijzonders gehouden te worden, maar opdat ook zij

moed zouden scheppen en men samen een Psalm aanheffe: *Loof de Heere mijn ziel; en vergeet geen van Zijn weldaden!* Psalm 103: 2. Moet men, wat God gedaan heeft zich niet telkens en telkens weer tebinnen brengen, en het luid vermelden, om zo zijn huis en zijn lot te gronden op het vaste fundament van Gods trouwe liefde? O, het is zo zalig de bedrukte broeders of zusters toe te roepen: *ik was uitgeteerd, maar Hij zag op mij neder!* Ik was in diepe nood verzonken, en de Heere gaf mij een belofte van uitkomst en verlossing. En gelijk Hij gezegd had, is het ook uitgekomen. En wederom geraakte ik in druk en leed, en Hij vertroostte mij opnieuw met Zijn liefelijk Woord. En wat dat Woord tot mij sprak, het is waar geworden, en nog eenmaal. En nóg eenmaal meende ik in de grote wateren van smart en smaad te verzinken. Maar telkens weer verscheen de Heere met uitkomst op uitkomst! Ziet u lezer, zó leert de Heere ons zingen: *vergeet geen van Zijn weldaden. Maar verhef met mond en hart Zijn lof tot in alle eeuwigheid!*

Lezer, het is nu herfst, en de barre winter staat voor de deur; troosten wij ons dan met de gedachte dat het nu juist de tijd is voor ijzel en vorst, voor sneeuw en stormen? Bevreemdt het ons, als in de winter het weer onvriendelijk en guur is, en wij door slijk en modder heen moeten? Komen niet juist dan allerlei ziekten, onverschillig of men er zich moedig tegen kan verzetten, of de geneesheer moet ontbieden? Maar hebben wij het ons gehele leven dan niet ervaren, dat na die lange, bange winter het toch weer voorjaar wordt? Wij zijn het zo spoedig in de praktijk van het leven vergeten, dat Gods woord waar is. Al hebben wij het honderdmaal ervaren, dat God getrouw is, toch kunnen wij ons daarmee niet troosten, als in droeve dagen de duivel de luiken voor onze vensters sluit, en wij midden in de duisternis zitten. Maar, zal het nu eeuwig nacht blijven? Zal het liefelijk licht van de zon ons nooit meer verkwikken? Zal de Heere nooit meer naar ons omzien, al hebben wij ook Zijn liefdevolle zorg duizend en duizendmaal verbeurd? O, laat u dit toch niet wijsmaken. Maar hoop op uw God, o Sion, ook in de duisterste nacht. En de zon zal weer opgaan in al haar glans. Het heil des Heeren is vaak het dichtste bij, als het ongeluk en tegenspoed over ons regent.

Maar, om nu tot de geschiedenis van Rebekka terug te keren: men zou denken, dat was immers natuurlijk, dat er uit haar tweelingen geboren werden. Want de Heere had het zo voorzien, dus wat was het nodig nog eens uitdrukkelijk te vermelden, dat het ook gebeurd is, dat het gekomen is, wat de Heere gezegd heeft?

Maar, lezer, moet het dan niet luid verkondigd worden, als de Heere doet, wat Hij beloofd heeft, als Hij laat komen, wat Hij heeft gesproken?

Wij lezen verder vers 26: ***zestig jaren was Izak oud.*** Nu dat was ook al opgetekend dat Izak veertig jaren oud was, toen hij Rebekka ter vrouw kreeg en dat hij twintig jaren lang geen kinderen had. Het was dus een lichte zaak om te berekenen, dat Izak 60 jaren oud was, toen de kinderen geboren werden. Waarom moest dit nu nog eens uitdrukkelijk vermeld worden? Opdat u bij zulke uitspraken der Heilige Schrift tussen de regels de vermaning zou lezen: *Kind! vergeet toch niet! wat uw Vader voor u gedaan heeft, hoe hij u geholpen heeft, en hoe wonderbaar Hij uw gebeden heeft verhoord!* En bovendien, opdat u in al uw zwakheid moed zou vatten, om ook wat u heden plaagt, die zware last, die u terwijl u dit leest, als een zware steen op de borst ligt, op de Heere te werpen en te geloven dat Hij het waarachtig voor u maken zal.

Wij hebben dit immers reeds in Genesis 21 vers 1 en vervolgens ook gezien: *en de Heere bezocht Sara, zoals Hij gesproken had.* Zijn woord is waar bij Sara geworden. En u o ziel, die daar zo vertwijfeld neer ligt, denk toch niet dat God dood is, omdat u uzelf zo dor en dood voelt, en denkt dat, omdat u bij u niet één goede vrucht ziet, de

Heere aan u Zijn belofte: *Wees vrolijk u onvruchtbare* Jesaja 54: 1!, niet waar zou kunnen of willen maken. Meen ook niet dat, omdat u voor uzelf niet duidelijk onderscheiden kunt, of God u al dan niet een belofte heeft geschonken, Hij u daarom niet zou willen helpen, als u niets meer hebt om op te pleiten, dan Zijn naakte woord. Ziet maar eens, ouders, of als u uw kind een verjaringsgeschenk beloofd hebt, en u het dan al heden geeft, of dan niet al het schone er reeds af is, voor dat de feestdag zelf is aangebroken. Laat u echter uw kind tot de bestemde tijd wachten, zodat het lang, lang duurt, en het is iets zeer heerlijks waarop het wachten moet, zie dan eens of niet dat kind ten laatste zelf niet meer geloven kan, dat het de fraaie pop werkelijk ontvangen zal. En zulke kinderen zijn wij allen, wij, die menen, dat wij zo goed en vast op God kunnen vertrouwen. Daarom staat er nog eenmaal bij: *en de Heere deed aan Sara gelijk Hij gesproken had.*

Want hoe bezocht Hij haar? Met troost en vrede alleen? Nee! Maar juist met dat, wat Hij haar beloofd had in haar druk en onvruchtbaarheid! Hij heeft haar niet alleen de hemel en het eeuwige leven beloofd. Maar haar ook getroost met uitkomsten voor dit leven. Wat Hij beloofd had, het is ook gekomen.

Maar dit sprak immers vanzelf! Dat moest immers waar worden!

Ja. Maar zo vlug maakt u die slotsom echter niet op, als u in nood zit. Want dan denkt u: 'ja, de Heere heeft mij, weliswaar, dit of dat beloofd. Maar zal het ook werkelijk geschieden?'

Ach, wij arme mensen, wij kunnen als onze ogen niet gedurig geopend worden, niets van Gods waarheid zien, noch vasthouden. Is de troost voor onze ogen verborgen, dan zijn alle vroegere uitreddingen spoedig uit ons geheugen uitgewist. Daarom moet Gods belofte elke ziel, die eens boven komen zal, ingeprent, ja krachtdadig ingescherpt worden, wil ze er iets aan hebben. Gedurig moet het haar weer worden toegeroepen: *het is gekomen zoals de Heere gezegd heeft!* O.a. tot Abraham: *over een jaar zal Ik komen, en Sara zal een zoon hebben!* Gods Woord is waarheid geworden! En wat werd er nu ter bestemder tijd uit Sara geboren? Een dochter? Was het dan niet genoeg, dat de Heere aan haar gedacht, dat Hij zich in Zijn genade tot haar wendde? Moest het Hem dan nog worden voorgeschreven, hoe Hij voor het aardse Zijn belofte vervullen zou? God had echter een zoon en geen dochter beloofd, en daarom moest het ook een zoon en geen dochter zijn, die het licht der wereld zag op 's Heeren tijd.

Het ging in het gezin van Abraham en Sara niet zoals bij de zogenoemde Zionsmoeder te Ronsdorf.² Neen! het was de Heere, die aan Sara een zoon beloofd had, en daarom werd er ook uit haar een zoon en geen dochter geboren. En deze zoon werd Abraham, de verstorven Abraham, die reeds honderd jaren oud was, geboren, en dat wel juist op de door God zelf bestemde tijd en uur. Maar waarom moest dit nu weer herhaald worden? In een vorig hoofdstuk werd gezegd, dat Abraham 99 jaren oud was, toen hij de belofte ontving, dat hem na een jaar een zoon zou geboren worden; het was dus niet meer dan natuurlijk, dat hij honderd jaar oud was, toen Izak de zoon der belofte,

² Ronsdorf, in de buurt van Elberfeld, is een klein. Maar net fabrieksstadje, met een oude gereformeerde gemeente; deze laatste werd in de 18e eeuw hevig beroerd door een in haar midden opgekomen sekte, de Ellerianen genoemd, die allerlei ketterijen opbrachten, zoals: de volmaaktheid der gelovigen, het duizendjarig rijk, enz. De dochter van de voorganger Eller profeteerde, dat uit haar een zoon zou geboren worden, die als een nieuwe Messias de gehele wereld zou reformeren, dat wil zeggen tot de ketterijen van Johann Eller brengen. Toen haar ure echter gekomen was, bracht zij een dochter, en geen zoon ter wereld. Sedert lang is deze sekte geheel verdwenen, na in allerlei gruwelen en uitspattingen te zijn vervallen, en men weet nauwelijks meer iets van haar in de plaats, die eens het toneel was van haar ras vervlogen macht en overmoed. (Red.)

geboren werd! Waartoe deze herhaalde vermelding van Abrahams leeftijd? Dat was immers geheel natuurlijk!

Zo? Was dat zo natuurlijk? Sprak dat zo vanzelf, dat die honderdjarige man ook nog werkelijk in het leven werd gespaard, om de vervulling van 's Heeren woord te beleven? O wij moeten er telkens wederom door de Heere bij bepaald worden, het moet ons telkens weer door de Heilige Geest worden ingescherpt, dat alles zó gekomen is, als de Heere het gezegd had, of wij geloven er niets van. O, die Goddelijke eenvoud van de Heilige Schrift! Het is juist door deze, in ons oog vaak overbodige, herhalingen, dat zij ons toeroept: *wanhoop niet te midden van al uw duisternissen en vertwijfelingen*. Want, al dunkt het u onmogelijk, juist zoals de Heere het beloofd heeft, zal het ook geschieden!

Zie, dat is het verhevene, liefelijke en toch eenvoudige van Gods getuigenis, dat is de onuitsprekelijke lankmoedigheid des Heiligen Geestes, die het ons telkens weer toeroept: 'kind! arm kind! waarom bent u zo onrustig en gejaagd? Hoop op God! Want gij zult Hem nog loven!'

Ziet u, lezer, zo lankmoedig en geduldig is de Heere, dat Hij, op onze altijd terugkerende herhaling der bange vraag: zou het waar kunnen worden, wat God beloofd heeft? Zou ook ik nog eens kunnen ervaren, *dat Hij geenszins uitwerpt, die tot Hem komen*, altijd weer antwoordt door deze in Gods Woord honderdmaal herhaalde betuiging: zoals de Heere beloofd heeft, is het ook gekomen. Wat de getrouwe God Israëls gezegd heeft, is geschied. En dat doet Hij zo bij herhaling, om hen moed te geven, die in hun benauwdheid zeggen: zou de Heere mij wel genadig zijn? Hij gaat met mij zulke vreemde, smartelijke wegen.

Zie, juist dezen wil Hij er toe brengen, dat zij het woord van de Psalmist ter harte nemen: *Wentel uw weg op de Heere, en vertrouw op Hem, Hij zal het maken*, Psalm 37: 5. En met Psalm 25 aan te heffen ook op de duisterste wegen:

Loutere goedheid, liefdekoorden,

Waarheid zijn des Heeren paên.

Zie, om de ziel daartoe te brengen, herhaalt Gods Woord altijd weer, dat het werkelijk komt, wat de Heere beloofd heeft, al schijnt het lang uit te blijven; *opdat wij door lijdzzaamheid en vertroosting der Schrift hoop zouden hebben*.

Daarom, o verdrukte, door onweer voortgedrevene, ongetrooste ziel, denk eens terug aan hetgeen u voor jaar en dag te beurt viel, hoe wonderlijk u geleid en getrokken werd, tot de weg des eeuwigen levens! U riep de Heere aan, of liever Hij trok u met de koorden van Zijn eeuwige liefde, zodat u Hem moest aanroepen. Hij schonk u Zijn belofte; en o hoe wonderbaar geleidde Hij u op uw pad! U wilde uw leven inrichten naar uw verstand, naar de wil van uw vlees. Maar de Heere vatte u bij de hand, en bracht u juist daar, waar u niet heen wilde. En zie, juist dit was de weg om de verhoring van uw gebeden te verkrijgen. En is Hij dan nu dood, o ziel? Leeft Hij niet meer, die oude trouwe God, die zoveel wonderen deed? O, roep Hem aan in uw benauwdheid, Hij heeft hemel en aarde gemaakt, *Hij heeft Zijn enige, geliefde Zoon niet gespaard. Maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?* Rom. 8 vs. 32. Daarom u lijdende, waag het maar in 's Heeren Naam, en zeg: 'Welaan Heere! Ik neem Uw kruis op mij, help U mij het te dragen, ach het kost U toch maar één woord, om alles te veranderen en te recht te brengen, wat mij benauwt en bedroeft.'

En weet u nu, o ziel, welk een God de Heere is? Hij is gelijk aan een liefhebbend vader, Die, als zijn kleine kinderen schreien: "och lieve vader, het is hier zó donker, zó donker, dat wij niets zien, houdt ons toch goed vast, anders vallen wij", vriendelijk tot hen zegt: "Vooruit maar kindertjes, midden door de duisternis, haast komen wij weer

in 't licht!" Zie, omdat Gods kinderen ook zouden geloven, midden in hun duistere nacht: "haast komen wij weer in het licht", staan al deze herhaalde verzekeringen en betuigingen in Gods Woord. Het wordt zeker waar, wat God gezegd heeft. *Zo Hij vertoeft, verbeid Hem. Want Hij zal gewis komen, Hij zal niet achterblijven* (Hab. 2 vs. 3). En om ons nu in 't donker te versterken, liet de Heilige Geest al deze uitkomsten des Heeren met al de bijzonderheden, die er aan hangen, telkens herhalen. Want waar wij menen: "dit of dat spreekt vanzelf, dat is immers niet meer dan natuurlijk", daar ervaren wij in de praktijk van het leven maar al te zeer, dat het niet zo vanzelf spreekt, dat wij, wat God beloofd heeft, werkelijk ook verkrijgen. Want, dat wij het alles door ons ongeloof en onze opstand duizendmaal verbeurd hebben, en dat het dus alles een daad van Gods vrije ontferming zal moeten zijn.

En o, wat kwam er van ons allen terecht, als de zaak anders stond, en wij deze troost moesten ontberen: *dat Zijn goedertierenheid duurt tot in eeuwigheid!* Zie, wij vinden het ook zeer natuurlijk, iets dat van zelf spreekt, dat, als wij het gas aansteken, het ook brandt. Maar wij vergeten er bij, dat, zo er de minste storing in de gasfabriek of in de buizen onder de straten ontstaat, wij in de diepste duisternis zitten, en dan helpt het niet of wij onze lucifers al aansteken, en het licht willen doen ontbranden; de pit zal, ondanks al onze pogingen, geen vlam vatten, tenzij de toevoer van gas hersteld wordt.

Lezer, weet u, wat de ware wijsheid is? Dat is op God te zien in alle zaken, ja op God, Die al het kwaad, dat Hij ons in dit jammerdal toezendt, ja juist dat, van ons weren of tot ons beste keren zal, daar Hij zulks doen kan als een almachtig God, en doen wil als een getrouw Vader. Zondag 9.

Wij zijn nu genaderd tot het 24^e en 25^e vers van ons hoofdstuk, en wij kunnen daarin lezen, wat er bij de geboorte van Ezau en Jakob voorviel.

Wij zien daaruit, dat deze geboorte voor Rebekka met de hoogstgaande smarten gepaard, ja als langs de rand van het graf ging. Liet de Heere dit nu alles over Rebekka komen, omdat Hij haar zonden en ongerechtigheden straffen wilde, omdat zij het langdurige kruis, dat God haar had opgelegd, niet geduldig genoeg had gedragen? Óf, omdat zij misschien niet altijd even zachtmoedig en geduldig tegenover haar omgeving was geweest? Dat dit laatste waarschijnlijk wel eens het geval geweest is, kunnen wij enigszins opmaken uit de voortvarende en bedrijvige aard van Rebekka, die zeker wel eens met het meer rustige en genotzuchtige karakter van haar man in botsing kwam. Wij herinneren hier onder andere aan de grote invloed die Ezau later over zijn vader Izak bezat, door dat hij hem steeds van wildbraad voorzag. En zo heeft misschien de zielsvijand der arme Rebekka in de ure der benauwdheid een lang zondenregister voorgehouden, waarop zij niets wist te antwoorden dan: *de Heere is rechtvaardig, als Hij mij slaat!* Want zo zijn wij mensen, ook na ontvangen genade: als wij aan de Heere denken, stellen wij Hem ons altijd voor, als een gestreng Rechter, met de roede in de hand! En die zó denken - want verdiend hebben wij 's Heeren roede zeker - ik wil ze niet rechtstreeks tegenspreken, maar nochtans beweer ik, dat de getrouwe God Israëls ons het lijden van deze heilige vrouw, - en het lijden van zoveel anderen van Zijn heiligen - heeft laten beschrijven, opdat zij, die zich in soortgelijk of ander hooggaand lijden bevinden, hun hoop zouden stellen op de levende God, - Die Eva, Die Rebekka, Die Thamar in het leven behield - nu nog leeft, en helpen kan en redden. Ook waar alles roept: *hier is geen uitkomst meer mogelijk*. Waarom ging de Heere dan met Rebekka, waarom gaat Hij met zoveel van Zijn kinderen zo'n weg op? Daar heeft de Heere ons geen rekenschap van te geven! Hij moet het Zelf weten langs welke wegen Hij de Zijnen naar de eeuwige heerlijkheid brengt!

Maar dat weet ik, dat Hij nochtans Vader is om Jezus Christus wil, en Vader blijft om Jezus Christus wil, ook waar de hardste slagen ons deel zijn, en wij niets zien dan nevelen en nacht. Met Gods kinderen gaat het hier in dit leven meer dan eens door het onmogelijke heen. Maar, bij elke nieuwe berg van zwaarigheden, die zij op hun pad ontmoeten, staat ook weer dezelfde trouwe God tot hun rechterhand, die reeds door zoveel noden en bezwaren heen geholpen heeft, en die trouw houdt tot in alle eeuwigheid!

En daarom, moed gevat, u allen, wier hart, evenals dat van Rebekka door nood en smart dreigt te bezwijken. Al zijn uw noden en angsten weer van andere aard, dan wat zij moest uitstaan, God zal helpen, God zal niet uitblijven, dat is de stem van het volzalige Evangelie tot uw ziel! Zeker! Hij zal u niet begeven, noch verlaten. Maar ook op uw lippen de lofpsalm leggen: *Loof de Heere mijn ziel, en vergeet geen Zijner weldaden!*

Wij lezen, dat bij de geboorte der kinderen de eerste ros was, hij was geheel als een haren kleed, daarom noemden zij zijn naam *Ezau*. Daarna kwam zijn broeder uit, wiens hand Ezau's verzenen hield. Gelijk nog het Israël Gods, en elk waarachtig kind des Heeren in zijn kring, zijn broeder Edom, - dat is, de wereld en al haar aanhang, - vasthoudt met het woord: het gaat om een eindeloze eeuwigheid; als ge u niet bekeert, is de eeuwige verdoemenis uw deel!

Rebekka had nu de beide kinderen, waarvan haar reeds voor hun geboorte was aangezegd: *de meerdere zal de mindere dienen*. O, dan moest deze mindere, deze kleinere, toch bij de geboorte wel iets bijzonders aan zich hebben, waaruit het bleek, dat hij de voortreffelijkste was? Dan moest de meerdere, de eerste, toch wel een teken daarvan dragen aan zijn lichaam, dat hij, ofschoon de eerste, nochtans zijn broeder onderworpen zou zijn? Aan Jakob was echter niets bijzonders te zien; Ezau had inderdaad iets bijzonders aan zijn lichaam. Maar, dat dit een teken van zijn dienstbaarheid, van zijn onderwerping aan zijn broeder was, begreep niemand, zelfs zijn moeder niet, ten minste vooreerst niet. In de ogen van zijn vader en van al de omringenden gold Ezau echter voor een wonderkind, zo iets was nog nooit gezien! Geheel ros, geheel als een haren kleed, kwam hij te voorschijn, tot een teken van de grote lichamelijke kracht, die in hem woonde. Ja, dit was zo sterk, dat wij lezen, dat de moeder in later tijden Jakob met geitenvellen moest bekleden, om hem onder 's vaders handen voor Ezau te doen doorgaan. Ja! Dat was een wonderkind, die eerste, met die prachtige haren, met dat bijzondere teken van heerlijkheid en kracht! Daarom noemden zij hem Ezau.³ Dat is in 't Hollands: een volkomen man; en in het woord, dat hier in de grondtaal wordt gebruikt, ligt als het ware opgesloten, dat die naam Ezau - nog eens dat is: een volkomen man - hem met luide toejuichingen werd gegeven. Lezen wij echter: *en men noemde de naam van de tweede, Jakob*, dan ligt in dit woord noemde niets anders dan, dat men hem zo noemde, omdat dat tweede kind toch ook een naam hebben moest.

O lezer, wat laten wij ons toch vaak door schijn bedriegen! Ezau, die volkomen man, is met zijn gehele nakomelingschap nooit iets anders geweest dan een getrouw beeld van de Farizeeën, van het gehele goddeloze Babel en antichristendom der Roomse kerk; met één woord van alle eigengerechten, die niets willen weten van die éne gerechtigheid, die voor God geldt. Maar *pochen op hun eerstgeboorte*, dat wil zeggen, op allerlei uiterlijke voortreffelijkheden, waarmee zij ter wereld kwamen, op allerlei

³ In het Hebreeuws is Ezau een (ros)harige. Zó harig als een volwassen man. Edom is rood. Ros en rood zijn dus niet hetzelfde! Jakob, in Hebreeuws: hielomvatter. Beiden zijn dus namen naar hun uiterlijke kenmerken.

wereldlijke of kerkelijke voorrechten, waaronder zij geboren zijn, en die zij voor anderen bezitten.

Izak en Rebekka waren dus spoedig vergeten in welke nood zij geweest waren, gedachten weinig meer aan Gods trouwe hulp en lieten zich betoveren door uiterlijke schijn. En toch had Izak het besluit kunnen opmaken, dat die rosse of rode kleur van deze prachtige haardos, de kleur is der bloeddorstigen en tirannen. In de Openbaring van Johannes vinden wij de valse kerk die het bloed der heiligen drinkt, beschreven, als bekleed zijnde met scharlaken, dat is met rode klederen. Rood is ook de kleur der antichristelijke, Roomse kerk, die haar hoogwaardigheidsbekleders met deze kleur versiert, en zij wijst op bloed en bloedvergieten, op moord en doodslag.

En, dat bijzondere teken, dat Ezau mee ter wereld bracht, sprak verder van huichelarij, van hoogmoed, van grote inbeeldingen des harten, waarbij men zich beroemt iets te zijn, daar men niets is. En zo lezen wij ook Ps. 68 vs. 22: *Zeker zal God de kop Zijner vijanden verslaan, de harige schedel desgenen, die in zijn schulden wandelt.*

Deze Ezaus-voorrechten hebben wij in onze goede stad Elberfeld ook meer dan eens onder onze ogen gehad. Veel ouden zullen zich nog wel herinneren, hoe in 1848 de mannen der Rode Republiek, met hun lange golvende haren en baarden, onze straten doorkruisten, en met opgeheven hoofden hemel en aarde schenen te trotseren. Ach! wij arme mensen, wat zijn wij toch dwaas en verblind!

In plaats, dat Izak op de rode of rosse kleur van dit kind opmerkzaam was en bedacht: op deze zullen wij bijzonder nauwkeurig acht moeten geven, om hem tot een geschikt mens te zien opgroeien, zagen zelfs Izak en Rebekka, deze dierbare kinderen des Heeren, in de grote overvloed van haar, ondanks de kleur, niets dan bijzondere voorrechten, die God hun kind verleend had. En zo waren niet alleen Izak en Rebekka gezind, toen zij hun zoon *een volkomen man* noemden maar ook Eva riep, toen Kaïn geboren werd: *ik heb een man van de Heere gekregen* (of, zoals Luther juister vertaalt: *ik heb de Man, de Heere*), wanende zo in de doodslager Kaïn het beloofde vrouwenzaad te bezitten, dat eens als waarachtig God en mens de slang de kop zou verbrijzelen.

Abel daarentegen was maar een Abel, dat is: een onnut, een niets, in haar ogen. Maar dat is volgens Gods raad zo. Wie van God uitverkoren is, wie waarachtig vroom is, en wie Hem in waarheid vreest, wordt hier niet begrepen. Maar altijd verkeerd beoordeeld en miskend. Zij worden over het hoofd gezien, opzij geschoven, die des Heeren zijn; ongekend, onbemind, reizen zij hun weg door de woestijn. Alle vlees laat zich door schijn verblinden, ook het vlees dergenen, die God kennen, en dat laat de Heere toe, opdat alleen Gods raad besta, en Hij alleen de teugels in handen zou hebben en houden. Van nature zijn wij allen blind, en zelfs de dierbaarste kinderen Gods kunnen vaak niet onderscheiden wat van God is, of wat niet, dan wanneer Hij hun ogen opent. En geschiedt dat, dan zien zij het en bekennen het ook gaarne: God heeft mij niet bedrogen. Maar ik liet mij telkens weer door uiterlijke schijn, door de wereld en haar begeerlijkheid, verblinden! Hij is getrouw en waarachtig tot in alle eeuwigheid. En dezulken zingen, o zo graag de honderdste Psalm, omdat de Heere daar zegt: *Gij ganse aarde juicht den Heere!* Want zij voelen zich geen haar beter of uitnemender, dan de allerverkeerdste, die op deze van God afgevalen aarde woont. Ach! zij worden het dagelijks maar al te zeer gewaar, dat zij verwerpelijk zijn voor 's Heeren aangezicht, en de eeuwige dood verdiend hebben en verdienen. Deze bekentenis is echter bij hen geen lippenwerk. Maar zij worstelen en strijden tegen de gehele macht van het zichtbare, en in hun strijd tot bloedens toe.

Bij al de hete tranen, die zij storten van wege hun eigen bedorven aard, is het hun balsem in de 100ste Psalm te lezen, dat de voorhoven des Heeren niet alleen openstonden voor hen, die, omdat zij onder het volk Israëls waren geboren, - en tot dit boven alle volkeren uitverkoren volk behoorden, zich inbeeldden, over alle bergen heen te zijn, - maar, dat in die heerlijke tempelzalen ook plaats was voor verlorenen, die zich niet meer schatten dan heidenkinderen, en van niets konden roemen dan van de dingen van hun zwakheid. Maar zulke armen en ellendigen behoorden niet minder tot het uiterlijke Israël Gods, dan degenen, die zo hoog stonden in eigen ogen, en die niet wisten, *dat zij niet allen Israël zijn*, die uit Israël zijn. En zo zien wij ook heden ten dage velen, die menen op al de schatten der Goddelijke genade aanspraak te mogen maken, omdat zij onder een uitwendig christendom zijn geboren en opgevoed. Dezen begrijpen niets van de nood, waarin het ware volk Gods zich vaak bevindt. Maar, daar nu het bloed, de tranen en het lijden dergenen, die zich maar niet zo vlug weg bij het Israël Gods durven rekenen omdat zij tot een uitwendig onberispelijke gemeente behoren, dierbaar zijn in 's Heeren oog, noodt Hij hen in de honderdste Psalm uit, Hem een loflied te zingen. En, waar zulken, die weten, dat zij alles verbeurd hebben, ook weten, dat de voorrechten die zij bezitten hun schuld nog verzwaren, daar kunnen zij geen ander loflied aanheffen dan zulk een, waarbij God op het allerhoogst verhoogd en zij zelf op het allerdiepst vernederd worden. Een Psalm, waarbij voor alle vlees altijd alle roem is buitengesloten, en men van niet wil weten dan van Gods eeuwige, vrije, soevereine genade en barmhartigheid. En een iegelijk die waarachtig het woord ter harte neemt: *Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*, Joh. 3 vs. 16, weet wel, dat hij die troost niet door eigen kracht of eigengemaakt geloof heeft verworven. Maar, dat het de Heere Zelf was, Die tot hem sprak: *u bent de Mijne. Mijn schaap bent u, dat bent u niet door uzelf. Maar Ik heb u uitverkoren en u liefgehad van voor alle eeuwigheid!* En daarvan staat geschreven Ps. 100 vers 3: *Weet, dat de Heere is God; Hij heeft ons gemaakt, (en niet wij) Zijn volk en de schapen Zijner weide!* En daarom o ziel, die uzelf niet weet te helpen, u bent niet van uzelf! Maar Zijn schaap; wel een dom, onnozel, onwetend schaap. Maar nochtans Zijn schaap! En dat bent u niet geworden, omdat u dat zo gewild hebt en dat tot stand hebt gebracht. Maar Hij heeft het alleen gedaan in Zijn vrije liefde.

En dat 3e vers: *weet dat de Heere God is*, enz., leert ons dus ook, dat wij het moeten weten en leren erkennen, dat wij schapen van de Heere Jezus zijn, dat wij dus een grote Herder hebben, Die voor ons en onze kinderen zorgen zal in alle tijdelijke en eeuwige zaken, Die er voor zal zorgen, dat het ons en onze kinderen nooit ontbreekt aan groene en grazige weiden, en Die ons eens zal dragen over dood en graf heen, in de eeuwige heerlijkheid! En dat zijn nu geen kunstig verdichte fabelen. Maar dat alles staat onwrikbaar vast op eeuwige bergen. Zijn waarheid staat hoger, dan al onze afdwalingen. Zijn waarheid bestaat ook voor kinderen en kindskinderen en op Zijn waarheid, op Zijn onveranderlijke, eeuwige waarheid is onze rust en onze sterkte gegrond; al het andere is leugen en bedrog, en buiten dat kan niets de diepten van onze harten vervullen. Met al onze ontwerpen en inzichten worden wij te schande. Maar in alle eeuwigheid zullen wij niet beschaamd uitkomen, als wij onszelf voor schapen houden, voor niets dan arme en ellendige dieren; als wij weten, dat er een grote en goede Herder ons op de weg voorgaat en dat Hij voor alles zorgt en zorgen zal, wat Zijn zwakke schapen behoeven. Want zo luidt Zijn woord: *Ik geef mijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit*

Mijn hand rukken. Mijn Vader die ze Mij gegeven heeft is meerder dan allen en niemand zal ze rukken uit de hand Mijns Vaders. Joh. 10 vs. 28, 29.

O lezer, de Heere, die Zijn voorhoven, die Zijn ganse hart opent voor alles, wat arm en ellendig is, geve ons ook bij het betrachten van Zijn eeuwige waarheid, te gevoelen en te erkennen, dat Hij alleen de goede Herder is voor Zijn schapen, die mensenkinderen zijn en niets meer dan dat. Hij doe ons zien dat alles gaat en geschiedt volgens Zijn eeuwige raad, naar Zijn Goddelijke wil. En al gaat het nu met de Zijnen vaak door dik en dun heen, Hij die hen in dit aardse leven leidt, Die hun voeten zette op de weg des eeuwigen levens, Hij zal ze ook uit dit aardse leven brengen naar Zijn raad en ons tot aan het eind der baan bewaren door Zijn Almachtige arm. En, opdat dit doel in waarheid bereikt worde, doet Hij met elk van Zijn mensenkinderen wat Hem behaagt. Zodat Hij de een soms onbarmhartig schijnt over te laten aan de willekeur en onderdrukking van de ander. Maar dat geschiedt alleen, opdat de een zich aan de ander wrijven zou, en zo waarachtige nood der ziel ontsta, die tot God, tot de levende God uitdrijft. En o, welk een verrassing zal dat zijn voor al die arme schapen des Heeren Jezus, die hun rug moesten leggen als aarde en als een straat degenen, die daarover gaan (Jes. 51: 23b) als Hij werkelijk eens zal komen op de wolken des hemels en hun blij zal toeroepen: *Zie je wel dat Ik de weg goed wist in de wildernissen en woestijnen? Zie je wel, dat Ik uw Herder was, en uw Herder bleef tot aan het einde toe!*

En nu, geliefde lezer, dit een en ander, dat wij u daar zeiden met het oog op de 100ste Psalm willen wij niet uit het oog verliezen, als wij nu verder gaan zien wat er uit Rebekka's zonen werd, toen zij groot waren geworden. En zo lezen wij Gen. 25 vs. 27, 28: *Als nu deze jongeren groot werden, werd Ezau een man verstandig op de jacht en een veldman; maar Jakob werd een oprecht (Luther vertolkt "vroom") man wonende in tenten. En Izak had Ezau lief. Want het wildbraad was voor zijn mond; maar Rebekka had Jakob lief.*

Vooraf herinner ik u echter nog daaraan, dat onmogelijk alles wat wij in Gods woord lezen in gelijke mate op allen van toepassing kan zijn. Maar bij het lezen en verklaren van 's Heeren woord wil de Heere, dat wij daaruit voor onszelf dat leren, wat ons, kleine, onbeduidende mensen nodig en nuttig is.

"Als nu deze jongens groot werden". Zie hier lezer, dat is nu het gehele doel van het huiselijke leven voor ouders en kinderen, "dat de kinderen groot worden", en zijn ze aan het opgroeien, dan komt ook spoedig de zorg op: wat moeten onze kinderen worden? Geen kind is er, vooral geen jongen, die bij het opgroeien niet een beroep of ambacht moet kiezen. Want Gods woord: *in het zweet uws aanschijns zult u uw brood eten*, is niet uit te wissen. En elke knaap moet zich een beroep of handwerk kiezen, opdat hij later in staat zou zijn een eigen huis te gronden. Ezau en Jakob echter waren vorstelijke kinderen. Want Izak was een machtig en vermogend herdersvorst, zoals men die tegenwoordig nog in de woestijnen van Arabië aantreft, waar ze "Emir" genoemd worden.

Maar zie nu eens hoe wonderlijk het met deze knapen ging! Zij waren kinderen van dezelfde ouders, en u weet dat Izak en Rebekka deze kinderen niet gekregen hebben, zoals andere kinderen verkregen worden. Maar dat jaren, lange jaren van kruis en schrikkelijke onvruchtbaarheid door hen doorleefd, ja als doorworsteld waren, voordat zij in de geboorte van hun zonen de verhoring van hun smeekbeden beleefden. Daar zou men denken: o, die kinderen, wier geboorte door zoveel tekenen en wonderen omringd was, zullen zeker beiden niets anders begeren, dan een stil en rustig leven in alle godzaligheid en eerbaarheid. Zij zullen naar niets anders uitzien, dan naar wat hun

dienen kan om hun eigen huis in alle stilte en rust te bouwen. Maar het ging alles geheel anders dan men zou verwachten. Ezau staat er, *werd een man verstandig op de jacht, een veldman*. Luther vertaalt hier, niet geheel juist, een landman, een akkerman. Niet Ezau echter maar Jakob was een landbouwer, een akkerman van beroep en keuze. Het woord "veldman" zoals wij in onze Statenvertaling hebben, beduidt echter, dat Ezau bekwaam was voor de jacht, dat hij zeer geschikt was om edel wild te doden. Maar ook om wilde dieren om te brengen. Dit alles ligt opgesloten in het woord "veldman". Ezau was een veldman. Wij zien alzo, dat er in Ezau van zijn jeugd af een onrustige, onstuimige aard zat, die het thuis nooit lang kon uithouden. Zeker zal hij weinig oor gehad hebben voor het onderwijs van zijn Godvruchtige moeder, en, als zijn moeder hem getrouw waarschuwde en op Gods wil en gebod wees, of als zijn vader Gods waarheid verkondigde, heeft Ezau er zich zeker weinig aan gestoord, maar hun woorden voor beuzelpraat gehouden, die hij dan ook spoedig in de wind sloeg. Over bergen en velden te zwerven, in bossen rond te dwalen, en daar strijd te zoeken met leeuwen en beren, dat was zijn aard, dat zijn lust en leven! En zo ronddwalende in bossen en velden, heeft hij zeker dikwijls een hert of ree gedood en dat mee naar huis gebracht om er de zijnen op te onthalen. Zie! dat was zijn lust en keuze meer dan al "dat vrome gepraat en gezeur." Ja, zulke oneerbiedige uitdrukkingen gebruiken jonge mensen maar al te vaak omtrent het Woord van God.

Ezau deed niets liever, dan in velden en bossen ronddwalen, om de tafel van zijn ouders van kostbaar en smakelijk wild te voorzien. Denkt u nu, dat deze ruwe levenswijze in het eerst zijn ouders welgevallig was? Zeker niet, en vooral zijn moeder zal er zich vaak dodelijk over geërgerd hebben. Maar langzamerhand werden zij dat gewoon, dat sleet zo voor en na, totdat de vader er zelf genoeg in schiep. Want: o! "die Ezau was toch zo'n prachtstuk!" een "volkomen man", vol leven en kracht. En hij zal het zeker in snelheid en vlugheid van de herten en reeën gewonnen hebben! Daarenboven wist Ezau Izak zeker voor te houden, dat de jacht een heerlijke, edele bezigheid was, ja een vorstelijke bezigheid. Want het was immers, om hun landen van schadelijk en wild gedierte te bevrijden, dat vorsten en koningen in aloude tijden ter jacht gingen! En o, die Ezau was zo'n edel karakter! Zo praatte Izak zich in zijn verblindings voor; hoe menig arm mens redde hij niet het leven, door de leeuw of de beer te doden, die hen vervolgde. Want dat gebeurt zo vaak, dat natuurlijke mensen, die de Geest Gods niet hebben, schitterende edelmoedige daden doen, waardoor zij de herten van velen stelen. Dan verheft men hen ver boven 's Heeren ellendigen, die niet altijd in de gelegenheid komen te tonen, dat zij niet minder liefde tot de naaste hebben dan de trotse Ezau's voorgeven te bezitten. In de grond van zijn hart was Ezau toch niets anders dan een wrede tiran, die zich het lot der armen weinig aantrok.

Later ontsproot uit deze liefhebberij voor de jacht, die van oudsher veel vorsten bezielde, de gewoonte, dat het wild uitsluitend voor de vorsten moest bewaard en tezamen gedreven worden. Dit gaf dan aanleiding tot allerlei onderdrukking en geweld, en de arme boeren moesten het aanzien, dat de hazen hun kool opaten. Zo is het jachtrecht met alles wat er aan hangt van oude tijden af een bron van dwingelandij, en van gegronde of ongegronde klachten geweest. En zo kunnen wij gerust aannemen, dat deze, voor zo edelmoedig doorgaande Ezau, in de grond een wrede onderdrukker was, die zich weinig om de armen bekreunde, ook al had hij aan sommige mensen het leven gered, door zijn bekwaamheden om met wapenen om te gaan.

Waarom lag het nu, dat Ezau en Jakob zo hemelsbreed van elkaar verschilden? Aan de opvoeding lag het niet. Want wij kunnen het er vast voor houden, dat beide knapen

in de lering en vermaning des Heeren zijn opgevoed. Maar, al plant Paulus en al maakt Apollos nat, er is er maar Een, Die de wasdom geeft, Hij alleen heeft en houdt het roer in handen. Hij regeert alle mensen, Hij alleen beschikt het lot van onze kinderen. Laten wij als ouders maar niet verslappen. Maar daar bij ook niet vergeten, dat noch vader, noch moeder het lot van hun kinderen in handen hebben. Zo het echter de Heere is, Die het alles bestuurt en regelt naar Zijn vrijmachtig welbehagen, welnu, dan behoort ook ieder van ons te weten: de stand die ik bekleed, het beroep, waarin ik ben opgevoed, het handwerk, dat ik geleerd heb, dat alles is bestemd en over mij gekomen naar Gods raad en wil. Zo eerst zullen wij begrijpen, wat de Catechismus bedoelt, als wij daarin lezen: *dat een iegelijk zijn ambt en beroep zo getrouw moet bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel zulks doen.*

Ook lere men daar uit, zich niet half dood te kwellen, als het ons in dit aardse leven niet altijd naar wens, niet alles, ook ten opzichte der kinderen, naar onze zin gaat. Want Een is Soeverein en dat is God in de hemel. Hij heeft Ezau groot en sterk doen worden, het toegelaten, dat hij een geducht jager werd, Hij liet hem zelfs tot een groot volk worden, toen Israël zich nog onder het zware kruis bevond. Hij weet wel, wat Hij doet, en Zijn Naam zal alom verheerlijkt worden. Hij voert Zijn raad uit met een ieder mensen, onverschillig of de ouders vroom zijn geweest of niet. Want als er ook voor ouders, die Hem vrezen, geen kruis en druk, geen wrijving van allerlei aard bestond, dan zou het geestelijk leven stil liggen, en de dood zou alles verslinden. Maar door het tegenstrijdige heen bestuurt de Heere alle dingen. Door allerlei wegen van kruis en nood weet Hij Zijn werk in 't leven te behouden, onder de mensen. Daarenboven, zoveel harteleed Izak en Rebekka van hun ene zoon hadden, die altijd in bossen en velden rondtrok, zoveel troost hadden zij van de andere, die van het begin af, stil, gezegelijk en bescheiden was.

Jakob staat er verder was een vroom man, zoals Luther vertaalt, *een oprecht man*, naar onze Statenvertaling. Dit woord "vroom" of "oprecht" - de betekenis is dezelfde - komt dikwijls voor in het eerste boek van Mozes. Zo lezen wij Gen. 6 vers 9b: *Noach was een rechtvaardig*, - oprecht; of volgens Luther een vroom - *man in zijn geslachten*. Waar de Heilige Geest dan de grond bijvoegt, waaruit dit ontsproot: *hij wandelde met God*. Zo staat er ook van Abraham, na de geschiedenis met Hagar, toen Hagar hem Ismaël gebaard had, dat de Heere tot hem sprak: *wandel voor Mijn aangezicht en wees "oprecht"* (Luther: "vroom"). Wat beduidt dat woord nu eigenlijk? Het beduidt, dat Jakob, wat hij was, van ganser harte was. Jakob hinkte niet op twee gedachten, op hem kon men zich verlaten! Hij had een hart voor zijn ouders, voor de zaak, die zijn ouders voorstonden, hij had een geopend oor voor de waarheid Gods. Hij had also oren om te horen, wat God de Heere sprak en een hart om op te merken en daarna te doen.

Toen de Heere tot Abraham, na de geschiedenis van Hagar en Ismaël, sprak: "wandel voor Mijn aangezicht en wees "vroom" of "oprecht", dan wilde de Heere zeggen: 'Dat is eenmaal niet geschied, o Abram! En u hebt gezien en ervaren, welk harteleed u deze verkeerde weg veroorzaakt heeft. Maar laat u nu door de duivel niet afbrengen van de hoop en het vertrouwen op Mij, uw God! Want hoe oud u ook zijn mag, en niettegenstaande Sara onvruchtbaar is, nochtans zult u ervaren, wat Ik vermag, Ik uw God en Heere!'

Weet u, lezer, Ezau had zo'n bestaan zoals velen in onze dagen ook hebben: als zijn ouders hem wat voorhielden of op zijn verkeerdheden en Gods heilig gebod wezen, zei hij: *ja wel, vader! ja wel, moeder!* en ... ging zijn gang en stormde de wereld in. In zijn hart leefde niet Gods Woord en wil. Maar dit was de grondtoon van zijn hart: laat

ons eten en drinken, want morgen sterven wij! Wat gaan mij al die zaken aan, waarover mijn ouders en mijn "vrome" broeder zoveel ophef maken! Losbandig en lichtzinnig trok hij bossen en velden door, vroeg naar geen orde noch regel, naar geen door God de Heere Zelf verordineerde wetten en instellingen. Maar hij sprak als een rechte dwaas: 'er is geen God; en al was er een, toch zou ik mij om Hem weinig bekommeren.' Ach! lezer, wij behoeven geen Ezau te heten, en niet in letterlijke zin ons leven met jagen, rossen en rijden door te brengen om op Ezau te gelijken. Maar ieder is een Ezau, die zonder zich om God, noch Zijn allerheiligst Woord te bekreunen de wereld instormt en zonder eerbied voor Gods wil, zonder achting voor Diens heilige ordonnantiën in huis en leerstand, zich boven dat alles ver verheven waant.

Als er verder van Jakob geschreven staat: *wonende in de tenten*, dan betekent dit niet, dat hij altijd aan moeders schoot zat of haar in huis en keuken, - zouden wij nu zeggen, - achteraan liep. Maar dat hij, acht gevende op de hand der moeder, haar naar zijn vermogen trouw bijstond, en haar hielp goede orde, tucht en zeden in huis staande te houden, gelijk het ook betaamt in dit aardse leven. Maar het beduidt ook, dat hij zich door zijn Godvruchtige moeder liet leiden en onderwijzen in 's Heeren wegen, in plaats van alles weg te werpen gelijk Ezau, die evenmin om vader of moeder als om het recht der eerstgeboorte gaf. Jakob had zijn ouders lief, en hield Gods Woord in ere, hij wist en verstond het: de orde en regel, die mijn ouders in hun huis ingesteld hebben, moet gehandhaafd worden. Zo was Jakob van jongsaf een rustige, stille, bescheiden jongeling.

En nu vragen wij: wiens werk was het, dat Jakob zo was? Was dat het werk van vader of van moeder, een vrucht der opvoeding die zij aan hun zonen gaven? Maar dan vraag ik: waarom was dan Ezau ook geen vroom, oprecht man, waarom woonde ook hij niet in de tenten?

Lieve lezer, het is alleen de genade Gods, die zoiets tot stand brengt, zodat, als men kinderen heeft, die in 's Heeren wegen gaan, men wel uitroepen mag: *wie onderscheidt mij van zo velen? Of wat hebt u, dat u niet ontvangen hebt?* In huisgezinnen, die op Gods Woord gegrond zijn komen vaak allerlei stormen en onweers voor, zodat men wel eens radeloos wordt en zegt: zou dat bij andere broeders en zusters ook voorvallen, of zijn zulke helse ontmoetingen alleen mijn deel? En of er dan alleen twee kinderen of meer zijn aan kruis of nood ontbreekt het nooit in een op 's Heeren Woord gegrond huis! Ziekten en lijden, verliezen van allerlei aard, onenigheden met dienstboden of andere ondergeschikten dagen daar soms van allerlei zijden op, en altijd is er daar het een of ander aanwezig, dat ons neerdrukt en ten onder houdt, en waarbij men dan ook weer 's Heeren trouwe hulp en uitredding behoeft en ook beleeft.

Dat gaat zoals met twee emmers aan een touw: rijst de ene, dan daalt de andere, al naarmate de last in de ene of de andere toe of afneemt. En dat is goed ook. Want zo ontstaat er wrijving, zo ontstaat er nood, anders ligt het geestelijk leven stil. Want alleen nood leert bidden, en aanvechting op het Woord acht geven. Hoe menige, menige dag breekt er niet aan, waarop het schijnt alsof op een waarlijk vrome huisvader of huismoeder de gehele hel los komt stormen. Maar dan gaat die storm ook weer snel liggen, en de Heere, de trouwe God Israëls zendt Zijn engel in huis, die dan alles weer terecht brengt, wat de duivel bedorven had.

Daarom, u ouders, die God vreest! Houdt aan in het gebed, in het smeken en klagen, ook voor uw verkeerde kinderen en bij al uw nood over de ongerechtigheden en dwaasheid, die u aanschouwen moet, geeft God u misschien nog wel eens aan een ander van uw kinderen te zien: dat gaat goed, ja! God hoort nochtans het gebed!

Lieve lezer, laat het hoofd toch maar niet te moedeloos hangen, als alles in uw huis niet altijd gaat, zoals u het graag zou willen. De wereld alleen mag hier rozen zonder doornen plukken. God laat dit toe in Zijn wijsheid en lankmoedigheid, zodat het voor wereldlingen en niet voor Gods kinderen geschreven staat: *zij zijn niet in de moeite als andere mensen, en worden met andere mensen niet geplaagd*. Zijn kinderen leidt de Heere door allerlei tegenstrijdigheden, door kruis en druk, door storm en afgrond heen! Hoe vaak zal Jakob niet onder Ezau gezucht hebben! Hoe menige beker van bittere smaad heeft Jakob niet moeten uitdrinken. Want zo is gewoonlijk de oordeelvelling en zo klinken vaak de woorden der trotse Ezaus tegenover de zwakke kinderen des Heeren: ‘Wat wil je hebben, jij kleine man, arme sukkel! Hé, zou je ook wel graag het recht der eerstgeboorte bezitten? Je zou wel graag de eerste willen zijn nietwaar? Maar dat zal je niet gelukken. Want mij, mij alleen komt de eerste plaats toe. En jij? Wat ben je? Wij zullen eens zien wat er waar wordt van die belofte, die onze moeder zegt ontvangen te hebben, *namelijk dat de meerdere de mindere zal dienen*. Jij bent me wat fraais met al je vroomheid en nauwgezetheid!’

Zo dreef Ezau de spot met Jakob, en zo luidt nog wel eens omtrent het Woord van God de taal der Ezau's tegen het ware Israël Gods. Want nog weigert de goddeloze naar 's Heeren woord en bevel te luisteren en ziet van zijn ingebeelde hoogte trots en voornaam op de broeder of de zuster neer, die hem getrouw heeft gewaarschuwd en Gods waarheid heeft voorgehouden. Wat kracht meent te bezitten, snoeft en pocht graag op deze kracht, zonder te bedenken, zo hij werkelijk kracht heeft, van Wie hij ze ontvangen heeft. Welgelukzalig hij of zij, die, nadat hij zo dwaas als Ezau gehandeld heeft, door allerlei verootmoedigingen, - hem door de trouwe hand Gods toegezonden, - leert uitroepen: “Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid; een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom. Maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat, en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, rechten gerechtigheid op aarde.” (Jer. 9: 23 en 24a).

Lieve lezer, ik moet u nogmaals onder de ogen brengen, ook naar aanleiding van dit geschiedverhaal omtrent Izak en de zijnen, dat er geen stand voor God onheilig is. De Heere heeft in dit aardse leven allerlei standen ingesteld, de stand der overheid en de stand der onderdanen, de stand der heerschappij en de stand der dienstbaarheid. Zijn Goddelijke wijsheid openbaart zich juist hierin, dat er allerlei vorsten en standen zijn, zodat de een de andere dienen moet, en alle broodwinningen weer daartoe moeten strekken, talloze behoeften en benodigdheden tegemoet te komen en te vervullen. Niemand wordt uit zichzelf schoenmaker, of timmerman, of smid of kantoorbediende, ook niemand een rijke fabriek- of grondbezitter. Niemand kan zich een beroep uitkiezen buiten Gods wil en regering om. Hij heeft dat alles van tevoren bepaald en vooruit bestemd, en als wij lezen en vernemen, dat die of die knaap dit of dat beroep gekozen heeft, laat ons nooit vergeten, dat dit niet geschiedde buiten Gods wil en raad om. En die gedachte geeft ook moed om, een ieder in zijn beroep, huis en huisgezin, in alle, ook de geringste omstandigheden en zaken, bij God aan te houden en Hem te smeken ons Zijn Heilige Geest te schenken, Wie hij rijkelijk uitstorten wil, niet alleen over profeten en leraars. Maar Die Hij ook ruimschoots verleende aan de kunstenaars, die de tempel bouwden, of die al de kostelijke gereedschappen van de tabernakel vervaardigd hebben. Een ieder wete dan, dat elke stand, hoe gering ook in de wereld, voor God eerlijk is, als hij in Gods vreze vervuld en bediend wordt. Juist daarom moet een ieder daar, waar hij geplaatst is, aanhouden, om de Heilige Geest, om zo te volharden en staande te blijven in het hem door de Heere aangewezen beroep. Dan zal

men niet zo spoedig moedeloos worden, als niet alles voor de wind gaat, noch van de hak op de tak springen. Maar bij God aanhouden om genade. Als ons in ons beroep iets zesmaal is mislukt, moet men het hoofd niet laten hangen. Maar denken, misschien ontfermt de Heere zich over mij, dat het mij eindelijk toch gelukke. Hoe is echter vlees gezind? Wat kiest de mens van nature?

Zie maar eens lezer, als er parade is, en de soldaten trekken met muziek door de stad, of zij niet spoedig een grote nasleep van kinderen en volwassenen achter zich zullen hebben! Zie! die schitterende wapenen, die prachtige uniformen, die heerlijke muziek, dat trekt de menigte, oud en jong, aan. Als echter een herder met een kudde schapen door de straten gaat, kijkt geen mens er naar, dat is veel te eenvoudig, veel te alledaags! Het sterke, het prachtige naar de wereld, vindt gewoonlijk veel meer bijval dan het zwakke Gods. De Ezau's staan bij de wereld veel hoger aangeschreven dan de Jakobs, al weet niemand iets op hen aan te merken.

Maar, zult u zeggen lieve lezer, zo zijn Gods kinderen toch niet gezind, die verkiezen toch niet wat voor ogen ligt?

Ja, ja, lezer, dat is in zekere zin ook waar, en zeker laat God de Heere hen, als zij de zichtbare dingen boven de onzichtbare stellen, geen rust. Maar Hij waarschuwt ze trouw en weet ze ook, als zij niet luisteren naar Zijn middelen en wegen, te doen inzien, dat het niets dan klatergoud is daar zij zoveel mee ophebben. Vaak kunnen wij in Gods Woord lezen, dat God de Heere Zijn kinderen al de zonden vergeeft en de zonde van hen neemt door Zijn genade. Maar wij lezen toch ook van overgebleven zwakheid en boosheid, waarvan de Catechismus zegt, *dat ze ons altijd aanhangt, en waarvoor alleen vergeving is te vinden in het bloed van de Heere Jezus Christus.*

Denk maar eens aan Izak! Hoe graag zouden wij ons Izak niet voorstellen als de rechtvaardigheid zelf, hoe graag zouden wij niet horen, dat hij, evenals Rebekka, de zwakke en onderdrukte Jakob in bescherming had genomen tegenover de prachtige maar liefdeloze Ezau. Maar nee! Ezau, de goddeloze Ezau, was zijn lieveling! Dan zouden wij toch vragen: hoe is het mogelijk? Was dat nu recht gehandeld van Izak?

Lezer, mag ik u eens een goede raad geven. Bedenk, in plaats van bij Izaks zonden en bij de zonden van deze of gene van uw broeders of zusters in Christus lang stil te staan, liever eens hoe u uzelf kent in het verborgene voor God. Denk er eens over na, welke zwakheden en verkeerdheden, waarmee u uw leven lang te strijden hebt, en die u nog tegen uw wil aankleven, u eigen zijn. Of hebt u misschien geen zondige aard, waarmee u uw leven lang te strijden hebt? Zie Vraag en Antwoord 56 van de Heidelbergse Catechismus.

Maar schrik nu niet, kleingelovige en kleinmoedige ziel, met de zaligheid heeft dit niets te maken. Want uw verkeerdheid is u immers door de genade Gods van harte leed? Izak was zeker een kind van God. Maar de Heilige Schrift vermeldt zulke zwakheden van de Bijbelheiligen, opdat wij zouden weten in welk gevaar wij zweven, juist door deze ons aanklevende zwakheid, door dit ons inwonend bederf. Zo zal het ons een behoefte worden ons voortdurend voor God te verootmoedigen en in ootmoed te geloven, dat deze zonden en zwakheid ons door God de Heere niet zullen toegerekend worden. Maar dat ze genadig bedekt worden om het bloed van Christus, aangezien zij ons van harte leed zijn. Daarom heeft ook een iegelijk van ons, wie hij ook zij, rijke stof tot verootmoediging voor het aangezicht des Heeren. Er is voortdurend rede genoeg om om ontferming en genade te smeken, ten einde zo tot het einde toe op het verzoenende bloed van Jezus Christus te blijven hopen.

Vindt u het nu ongehoord, dwaas, onoverlegd, onvergeeflijk van Izak, dat hij de goddeloze Ezau zo voortrok boven de Godvrezende stille Jakob, zwijg dan maar liever

stil, en zie eens of uzelf niet dikwijls nog veel dwazer en onvergeeflijker gehandeld hebt dan de patriarch Izak! Onbegrijpelijk was het, ja, in veel opzichten, dat Izak zo gezind was. Want hij trok Ezau voor, niet omdat die zo'n prachtige en sterke gestalte had, of zo geschikt was in allerlei bezigheden, waar de wereld veel mee opheeft, of omdat hij leeuwen en beren doden kon. Nee! De Schrift zegt uitdrukkelijk: *het wildbraad was naar zijn mond*. Nu is tot op zekere hoogte de liefhebberij voor smakelijke en goede spijzen op zichzelf niet af te keuren, anders zou in de Schrift ons niet zo dikwijls de eeuwige zaligheid onder het beeld van een maaltijd worden voorgesteld. "Van al de bomen van deze hof zult gij vrijelijk eten", zo zegt de Heere zelf tot Adam en Eva. De Heere Jezus sprak tot Zijn discipelen: "Gij zult eten en drinken in Mijn koninkrijk en zitten op twaalf stoelen, richtende de twaalf stammen Israëls!" En wederom: "Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een zeker koning, die zijn zoon een bruiloft bereid had, en velen werden ter bruiloft genodigd." En nog eenmaal lezen wij Jesaja 55 vers 1 en 2b: "O! alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt en eet zonder prijs, wijn en melk. Hoort aandachtig naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen." Deze vergelijking dus van het koninkrijk der hemelen met een maaltijd, met een overvloedige en heerlijke verzadiging van honger of dorst, vinden wij overal in de Schrift. Ook zegt de apostel Paulus: "De spijzen zijn voor de buik, en de buik is voor de spijzen. Maar God zal beide deze en die teniet doen. Doch het lichaam is niet voor de hoererij, maar voor de Heere, en de Heere voor het lichaam", 1 Cor. 6 : 13. En: "Wacht uzelf, dat uw harten niet te enigertijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap!" Luk. 21: 34 Daarom, laat ons God danken voor de spijzen, die Hij ons verleent, tevreden zijn met wat op tafel komt, bedenken dat het Gods heilige engelen zijn, die het eten op de dis dragen. En laat ons vooral niet vergeten, dat wij ook het geringste verbeurd hebben, en dat het koninkrijk Gods niet bestaat in spijs en drank, maar in gerechtigheid, vrede en vreugde in de Heilige Geest! Zie dit vergat Izak. Ezau bracht hem herten en ander wild in huis, liet dit voor de oude vader koken en braden, en dan smaakte dit gebrad Izak zo, dat hij Ezau ver voortrok. Hoewel Rebekka zeker geen vreemdelinge was op het gebied van de kookkunst, wist zij toch later het vlees van een eenvoudig geitenbokje zo toe te bereiden, dat Izak meende het kostelijkste wildbraad te eten. Maar nogmaals: hoe kon dit gedrag van Izak met de Godzaligheid bestaan?

Dat kon ook volstrekt niet met de Godzaligheid bestaan, het was verdoemelijk voor God en mensen. Alleen door een wonder van Gods Almacht is het, dat onze zonden en overgebleven zwakheden bedekt worden met het bloed van Jezus Christus!

U echter, wie u ook zijn moogt, roep tot uw God en zeg Hem: 'Och Heere! Ik ben nog veel vleselijker, veel wereldser gezind dan Izak. Ik kan mij voor al die overgebleven zwakheden niet bewaren, nooit er mij van genezen. Maar U kunt het, o trouwe God! Ik kan mij zelf niet beschutten tegen het heirleger in- en uitwendige vijanden!' *Kunnen zij, die tot God bekeerd zijn de wet volkomen houden?*, vraagt onze Catechismus vraag 114. Het antwoord luidt: *Neeen zij. Want ook de allerheiligsten, zolang ze in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel van deze gehoorzaamheid.* Daarom blijven zij aan 't roepen om genade, om verlossing, om vergeving van zonden!

De Heere God handelt met de mens naar Zijn vrijmoedig welgevallen. Niet, dat Hij een auteur der zonde is, ver van dien. Maar Hij laat ons wel eens in onze eigen wegen gaan, opdat wij zouden zien, wie wij, ook na ontvangen genade zijn voor 's Heeren aanschijn. Hij liet het toe, dat Izak door zijn verblinding en verkeerdheid, zijn gehele

huis, vrouw en kind op de rand van het verderf bracht, zodat - als God niet tussenbeide was getreden - de duivel met de ganse buit was heengegaan, en het rijk der duisternis zou getriomfeerd hebben. Zo bracht de Heere Zijn Izak ertoe, uit te roepen: *‘Heere Jezus ontferm u mijner! Ik zocht eerder het vergankelijke genot van deze wereld, dan een kostelijker spijsje dan al de lekkernijen van dit leven, dat is Uw vlees en bloed, waarmee U Uw Sulamith spijsje en laaft, als zij in haar druk meent te vergaan.’*

Er zal over deze geschiedenissen, over dit voortrekken van Ezau om de wil van het wildbraad, en de verongelijking van zijn broeder, zeker wel menig hard woord tussen Rebekka en Izak zijn voorgevallen. Want waar man en vrouw door ‘s Heeren hand samen zijn gebracht, daar is de duivel spoedig op de been om al het huiselijk geluk te verwoesten. Want er is niets, waartegen de duivel zo spookt, als tegen Gods heilige instelling van het huwelijk. Hoe lief Rebekka Izak ook had, zij moest hem vaak bestraffen. Want u moet u niet voorstellen, dat zij tegenover al het onrecht, dat zij aanschouwde, altijd maar in stilte op God gehoopt heeft, en tegenover Izak gezwezen heeft. Want hoewel er in 1 Petrus 3 vers 1 geschreven staat, *dat de gelovige vrouw haar ongelovige man moet winnen zonder woord door haar heilige wandel*, zou het in Rebekka’s geval ontrouw zijn geweest, Izak die dezelfde God met haar aanriep, niet getrouw te waarschuwen. Een getrouwe Godvrezende vrouw waarschuwt haar man, wanneer zij ziet, dat hij zich zeker in het verderf brengt. En in zulke verkeerde handelingen doet zij vast en beslist niet mee. En dat deed Rebekka ook niet, zij hield het haar man voor, dat hij onrecht deed.

Maar in zulke gevallen is de vrouw ook niet altijd geheel en al zoals zij zijn moet, en wie weet hoe driftig Rebekka dikwijls geworden is, als na lang opgepropt leed en zware beschuldigingen des harten, het boze woord er eindelijk uit moest; anders was zij geen mens, maar een halve engel geweest; en dat zijn wij geen van allen. *De overgebleven zwakheden*, waarvan de Catechismus spreekt, zijn ook zeker Rebekka eigen geweest. Zodat het er dikwijls zal uit gezien hebben als wilde zij tegen Gods Woord in, over haar man regeren; *de baas spelen*, zouden wij zeggen. Maar in Rebekka’s hart was het woord diep ingezonken en gegraveerd, dat de Heere eens tot haar had gesproken: *de meerdere zal de mindere dienen*. Dat woord, het woord des Heeren, ging bij haar boven alles.

Zie lezer, zo lieten wij u enige blikken werpen in het huiselijke leven van Izak en Rebekka, opdat wij in onze huiselijke of geestelijke noden met deze zouden getroost worden: God is alleen soeverein! Laat ons niet slap worden in het vervullen van onze schuldige plicht tegenover onze kinderen; laten wij ze ijverig en trouw onderwijzen en opvoeden in de lering en vermaning des Heeren. Maar geen van onze kinderen dwingen tot het een of andere beroep, dat hem tegenstaat.

Bedenkt dit wel lieve lezer, God gaat met de een deze, met de ander die weg, en naar Zijn wil en ordonnantie moeten er allerlei standen, handwerken en beroepen in de wereld zijn. Te midden van dit alles onder al de huiselijke en geestelijke noden die u omringen: houdt dit vast voor ogen, wat God gezegd en u beloofd heeft. Dat zij uw schat te midden van alles, opdat gerechtigheid gehandhaafd worde in uw kring. En al het overige dat u bezwaart, geef dat maar gerust in de handen van Hem, Die rechtvaardig oordeelt!

IV. Enige bijzonderheden uit het leven van de aartsvader Jakob

13. Jacob te Bethel

Jacob dan toog uit van Berseba en ging naar Haran. En hij geraakte op een plaats, waar hij vernachtte. Want de zon was ondergegaan; en hij nam van de stenen dier plaats, en maakte zijn hoofdpeluw, en leide zich te slapen te dierzelver plaats.
Genesis 28: 10

Uit alles, wat wij tot nu toe te samen overwogen hebben omtrent de geschiedenis der aartsvaders, bleek ons zonneklaar, dat ons tijdelijk en eeuwig heil aan goede handen is toevertrouwd. Want het tijdelijk en eeuwig heil van al degenen, die de Heere Jezus Christus door een waarachtig, dat is door het van God zelf geschonken, zaligmakend geloof zijn ingeplant, is veilig en wel bewaard in Zijn doorboorde handen. Wanneer ons, arme mensen, arme zondaren, alles uit de hand wordt genomen, dan geschiedt zulks van 's Heeren wege alleen, opdat het blijke dat Hij hulp voor ons besteld heeft bij een Held, bij Zijn enige en geliefde Zoon, bij onze grote God en Zaligmaker, Jezus Christus! En ons, die naar Zijn eeuwig voornemen geroepen zijn, ons, die de toevlucht hebben leren nemen, tot de troon van Zijn genade, moet alles, alles meewerken ten goede. Geen instrument, dat tegen ons bereid is of bereid wordt, zal het gelukken de vrede, de ware vrede van Zijn volk te storen en te vernietigen. Machteloos en zwak, treurig en verslagen reizen wij onze pelgrimstocht. Maar, als onze Koning, die de overwinning al behaald heeft, ons voorgaat op de weg, dan is de overwinning ook ons zeker. Hij alleen is onze kracht, wij hebben Hem echter te volgen, door bezaaide en onbezaaide landen. Scherp zijn Zijne pijlen en Hij verschaft zegen en verlossing aan Zijn gevangenen, die gebonden zitten in het land der schaduwen van de dood! Moedeloos, ja, radeloos gaan wij vaak door 't leven, vaak menen wij, dat alles verloren is. Maar als Hij ons komt troosten met Zijn almacht en genade, dan herleeft onze ziel weer, en al is het ons bang en benauwd om 't hart, nochtans vertwijfelen wij niet, omdat de Heere door Zijn Heilige Geest onze moed vernieuwt en onze moede voeten kracht geeft, de reis voort te zetten. Een Burcht, een Rotssteen blijft Hij tot in alle eeuwigheid! En het verbond, dat God de Vader met Zijn eniggeboren Zoon gesloten heeft, de eed, die Hij heeft gezworen, namelijk, dat Jezus Christus, onze Goël en Verlosser zal heersen in het midden van Zijn vijanden, totdat die zullen gesteld zijn tot een voetbank van Zijn voeten, die eed zal Hij niet vergeten; de Getuige in de hemel is getrouw! *Drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest, en die Drie zijn Een!* Daarom roept ons Gods Woord ook zo vriendelijk en moedgevend toe: al loopt de weg ook door angst en lijden, door nood en dood, ja, door het tegenstrijdige en onmogelijke heen, Gods belofte zal nochtans vervuld worden, Zijn Woord komt. En als Zijn volk meent, dat het van allen verlaten is, staat zijn God en Heere vlak voor hem, met tijdelijke en eeuwige uitkomsten! Hij heeft lang tevoren onze gehele levensweg bestemd en bepaald, het beslist hoe die weg zijn zou van de wieg tot het graf, ja, tot aan het eeuwige paleis, waarin hij al de Zijnen opneemt, als zij hun aardse pelgrimsreis volbracht hebben. Dat de Heere Zijn kinderen nabij is, wanneer zij neergedrukt en met allerlei lijden bezwaard zijn, dat willen wij u eens doen zien uit het leven van de aartsvader Jakob, en wel meer bijzonder naar hetgeen wij lezen: Genesis 28: 10- 16.

Jacob dan toog uit van Berseba en ging naar Haran. En hij geraakte op een plaats, waar hij vernachtte. Want de zon was ondergegaan; en hij nam van de stenen dier plaats, en maakte zijn hoofdpeluw, en leide zich te slapen te dierzelver plaats. En hij droomde: en zie, een ladder was gesteld op de aarde, welker opperste aan de hemel raakte; en zie, de engelen Gods klommen daarbij op en neer.

En zie, de Heere stond op dezelve en sprak: Ik ben de Heere, de God van uw vader Abraham, en de God van Izak; dit land, waarop u ligt te slapen, zal Ik aan u geven, en aan uw zaad! En uw zaad zal wezen, als het stof der aarde, en u zult uitbreken in menigte, westwaarts en oostwaarts en noordwaarts en zuidwaarts, en in u en in uw zaad zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden. En zie, Ik ben met u, en Ik zal u behoeden overal, waarheen gij trekken zult, en Ik zal u wederbrengen in dit land. Want Ik zal u niet verlaten tot dat Ik zal gedaan hebben, hetgeen Ik tot u zal gesproken hebben.

Toen nu Jakob van zijn slaap ontwaakte, zeide hij: Gewisselijk is de Heere aan deze plaats en ik heb het niet geweten!

"Jakob toog uit van Berseba en ging naar Haran!" weinige en eenvoudige woorden. Maar wat lag daar al niet achter! Wij hebben bij de verklaring van het 25e hoofdstuk gezien, hoe ondergeschikt, hoe neerdrukkend voor zijn gemoed, Jakobs toestand in zijn ouderlijk huis was, en dat wel bijzonder door zijn verhouding tot Ezau, en diensengevolge ook tot Izak, zijn vader. Want, hoe Ezau ook alom geroemd en geprezen werd, een ding ontbrak hem, en dit was het, waarom het Jakob juist te doen was, namelijk: *liefde tot de waarheid Gods*, verlangen naar "het goed dat nimmermeer vergaat". En dat het zo en niet anders met Ezau was gesteld, daarvan ontving Jakob het treffende bewijs, toen Ezau in een uur van ogenblikkelijke begeerte naar een lekkere spijs, hem het recht der eerstgeboorte vrijwillig en lichtzinnig verkocht.

Het gehele 26e hoofdstuk bevat verder een opsomming van alles wat Jakob met zijn ouders doorleefde, van al dat kruis en die tegenspoed, van al die twisten en gevaren, die toen ter tijd en gedeeltelijk ook nog nu, aan het herdersleven in de woestijn waren verbonden. En, al leefde Jakob stil thuis, zo zal hij juist daar zijn ouders dikwijls trouw ter zijde hebben gestaan en menige naar lichaam en ziel vermoeiende en afmattende strijd met vreemde herders gestreden hebben, terwijl Ezau zijn vermaak op de jacht zocht. Aan het einde van het 26e hoofdstuk vinden wij hoe de 'prachtige' Ezau zich verbond met de dochters van het land en dat deze voor Izak en Rebekka een bitterheid des geestes waren.

In het 27e hoofdstuk nu hebben wij het verhaal, hoe de oude Izak, de dood nabij menende te zijn, zijn twee zonen zegende, hoe Jakob de zegen der eerstgeboorte verkreeg en wat daarvan het gevolg was. Izak, die het gedrag van Ezau's vrouwen misschien wel de ogen geopend heeft omtrent zijn oudste zoon, beval nu Jakob geen der dochters des lands ten huwelijk te nemen. Maar naar Haran te gaan, naar zijn maagschap uit Nahor, die, zoals wij vroeger zagen, toen Abraham na de uittocht uit Ur der Chaldeeën de woestijn in toog, in Haran bleef wonen. Dit was alles oorzaak van wat wij lezen: "Jakob dan toog uit van Berseba en ging naar Haran". Berseba; *ber* beduidt een bron, *seba* beduidt: overvloed, eedzwering. Jakob moest ver heentrekken van de bornput, weg van de bron, waarbij hij overvloed gehad had, ver van zijn vaderlijk huis, waar zijn lieve moeder woonde, waar alles volheid en overvloed was. Hij ging naar Haran, dat is, naar een oord, waar het zeer dor was, waar niet veel groeide. In Berseba had hij als vorstenzoon overvloed van alles gehad. Maar daar moest hij vandaan en naar Haran trekken, geheel alleen, zonder te weten, hoe het hem daar gaan zou. Maar ach, voor hem was de gehele wereld, hetzij Berseba, hetzij Haran

een grote woestenij geworden. Hij wordt hier genoemd Jakob, dat is, worstelaar,⁴ dus een die geen gerechtigheid en nochtans wel gerechtigheid heeft.

Jakob bezat de zegen der belofte, die lag op hem en die was ook zijn wettig eigendom geworden, doordat Ezau hem die vrijwillig en lichtzinnig had afgestaan, ja, verkocht. Plotseling wordt al het zichtbare voor hem afgesneden en het gaat met hem een geheel vreemde, onbekende weg op, en dat wel toen hij al zeventig jaren oud was! *Waarom, waarom?* zal hij wel vaak gedacht en gezucht hebben. Omdat God de zegen voor Jakob bestemd en weggelegd had, daarom moest hij ver weg. Want toen het tijdstip was aangebroken, waarop de vader van Gods wege Diens zege op zijn zonen zou leggen, wilde Izak, hoewel hem de belofte: *de meerdere zal de mindere dienen*, niet onbekend was, die aan de door het vleeselijk verstand en werelds vernuft zo hoog geroemde Ezau schenken. Maar Rebekka hield in geloof vast aan 's Heeren woord bewees echter juist in deze geloofsweg, dat zij niets was dan een mens, dan een arme zondares. Want zij liep, om zo te spreken, de Heere vooruit, en meende, dat zo zij niet een handje hielp, er van de vervulling van 's Heeren belofte niets zou komen. Jakob verkrijgt de belofte. Ja, maar in een weg van list en bedrog. De zegen had hij. Maar Ezau stond hem naar het leven. Want Ezau, die van genade niets wist, noch wilde weten, en wie dus, - evenals allen die onder de wet zijn, - goldt wat de Apostel Paulus in het derde hoofdstuk van de brief aan de Romeinen uit Spreuken 1 aanhaalt, namelijk, *dat hun voeten snel zijn om bloed te vergieten*, haatte Jakob met zijn hele hart.

Genesis 27: 41: *En Ezau haatte Jakob om die zegen, waarmee zijn vader hem gezegend had, en Ezau zeide in zijn hart: de dagen van de rouw mijns vaders naderen en ik zal mijn broeder Jakob doden.* Daarom sprak Rebekka tot Jakob: vliedt van hier. Want uw leven is in gevaar, en ga naar Haran tot Laban, mijn broeder, totdat zich de hittige gramschap van uw broeder kere. Dat nu Ezau in zulke hevige toorn ontstoken was, mocht Rebekka niet met ronde woorden aan Izak meedelen, die toch van Ezau geen kwaad wilde horen. Want, als een stille en verstandige vrouw, wilde zij gaarne vrede in haar huis hebben en in vrede met haar man leven. Daarom sprak zij tot hem: *ik heb verdriet aan mijn leven vanwege de dochteren Heths*, bedoelende daarmee Judith en Basmath, de beide vrouwen, die Ezau zich genomen had uit de dochteren Heths. *Indien Jakob een vrouw neemt van de dochteren Heths, gelijk deze zijn, waartoe zal mij het leven zijn!* Daarom is het immers beter dat hij tot mijn broeder Laban in Haran gaat.

Izak, die ook veel te stellen had met de vrouwen van Ezau, - wij lezen toch Genesis 26: 35, *dat die vrouwen voor Izak en voor Rebekka een bitterheid des geestes waren* - vond de voorslag van zijn vrouw goed en bewilligde er in. Hij riep zijn zoon Jakob tot zich, en zegende hem, en zei nog uitdrukkelijk tot hem: "Neem geen vrouw van de dochteren Kanaäns; maak u op, ga naar Paddan-Aram, ten huize van Bethuël, de vader uwer moeder en neem u vandaar een vrouw van de dochteren van Laban, uw moeders broeder. En God almachtig zegene u en make u vruchtbaar en vermenigvuldige u, opdat gij erfelijk bezit het land uwer vreemdelingschappen, hetwelk God aan Abraham gegeven heeft." Gen. 28: 1-4.

Wat was nu Jakobs deel naar het zichtbare? Ezau blijft in de vaderlijke woning in rust in- en uitgaan. Hij is de vorst, de heerser over alles en beschikt over alles naar zijn welgevallen. Hij heeft een hoge naam en de eer van alles valt hem ten deel. In zijn

⁴ Hielhouder

kring vervult hij meer of min de rol van een prediker en handhaver van Gods Woord, dat hij misschien ook wel op zijn manier het volk voorhield op de Sabbat des Heeren. Jakob echter moest ver weg, hij moest maar zien waar hij bleef, en, hoewel zijn vader zo rijk was, dat hij wel honderd knechten had, vertrok Jakob niet met een schare van knechten, ossen, kamelen, ezels, schapen, enz. Maar alleen, geheel alleen moest hij vlieden, als ware hij een dief geweest! Daar klonk op eenmaal door Izaks gezin de tijding: "Jakob is weg!"

"Welzo", zal Ezau gezegd hebben, "en waar is hij heen?"

Rebekka's antwoord luidde ongeveer: "dat kan ik u niet zeggen, ik weet het niet!"

En Ezau: "o! dus hij heeft zich uit de voeten gemaakt? Zeker is hij zich gaan verdrinken of ophangen. Want dat beleeft men toch dikwijls van die "vrome" lui! Nu hij heeft het er dan ook naar gemaakt, en hij heeft zijn welverdiend loon! En u moeder! U hebt zeker ook wel een hand in 't spel gehad!"

Zo spreekt de wereld en triomfeert over Gods kinderen, als de weg van hen, die eens eeuwig zingen zullen, hier door het tranendal gaat! En door het tranendal ging ook Jakobs weg. Want geheel alleen moest hij heen trekken, zonder iets bij zich te hebben dan zijn staf, omdat niemand mocht weten waarheen hij vlood; anders zou het Ezau ter ore zijn gekomen, die hem immers wilde grijpen en doden. Liep dat nu niet alles regelrecht tegen de beloften in, die Jakob van de Heere had ontvangen? Beleefde Jakob niet juist het tegendeel van wat hem beloofd was?

De erfgenaam van de zegen moest daar heen trekken, als ware hij een vervloekte, en de vervloekte bleef te midden van alles in ruimte en overvloed, als ware hij de gezegende. Maar zó is Gods weg: al heeft Hijzelf ons van Haran naar Berseba gebracht toch gaat de weg weer van Berseba naar Haran. Ja, dat derde stuk, het stuk der dankbaarheid, het is een zwaar en onmogelijk stuk voor ons mensen. Want veeleer kunnen wij een berg op onze schouders torsen dan enige schreden ver des Heeren kruis dragen, Zijn doen billijken op deze weg, op de weg van Berseba naar Haran! Wij zijn zo ondankbaar tegen de Heere, daarom kan Hij ons onmogelijk ons eeuwig erfdeel in handen geven, ook voor dit leven kan Hij ons niet alles op eenmaal schenken. Want wij zouden weldra in onze overmoed alles, wat Hij ons geeft, met onze voeten vertreden. Als Hij de Zijnen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, als Hij hun Zijn belofte, Zijn Woord, Zijn eeuwige en verkwikkende vertroosting heeft gegeven, dan wordt de leus spoedig "de woestijn in", hetzij Gods Woord komt of schijnt uit te blijven! Welk een worsteling en doodsbenaauwdheid ontstaat er dan in het hart! In die strijd zou men zeker omkomen, als geloof, hoop en liefde niet in ons gewerkt en staande gehouden werden, als er niet nu en dan eens een lichtstraaltje van boven kwam, een ster in de duistere nacht, een licht uit de eeuwige heerlijkheid, dat ons uit de verte toeroept: *Ja, het komt!* Nochtans, Gods Woord wordt waar, al ziet u er nog niets van. Maar de weg die God ons leidt, schijnt niettemin vaak van het licht in de stikduistere nacht te gaan.

Dat was het, wat ook onze broeder Jakob ondervond. Was het eigenlijk geen ongerechtigheid dat zijn ouders hem zo maar in de vreemde zonden en dat nog wel in Labans huis? Wel was Laban Rebekka's broeder, die zij zeker wel droeg op de vleugelen van haar gebeden. Maar in de grond was Laban een huichelaar. Gods woord was nog wel enigszins in Nahors geslacht overgebleven. Maar het haperde daar aan de praktijk, aan de vreze Gods, aan de eerbied voor het heilige. Laban zelf was zo half gereformeerd, half evangelisch, en in de gouden en zilveren afgoden, die hij in huis had, had hij het roomse element binnengehaald. Maar toch had hij nog de letter der waarheid, en daarom was zijn huis voor Jakob nog het beste om heen te trekken. Ook vertellen de kerkvaders, dat de waarlijk vrome Job van Nahor afstamde, diezelfde Job,

die op de ashoop gezeten, zulke hoogdravende woorden moest aanhoren van Elihu, die velen weer voor niemand anders houden, dan voor de beruchte Bileam.⁵ Zo, en niet anders was het in Labans huis gesteld, en dat was nu het doel van Jakobs reis!

En dan lezen wij: *hij geraakte op een plaats waar hij vernachtte*. En waarom wilde hij daar vernachten? Omdat de zon onderging, lezer, anders had hij niets liever gedaan, dan zijn reis voortgezet; maar nu de zon plotseling onderging, durfde hij niet verder gaan en van wege de grote duisternis moest hij wel blijven waar hij was.

Ik behoef u wel niet opmerkzaam te maken op de zware gedachten, die Jakob vervulden, toen hij zijn dierbaar ouderlijk huis geheel alleen verlaten moest! De zielsvijand gunde hem zeker geen zielsvrede, geen vrede met God, en heeft hem zeker op zijn eenzaam pad met allerlei inblazingen geplaagd en gemarteld, hem een stroom van gedachten door het hoofd gejaagd, hem een lang zonderegister voorgehouden, en hem zoveel harteleed aangedaan, als hij maar vermocht. En dat alles wedervoer hem aan de avond van die dag, waarop hij zijn geliefd vaderhuis vaarwel had moeten zeggen! Ach, hoe slecht, hoe bitter slecht scheen het deze pelgrim te gaan, hoe weinig scheen de Heere zich om hem te bekommeren! Stad noch herberg was heinde noch ver te zien, en daar gaat nu tot zijn schrik de zon ook nog plotseling onder, zoals zulks in 't oosten wel gewoonlijk geschiedt. Maar, nochtans kwam dit Jakob nog onverwacht en verzwaarde niet weinig zijn benauwdheid. Wat moest hij nu aanvangen? Een bed had hij niet, de grond is vochtig, zó kon hij zich daarop niet neerleggen. Hij neemt een steen en legt daarop zijn moede hoofd neer; die steen bevochtigde hij met zijn tranen, en droevig, benauwd en aangevochten slaapt hij eindelijk in.

Daar ligt nu de erfgenaam der belofte! Niets heeft hij dan een steen, om op te rusten en hij ligt daar, verlaten van mensen, schijnbaar ook verlaten van God en van Zijn heilige engelen. Zijn ouders woonden rustig in hun tenten, terwijl zijn goddeloze broeder, die hem zoveel harteleed had aangedaan, alles gold en alles deed in dat zelfde vaderhuis, dat hij had moeten ontvluchten, alsof hij een misdadiger was! Waar was nu de zegen die Ezau hem verkocht had voor een schotel linzenmoes? Ach, als er nu eens een wild dier kwam, dat hem verscheurde, of een rover, die hem met zijn eigen staf doodsloeg, wat werd er dan ooit waar van Gods belofte?

Maar de Heilige Geest, Hij, die met de moeden een woord ter rechter tijd weet te spreken, wist onze lieve broeder Jakob wel tot bedaren te brengen, en weefde de talloze en bange gedachten, die hem vervulden tot een heerlijk weefsel en spreide dat uit voor zijn zielsoog; ja, Hij wekte ook in hem allerlei andere en zachtere gedachten. Ja, viel hem toen in: 'Op aarde heb ik niets, en allen hebben mij verlaten, ach kon ik toch maar één zucht opzenden tot de troon der genade, o kon ik toch opvliegen als op arendsvleugelen tot mijn oude trouwe God in de hemel! O, mocht ik het toch van Hem vernemen, of Hij mij waarlijk liefheeft, of ik inderdaad Zijn kind ben of niet? Ben ik eigenlijk wel op de rechte, op de eeuwige weg? Was het geen gruwelijke zonde, die mijn moeder en ik pleegden, toen wij ons door list en bedrog de zegen der eerstgeboorte toeëigenden? Ach, zeker is het Gods oordeel, dat over mij is gekomen, zeker heeft Hij mij verworpen. Want ik heb niets, waaruit mij Zijn liefde en genade blijkt.'

Maar zie, nadat de Heilige Geest zulke of dergelijke vragen in zijn hart gevormd had, gaf Hij hem ook te proeven en te smaken: al is de hemel nog zo hoog, al schijnt die

⁵ Het is erg jammer, dat de auteur zulke ongegronde, ja lasterlijke aantijgingen niet weerspreekt. (Red.Gihonbron)

nog zover van ons af te zijn, nochtans is er gemeenschap tussen hemel en aarde, er is een weg, een verse en levende weg, die de aarde met de hemel verbindt. Dat er werkelijk een weg bestaat tussen hemel en aarde, dat toonde de Heilige Geest hem in de droom, in het beeld van een ladder.

*Toen Jakob in zijns vaders huis
Nog niets verstond van druk en kruis
Toen had hij niets te hopen;
Maar toen hij, op zijn eenzaam pad,
Niets als een steen tot peluw had,
Toen ging de hemel open.*

Misschien vallen de woorden, die hier te lezen staan, wel eens in handen van een of ander kind, en dan hoop ik, dat de Heilige Geest ook hem of haar genade zal geven, om te verstaan en ter harte te nemen, wat ik u ga vertellen, en wat mijn vrome grootmoeder mij reeds vertelde, toen ik nog een kind was: "Wij zijn nooit alleen", zo sprak zij tot mij, "maar zeer nabij ons is de Heere der heerlijkheid, zeer nabij de Heere Jezus, die eens in de kribbe lag en aan het kruis hing om onze zonden. En al hebben ook vader en moeder u verlaten, lief kind, ja, al gaat je alleen daarheen zonder dat zij je meer troosten kunnen, geen kind behoeft alleen zijn weg te gaan. Want van Boven uit de hemel is er een ladder neergedaald op deze aarde, en daarlangs klimmen de engelen Gods op en af, en omringen je in je nood, als je jezelf zo eenzaam en verlaten gevoelt. Je bent nochtans niet alleen. Maar de engelen Gods omringen je en dragen en leiden je op je eenzaam pad".

Zo sprak die dierbare grootmoeder vaak tot mij. Maar u moet nu niet denken, dat ik daarom zo'n bijzonder heilig kind was. Want hoewel ik nooit iemand leed of onrecht deed, zo voelde ik mij toch al vroeg een groot zondaar voor de Heere. Lieve kinderen, die dit hoort of leest, zo nabij, zeer nabij is de Heere, Hem is niets verborgen. Hij leest ook in de duisterste schuilhoeken van uw hart. Maar nabij, ja, zeer nabij u is de Heere ook, als een vergevend God, die uw zonden en misdaden kwijtscheldt, en wegneemt. O, wat zal Jakob heilig gelachen hebben toen hij dat gezicht zag! Voordat hij insliep, dacht hij, dat hij alleen was en niets had, dan een harde steen onder zijn hoofd. Maar: *slaap zachtjes, slaap zoet!* zo zingt de moeder bij het wiegje van haar door smarten en ziekte afgetobd kind. Even zacht en zalig wist de Heilige Geest, die de bedroefden nog veel beter weet te troosten dan een moeder, de arme Jakob een wiegelied voor te zingen, zodat hij zachtjes insliep en zo vervuld werd met troost van boven, dat er in de slaap misschien een zachte glimlach over zijn trekken speelde.

Een ladder zag Jakob in de droom. Die ladder stond op aarde. Maar reikte met de bovenste top tot aan de hemel; engelen Gods daalden langs deze ladder van de hemel neer en stegen daarop weer ten hemel op. Boven op die ladder stond de Heere zelf.

Jakob was dus niet alleen, hoe eenzaam en verlaten hij zich ook gevoelde, en, hoewel hij niets had om op te liggen dan een harde steen, nochtans, de engelen Gods waren om hem heen geschaard, de smeekgebeden van zijn moeder vergezelden hem, en wat nog het allerbeste was, met hem was de opperste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus Christus!

‘Ach, hoe maak ik mijn nood bekend daarboven? Al de tranen, die ik vergoten heb en nog vergiet, waar is de zon, die ze kan opdrogen en op doen stijgen ten hemel, opdat de Heere ze telle en in Zijn fles vergadere? Ach, wie verlost mij uit mijn nood, wie neemt mijn zonden en ongerechtigheden weg? Wie brengt mij van boven verkwikking, troost, kracht, genade, vergiffenis en de vernieuwde belofte: *vrees niet, Ik ben met u?*’

Wonderbare toestand, waarin de patriarch Jakob zich bevond! Wat gezien werd met vleeselijke ogen was een man, die met het hoofd op een steen gesteund lag te slapen, wat niet gezien werd. Maar wat Jakob nochtans zag, was een ladder, die vlak naast hem was geplaatst en die reikte tot boven in de hemel. Ja, het was toch de zegen van God de Heere zelf, die op hem rustte en die zijn vader op hem had gelegd, de tranen en gebeden van zijn moeder, zij zijn toch verhoord, de angst en nood, die hem haast het hart had gebroken, was toch opgestegen tot Gods troon, en de engelen Gods brengen troost en verkwikking, hoewel uiterlijk alles hetzelfde bleef.

Die ladder, lieve lezers, die Jakob zag, zij was een beeld van onze grote God en Zaligmaker Jezus Christus, ja, van Hem, waarachtig God en waarachtig mens. En wij zeggen u dit niet zonder goede gronden. Want deze uitlegging van Jakobs gezicht in de droom, geeft ons de Heere Jezus Christus zelf. Johannes 1: 50, 51: *Jezus antwoordde en zeide tot hem: Omdat Ik u gezegd heb: Ik zag u onder de vijgenboom, zo gelooft gij. Gij zult groter dingen zien dan deze.* En Hij zeide tot hem, dat is, tot Nathanaël: *Voorwaar, voorwaar! zeg ik u: van nu aan zult u de hemel zien geopend en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen.* Daar zegt ons dus de Heere Jezus, dat Hij, de Zoon des mensen, de ladder is, die hemel en aarde verenigt, en waarop de engelen Gods neerdalen en wederom opstijgen. Dit ervaren ook de kinderen des Heeren, en vaak zien zij de hemel geopend. Des Heeren woorden tot Nathanaël bevatten louter beeldspraak, en deze beeldspraak was ontleend aan de droom van de aartsvader Jakob, die deze ladder zag in de droom. Nathanaël zat onder de vijgenboom; dat was zijn bidvertrek, zijn stille binnenkamer, daar, dacht hij, kan niemand mij zien, daar kan ik vrij bidden en wenen. Voor het menselijk oog was de Heere Jezus daar onder de vijgenboom niet tegenwoordig geweest, nochtans sprak Hij tot Nathanaël: *Ik heb u gezien.* En zo is en blijft Hij altijd de Alomtegenwoordige en Alwetende. Die ook de Samaritaanse vrouw verbaasde en verschrikte door dat Hij tot haar sprak: *roep uw man*, en op haar antwoord: *ik heb geen man*, tot haar zei: “Gij hebt wel gezegd; ik heb geen man. Want gij hebt vijf mannen gehad, en die u nu hebt is uw man niet; dat hebt gij met waarheid gezegd.” Joh. 4: 16 en 18. Zo was ook Nathanaël geheel verwonderd, dat de Heere er van wist, hoe hij daar onder de vijgenboom was geweest en in eens werd het hem klaar en duidelijk: *deze Man, deze Man uit Nazareth kent mij tot op het gebeente!* En het antwoord van de Heere Jezus tot hem beduidt ongeveer: ‘Geloof u dat waarlijk van Mij, dat Ik u zie en hoor ook al meent u dat Ik ver van u weg ben? Welnu, dan wil Ik u nog anders verrassen. *Van nu aan zult gij de hemel geopend zien en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen.*’

Daar ligt nu Jakob met zijn hoofd op een harde steen. Hij is in eigen oog niets dan een goddeloze. Hoewel hij in waarheid godvrezend, vroom en oprecht is, zo was hij nochtans niets dan een goddeloze, omdat hij niet kon geloven. ‘Als ik in het ouderlijk huis rustig mag blijven zitten, als ik de mij beloofde zegen ontvang en geniet, en Ezau, die mij geplaagd en getiranniseerd heeft, de woestijn in moet, ja, dán kan ik wel geloven. Maar als de zaak omgekeerd is, als ik het huis uit moet, als mij, die de belofte Gods heb ontvangen, alle golven en baren over het hoofd gaan, en Ezau, mijn verdrukker en belager, in ruimte en schijnbaar Goddelijke zegen daarheen mag leven, ... ach, waar blijft dan mijn geloof? O, hoe bang en benauwd wordt het mij dan om 't hart. En zie, dat is nu juist mijn zonde en ellende, mijn dood en verderf, dat ik dat niet alles rustig in 's Heeren hand over kan laten, dat ik niet genoeg heb aan Zijn Goddelijke zegen. Dan kan mij die immers ook niet ontgaan, al verzonk ook de gehele zichtbare schepping voor mijn oog, ja, al gingen hemel en aarde voor mij onder!’

O, wat verwekt dat een bange zielestrijd, wat kan dat het hart toeschroeven en benauwen, die schijnbare tegenspraak tussen de beloften Gods en wat wij beleven! Men meende een veilige herberg, een veilig toevluchtsoord gevonden te hebben, en men vindt een harde steen onder de blote hemel! Daar ligt nu de arme Jakob, hij niets dan een arm zondaar; wel heeft hij de zegen van zijn vader ontvangen. Maar de zielsvijand fluistert hem toe: 'Die zegen zal niet op u rusten. Want u hebt die niet wettelijk ontvangen. Maar hebt u die door bedrog toegeëigend.'

En mijn lieve lezer, daar kon Jakob immers niets op zeggen. Want, wat zou men nu nog doen met iemand, die gehandeld had als Jakob, zou men hem niet bij de aardse rechter aanklagen van wege bedriegelijke handelingen?

Ach mijn lezer, het geloof, dat de duivel ons leert, de leugen in het gewaad der waarheid, dat de vijand ons aantrekt, dat mag wel goed heten bij de wereld. Maar wat de waarachtige kerk Gods van haar God en Heere geleerd heeft, dat geldt bij de wereld voor leugen en ketterij. De duivel zit de ware heiligen altijd op de hielen, en rust niet voordat zij in treurigheid en droefheid verzonken, zich van hemel en aarde verlaten wanen.

En, wat nog erger is: daar boven op de top van de ladder staat de Heere God, en Die zal zeker de arme Jakob met Zijn bliksemstralen verpletteren? Zijn donderslagen zullen door het luchtruim rollen en spoedig zal het nu met Jakob uit en gedaan zijn? Louter duivelen zal de Heere op hem los laten, om hem ter hel te slepen?

Ach, verdiend had hij niets anders! Maar nee, o Jakob; nee, arm aangevochten kind! Nee! Boven op de top van de ladder staat de Heere uw God, de trouwe Verbondsgod, Die uit louter genade Zijn evangelie, Zijn heerlijke belofte van genade en verlossing de arme en ellendige laat prediken. Die Zijn waarheid ingang doet vinden in het aangevochten gemoed, Die het verbrijzeld en bedrukte hart opneemt en koestert in Zijn Vaderarmen! Daar boven is een God vol genade en barmhartigheid, en Hij staat daar op de top der ladder, om de arme Jakob, die daar op zijn steen ligt, te troosten, te rechtvaardigen, te heiligen en dierbaar in Zijn ogen te verklaren!

En die ladder, zij beduidt niets anders dan de waarachtige mensheid van onze dierbare en hooggeloofde Heere en Koning Jezus Christus! Want zo sprak Hij in de dagen Zijns vleses: *Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven, niemand komt tot de Vader dan door Mij.* Hoe vaak heb ik niet gedacht: 'o, dat ik toch een ladder had, om van mijn zelfgemaakte, ingebeelde hoogte af te komen, om mij zo eens recht van harte aan de voeten van de Heere Jezus te kunnen werpen en Hem daarbij vast te houden, ondanks de storm en donderslagen, totdat Hij spreekt: *Ik ben u genadig, Ik zal niet meer op u toornen, noch u schelden.*' Hoe vaak heb ik niet gewenst: 'o had ik toch een ladder, om ten hemel te stijgen, en te vernemen, hoe het er daar voor mij uit ziet, en ik zou naar geen huilende storm, noch oorverdovende donderslagen vragen, als ik maar naar boven kwam!'

Welnu, lezer, zo'n ladder, - God de Heere gaf ze ons in Zijn enig geliefde Zoon Jezus Christus, Die, hoewel God van eeuwigheid, ons vlees en bloed heeft aangenomen. Hij alleen is de ladder naar Boven. *Hij alleen is de Weg, de Waarheid en het Leven, niemand komt tot de Vader dan door Hem!*

Maar als dat de ladder is, als dat de weg ten hemel is, waarom wordt hij niet reeds van stonde af aan weggenomen naar de eeuwige heerlijkheid?

Mijn leven is een pelgrimsstand,

Ik trek naar 't eeuwig vaderland!

Jakob mocht toen nog niet naar huis gaan, hij had nog veel te leren, hij moest nog veel lijden en beleven. Maar eindelijk, eindelijk zou hij te midden van nood en dood zien

en ervaren: God is waarachtig, Hij doet, wat Hij belooft, geen Zijner goede en getrouwe woorden is ter aarde gevallen.

Jakob mocht nog niet naar huis. Want hij moest ook nog de vervulling van de Goddelijke zegen beleven, al ging dat ook door het heetste vuur, ja, door het bitterste leed heen! Hij zou het ook nog beleven, dat de Heere Zijn Woord weet waar te maken: *wie om Mijnentwil verlaten heeft vader en moeder, akkers, huizen, vrouw en kinderen, het zal hem alles honderdvoudig weer worden gegeven!* Dit alles moest Jakob nog beleven, daarom mocht hij nog niet aanstonds sterven, toen hij die schone hemelladder daar zag staan. Hij moest nog hier beneden blijven in dit tranendal, waar Gods kinderen zo dikwijls menen, dat zij van God verlaten zijn, dat zij vervloekt zijn, ja, dat zij niet staan daar zij behoren, en aan een geheel verkeerd oord zijn aangeland. Maar, te midden van dat alles, o arm aangevochten kind, mag u dit tot uw troost vernemen: *daarboven leeft uw Vader. Als u roept, Hij hoort u wel, al houdt u Hem voor doof.*

Een Koningskind bent u; u, die daar terneer ligt op die harde steen, op dat bed der smarten! Engelen Gods omringen u! En al ziet u ze niet, nochtans zijn zij rondom u! Want, zo staat er geschreven: Psalm 34: 8: *De engel des Heeren legert zich rondom degenen, die Hem vrezen en rukt hen uit.* Daarom lezen wij ook Psalm 91: 11: *Want Hij zal Zijn engelen voor u bevelen, dat zij u bewaren in al uw wegen. Zij zullen u op de handen dragen, opdat u uw voet aan geen steen stoot!* Dat zijn Zijne dienaren, de heilige engelen, die zich rondom u legeren. Die dragen uw lichamelijke en geestelijke noden langs deze ladder, langs Christus' waarachtige mensheid tot God in de hemel, en langs deze zelfde ladder brengen ze u allerlei heil, troost, leven en zaligheid!

En nu, u die voor Zijn woord beeft! Hoort wat de Heere van de top der ladder af, sprak: ***"Ik ben de Heere, de God van uw vader Abraham"***. Abraham was gestorven; is echter de Heere de God van Abraham, zo leeft Abraham, hoewel hij gestorven was; is Hij de God van Izak (Izak beduidt "gelach") zo is ook de Machtige Izaks nog aanwezig, om door al het "belachelijke en onmogelijke" ja, door nood en dood heen te dragen.

Ik ben ook uw God! De zachtmoedigen, dat is, de armen en ellendigen, de verbrijzelden en gebrokenen van harte, zullen het aardrijk beërven. Maar de goddelozen zullen uitgeroeid worden. Ja, van Ezau, die, toen Jakob op een steen lag en niets had, in ere en heerlijkheid bloeide, van Ezau, die hem geplaagd en verdrukt had, van Ezau, die zijn nest op de hoogte der rotsen had gegrondvest, is niets over gebleven dan enige weinige puinhopen. Maar Jakob leeft Gode nog, en wij, wij zijn ook Jakob, wij die hier op stenen liggen, wij, die denken dat alle vloeken over ons heen zijn gekomen, wij die nochtans zuchten naar licht en lucht. Op mijns Heeren borst, op Zijn schoot leg ik mijn moede hoofd neer. De Heere vraagt: *hebt u het hier goed!* En de belofte komt: *is het u hier goed en zalig, welaan, dan zult u in alle eeuwigheid op Mijn hart liggen!*

De belofte kwam van boven uit de hemel: *in u en in uw zaad zullen alle volken der aarde gezegend worden;* zo Jakob ontving de belofte, dat uit zijn vlees, de Christus Gods zou geboren worden. Dat was voor Jakob de hoofdzaak van alles. Laat het voor ons de hoofdzaak zijn en blijven, dat wij Christus deelachtig zijn, dat wij Hem in waarheid toebehoren, Hem ingeplant zijn, dat wij uit des harten diepste grond aan Hem hangen, op Hem hopen, op Hem alleen vertrouwen, als op het enige Fundament van onze zaligheid! Leg dan vrij uw hoofd op de hardste steen, ... naast u staat Christus, de hemelladder, en de engelen Gods dragen uw zuchten, uw noden, uw tranen naar boven, en brengen u van boven louter heil en zegen. De waarachtige mensheid des Heeren is de weg waarlangs zij opstijgen en nederdalen. Is nu Jakobs

God onze God, dan ontvangen ook wij de troost: “Ik ben met u, en Ik zal u behoeden, waar u ook heen moogt trekken en Ik zal u wederbrengen in dit land. Want Ik zal u niet begeven, noch verlaten, totdat alles gekomen is, wat Ik u beloofd heb.” Geen woord, dat Ik heb gesproken, zal ter aarde vallen!

Wat dunkt u nu van deze weg, van deze ons van God de Heere geschonken ladder? Wat is die ladder voor u, wat geldt bij u het Evangelie Gods? O, dat zij ook onze belijdenis, lezer, wat Jakob bij zijn ontwaken uitriep: *Gewisselijk is de Heere aan deze plaats en ik heb het niet geweten*. En dat Jakob zich niet bedroog toen hij dit luid uitriep, is later in zijn leven vaak duidelijk gebleken; de engelen Gods, die hij in de droom op de hemelladder zag neerdalen en weer ten hemel stijgen, hij heeft er eenmaal op zijn levensweg, die voor hem gedurig door het tranendal liep, een gans heirleger met zijn ogen van gezien.

Doch vóórdat hem dit te beurt viel, heeft hij twintig jaren lang de gierige, huichelachtige Laban moeten dienen, en niets dan harde arbeid, niets dan harteleed was in die veel jaren zijn deel. Van dag tot dag moest hij al zijn krachten inspannen, om te voorkomen, dat ‘s Heeren naam om zijnentwil zou gelasterd worden in Labans huis. Tienmaal heeft Laban, die zijn huichelarij voor gerechtigheid wilde laten doorgaan, het welverdiende loon van de arme Jakob beknibbeld en veranderd. Steeds was hij er op uit de waarlijk Godvrezende zoon van zijn eigen zuster als een goddeloze voor te stellen, en hem allerlei verkeerde dingen aan te wrijven; wat hem echter niet gelukt is.

In zijn eigen huis had Jakob het ook niet altijd goed en rustig! Welk een harteleed zal Jakob niet daarover gehad hebben, dat zijn beide vrouwen Lea en Rachel, (waarvan de eerste hem tegen zijn wil op bedriegelijke wijze door Laban was opgedrongen) voortdurend in strijd met elkaar leefden en zo openbaarden, dat, hoewel zij Godvrezende vrouwen waren, er allerlei verkeerdheid in hen woonde.

Na die twintig lange jaren, vol noden, angsten en verdriet trok Jakob eindelijk op Gods uitdrukkelijk bevel terug naar zijn vaderland. Maar ook bij dit vertrek liepen alle omstandigheden samen om op de waarlijk vrome Jakob de schijn te werpen, alsof hij Labans huis ontvlood, en in de persoon van Laban zat de duivel hem op de hielen en zocht hem te doden, evenals die zielsvijand dat eens door Ezau beproefd had. Daarenboven wilde Laban Jakob ook van al zijn zuur en welverdiende bezittingen beroven. De Almachtige zelf trad echter voor zijn Jakob tussenbeide, door tot Laban in de droom des nachts te spreken: wacht u, dat u met Jakob spreekt, noch goed, noch kwaad. Nochtans zet hij Jakob na, overvalt hem met allerlei schoonklinkende maar huichelachtige verwijten. Bijvoorbeeld "indien u mij uw voornemen had medegedeeld, zo had ik u een eind weegs kunnen vergezellen, en u uitgeleide doen met pauken en cimbalen".

Maar van al die vriendschappelijke woorden meende Laban er niet een, en toen hij Jakob ingehaald had, wist hij alles zó voor te stellen, alsof Jakob een gemene dief, een valsaard en bedrieger was, en de arme Jakob moest als een zondaar en overtreder tegenover hem staan, ja, hij wist zelfs met helse sluwheid op zijn schoonzoon de verdenking te laden, dat hij zijn eigen vrouwen het leven zuur zou maken.

Daarom moest Jakob een verbond met hem sluiten en hem een dure eed zweren, dat hij hem, Laban zijn schoonvader, nooit met geweld van wapenen zou overvallen, noch Rachel en Lea ooit zou beledigen. Jakob bewees toen, dat hij de ware lijdzaamheid der heiligen Gods bezat. Want in eenvoudigheid en vrede beloofde hij alles, wat zijn aartsvijand van hem eiste. Toen was zijn loon ook groot, van de Heere zijn God, Die zijn onschuld en oprechtheid kende. Want, toen Laban hem verlaten had en heen was

getrokken en weergekeerd tot zijn plaats, volgt er Genesis 32: 1 en 2. *Jakob toog ook zijns weegs: en de engelen Gods ontmoeten hem. En Jakob zeide met dat hij hen zag: Dit is een heirleger Gods, en hij noemde de naam derzelver plaats Mahanaïm!*

Zie lezer, dat was een zalig ogenblik voor Jakob. Want toen zag hij ze na jaren van lange en bange strijd weer, die verheven troongeesten, die hem eens verschenen waren in de droom, toen hij te Bethel, van allen verlaten op de harde steen lag te slapen, en zo kon hij met ogen zien en met handen tasten, dat Hij zich met zijn God niet had bedrogen. Maar, dat Die trouwe houdt tot in alle eeuwigheid. Mahanaïm!

14. Jakob naar en door Pniël

O God mijns vaders Abrahams, en God mijns vaders Izaks, o Heere! Die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap, en ik zal wel bij u doen! Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan uw knecht gedaan hebt. Genesis 32: 9, 10

Wanneer wij in 's Heeren Woord ingeleid worden, wanneer de Heilige Geest Zelf onze ogen opent voor al de schatten, die daarin liggen opgesloten, dan weten wij vaak niet, waar te blijven met al die rijkdom, met al die volheid, die het oog van ons hart dan ontwaart, met die onuitsprekelijke schat van hemelse goederen, die ons beloofd worden en beloofd zijn. Laat u ver houden van 's Heeren Woord, en u zijt troosteloos, hard als steen, ja, geheel en al dood. Het licht woont niet in onze harten. Maar het licht schijnt in onze duisternis, zodat wij alleen in 's Heeren licht het liefelijk licht kunnen zien. En wie waarachtig uit God is geboren, wie gevoed is en gevoed wordt met de onvervalste melk van Gods Woord, die verzegelt ook nog in zijn grijze dagen, dat God waarachtig is. O, het is alles zó waar, wat daarin staat geschreven, het zijn alles zulke getrouwe en onomstotelijke woorden, die daarin te lezen zijn en dat zien en ondervinden wij ook, dat proeven en smaken wij als wij maar genade ontvangen om te dulden, om ons kruis getroost op ons te nemen, en te wachten tot 's Heeren tijd en ure daar is. Intussen zijn echter al die beloofde heilsgoederen niet in ons bezit. Maar zij zijn alleen de onzen in Hem, die ons hoogste goed zelf wil zijn, en die er ons nu en dan ook iets van te proeven en te smaken geeft, reeds hier op onze reis door de woestijn. Arm en ellendig zijn wij allen van nature, arm en ellendig menen wij vaak te zijn, terwijl wij toch van eigengerechtigheid en hoogmoed vervuld zijn, arm en ellendig zijn en blijven wij dán alleen in waarheid, als de Heere zelf ons arm gemaakt heeft en ons ook arm houdt. Maar alleen zó smaken 's Heeren doodarme kinderen, wat zij aan een rijke Jezus hebben.

Als wij met aandacht het 32e hoofdstuk van Genesis lezen, dan zullen wij zien in welke diepe angst en nood de patriarch Jakob was bedolven. Op Gods uitdrukkelijk bevel had hij Laban en diens leger in Paddan-Aram verlaten en zich weer op weg begeven naar zijn vaderland en naar zijn eigen maagschap. Zijn reis zette hij aanvankelijk goed voort, nadat Laban hem verlaten, en hij het heerlijke gezicht te Mahanaïm gezien had, waar de heirlegers Gods hem ontmoetten. Die heerlijke troongeesten waren hem van oudsher wel bekend. Want toen hij te Bethel op een harde steen lag te slapen, waren zij hem in zijn eenzaamheid en verlatenheid verschenen, en hadden hem vertroost en verkwikt in de hevige angst, die hij voor zijn goddeloze broeder Ezau koesterde. Daar plotseling bereikt hem de tijding: *Ezau, uw broeder, trekt u tegemoet met een groot en sterk heirleger!*

In zijn nood gaat Jakob geheel menselijk te werk, en neemt allerlei maatregelen, om de zijnen voor de toorn van zijn vijandige broeder te beveiligen: hij deelt alles, wat hem de Heere had gegeven, in twee heirlegers. Want, dacht hij, als Ezau komt en het ene leger slaat, zo zal toch misschien het andere ontkomen. Maar zie, te midden van al zijn wikken en wegen, zijn tobben en zwoegen, daar valt zijn oog eensklaps op deze beide heirlegers, en daarbij wordt het hem wonderbaar te moede.

Het was de trouwe God, Die hem die beide heirlegers had gegeven, nadat hij van alles ontbloot, met niets anders dan zijn staf over de Jordaan was getrokken. O, hoe werd daar zijn gemoed bewogen, toen hij die twee heirlegers zag. Wie had ze hem gegeven?

Immers niemand anders dan de Heere, de trouwe God zelf. Kon hij, Jakob, nu zelf, wat de Heere hem had gegeven, bewaren voor de aanval van de vijand? Ach nee! daartoe ontbrak het hem aan kracht en sterkte, en wat was hij anders dan een verdord blad, vergeleken met de grote en prachtige Ezau! Ja, hij zag ze voor zijn ogen die twee heiren, die God hem had gegeven, hij zag er de trouw en genade van zijn God in. Maar tegelijkertijd zag hij ook niets anders voor ogen, dan dat alles, wat God hem had gegeven, op het punt stond in de klauwen van de vijand te vallen, hij zag de beide heiren. Maar hij zag ook tegelijk, dat hij, wat God hem had gegeven, niet kon bewaren, en vol vertwijfeling moest hij uitroepen: het is met mij en het mijne uit en gedaan voor eeuwig, hier verzink ik in eeuwige nacht met alles wat ik van de Heere heb ontvangen!

Waar was nu nochtans alles goed en veilig geborgen, hoewel hij zelf niets zag dan verderf en ondergang? In God, in zijn getrouwe God alleen! Hij bezat op dat ogenblik niets, dan alleen zijn oude trouwe God en diens genade en goedertierenheid. Tot God alleen nam hij de toevlucht, op Hem alleen stond zijn vertrouwen, op Hem alleen hoopte hij, te midden van zijn ellende. Daarom, toen hij alles gedaan had, wat in zijn macht stond, om zijn vrouwen en kinderen veilig te stellen en te beschutten, nam hij de toevlucht tot God alleen, en sprak tot Hem geheel kinderlijk en eenvoudig: ***O God mijns vaders Abrahams, en God mijns vaders Izaks, o Heere! Die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap, en ik zal wel bij u doen! Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan uw knecht gedaan hebt.*** Gen. 32: 9 en 10.

Wat nu Jakob meende met deze woorden: "ik ben geringer dan al deze weldadigheid en dan al deze trouw", dat willen wij eens samen nagaan, lezer.

Ik ontving kort geleden een schrijven van een jeugdige dienaar uit het verre Hongarije.⁶ Veertien dagen lang was hij eens hier in Elberfeld, en in het midden van onze dierbare gemeente voelde hij zich geheel thuis. Hier ging hij van de dood over in het leven en kwam tot ruimte voor zijn ziel. Later keerde hij in zijn vaderland terug, en getuigde luid en met vreugde, te midden van een krom en verdraaid geslacht, van onze grote God en Zaligmaker, Jezus Christus. De Heere God had hem niet alleen vrede voor zijn ziel. Maar ook een trouwe jeugdige vrouw en twee kleine kinderen geschonken, en vol blijdschap deed hij, wat God hem te doen gaf, en lof en dank stroomden van zijn lippen.

Daar, plotseling ontnemt God hem vrouw en kinderen. "Ach, ", schrijft hij, "het moge waar zijn, wat ik in Elberfeld zo blij meezong (uit Psalm 125 namelijk), dat de Heere rondom Zijn volk is van nu tot in alle eeuwigheid, voor mij geldt dat zeker niet, en ik ben maar een vervloekte en verworpene voor het aangezicht des Heeren...." Ja, zijn gehele schrijven ademt niets dan gedachten van sterven, en hij schijnt de dood nabij! En toch is het immers niets vreemds deze hitte der verdrukking, die over deze jonge prediker is gekomen. Hoe menig een van ons ging het niet anders dan hem, hoe menig een zag over zijn huis het zwaard des Heeren komen, hoe menig een moest niet, evenals hij, het dierbaarste, dat wat hem was als het licht der ogen, ten grave dragen! Hoe menig een moest niet man of vrouw of kinderen ontberen, die hem dierbaarder waren dan zijn eigen leven! Hij is dus niet de enige, voor wie alles in de dood schijnt te gaan. Maar zal men nu deze jonge man hard vallen, omdat hij het niet plaatsen noch begrijpen kon, dat juist hem zulke harde slagen treffen? Moet men hem bestraffen en

⁶ (Deze uitleggingen werden als leerredenen in 1874, korte maanden voordat hij Thuis werd gehaald, door onze schrijver uitgesproken. Red.)

veroordelen, omdat hij in aanvechting is, en niets gewaar wordt, nu het zware kruis op hem rust, dan de uiterste zwakheid? Zal men medelijden hebben met zijn angsten, of hem daarom verachten, dat hij niet zo flink en vast geloven kan als sommigen het van zichzelf beweren? Moet men geen innig medegevoel en deernis met hem hebben, omdat niets dan gedachten van dood en omkomen hem vervullen? Ach, zij die zo'n arm lijder veroordelen en hard vallen, mogen in sommiger ogen geloofshelden zijn. Maar zij behoren niet tot dat ware volk, dat eens zijn kronen zal neerwerpen voor 's Heeren voeten.

Maar u kunt toch wel zien, dat de zaak niet zó ligt, als die arme jonge lijder het zich voorstelt; hij heeft nog niet diep genoeg in 's Heeren Woord gegraven. Maar God zal hem wel brengen waar hij wezen moet. David zingt in de 30^e Psalm:

Ik sprak, door mijn geluk misleid:

*"Ik wankel niet in eeuwigheid".
Want Gij had mijnen berg, o Heer!
Door Uwe gunst, Uw Naam ter eer,
Zó vast gezet, alsof gevaren
En rampen nu verdwenen waren.*

*Maar, toen G' U slechts een ogenblik
Verberget, trof mij vrees en schrik;
Dies riep ik om Uw heilgenot;
Ik smeekt', en zeid': "o grote God!
Wat winst is uit mijn bloed te halen?
Waartoe zou ik ten grave dalen?"*

Ziet u, daar koesterde David geheel en al dezelfde gedachten van dood en omkomen, die deze jeugdige prediker thans ook vervullen. Maar daarom verwerpt hem de Heere niet, evenmin als Hij David verwierp toen het hem bang was. Maar hij ziet nog niet diep genoeg in 's Heeren woord en weg. Maar dat zal God hem gewis leren, dat des Heeren wegen van oudsher door nood en omkomen heen gaan, en ook hij zal vervuld worden met Goddelijke troost! Gewisselijk geldt ook hem Psalm 125, al kan hij het zelf niet geloven. Want wij lezen daar: *Die op de Heere vertrouwen, zijn als de berg Sion, die niet wankelt. Maar blijft in eeuwigheid!*

Maar lieve lezer, een berg, een rots, die in het midden der baren staat gegrondvest, wat ondervindt die? Immers niets, dan dat de vreselijke branding hem omgeeft, dat onmetelijke en ontembare golven op hem aan komen rollen. Ja, hij, die op God vertrouwt, is zeker als de berg Sion, die vast staat en niet wankelt, en hij weet ook van geen wankelen noch bezwijken, omdat God hem vasthoudt. Dat wil zeggen, hem vasthoudt in het element van het Goddelijke Woord, van het eeuwige, onvergankelijke leven, en zó blijft de zwakste van 's Heeren volk vaststaan te midden der baren. Maar dat geschiedt niet door hun moed, door hun standvastigheid, door hun onwankelbaar geloof. Maar alleen door de vrije en soevereine genade Gods! Want, dat wij uit onszelf veel te zwak zijn om in de strijd ook maar één ogenblik te blijven staan, dat zien wij aan de lieve aartsvaderen, aan zo menig dierbaar kind des Heeren, dat kunnen wij boven alles aan onszelf gewaar worden, zo wij ten minste ogen hebben ontvangen om te zien.

Rondom Jeruzalem zijn bergen, zo staat er in Psalm 125. Ieder, die voor 's Heeren woord beeft, mag gerust zeggen: *rondom mij zijn ook bergen, also is de Heere rondom Zijn volk van nu aan tot in alle eeuwigheid*. Maar als de Psalmist zo schrijft, dan doet hij dat niet om menselijke kracht of geloofsmoed op te hemelen. Maar opdat het arme

Sion Gods moed zou vatten en weten zou, dat zijn moeilijk en hobbelig pad niet voor God verborgen is. Maar dat het zó juist Gods weg met hem is, en niets hem overkomt dan wat in Gods eeuwige raad is besloten, zodat er geen haar van zijn hoofd kan vallen, zonder de wil des Vaders in de hemelen! En om dat telkens weer te vernemen, lezer, om versterkt te worden in het zalige geloof, dat God woord en trouw houdt, en nooit zal laten varen de werken Zijner handen, daartoe komen wij immers elke zondag samen, en verkwikken ons zo, al omringt ons ook de heetste strijd!

En dat God nooit laat varen de werken Zijner handen, wordt ons telkens weer toegeroepen en voorgehouden van 's Heeren wege, opdat wij niet zouden bezwijken in de bange strijd, die wij te strijden hebben, met duivel, wereld, zonde en dood. Maar het zouden blijven belijden: *ik ben geringer dan al uw weldadigheid en dan al uw trouw!* Met deze belijdenis wilde Jakob echter niet zeggen: 'Ja, Gods trouw en weldadigheid is oneindig en groot, en ik ben zeer klein en gering. Maar, ik ben Gods trouw en barmhartigheid niet waard, ik ben het niet waard, o Heere! dat u naar mij omziet!'

Ziet u, zó, als een arm, onwaardig zondaar komt Jakob tot de troon der genade en begint dáár de Heere voor te houden, hoeveel goeds, hoeveel weldaden Hij hem, - en dat wel niettegenstaande al zijn zonden en ongerechtigheden, - reeds had bewezen.

O lieve lezer, laat ons ook doen, zoals Jakob, en de Heere vertellen, gans kinderlijk en eenvoudig hoeveel Hij reeds voor ons gedaan heeft, en hoe weinig wij Zijn trouw en ontferming waard zijn! En dat moeten wij Hem vertellen, niet omdat Hij het niet weet. Maar omdat wij het telkens vergeten, en zó alleen van harte zullen leren zingen:

*Loof Hem, die u, al wat u hebt misdreven,
Hoe veel het zij, genadig wil vergeven;
Uw krankheên kent, en liefderijk geneest;
Die van 't verderf uw leven wil verschonen,
Met goedheid en barmhartigheên u kronen;
Die in de nood uw redder is geweest.*

Psalm 103: 2.

Jakob hield de Heere alles voor, wat Hij reeds voor hem gedaan, alles wat Hij hem reeds uit vrije barmhartigheid en genade had geschonken, en smeekte Hem, zijn trouwe God, niet te laten varen het werk Zijner handen. maar het verder wel met hem te maken.

Ruk mij toch uit mijns broedershand, uit Ezau's hand, bidt hij verder.

En nu kom ik nog eens terug op de lijdensweg van die jonge Hongaarse predikant. God de Heere bracht hem uit het verre Hongarije naar Elberfeld, zonder dat hij één cent op zak had, wonderbaar wist de Heere hem door alles heen te helpen. Toen hij het grote werk des Heeren hier ter plaatse zag, toen hij hier Gods waarheid in Christus Jezus hoorde verkondigen, zoals hij het nog nooit gehoord had, ging de eeuwige Zon voor hem op, hij kwam tot ruimte, keerde terug naar Zijn vaderland, predikte Gods Woord met grote blijdschap en vrijmoedigheid, en kwam zó tot eer. Nu zijn vrouw en kinderen hem ontnomen werden, is alles voor hem verzonken in duistere nacht! De gehele zichtbare wereld is als het ware voor hem ondergegaan.

Nu zou ik wel allereerst willen vragen: is nu God ook dood, omdat vrouw en kinderen in het graf zijn gezonken? Is God zelf niet de eeuwige Bornput en Fontein der eeuwige gelukzaligheid? Is God niet rijk genoeg om hem alles koninklijk te vergoeden? Maar bovendien vraag ik: Is het onwaardeerbaar voorrecht vrouw en kinderen te bezitten groter, dan het voorrecht Gods eeuwig blijvend Woord te hebben? Groter dan vergeving van zonden te hebben? Groter dan de Heere Zélf te hebben gevonden tot zijn Deel en eeuwige Erfenis?

Bovendien al blijft het waar, dat Gods weg met Zijn volk hier gaat door diepe wateren, en dat slechts van achteren Zijn voetstappen worden gezien en Zijn beleid begrepen, nochtans, laat ons toch de ogen open houden voor al de ontelbare weldaden en wonderen des Heeren! Hoe menige huisvader, hoe menige huismoeder, die God in waarheid vreest, zou ik willen vragen: Bezat u dat alles, wat u nu bezit, toen u als een jeugdig kind naar school ging? Wie gaf u dat alles, wat u thans bezit?

O, wij arme mensen, wij blinde mollen! Er behoeft nog niet eens een zwaar onweer aan de lucht te zijn, om ons met vrees en angst te vervullen. Een kleine wolk tussen ons en de Zon des heils, en wij denken nergens anders meer aan, dan aan dood en ondergang! Dat behoort zeker niet zo te zijn. Maar is het toch in werkelijkheid niet zó, lezer? En zie, om nu hoe eer hoe beter uit de aanvechtingen, waarin wij bij de geringste aanval vervallen, verlost te worden, is het beste middel de Heere telkens en telkens weer te zeggen: 'Ik ben het niet waard, o Heere, al wat U mij hebt gegeven, en ik heb dus niets ook te zeggen, als U mij alles weer ontnemt, wat ik uit Uw milde genadige hand ontving! Ja, ik weet het, Ontfermer is Uw naam, U bent eeuwig trouw. Maar ik, ik ben het niet waard, dat U naar mij omziet!'

Wie zo spreekt, erkent, dat God soeverein, en geheel vrij is om te geven en te nemen, naar Zijn welbehagen. Wat Hij ons ook ontnemt, bij Hem is de volheid om ons alles te vergoeden door Zijn liefelijke en zalige vertroosting, door zijn met moed en kracht omgordende nabijheid. En als wij het recht ondervonden hebben, dat God zelf de Fontein aller zaligheid en vreugde is, en dat, als wij Hem maar hebben, wij niet behoeven te vragen naar hemel noch naar aarde, welnu dan heb ik, wel is waar, de vrome Job op de ashoop gezien. Maar ook hebben mijn ogen het aanschouwd, dat alles hem rijkelijk terug is geschonken.

Als Jakob dus zegt: *ik ben geringer dan al Uw weldadigheid en dan al Uw trouw*, dan zegt hij zulks niet als een soort van plichtpleging tegenover de Heere. Maar uit de diepste grond van zijn hart spreekt hij: 'Ik ben het niet waard o mijn God! dat Gij U met mij inlaat, het is alleen Uw barmhartigheid, Uw trouw, waaraan ik die beide heiren te danken heb. Wilt U het Uwe terugnemen, o mijn God? Wilt U wat U mij gaf, slaan met uw kastijdende roede; ... ik zal de hand op de mond leggen moeten en zwijgen omdat U het doet! Want ik heb niet anders verdiend! Het is een vrij geschenk van uw barmhartigheid, uw genade, dat ik voor mij zie. Niet aan mijn trouw, niet aan mijn geloof en Godzaligheid heb ik Uw weldaden te danken!' Ziet u lezer, zo legt Jakob alles op de hand van zijn God, en erkent zó Diens onbepaalde soevereiniteit.

O lieve lezer, hoe spoedig breekt de liefelijke Zon der gerechtigheid weer door de wolken van aanvechting en troosteloosheid, die ons oog benevelen, als wij bij alles, wat wij ons van Godswege horen verkondigen, maar aanhoudend roepen: "ik ben het niet waard, ik ben het niet waard". God de Heere is niet aan ons gebonden. Maar wij zijn aan Hem gebonden, God is niet verplicht, als Hij ons iets schenkt, het ons ook te laten behouden. Want wij hebben alles verbeurd. Maar weet u wanneer ge u gelukzalig kunt noemen, wanneer ook Gods Woord u zalig spreekt?

Als de Heere zelf zonde en schuld van u heeft genomen, als Hij uw zonden en ongerechtigheden u heeft vergeven, zodat u weet: dat is in geen hoek geschied. Maar het was de Heere Zelf, die van vrede sprak tot uw ziel. Want dat is een geluk, ver verheven boven alle wisselvalligheden des levens, een geluk, dat duurt in aller eeuwen eeuwigheid. En als ik dan een genadige God, een trouwe, liefhebbende Vader in de hemelen heb, welnu, dan moge die Vader mij ontnemen of onthouden, wat Hij wil, nochtans weet ik, dat Hij mij niet van harte bedroeft of slaat! Nee, dat doet Hij niet van harte. Maar alleen opdat ik zo, door Zijn trouwe hand gekastijd, Zijn heiligheid

zou deelachtig worden. Hij handelt zo met mij alleen, opdat ik op geen dwaalspoor gerake, opdat ik niet verloren ga voor eeuwig. Anders kon ik juist door mijn twee van God geschenken heiren nog van Hem, de Heere der heirscharen, verwijderd worden. Daarom bidt ook de wijze koning: *Twee dingen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet eer ik sterf: ijdelheid en leugentaal doe ver van mij; armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels; opdat ik, zat zijnde, U dan niet verloochene, en zegge: wie is de Heere? of dat ik, verarmd zijnde, niet stele, en de naam mijns Gods aantaste, Spreuk. 30: 7-9.*

Zie, deze twee zaken wens ik van harte allen toe, die deze bladen in handen krijgen: vooreerst te ervaren, dat er geen groter geluk op aarde is dan ootmoedig te wandelen met zijn God, Micha 6: 8. Ten tweede: maar altijd daar bij te blijven: "ik ben het niet waard, ik ben het niet waard". Als men voor Gods aangezicht in eenvoud en oprechtheid belijdt, dat men niets is dan een zondaar, dan een helleworm, als men waarlijk de grootheid van zijn zonde en ellende leert kennen, dan houdt men ook het bloed des Lams in ere, dan drijft men enig en alleen op de zee van Gods vrije en soevereine genade!

Want wat hebt u, wat heb ik eigenlijk van God te eisen? Immers niets, hoewel wij in zeker opzicht oneindig veel van God mogen eisen, want wat heeft Hij niet voor kostelijke zaken aan Zijn lieve kinderen beloofd! En op grond van Zijn belofte, als het ware eisen, terwijl zij Hem bij Zijn Woord houden. Maar vergeet toch niet te spoedig uw zonden en overtredingen, stap daar toch niet al te licht over heen. De grond waarop u bij de Heere pleiten kunt, ligt in Zijn belofte. Maar niet daarin, dat u zo'n braaf en oppassend kind bent. Indien u waarlijk een braaf en oppassend kind bent, bevordert u daardoor niets zozeer dan uw eigen geluk. En dat u zo bent, is alleen een liefelijke gave des Heeren. Niet van uw akker komen de vruchten des Geestes voort. Hebt u echter geen andere grond, om op te leven, om op te sterven, dan alleen de vrijmachtige genade van uw God, nu dan zult u het ook ervaren, *dat de rechtvaardige uit zijn geloof zal leven. En als de Heere vertoeft, verbeid Hem, Hij zal gewis komen en niet uitblijven.*

Dit woord: *ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw*, is ook een kostelijk geneesmiddel tegen de inblazingen van de duivel, die ons, zodra er zich een storm verheft op ons pad, toefluistert: 'Haha! Dat hebt u nu om uw zonden, dat is nu om al uw overtredingen zus of zo gekomen; u kunt immers wel zien, dat de Heere Zelf u bezoekt met Zijn oordeel!' Ach, dan weet de zielsvijand ons een lang zonderegister voor te houden; ja, met grote behendigheid weet hij zelfs uit de waarachtig goede werken, die God u gaf te doen, zonden te maken, zodat u niets aanschouwt dan wolken en duisternis, dan verkeerdheid op verkeerdheid. Want niets ziet de aartsvijand van onze zielen liever dan dat wij vertwijfelen aan Gods genade en Christus uit het oog verliezen.

Ach, lieve lezer, antwoord maar op al die beschuldigingen niets anders dan met de kreet der ziel: *ik ben het niet waard, ik ben het niet waard!*

Ja, zult u antwoorden, maar als ik het niet waard ben, wat komt er dan van mij terecht? Laat dat maar gerust aan de Heere over, wat er van u terecht komt. Maar neem, juist omdat u het niet waard zijt, uw toevlucht tot de Heere. Zo deed ook de Kananese vrouw, die, toen zij als een hond behandeld, ja, *een hondeke* genoemd werd, sprak: *Ja, Heere! Doch de hondkens eten ook van de brokjes, die vallen van de tafel hunner heren.*

Zie! dat was een groot, een schoon, ja, het alleen zaligmakend geloof, dat haar zó deed spreken. Want daarmee bekende zij: 'Ik ben maar een hondeke, ontferm U mijner; ik ben geringer dan al Uw weldadigheid en dan al Uw trouw.'

Hier beneden heeft niets bestendigheid; alles gaat voorbij als een damp, die verdwijnt! Heden groot, morgen dood! Heden hoort u nog het Evangelie mijns Heeren van mijn lippen, morgen lig ik misschien in het graf. Maar 's Heeren woord duurt tot in alle eeuwigheid. Het is een vaste grond, voor allen, die daarop leven en daarop sterven: *ik ben het niet waard, dat de Heere naar mij omziet!* Hoe meer deze belijdenis in ons leeft, des te meer zullen wij ons voor de Heere verootmoedigen. Maar ook des te minder zullen wij aan Gods genade twijfelen. Want, al verheffen de stormen zich, al slaan de woedende golven over het scheepje heen, zodat het schijnt te moeten verzinken in de diepe afgrond, juist dan verandert de bekentenis: *ik ben het niet waard*, in de noodkreet: *Heere behoud ons, wij vergaan!* Blijf maar bij dat eenvoudige: *ik ben het niet waard*. Maar begin toch niet met de duivel te twisten daarover, of u het misschien toch wel waard zijt, dat God u aanneemt. Vergeet nooit, dat u met een vlekkeloos heilige God te doen hebt, die echter volstrekt niet naar uw voortreffelijkheid vraagt. Want Hij weet veel beter dan u, dat u niet voortreffelijk bent, maar arm en ellendig. Maar weet dit, dat alles wat de Heere doet, Hij dat doet uit liefde en ontferming, en omdat Hij de Zijnen geheel vrijwillig en voor eeuwig lief heeft; omdat Hij, schoon zwaar getergd, geduldig, lankmoedig en gaarne vergevend is. Verwacht u maar alles van de Heere, uw God, om Jezus' wil, lieve lezer. Neem uw kruis getroost op u en volg Hem na! Loop Hem niet vooruit. Want, die geloven, zullen niet haasten. Maar zij toeven en wachten op de Heere.

Wel zien zij zich vaak de ogen blind of er nog geen hulp opdaagt uit Sion, en verwachten vol angst, hoe dit of dat zal aflopen. Maar zij schrijven de Heere geen wetten voor, en nooit voelen zij zich zaliger, nooit rustiger, ook te midden van alle stormen en orkanen, dan wanneer zij alles in de hand des Heeren kunnen leggen.

Ach, lezer, ook ik heb zo menige zaak van de Heere willen afdwingen. Maar mijn trouwe Vader was zo genadig mij het afgebedene niet te geven. Waarom gaf Hij het mij niet? Omdat Hij iets beters voor mij bereid en weggelegd had. Ach, hoe vaak heb ik de Heere met al mijn wijze plannen en overleggingen in de weg gestaan, en hoe vaak handelde ik, zoals *ik*, niet zoals *Hij* wilde. Maar nochtans ging de Heere Zijn gang, nochtans geschiedde Zijn heilzame, en niet mijn verkeerde wil. Langs deze weg weet Hij er al de Zijnen te brengen, dat zij van harte bekennen: 'Ik ben geringer dan al Uw weldadigheid, en dan al Uw trouw', ik ben niet waard, dat Gij U om mij bekommert, o heilige God!'

Maar wat houd ik dan over, als ik maar altijd alles in Gods handen leggen moet? Dan krijg ik immers dit niet, of dat niet, wat mijn hart begeert?

Hoe meer u leert, mijn lezer, dat u niets waard zijt dan hel en verdoemenis, des te meer zult u naar licht en lucht smachten, en ook leren zeggen: *als ik U maar heb, vraag ik naar hemel noch aarde*. Jakob sprak het onverholen uit, dat hij alles verbeurd had, dat hij niets van God te vorderen had. Is hij er bedrogen mee uitgekomen? Is Ezau gekomen en heeft hij geslagen de moeder met de zonen, zoals Jakob vreesde? Nee geenszins. Toen Jakob alles uit de hand moest geven, nam hij de toevlucht tot zijn getrouwe God en Vader, tot de God zijner vaders, die van de top van de ladder eens tot hem gesproken had: *in uw Zaad zullen gezegend zijn alle volkeren der aarde*. En toen heeft hij ervaren, hoe heerlijk de Almachtige alles weet te doen op Zijn tijd, ter ere van Zijn Naam. Ach, hoe vaak nog kunnen wij ons aftobben en treuren, omdat dit of dat niet geschiedt, zoals wij het wel zouden wensen!

Maar over het arme volk des Heeren waakt Hij, de Wachter Israëls, die niet slaapt noch sluimert. Waar u de weg gaat aan Zijn hand, en gedurig spreekt: "ik ben het niet waard dat Gij U over mij bekommert, ik ben geringer dan al Uw weldadigheid en al Uw trouw", daar roep ik u vrolijk toe: 'o wat bergt 's Vaders huis toch al voor grote schatten voor u, arm aangevochten kind!' Maar die schatten, u mag ze niet in uw hand hebben. Maar zo voor en na opent de Heere Zijn schatkamer, en geeft er u uit naar ziel en lichaam, wat u behoeft. Totdat wij gaan erven! Want:

*Als ik ga sterven,
Dan ga ik erven!
Het kruis zij geprezen,
Daar staat het te lezen!*

Daar de schatten van troost en opbeuring, die in de geschiedenis van Jakob te Pniël opgesloten liggen, te groot zijn en te talrijk, om ze allen afzonderlijk na te gaan, zo willen wij nu, lezer, uw aandacht meer bepaald vestigen op het laatste gedeelte van het 26^e vers van Genesis 32, waar des Heeren woord aldus luidt: ***Maar hij, dat is, Jakob, zeide: ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent.***

Ik wil u thans minder met de geschiedenis van de patriarch Jakob bezig houden, dan wel uw aandacht op deze woorden vestigen. Dit is een woord voor u, lezer, indien u ten minste nood en aanvechting kent, opdat u deze woorden van Jakob tot de uwe zou maken, en in nood en aanvechting, in kommer en leed, in zware ziekte en in de golven en baren van de Doodsjordaen ook zou spreken tot de Heere: *ik zal U niet laten gaan, tenzij dat u mij zegent?*

Wie echter zo mag spreken, heeft eerst ondervonden, dat de Heere tot hem sprak: *laat Mij gaan!* Genesis 32: 26, en herhaaldelijk "laat Mij gaan!" En dat zijn scherpe snijdende woorden voor de aangevochten ziel. Want zij beduiden zo veel als: "Ik wil niets van u weten. Ik wil niets, niets met u te doen hebben. U bent een veel te grote zondaar, en Ik moet u wel verlaten en verwerpen. Ik kan Mij niet langer met u inlaten!"

Ach lezer, zulke woorden komen ook nog heden ten dage maar al te vaak op in het hart van hem of haar, die des Heeren kruis dragen moet, en dan zijn zulke uitspraken harde slagen en stoten op het al bijna verbrijzelde hart. Hoe komt het, dat ons hart nu open ligt voor al zulke harde woorden, en dat wij zwijgen moeten, als de Heere Zijn bestraffende stem verheft? Dat is vanwege onze zonden en ongerechtigheden, lezer, die talrijker zijn dan het zand aan de oever van de zee! Hij, die zichzelf leert bezien bij het licht van Gods heilige en eeuwig geldende wet, ervaart, dat er in hem een onzalige fontein van onreinheid en ongerechtigheid is, waaruit de zonde gedurig weer opborrelt. Daar weet men echter niets van, zolang men onbekeerd is.

Maar zodra men tot de Heere in waarheid bekeerd is, en de schone dagen van de eerste liefde voorbij zijn, weet de Heere ons door Zijn middelen en wegen bij te brengen. Niet alleen, dat alle mensen, en dus ook wij, zondaars en verlorenen zijn. Maar Hij weet ons persoonlijk, elk voor zich bij te brengen, hoe groot niet anderers, maar onze zonde en ellende is. De onbekeerde neemt dat alles maar lucht op, en heeft, als zijn geweten soms eens klopt, zijn zonden en overtredingen zichzelf spoedig vergeven.

Maar dat kan en vermag een kind van God niet. Want elk kind Gods heeft het van de Heere zelf geleerd, dat elke zondige daad een vergrijp is tegen Gods almacht, alwetendheid, goedheid en barmhartigheid, een vergrijp der hoogste ondankbaarheid tegenover al 's Heeren weldaden! Daarom ontstaat er bij elke overtreding, in het

gemoed van degene, die God vreest, een gevoel van Gods toorn en grimmigheid. Want het blijft er bij, dat God Zich schrikkelijk vertoornt beide over de werkelijke en aangeboren zonden, over de zonden van onze jeugd, en over de zonden van latere jaren en tijden. Daarom lezen wij in de Psalmen zo vaak van Gods toorn, bijvoorbeeld Psalm 38: "O Heere, straf mij niet in Uw grote toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid." Voor Gods toorn zinken Gods kinderen verbijzeld neer. De wereld daarentegen weet zich spoedig te helpen met een zelf uitgedacht Evangelie. Want zij weet het niet en verstaat het niet, dat het juist de barmhartige en genadige God is, die Zich op het allerhoogste vertoornt beide over aangeboren en werkelijke zonden. En dat elke overtreding van elk gebod Gods een misdaad is, gepleegd uit drieste overmoed tegen 's Heeren heiligheid en gerechtigheid, tegen Zijn majesteit en genade, die men zodoende schendt en tekort doet. En daarom is ook bij elk waarachtig kind van God het bedroevende bewustzijn van een verdoemeniswaardig en vervloekt schepsel te zijn, en de door God Zelf gewerkte overtuiging dat juist hem of haar de uitspraak persoonlijk treft: *vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in de wet Gods, omdat te doen!* Niet altijd wordt dit even levendig gevoeld. Maar op de bodem des harten leeft dat bewustzijn toch in elk kind des Heeren. Maar God, die getrouw is tot in alle eeuwigheid, weet Zijn kinderen wel van zonde en ongerechtigheid en van oordeel te overtuigen. Daarom leidt Hij hen door het vuur en door het water, door grote nood en verlegenheid, zodat het op eenmaal met hen op het uiterste schijnt gekomen te zijn, en alles op de scherpte des zwaards voor hen komt te staan. Ach, dan schijnt er vaak geen woord waar te zijn van al Gods dierbare beloften.

Dat zien wij hier aan onze broeder Jakob. De Heere had tot hem gezegd: *"Keer weder naar uw land en naar uw maagschap, Ik zal weldadigheid bij u doen."* In gehoorzaamheid aan 's Heeren woord, ondernam hij met al de zijnen en met al zijn talrijke kudden de bezwaarlijke reis. En op deze weg, die hij toch volgens 's Heeren wil had betreden, ja, juist, toen hij de Heere er luid voor gedankt had, dat de Heere hem, die eens met niets anders in de hand dan een staf over de Jordaen was gegaan, tot twee heiren had gemaakt, komt de Heere hem plotseling tegen, als het ware, overvalt hem, als ware Hij Zijn vijand geworden, of een verscheurende en brullende leeuw, die hem wilde verslinden. De Heere stelde Zich aan, alsof Hij Jakob wilde ter aarde werpen, en zijn gebeente verbrijzelen, en daartoe worstelde Hij met hem, gelijk een sterke en grote reus een zwakke en kleine mens aanvalt en met schrik en angst vervult. Want zo lezen wij vers 24b: ***Een Man worstelde met hem totdat de dageraad opging.*** Alzo plotseling, geheel onverwacht overviel hem de Heere in Zijn heilige en rechtvaardige toorn. Toen scheen het met de arme Jakob uit en gedaan te zijn, gelijk het ook met ons vaak uit en gedaan schijnt te zijn.

Want ik vraag het uzelf, lezer, en vooral hem uit ulieden, die het ware leven kent, hoe ziet het er uit in het hart van een kind van God tenzij het gehouden en getroost wordt door de Almachtige Genade, als de nood aan de man komt, bijvoorbeeld als men plotseling door een vreselijke en afschuwelijke ziekte overvallen wordt? Hoe is het een waarachtig kind des Heeren te moede, als de dood nadert en de Heere Zijn liefelijk aangezicht bedekt en Zijn troost verbergt? O als ons leven zo rustig voorbij gaat, als onze dagen in vrede en rust daarheen glijden, dan kunnen wij wel zingen en roemen en geloven en 's Heeren lof verheffen. Maar, maar, de Heere brengt niemand langs een weg van rozen naar de hemel, die weg kan men niet met schoenen en kousen gaan. Maar daar geldt het: *het schoeisel van de voeten. Want de grond, waarop u staat, is heilige grond!*

Ach, als de Heere ons tegen komt op de weg met Zijn oordelen en kastijdingen, wat hebben wij dan in te brengen? Het is de Heere, die het doet, ook al bedient Hij zich van de duivel of van boze mensen, om ons in de engte te drijven. Verstaat een kind Gods het dan aanstonds, waarom en waartoe de Heere hem zo tegenkomt?

Ach, hoe scherp zijn niet vaak de zwaarden, die 's Heeren lieve kinderen door het hart gaan! Heilig willen zij zijn, o zo gaarne, en zij kunnen geen stap vooruit doen, genade, leven, eer heeft de Heere hen beloofd, en Hij Zelf schijnt hen in smaad en schande te dompelen. Plotseling vaak berooft God de Zijnen van het beste, troostrijkste, liefelijkste, wat zij in het leven hebben; ... en weggedragen wordt man, vrouw of kind! Geheel alleen komt men in 't leven te staan, het laatste vonkje van hoop op een zalige opstanding wordt als uitgeblazen, en de duivel komt met zijn verschrikkingen op ons af, een satansengel, die ons met vuisten slaat. Wie begrijpt dan de Heere in Zijn weg? Wat een kind van God ook wezen moge, onverschillig is het niet, onverschillig kan het nooit zijn. Het kan ook zichzelf niet helpen, noch vertroosten, het heeft geen kracht noch macht uit en in zichzelf, om zich over de verschrikking en de jammer van dit leven heen te zetten. De wereld kan dit wel. Want wat de allerbitterste druppel in elke lijdenskelk is voor Gods kinderen, is het gevoel van Gods toorn, dat kent de wereld niet. Zij verstaat het meesterlijk, - ten minste oppervlakkig, - haar wonden te helen, wat haar ontnomen werd, door iets anders te doen vervangen.

Maar 's Heeren kinderen kunnen niet geheeld worden dan door Hem, die hen geslagen heeft, en Hij alleen, die hen treurig gemaakt heeft kan ze wederom vertroosten. Wat heeft dan nu een kind van God in al de zware wegen, die de Heere met hem gaat? Beloften heeft een kind van God, allereerst de belofte hem gegeven bij het begin der pelgrimsreis door het leven, daarenboven de beloften, die hij bij zijn bekering ontving. Deze beloften zijn wel vaak voor onze ogen verborgen, ja, zij schijnen bedolven te liggen in een zee van jammer en droefheid. Nochtans is er in de woorden Gods ons geschonken, iets levends, iets levengevends, dat blijft, en nooit geheel uitgeroeid kan worden. Alles, alles kan een kind van God ontnomen worden. Maar deze woorden blijven in hem leven, juist als de Heere hem tegen komt op de weg, om hem schijnbaar te willen doden.

Daarom is het zo'n heerlijke zaak, als een kind, als een jongeling of jonge dochter reeds vroegtijdig de Heere leert kennen en tot God zijn toevlucht leert nemen. Want dit leven is een leven vol vijandschap en jammer van allerlei aard, en waarin men zeker om zal komen, zo men het wachtwoord niet kent, en dat niet van de Heere heeft ontvangen. Leven, eeuwig leven ontvangen wij met de beloften Gods, die Hij ons gaf. Wat doet nu dit leven, als de Heere ons tegen komt op de weg? Het geeft het vaandel niet af, d.w.z. het blijft hopen, op hoop tegen hoop! Het blijft zich vastklemmen aan diezelfde God, die het schijnt te willen doden. Jakob wist ook niet, Wie het was, die met hem worstelde. "Is het de Heere of is het de duivel", heeft hij misschien gedacht, en hij wist het eerst niet.

Ach, welke bange gedachten klimmen er niet op in de harten van Gods kinderen, als de Heere alles op de scherpste des zwaards stelt, als de Heere ze in de smeltkroes werpt! Ach, tenzij de Heere Zijn hand genadig op de wonden houdt, is er niets dan vertwijfeling en angst, ja, allerlei godslasterlijke gedachten en beschuldigingen tegen de Heere! "Ach, waarom, waarom doet de Heere zo", klinkt het dan van de wanden des harten! O, het moet een geweldige Man, een sterke Held geweest zijn, die hem daar zo plotseling overviel. Want dat Hij sterk was, zien wij later daarin, dat Hij Jakob het gewricht der heup verwrong: en toch met deze Man worstelde de zwakke Jakob de gehele nacht!

"Laat mij gaan", zegt de geheimzinnige Man. En nog eenmaal: "laat mij gaan!" De Jakobs die met God worstelen zeggen echter in zulke uren van hete zielestrijd: 'Heere God, leeft U, of bent U dood; bent U werkelijk mijn God, mijn oude trouwe Heere Jezus? Wie bent U toch? Hebt U mij niet Zelf dit of dat beloofd, en nu staan de zaken zo! Ja, ik ben geringer dan al uw weldadigheid, dan al Uw trouw, ik ben niet waard, dat Gij U met mij inlaat. Maar ach, nu komt U mij tegen op de weg alsof U mijn vijand was. Wat moet ik beginnen, als Gij U tegen mij stelt. Ach, U weet het immers beter dan ikzelf, dat ik geen stap voorwaarts kan, als U mij verlaat. Ach Heere, Heere! Wat kan ik doen! Hij trekt mij tegemoet met 400 sterke mannen, mijn broeder Ezau, voor wie ik vroeger met een staf in de hand het veld moest ontruimen. Wat kan ik, zwakke man, tegenover zo'n macht? Ach, nu zijn vrouwen en kinderen, have en goed, ach, nu is alles verloren! Voor mij is er geen hulp, geen redding meer.'

En dan is het wel eens, of de Heere zegt: 'Moet Ik u helpen, u, die het zo slecht gemaakt hebt? Hebt u dan werkelijk, o Jakob, heilig en rechtvaardig voor Mijn aangezicht geleefd? Hebt u waarlijk Mijn alwetendheid, Mijn alomtegenwoordigheid geëerbiedigd en geloofd? Moet Ik u helpen? U bekent immers zelf, dat u niets dan toorn en verdoemenis waard bent!'

En dan spreekt de ziel: "Ja Heere! Ja, dat wil ik met mijn bloed ondertekenen, dat ik hel en verdoemenis verdiend heb. Maar hier, hier Heere, hebt U Uw eigen woord!"

Het antwoord, het enige antwoord, is echter: *laat Mij gaan*, dat zoveel beduidt als: 'Het is te veel geworden! Ik wil Mij met u niet langer in laten, zie, hoe u uzelf helpt, zoekt het waar u het reeds zo vaak gezocht hebt".

"Maar", klinkt het ook bij zo'n afwijzend antwoord in de ziel, "maar, al verstoot deze Man mij, al werpt Hij mij neer, al wil Hij mij Zijn voet op de borst zetten, ik hoop nochtans op Hem. Want zo en zo luidt de belofte, die Hij mij heeft gegeven".

Dat gaat daarbij toe, als bij Job vers Job 13: 15, daar lezen wij: *Zie, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?*

Vergeet deze tekst nooit, lieve lezer. Want het is een heerlijke, troostvolle parel voor het aangevochten gemoed. Het was Jakob waarlijk te moede, alsof de Heere hem wilde doden. Maar daarom wilde de Heere noch Jakob, noch Job werkelijk doden. Het was, alsof een vader in zijn rechtmatige toorn tot zijn zoon sprak: 'Jongen, als je dit of dat niet laat, sla ik je armen en benen in stukken; ik zal je doodslaan, als je zoiets nog eenmaal waagt!'

Als echter de Heere met de ziel begint te toornen en te schelden, ontstaat er zo'n hevige benauwdheid, dat men het nauwelijks een paar minuten uit kan houden zonder te bezwijken onder zo'n jammer der ziel. En toch! Jakob worstelde met die Man, met de Heere Christus zelf de gehele nacht! Van waar had hij de kracht daartoe? Uit dat zelfde leven der belofte had hij de kracht, die Job later deed zeggen: *al zou Hij mij doden, ik zal nochtans op Hem hopen!* Nochtans wil ik op Hem wachten. Want al doodt Hij mij, toch weet ik het: *Hij zal mij weer levend maken!*

Zie, dat is de wonderbare kracht, het leven, dat in de beloften Gods ligt opgesloten. Dat is de hoop, de levende hoop op Gods genade en onbegrensde barmhartigheid, ja, op Zijn eeuwige ontferming en trouw, op Zijn eigen Goddelijk woord, dat Hij voor de Zijnen kwijt is voor eeuwig! Dat was Jakobs kracht, waarin hij aan 't worstelen bleef tot de dag aanbrak! En die sterke Man, die met hem worstelde, had hem wel kunnen vermorzelen. Maar Hij deed het niet. Dat is een wonderbare worsteling geweest, een worsteling op leven en dood! Want terwijl Jakob de hand van deze sterke Man zwaar op zich voelt liggen, terwijl diens slagen en pijlen aanhoudend op hem neerdalen, zo voelt hij toch gans in het verborgen: "Zo ernstig als het er uitziet, meent Hij het toch

niet. Want dat was een wonderbare worsteling! Was die Man een Worstelaar naar de aard van deze wereld, dan zou Hij weten, waar Hij mij het best kwetsen kon. Maar dat doet Hij niet. En daarom: *ik laat Hem niet gaan, van Hem alleen moet ik het hebben!"*

En, lieve lezer, wat hebben wij, arme mensen, in onze nood anders dan de Heere om ons aan vast te klemmen? Als God mij bedroeft, kan geen sterveling mij troosten, Hij alleen vermag dat. Als God mij in de smeltkroes der ellende brengt, kan geen mens mij helpen. Geen mens kan mij weergeven, wat God mij heeft ontnomen, of ontnemt. Wel kan een broeder, die hetzelfde gemis en lijden kent, mij voor een ogenblik met een of ander troostwoord opbeuren, doch spoedig lig ik weer op de grond, en roep als Elia onder de jeneverboom: *het is genoeg, Heere, neem nu mijn ziel!* Maar Hem laat ik niet gaan, Hem laat ik niet gaan! Wel zegt Hij tot mij: "laat mij gaan!" Juist zoals Hij ook tot de Kananese vrouw sprak, die voor Hem neerviel en riep: *Heere, help mij!* Waarop de Heere sprak: "Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en de honden voor te werpen". Toen sprak zij: "Ja, Heere! Maar de honden eten toch ook van de kruimkens, die daar vallen van de tafels hunner heren!"

En zie, tot deze belijdenis wil de Heere juist zijn kind brengen: "Ik ben het brood der kinderen niet waard, ik verdien geen genade, ik verdien niets anders dan de hel, niets anders dan dat de Heere mij en de beide heiren, die Hij mij schonk, aan het zwaard van Ezau prijsgeeft; zodat de aarde bedekt is met onze dode lichamen! Dit, en niets anders heb ik verdiend. Maar daarentegen hebt U eenmaal tot mij gesproken, ja, mijn ziel heeft het tot tweemaal toe gehoord, dat genade en barmhartigheid bij U woont, ja, dat bij U vergeving is, opdat Gij gevreesd wordt. Vloek en zegen liggen in Uw hand, en daarom: ik laat U niet gaan, totdat U mij zegent. Uw zegen alleen kan mijn welverdiende vloek opheffen. Zegen mij, zegen mij dan, o Heere! Zeg het mij, dat, hoe slecht ik ook zij, ik nochtans liefelijk en goed ben in uw ogen, en dat u zonder er op te letten, wat duivel en wereld daartegen inbrengen zullen, tot mij spreken zult: "U bent Mijn kind, en Ik ben uw Vader; u bent Mijn schaap, en Ik ben uw Herder; u bent verloren, maar Ik heb u opgezocht, en zoek u op, en spreek vriendelijk tot u: ik heb U gevonden." En daarom: *ik laat U niet gaan, tenzij U mij zegent!*

En dit woord, mijn lieve lezers, het zij ons wachtwoord, onze leus, als wij niets voor ons hebben dan een vijandelijke Ezau, als het schrikkelijkste ons dreigt: verlies van have en goed, van lichaam en leven! Laat ons in zulke nood ons blijven vastklemmen aan Gods Woord, als aan het enige anker van onze zielen! En u, die het er om te doen is, aan genade te blijven hangen, en zo naar al de geboden Gods te leven, wat er ook tegen opkome, u zult in nood en dood horen, dat Gods Woord waarheid is, wáárheid ook voor u. Waar zal het blijven, dat wij ons leven lang met onze bedorven aard te strijden hebben, en dat wij geneigd blijven tot alle kwaad. Maar een waar kind van God kan daar niet in berusten. Maar is er door verbrijzeld en verbroken, en daar alle macht en kracht hem in deze strijd in zichzelf ontbreekt, zo is zijn bede: 'O God helpt u mij toch in mijn zondenood! O God en Heere bedwing U toch in mij die talloze hartstochten en verkeerdheden, die mij heen en weer drijven, en zo diep rampzalig maken. U kunt het immers! Heere, indien U wilt, U kunt mij reinigen!'

En wat antwoordt de Heere dan op zulke bede? "Wel mijn kind!" spreekt Hij, "verwacht u van Mij de zegen, nu Ik juist uitgegaan ben, om u teniet te maken en te verderven?"

"Ja, Heere juist van U. Want als Uw macht zo groot is, dat U naar Uw welgevallen mij geheel en al kunt verderven, dan bezit u ook macht genoeg om de welverdiende vloek, die op mij ligt op te heffen. Dan bent U sterk genoeg om al mijn beenderen te

verbrijzelen. Dan hebt u ook macht genoeg om mij te redden en uit te helpen. Bent U zo machtig, dat Uw vloek mij ter aarde werpt welnu! Dan moet U ook kracht genoeg bezitten om al mijn wonden te helen! Is Uw macht groot genoeg om mij ter hel te werpen, dan kunt U mij ook met een uitspraak van Uw mond in de hemel zetten.'

En dan, ja, dan ziet de Heere zo'n arme worstelaar, als Jakob er ook een was, met een vriendelijke glimlach aan, en dan zegt Hij: *hoe is uw naam?*

'Mijn naam, o Heere! Ach, dat weet ik zelf niet, hoe zou ik anders heten dan mens, zondaar, overtreder!'

'Ja, zegt dan de Heere, maar zó zult u nu voortaan niet meer heten. Maar Israël, de vorst, zult u heten. Want u hebt u vorstelijk gedragen met God en met mensen, en zijt overwinnaar gebleven.' "Met God en met mensen hebt u geworsteld". Dan kon Jakob ook ineens weten, wie die Man was.

Om en om mens is Hij geweest, vlees uit vlees als ik, en daarom kent Hij mij ook tot op het gebeente! Diep snijdt Hij, Ja. Maar tot ons eeuwig heil, opdat de wonde nog niet ten verderve worde! Als een vijand komt Hij mij vaak tegemoet, en niet dan toorn schijnt Hij tegen mij te gevoelen. Maar dat is maar schijn, in waarheid is Hij mijn getrouwe Hogepriester, mijn Immanuël, mijn sterke God!

En, wie is nu overwinnaar gebleven te Pniël? O, wie evenals Jakob met de Heere Jezus worstelt, die blijft daar overwinnaar al heeft hij ook niets dan zwakheid om en om. Want dat is het wondere spel, dat de Heere met de Zijnen drijft. Hij toont hun Zijn heilige ernst, Zijn brandende toorn tegen de zonde, gelijk een aardse trouwe vader zijn kinderen tuchtigt tot hun tijdelijk en eeuwig heil! Vallen zij Hem echter berouwvol om de hals, zo overdekt hij hen met liefkozingen en kust hen alle tranen van de wangen. "Gij hebt met God en mensen gestreden." Wie het was, die met Jakob worstelde, is dus duidelijk, het was de Vrededorst, die zonde, dood en duivel overwonnen heeft. Hij is Dezelfde, die ook ons tegenkomt, opdat wij in de bange strijd met duivel, zonde en wereld, Hem niet zouden los laten. Maar op Zijn telkens herhaald: *laat Mij gaan, u hebt de eeuwige dood verdiend*, telkens zouden antwoorden: "Ik laat U niet gaan, totdat Gij mij zegent". 'Nee, lieve Heere Jezus! Ik laat U niet los. Want, hoewel ik het duizendmaal moet bekennen, dat ik Uw zegen niet waard ben, zo laat ik U niet gaan. Want, wat de duivel ook zegge, u alleen bent de Bron van alle zegen! En daarom nog eens: *ik laat U niet gaan, totdat u mij zegent!*

Zo was het, dat Jakob in Pniël met God en mensen worstelde, en toen vroeg hij: *Heere, wie zijt gij?* En het antwoord luidde: Waarom vraagt gij naar Mijn Naam? Mijn Naam kunt u niet uitspreken. Mijn Naam kan ik u, arm zwak mensenkind, niet noemen. Want u zou daaronder bezwijken. Maar mijn zegen, ja, die wil ik u geven. Dáár hebt u hem! Dit is de weg van een kind Gods door Pniël heen, zo leert het zegen: ***ik heb God van aangezicht tot aangezicht gezien, en mijn ziel is genezen.***

En nu, lezer, nadat Jakob die zegen had ontvangen, wat lezen wij dan van hem? Ontving hij met deze zegen nu kracht, als een strijdlustig en welgesterkt man zijn broeder Ezau tegemoet te trekken? Werd hij gesterkt naar lichaam en ziel, zodat hij, op de weg des Heeren van kracht tot kracht voortgaande, een held werd, waar alles voor wijken moest?

Nee! Niets van dit alles bracht de Goddelijke zegen voor hem mee. Maar verwrongen aan de zenuw van zijn heup, dus hinkende en zinkende, kwam hij uit de strijd met Immanuël te voorschijn. Die arme Jakob! Toen hij zijn ouderlijk huis op bevel van zijn moeder moest verlaten, en hij vreesde voor de moorddadige Ezau, die hem wilde doden, was hij recht van lichaam en leden, kon hij de verre weg naar Paddan-Aram, -

al had hij dan ook niets anders dan een staf in de hand, - op zijn eigen voeten afleggen. Nu, met een verwrikte heupzenuw, dus hinkende, moest hij na een jarenlange afwezigheid tot de zijnen terugkeren. Was dat nu de zegen, die op hem rustte? Ezau, die de belofte Gods om tijdelijk genot er aan had gegeven, kon doen en laten wat hij wilde. Maar hij kwam daar aan met gebroken gang, en half lam. Welk een figuur moest hij maken naast die heerlijke statige Ezau, naast die "volkomen man", die als een reus der reuzen met harnas en pantser tegen hem optrok!

Maar nochtans, zo, en niet anders is 's Heeren weg! Het gaat Gods waarachtige kinderen evenals de touwslagers, die maken in de lijnbanen de sterkste en hechtste touwen en kabels, waaraan de grootste schepen te midden van stormen en orkanen rustig voor anker liggen, achteruit- en niet vooruitgaande. Die weg schijnt wel een weg van afbraak, van achteruitgang, ja, vaak van ondergang te zijn. Maar nochtans is het goed, en geen slecht werk, dat zo tot stand komt. *De gang* (niet de wandel) *is slecht, het werk is recht*, zegt een oude dichter.

Maar weet u nu, lezer, waarom het werk van 's Heeren volk nochtans goed is? Omdat het niet hun, maar alléén Gods werk is. Het is de waarachtige zegen Gods, dat Hij ons aller vlees teniet maakt, zodat wij, met al onze gewaande voortreffelijkheid, niets meer in te brengen, noch te beduiden hebben. Want zo komt het aan de dag, dat Gods werk, Gods woord, Gods zegen alleen alles werkt in en bij de Zijnen.

Dan leert men Hem kennen als de Waarachtige, als Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vrededorst, Vader der eeuwigheid. Dan leert men er *ja, en amen* op zeggen, dat Hij de sterke held is, en dat er geen geloofshelden worden gevonden, zoals vlees zich die voorstelt. Maar dat het alleen de Heere is, die de Zijnen staande houdt in de bangste strijd. En dat geschiedt dan naar het woord van de Heere tot de Apostel Paulus: *Mijn genade is u genoeg. Want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht*, 2 Cor. 12: 9. Want, nog eens, uit de worsteling met de Man aan het veer Jabbok, met Jehovah, Jezus zelf, kwam Jakob niet te voorschijn als een strijdbare reus. Maar als een hinkende. Want Jakobs zenuw was aangeroerd, het gewricht der heup was verrekt, zijn gang gebroken, en de zegen, die hij had ontvangen, scheen hem alle geschiktheid tot de strijd te hebben benomen, in plaats van hem tot een strijdbare held te hebben gemaakt.

Zijn er nu onder u, lezers, die ook met de God van Bethel geworsteld hebben? Zijn er ook onder u, die in de nood van hun zielen alles hebben moeten laten gaan en staan, om de levende God te hebben tot hun Deel en eeuwige Erve, die door al het zichtbare heen tot de genadetroon zijn gebracht, om het uit 's Heeren woord zelf te vernemen, of er daarboven nog gedachten des vredes over hen waren? Zijn er onder u, bij wie het geen woord der lippen, maar een noodkreet is voor de open hel:

Ik zink in 't eeuwige verderf,

U moet ik hebben, of ik sterf.

Welnu, die, en die alleen, zullen het ook weten en met hun bloed verzegelen, dat het heil des Heeren is. Ach, hoe gaarne zaten wij in Gods raad, hoe gaarne schreven wij Hem voor, hoe Hij de wereld, de gemeente Gods, ons eigen levenslot, moet besturen! Hoe gaarne hadden wij sterke vuisten, om de vijanden neer te slaan, hoe gaarne hielden wij het roer van zaken in onze vrome handen! Maar in Zijn trouwe en barmhartigheid breekt de Heere voor en na dat alles voor ons af, opdat *wie roemt, in de Heere alleen, roeme!* "Toen gij jonger waart, gordet gij uzelf, en wandeldet alwaar gij wilde; maar, wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen, waar gij niet wilt." Deze woorden

des Heeren tot Petrus (Johannes 21: 18), worden in allerlei opzichten, bij al des Heeren lieve kinderen, vervuld.

Zeker is het de Heere welgevallig, dat wij Hem niet loslaten. Maar blijven roepen en schreien tot Hem met wenen en worstelen, ook al schijnt Hij ons niet te willen horen, ook al schijnt Hij zijn liefelijk aangezicht achter dikke wolken te verbergen. Ja, al doet hij de nood steeds hoger en hoger klimmen, zodat de wateren van ziels- en lichaamsnood niet alleen tot aan, maar tot over de lippen, ja, tot boven het hoofd komen, en niets dan eeuwige nacht en duisternis ons deel schijnt te zullen zijn. De Heere heeft het gaarne, dat een aangevochten ziel, - hoewel zij zeggen moet: *de Heere ziet mij niet, Hij hoort mij niet, Hij is op mij vertoornd, en ik heb ook niets anders verdiend*, - nochtans blijft aanhouden. Maar de Heere kent ons arme mensen tot op het gebeente, en Hij weet het maar al te goed, dat, als Hij ons op ons gebed met het hoofd in de wolken liet gaan, wij spoedig in ons hart de ijdele roem zouden koesteren, dat wij *geloofshelden en worstelaars bij uitnemendheid* zouden worden genoemd.

Zie, lieve lezer, dan zouden wij vergeten wie wij zijn, en dat het niet door onze kracht, onze moed, ons worstelen is, dat wij genade verkrijgen. Maar, dat het de genade des Heiligen Geestes is, die ons tot Christus trekt en drijft, en ons, - al zegt de Heere nog zo vaak: *laat Mij gaan*, - doet volhouden met het: *ik laat U niet gaan, tenzij, dat U mij zegent*. Ach, de Heere weet maar al te goed, hoe gaarne wij op eigen benen staan, hoe gaarne wij eigen roem in ons hart voeden en koesteren. Daarom verwrikt de Heere bij elk der Zijnen, die Hem in waarheid kennen, zodanig het gewricht van hun heup, dat zij ten laatste gelijk Jakob van alle kracht ontbloot, als ellendigen, en niet als heerlijken hun weg moeten gaan. En zij niet meer menen uit eigen kracht, wanneer zij maar willen, zich aan Christus te kunnen houden, en bij Hem te kunnen blijven.

Zie dit verwringen van de heup in geestelijke zin, maakt ons ook barmhartig voor anderen, zo leren wij, ons te voegen naar de gang des werks, en de zwakke schapen en lammeren van de Heere Jezus niet hard voort te drijven op een weg, die voor hen te lang en te zwaar zou zijn. Als de Heere ons het gewricht der heup aanraakt, als onze ingebeelde kracht, zwakheid, louter zwakheid en ellende wordt, dan begrijpen wij, dat Luther zong:

*Met onze kracht wordt niets gedaan,
Wij zijn zeer ras verloren.
Hij strijdt voor ons, de rechte Man,
Die God Zelf heeft verkoren.*

Wilt u het onderscheid weten, lieve lezer, tussen Gods werk en eigen werk, tussen schijn geloof en zaligmakend geloof, tussen de genade van de Heilige Geest en de ijdele voorspiegelingen van de duivel? Waar het werk uit de mens is, en niet uit God, daar heeft nog geen worstelen met de God van Bethel plaats gehad, daar is nog geen gebroken gang. Waar het werk uit de mens is, daar meent men in de wegen Gods te gaan, terwijl men op de weg des verderfs is. Dan kan men zichzelf en anderen allerlei voorschriften en wetten stellen, dan weet men op een duimbreed te bepalen, hoe alles zijn en gaan moet, dan staat men roestvast in datgene, wat men in zijn hoogmoed en eigengerechtigheid voor Goddelijk aanziet, en schrijft in zijn kortzichtigheid God en mensen de wet voor. Wat uit de levende God is, wat dus uit water en Geest waarachtig is wedergeboren, dat krijgt geen andere gang en houding als Jakob had, nadat de Heere zijn heup had aangeraakt!

Bij de wereld gelden de Jakobs des Heeren weinig. Ja, een ieder doet met hen, wat hij wil, en meent zulks straffeloos te mogen doen. Ach, hoe menig zedenmeester heeft in zijn waanwijsheid en schijnvroomheid niet over de waarachtig vrome Jakob de staf

gebroken, en Ezau de palmtak toegereikt! Dit geschiedt nog telkens, waar de Heere en de vorst der duisternis, Christus en Beëlzebul, het waarachtige Sion Gods en de synagoge des Satans, - die van zichzelf zeggen, dat zij Joden zijn, en zij zijn het niet, maar liegen, - tegenover elkaar komen te staan.

Welgelukzalig daarom lezer, wie zich niet van 's Heeren weg laat aftoveren, omdat die door nood en dood, door strijd en aanvechting, door allerlei tegenstrijdigheden loopt. Welgelukzalig, wie God arm en ellendig maakt, arm en ellendig houdt. Zij zullen met David leren bidden:

Leer mij, o God van zaligheden!

Mijn leven in Uw dienst besteden:

Gij zijt mijn God, vat Gij mijn hand!

Uw goede Geest bestier' mijn schreden,

En leid' mij in een effen land!

Psalm 143: 10

De goddelozen zien altijd de weg effen en gebaand voor zich liggen, zij kunnen altijd daarop vooruit, en maken zich groot in hun doen, in hun heiligheid, in hun kracht. De heiligen Gods kunnen vaak geen schrede voor zich uitzien, elk steunsel wordt voor hen verbroken. Maar de Heere zelf is hun steun, hun sterkte, hun licht, hun troost. Van de wereld verwachten zij niets, van zichzelf ook niet. Als het er op aan komt, hebben zij in zichzelf noch vrijheid, noch geloof. Maar zij zijn vol vrees, vol sidderen, vol angst, vol benauwdheid.

Maar de God van Bethel heeft hen in Zich op Golgotha reeds door alles heengeholpen en helpt hen door alles heen. In de Dag der dagen, zal het blijken voor hemel en aarde, dat Hij, die ter rechterhand Gods zit, het Koninklijk verstond, zalig te maken, wat verloren was.

Daarom hoeft u de moed niet op te geven, u die geen stap vooruit kunt op de weg des Heeren, die niets weet dan dat al uw krachten ten goede verlamd zijn, en uw heup verwrongen is. Gods Woord, Gods zegen, de dierbare Naam *Jezus*, zal u overal door heen helpen. Heeft Jakob dat ook niet ondervonden? Heeft de goddeloze Laban niet vriendelijk met hem moeten spreken? Is Ezau hem niet met schijnbare vriendelijkheid en hartelijkheid tegemoet moeten komen, zodat het bleek, dat waarlijk de Heere alle harten in Zijn hand heeft en ze leidt als waterbeken? Geschiedde dit alles niet, hoewel Jakob aan niets dan verderf en ondergang dacht? Is Daniël in de leeuwenkuil, zijn de drie jongelingen in de brandende oven omgekomen?

En daarom: *vrede zij u!* U die meent eeuwig te moeten omkomen! Vrede van Hem die gezegd heeft: *Ik zal de hinkenden behoeden* (Zef. 3: 19). En: *Ik zal haar, die hinkende was, maken tot een overblijfsel* (Micha 4: 7). Om Zijnentwil, en om Zijnentwil alleen, zal onze hellevaart een hemelvaart worden, als u ontwaakt in het eeuwige vaderland, waar de eeuwige palmen staan. En waar uw voeten zullen staan in de poorten van Jeruzalem, die u nooit geloofd had te zullen bereiken!

V.

**15. De geschiedenis van Jozefs jeugd als voorbeeld der geschiedenis van Christus.
Genesis 37 - 41**

De profeten en de apostelen onderzochten onvermoeid de Schriften, welke zij van God hadden. Zij onderzochten daarin, niet om rijk te worden in wijsheid, welke vergankelijk is, maar terwijl zij nood en dood, terwijl zij de afgrond voor zich hadden en omdat zij vol angst en benauwdheid waren. De zoekende vindt; en wanneer men zeer in nood is, dan vindt, ontdekt en merkt men spoedig iets op, waaraan een ander voorbijgaat.

Ofschoon de Heilige Geest een mens bekeert, wedergeboren en levend gemaakt heeft, en zo het zaad, Gods Woord, in iemand leeft, is toch niet het licht in ons, en hebben wij het leven, - veel minder nog de vreugde tot God, - niet in onze hand of onze zak, maar daar moeten wij telkens in het geschreven Woord binnen. Dan hebben wij op aarde, in deze jammer, in deze nood, in deze dood, weliswaar niets dan het woord; maar zijn wij nu levend gemaakt en voelen wij ons toch des doods. Dan kunnen wij toch nooit het woord binnengaan of op het eind moeten wij met de discipelen te Emmaüs zeggen: *Was ons hart niet brandende in ons, als Hij ons de Schriften opende?* Daar is het echter opvallend, dat de Heere God in de geschiedenis der Zijnen van de grondlegging der wereld aan heeft laten tevoorschijn komen en voorbeelden de geschiedenis van het lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus. Dat ligt nu eenmaal in de hele schepping, alles wat wij zien, wat op, wat onder de aarde is, het is alles een afdruk van wat God heeft besloten in Zijn eeuwig raadsbesluit tot onze eeuwige zaligheid.

Zo is het echter voornamelijk met de geschiedenis van de heiligen Gods. Onder *heiligen Gods* versta ik hen, die door God geliefd zijn, die opgenomen zijn in Gods ontferming, omdat zij zo ellendig ter neder lagen. Hetzelfde dus wat een moeder verstaat van haar kind, in het bijzonder het jongste, wanneer het hard ziek en de dood nabij is, dan is juist dat kind voor de moeder het allerheiligst.

Voorts is echter in onze heiligen een besliste keuze: *uw volk is Mijn volk, uw God is mijn God!* Hoe verbrand door de zon zij zijn, zij kunnen toch niet nalaten, goed te doen, en zij zijn daartoe geschapen. En of zij ook zevenmaal vertreden worden door de voet van de onrechtvaardige, komen zij toch in de hoogte. Er is een wonderbare gelijkenis van de weg van de heiligen Gods en de weg van Jezus Christus. Zij gaan allen dezelfde weg der smarten, met het onderscheid weliswaar, dat Hij voor hen betaald heeft en zij vrij doorkomen. In de geschiedenis van Adam, Abel, Noach, de aartsvaders (patriarchen) enz. hebben de profeten en de apostelen onnoemelijk veel gevonden, dat hun stof gaf om aan het volgende geslacht te schilderen het lijden, sterven en de verheerlijking van onze Heere Jezus.

Zo hebben wij bij voorbeeld de geschiedenis van de lieve Jozef, de voorlaatste zoon van Jacob.

Gaan wij in dit uur in het kort die geschiedenis eens na, om stap voor stap te aanschouwen, welke gelijkenis het lijden van Jozef en van Christus, van Christus en van Jozef heeft.

1. Jozef is boven al zijn broeders door zijn vader geliefd. Zo is onze Heere Jezus Christus de geliefde Zoon boven alle kinderen Gods, van Welke de Vader gezegd heeft: *Deze is Mijn geliefde Zoon, hoort Hem!*

2. Jacob heette "Israël." Van hem staat geschreven, dat hij deze zoon liefhad boven al zijn zonen (Genesis 37: 3). Maar nu, als Israël – de overwinnaar - schijnt hij aan deze zoon Jozef te gronde te gaan. En als de alles-overwinnende Gods schijnt God telkenmale te gronde te gaan aan Zijn Zoon, Die duivel en wereld voortdurend willen doden.
3. Deze Jozef ontving van zijn vader een veelkleurige rok, daardoor werd hij vorstelijk verheven. Onze Heere draagt een veelkleurige rok, want het heet: "Wie is Deze, Die van Edom komt met besprenkelde klederen, van Bozra? (Jesaja 63: 1) Zijn rok waarmee Hij gekleed is, is een beeld van de menigvuldige en alle mogelijke gaven en genadegiften, zoals het des Vaders welbehagen geweest is, dat in Hem al de volheid zou wonen.
4. Jozef bracht het kwaad gerucht zijner broeders tot hun vader, niet omdat hij een verklikker was, maar ter ere des vaders en tot welzijn van de huiselijke staat en van de broeders. En onze Heiland; hoe spreekt de gemeente: "Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid!" (Ps. 45: 8a) Zo heeft Hij in het huis des Vaders gestraft het goddeloze en onrechtvaardige bestaan van hen, die wat krom was, recht heetten en wat recht was, verkeerd noemden.
5. Jozef werd daarom door zijn broeders, die weliswaar de Schrift kenden en ook van God kennis hadden - en wekelijks de prediking hoorden en de goede leer, voornamelijk ook de leer van de broederliefde, - gehaat. Onze Heere en Heiland werd gehaat, ja, niet alleen door de openbare vijanden, maar door de broeders, die Gods woord kenden, die de Heilige Schrift lazen, die wekelijks niets anders, tenminste naar de letter, dan de zuivere leer vernamen. Zij willen weliswaar een Jezus en genade hebben, maar de vrije wil moet toch daarnaast blijven. En zo zal ook de Heere Jezus goed zijn om te helpen, opdat men zalig wordt. Maar dat Hij niet alleen daartoe bestaat, maar ook om de mens terecht te zetten in Gods weg, dat wil men niet. Zo wordt Christus juist, niet zozeer door de kinderen der wereld, als wel door de Schriftgeleerden en de Farizeeërs gehaat.
6. Jozef had eens een droom, hoe hij als het ware heer en koning der andere broeders zou worden, om hen gelukkig te maken, dat hij de jongste uitverkoren was, om al de anderen het heil te verstrekken. Deze droom deelt hij aan de broeders mee. Zo heeft het ook onze dierbare Heere en Heiland meegedeeld in gelijkenissen, dat Hij door de Vader uitverkoren was, om Zijn broeders gelukkig te maken. Maar juist deze droom maakt, dat de broeders hem te meer haten en bespotten. En al de uitspraken van de Heere, *dat Hij de Zoon is, de Koning, de Heiland en Zaligmaker*, veroorzaakten, dat zij Hem des te meer haatten en bespotten; want zij allen wilden iets zijn en spraken als het ware: *Meent Gij, dat Gij alleen deelachtig zijt aan de Heilige Geest?* Zo wordt Jozef door zijn broeders miskend, zelfs zijn vader gedraagt zich als een vreemde jegens hem. En ach, onze Heere? Heeft Zich de Vader jegens Hem niet als een vreemde gedragen, toen Hij aan het kruis moest roepen: *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?*
7. Jozefs beroep was herder te zijn. Dat was onze Heere ook, Die spreekt: *Ik ben de goede Herder; de goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen.*
8. Jozef weet, dat zijn broeders hem haten en benijden; daar spreekt zijn vader tot hem, dat hij eens moest gaan en zien, waar zijn broeders weidden en naar hun toestand en welstand vragen. Hoewel Jozef wel wist, hoe zij tegen hem gezind waren, weigerde hij toch niet de wil van zijn vader te doen, maar hij gaat er heen.
9. En onze Heere? Ja, Hij wist wel, dat de Zijnen Hem haatten en sprak toch: *Zie, Ik kom. Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen en Uw wet is in het midden Mijns ingewands.* Jozef onttrekt zich niet aan de opdracht van zijn vader,

maar, ach, hoe wordt het hem zwaar! Hoe moet hij de weg zo eenzaam gaan. Hij zoekt hen, zij zoeken hem echter niet; hij heeft hen lief, zij hem echter niet; hij vraagt op de weg ook nog naar hen. Hij zoekt niet om te zoeken, maar om te vinden. En als hij hen gevonden heeft en zij hem van verre aanschouwen, wordt hij blij. Zo ook onze Heere, Die uitgaat als een Herder Zijn broeders te zoeken. Hij zoekt niet om te zoeken, maar om te vinden en Hij houdt niet op het verloren schaap te zoeken, tot Hij het heeft gevonden en zo de wil van Zijn Vader gedaan heeft. En als Hij de broeders gevonden heeft, is Hij blij.

10. Toen Jozef kwam en zich in de buurt bevond, aanschouwden hem de broeders en onmiddellijk spraken zij: *daar komt de dromer, wij willen toch eens zien, wat uit zijn dromen wordt!* De Heere Jezus kon Zich ook nergens uit de verte laten zien, of onmiddellijk beraadslaagden zij heimelijk met elkander en spraken: *wij willen toch eens zien, wat uit deze leer, uit deze Christus wordt.* Zij zijn in het geheim bereid, de ware Jozef, de ware Christus, uit de weg te ruimen.
11. Als Jozef de droom gehad heeft, ... is hij toen soms trots daarheen gegaan in de gedachte: daar kom ik! Weet u wel, dat ik uw heiland en redder wordt? Ja, dat wist hij in zijn binnenste ook wel en weer wist hij zelf er niets meer van; wat hij gedroomd had, dat had hij gedroomd en beleden. Maar verder gaat hij daarheen, de ootmoedigste en meest bescheidene. Hij weet niets dan dit: mijn broeders zitten op het gestoelte, en ik wil blij zijn, wanneer ik op een voetenbankje mag zitten en wil mij in hun geluk verheugen. En de Heere Jezus komt midden onder Zijn broeders en heeft volstrekt geen gedaante, dat Hij iets voor Zich eist. Hij spreekt: *leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben, vriendelijk, tegemoetkomend en ootmoedig van hart.*
12. De broeders van Jozef waren gelukkig, naar zij meenden, zij waren rijk en konden het zonder God doen; zij verblijdden zich over de allergelukkigste toestand als in het paradijs. Dat nu de duivel hen aan zijn draadje houdt, en hen spoedig neer zal werpen, daarvan hebben zij geen gedachte. Wanneer men hen iets zegt, dan antwoorden zij: *Wat, meent ge, dat God niet met ons is?*
13. Zo zitten de broeders daar in het vette en dikke en weten van geen gevaar. Zij hebben het heil in eigen hand en bedenken niet, het oude spreekwoord: *dat door één stuk en nog één stuk de bliksem gaat*; en dan valt de verwachting van alle hovaardigen in elkaar. Dus het heil, nee, dat zal hij tenminste niet brengen; wij willen eerst zien, wat uit de dromen wordt! Zo beraadslagen zij, en werpen hem, niettegenstaande zijn wenen, niettegenstaande zijn onschuld, in een kuil, met het doel hem te doden. Zo hebben ook de Zijnen, toen de Heere Jezus gekomen was als het Heil en het Licht der wereld, Hem genomen en in de kuil geworpen. Sla de Psalmen maar op, dan hoort en verneemt u, hoe de Heere in deze kuil klaagt en weent tot God. Dat de Psalmen in hun geheel niet meer gebruikt kunnen worden in de kerken, heeft zijn grond eenvoudig daarin, dat deze mensen alle een andere weg hebben dan die wij in de Psalmen vinden, dat zij een geschilderde Jezus, een Christus en een Geest hebben, die nergens bestaat dan in hun hoofden.
14. Eén is er aanwezig, die zou nog graag Jozef uit de kuil bevrijden en zo is er ook onder hen, die de Heere Jezus haten, toch nog een of ander, die Hem liefheeft en eert, maar slechts in het verborgene, uit vrees voor de anderen. Zo had Hij bij voorbeeld Nicodémus en Jozef van Arimathéa, die niet mede bewilligden in de goddeloze raadslag. Maar het hielp Ruben niet en Nicodémus ook niet.
15. Nu verkopen zij aan vreemdelingen voor een stuiver of vijf en twintig hun eigen broeder. Het ging hun niet om het geld op zichzelf, maar zij wilden hem kwijt, opdat zijn droom toch vooral niet zou vervuld worden, opdat vooral niet zou

- komen, wat hen, weliswaar, zelf reeds voor ogen zweefde, dat komen zou en wat hij hun ook zelf gezegd had. Want zij wilden hun geluk en heil in eigen hand houden en hun broeder niets schuldig zijn. En zo hebben de broeders de Heere Jezus ook verkocht voor enige zilverlingen en Hem overgeleverd, opdat toch vooral niet komen mocht, wat Hij tevoren in zoveel gelijkenissen gezegd had en wat hen zelf voorzweefde, dat komen zou. Zoals dus de broeders tegen Jozef zijn, zo is de mens tegen Christus, en zo zal het altijd zijn; het is en blijft dezelfde geschiedenis van begin tot eind.
16. Nu komt Jozef, de jonkheer - want hij was een vorstenkind - naar Egypte. Altijd weer moet het zich herhalen: *Rachel weent over haar kinderen en weigert zich te laten troosten. Bedwing uw stem van geweën en gekrijt en uw ogen van tranen, zij zullen wederkomen uit het land van de vijand; uit Egypte!* En zo wordt dan onze Heere door de Koning Herodes en zijn volk zó gehaat, dat Hij als Kind reeds naar Egypte kwam. Maar Hij is er weer uit tevoorschijn gekomen en zal er telkens uit te voorschijn komen.
17. Daar wordt nu echter de jonkheer een slaaf; de heer, het vorstenkind, een dienaar. En onze dierbare Heiland, het Vorstenkind, het Vorstenkind van de Eeuwige Vorst? Ach, toen de tijd vervuld was, toen de volheid was gekomen, heeft God Zijn Zoon gezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet. Zo heeft Hij, de Eeuwige Vrijgeborene, Zichzelf ontbloot en heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. In deze dienst echter, komt Jozef in het uiterste gevaar en in verzoeking door de goddeloze vrouw van Potifar; hij heeft de keus: of een machtig heer worden in Egypte, of daar in de gevangenis te worden geworpen. En de vrouw, die op het vreselijke beest zit, in de Openbaring ... ha! die zou graag Christus altijd weer terneer willen werpen. Aan welke verzoeken is Hij blootgesteld geweest in de dagen Zijns vleses: "Dit alles wil ik U geven, wanneer Gij ook maar één ogenblik U voor mij verootmoedigt". Zo sprak de rijke, de schone, de 'godvrezende', - tenminste Gods Woord voor zich houdende - duivel: "Dat alles wil ik U geven, wanneer U slechts één ogenblik mijn wil doet!"
18. Zo komt de vrouw, die dronken is van al het bloed der heiligen en zal niet ophouden, Christus in verzoeking te brengen. Maar Jozef is getrouw aan zijn heer. Onze Heere Jezus Christus is getrouw aan de Vader; Hij vraagt niet naar Zichzelf, naar Zijn behoeften en wat Hij graag zou willen hebben, maar blijft bij hetgeen geschreven staat.
19. Zo is ook Jozef trouw en geeft zich niet af met dat wat niet van hem is. Nu komt echter Jozef daarvoor in de gevangenis, hij schijnt van God verlaten te zijn, hij moet de schuld dragen: "Ja, die Hebreëer daar! Zo zijn de vromen! Dat zijn de meest goddeloze boeven! De minsten des volks is niet zo slecht als de Christenen!" Zo sprak de vrouw. "Denk u, Potifar, hij wilde mij geweld doen!" Zo belastert zij Jozef. En Jozef heeft geen tegenredenen; hij moet het aan Hem overlaten, Die recht oordeelt. Zo kwam de goddeloze vrouw, genaamd Farizeïsme, Sadduceïsme en Schriftgeleerdheid, tegen de kuise Christus op, Die Zich echter ook niet een handbreed ver van de waarheid liet afbrengen. Nu, daarom moet Hij vernietigd worden!
20. God heeft Jozef verlaten; daar had men mogen beweren: 'de goddeloosheid maakt gelukkig, maar de deugd is oorzaak, dat men in allerlei ongeluk komt en zich door de wereld met allerlei onrecht moet laten verwerpen.' De goede naam wordt door de mensen miskend en met voeten getreden. 'Daar is die Hebreëer een goddeloos mens en een gruwel.' Jezus van Nazareth werd ook gezien een goddeloos mens en

een gruwel: "Wat denkt u? Hij heeft God gelasterd, u hebt het zelf gehoord! Hij zal de dood sterven!"

21. En daar zit Jozef in de gevangenis tussen twee misdadigers, tussen twee gevangenen, die beiden sterven moeten. Nu kan hij niet goed aanzien, dat iemand treurig is, ook niet in de gevangenis. Of nu God hem ook verlaten heeft, en de duivel hem vraagt: "wat hebt u nu aan uw vroomheid?" hoopt hij toch. In dit hopen wordt hij nog goedsmoeds, en zo glimlacht hij voor anderen, maakt het de anderen gemakkelijk, is voor anderen niet lastig, helpt de anderen hun last te dragen. Als hij nu de twee anderen zo treurig ziet zitten, vraagt hij: wat hebt u met elkander? Waarom zijn uw aangezichten heden zo kwalijk gesteld? Waarom bent u zo treurig? Onze Heere; is Hij ooit iemand lastig gevallen met Zijn lust, ons tot last? *"O Lam Gods, hoe bereidwillig draagt Gij het vloekhout, om de vloek van mij weg te nemen."* De last van anderen op Zich te nemen, om vreugde te maken met Zijn woord, dat is immers Zijn ambt als Profeet! Daar predikt Jozef aan de ene mens: *gij komt in het paradijs, de koning zal uw hoofd verheffen!* De ander echter moet hij het aanzeggen, *dat hij ter hel vaart*. De ene moordenaar hangt ter rechterhand des Heeren, de andere aan Zijn linkerhand; de ene komt in het paradijs, de ander vaart ter hel.
22. "Gedenk mijner bij uzelf," sprak Jozef tot de ene misdadiger en gevangene. "Gedenk mijner bij uzelf, wanneer het u zal welgaan!" Maar de misdadiger aan het kruis, die spreekt tot de Heere: "Heere! gedenk mijner, wanneer Gij in Uw koninkrijk komt!" En of iemand van al de geredden de Heere Jezus in gedachten houdt, moet een ieder bij zichzelf onderzoeken! Jezus kan wel gelukkig maken en uit de banden redden, maar Hem gedenken als u gelukkig bent gemaakt, dat kunt u niet. Wordt u echter verhoogd, dan zult u uw zonden gedenken, zoals de koninklijke schenker, toen hij voor Faraö stond en van die ene Jozef getuigde.
23. Hoe lang blijft Jozef in de gevangenis? Drie jaren! Drie jaren; ach, dat waren jaren! Daar zinkt hij in de nood, hij zinkt er nog dieper in, op het laatst zinkt hij zo diep, dat hij vragen moet: 'Wat heeft dan nu een verwachting op aarde, de gerechtigheid of de ongerechtigheid? De kuisheid of de hoerij? Wat behaalt de overwinning? Gods kuise waarheid of de goddeloze vrouw? Is dan voor Zijn aangezicht geen gedenkboek, waarin Hij alles heeft opgeschreven? Gaat het dan niet meer naar het woord, dat, *ofschoon een zondaar ook honderd jaar oud zou worden, het toch de rechtvaardige moet wel gaan?* De goddeloze vrouw heeft haar helpsters en helpers en zegt: dat is uw straf! Gij hebt geen God! Zo gaat het van duisternis tot duisternis, van hitte tot hitte. Jozef ligt in de oven; wanneer slechts één gedachte, slechts één graad meer hitte erbij komt, springt alles uit elkaar en alles is verloren.
24. Daar is nu Jozef, door de rede des Heeren doorlouterd (Ps. 105, 19). Na drie jaren staat hij voor de Faraö, en de koning des volks laat hem roepen. Hij gedacht niet aan zijn lijden, zijn smarten, maar alleen daaraan: *dat is misschien voor mijn broeders*. En drie dagen vertoeft de Heer in de gevangenis, in het graf, in de macht der hel. Maar aldus spreekt Zijn geloof: "Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie!" En Hij juicht in de veertigste Psalm, hoe de Heere God Hem uit de kuil gered heeft en gesteld op de rotssteen, die voor iedere vijand te hoog is.
25. Daar staat nu Jozef voor de koning en legt hem zijn dromen uit. En onze Heere Jezus Christus legt het woord Gods, des Vaders, uit.

Daar zou ik nu een uur voor willen gebruiken om u uiteen te zetten, hoe het getal *zeven* de raad Gods verheerlijkt! Ik zeg dit alleen: Faraö droomt: zeven tegen zeven.

Het werkverbond, de duivel, de antichrist, de wereld, de zonde, de goddeloze vrouw, zij zullen het verbond der genade teniet maken, tenminste daarnaar trachten; zij zullen niet rusten, totdat zij Christus teniet hebben gemaakt; en al het volk heeft het verdiend, niet in het leven te blijven.

Om het u duidelijk te maken: Nederland, Pruisen, Engeland en Zwitserland worden verslonden door de Antichrist.⁷ Vreselijk ziet het er uit, het is uit en voorbij; het beest uit de afgrond komt op en verslindt Gods genaderaad! ... Maar Jozef staat daar, in hem is Gods Geest, en Hij weet raad. Het volk, ondankbaar tegen het Genadeverbond zal toch blijven leven en blijft aan het leven door Jozefs Raad en Middelaarschap. Amen.

⁷ (In 1859 uitgesproken. Redactie.)